

ELANDERS

ÅRSREDOVISNING 2008

KOMMANDE RAPPORTER FRÅN ELANDERS

Delårsrapport januari-mars:
23 april 2009

Delårsrapport januari-juni:
14 juli 2009

Delårsrapport januari-september:
22 oktober 2009

Bokslutskommuniké 2009:
29 januari 2010

Årsredovisning 2009:
31 mars 2010

BÄSTE LÄSARE

Vi har just påbörjat det andra århundradet i Elanders historia och även om man kunde önska att det hade börjat med ett ljusare marknadsläge så har året som gått gjort koncernen ännu bättre rustad att möta framtiden. Vi har utökat basen för våra leveranser i Tyskland och skaffat ett viktigt brofäste i USA. Och vår förpackningstillverkning i Kina skördade framgångar som visar att denna tjänst har kommit för att stanna i koncernen. Elanders har också gjort viktiga om än smärtsamma strukturella anpassningar för att öka konkurrenskraften i koncernen, inte minst i Sverige och Ungern. Samtidigt fortsatte vi att övertyga i våra globala uppdrag och även om en del av våra kunder för tillfället är inne i en period av lägre efterfrågan så tilltar deras intresse för att samordna sin publicering över landsgränserna. Det är just det som skiljer Elanders från nästan alla andra grafiska företag – att vara en framsynt global samtalspartner som levererar lokalt.

När du läser vår 100:e årsredovisning hoppas jag att du får en god förståelse för vad vi gör och för utmaningarna och förändringarna på den marknad som vi verkar på samt hur vi möter dem för att bygga Elanders till en ledande global leverantör av lösningar för informationslogistik.

Välkommen till Elanders årsredovisning 2008!

Mölnlycke, februari 2009

Patrick Holm
VD och koncernchef

PRODUKTIONSFAKTA

Produktion: Elanders AB • **Övrig text:** Rubrik AB **Foto:** Johannes Berner, Nick Otto, Sofia Brolin, Martin von Brömssen, Scott Gilchrist, Scanpix • **Tryck:** Elanders i Mölnlycke • **Papper:** Omslag Multiart Silk 250g, inlaga MultiArt Silk 130g • **Efterbehandling omslag:** Mattlaminering och silverlaminering • I den del av upplagan som skickats till, bland andra, aktieägarna har omslagen printats med respektive namn.

MILJÖMÄRKT

De senaste åren har det hänt mycket på miljöområdet och miljömärkta trycksaker har blivit en självklarhet. På Elanders gör vi allt för att dra vårt strå till stacken. Det gör vi för miljön, för våra kunder, för oss och för framtiden. Självklart är denna årsredovisning både Svanen- och FSC-märkt.

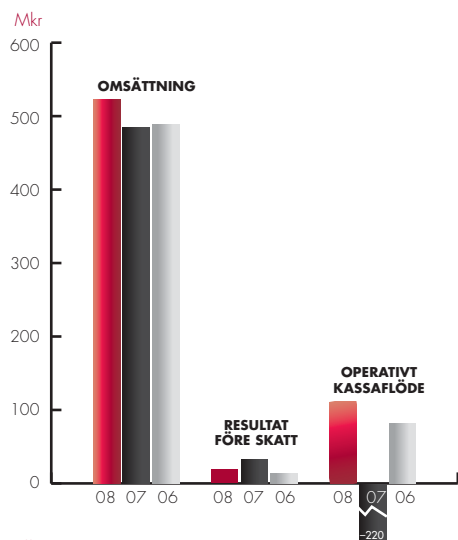

Innehåll

Året i korthet	4
Vårt erbjudande	6
Elanders 100 år.....	8
VD-intervju med Patrick Holm	10
Ägarstruktur och aktien.....	14
Fem år i sammandrag	18
Mål och strategier	24
Affärsmodell och tjänster	30
Marknad	34
Risk- och känslighetsanalys	42
Strukturkapital	46
Hållbar utveckling.....	50
Process.....	52
Miljö och kvalitet	54
Medarbetare.....	60
Affärsområde Infologistics.....	64
Affärsområde User Manuals	74
Förvaltningsberättelse	82
Koncernens resultaträkningar.....	88
Koncernens kassaflödesanalyser.....	89
Koncernens balansräkningar.....	90
Förändringar i koncernens egna kapital	92
Noter till koncernens finansiella rapporter.....	93
Moderbolagets resultaträkningar	111
Moderbolagets balansräkningar.....	112
Moderbolagets kassaflödesanalyser.....	114
Förändringar i moderbolagets egna kapital	115
Noter till moderbolagets finansiella rapporter.....	116
Förslag till vinstdisposition	122
Revisionsberättelse	123
Bolagsstyrningsrapport	124
Styrelse.....	130
Koncernledning, revisorer och valberedning	132
Koncernbolag och adresser.....	134
Elanders i världen.....	136
Specifika termer	138
Definitioner.....	139

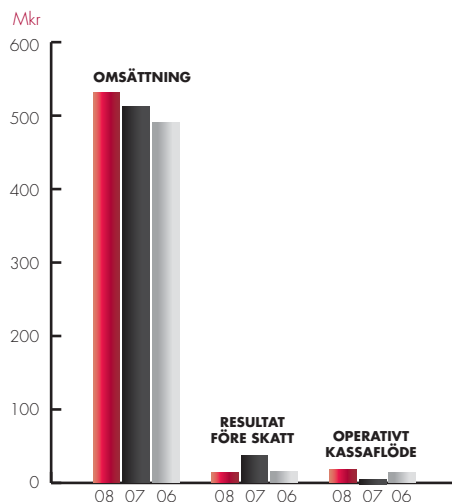

LÄSANVISNINGAR: I årsredovisningen för 2008 benämns Elanderskoncernen Elanders. Miljoner kronor förkortas Mkr. Sifferuppgifterna inom parentes avser 2007 års verksamhet och uttrycks i Mkr, om inte annat anges. Källor för uppgifter om den geografiska marknaden utanför Sverige (Marknad, sid 34): Elanders. Övriga uppgifter avseende marknader, konkurrens och framtida tillväxt är Elanders bedömningar baserade främst på material som tagits fram inom koncernen. Om inget annat anges redovisas jämförelsetalen för 2006 och tidigare såsom de presenterats i respektive årsredovisning, dvs inklusive den under år 2007 avyttrade verksamheten i Kungsbacka. I den formella delen av årsredovisningen presenteras siffrorna enligt IFRS.

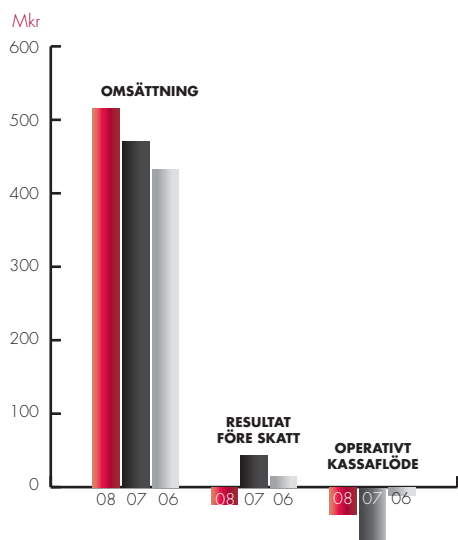
FÖRSTA KVARTALET

- Färre produktionsdagar, ytterligare oplanerade etableringskostnader för Italiensatsningen, rörelseförluster under avvecklingen av produktionen i Östervåla och tillfälliga problem med produktion av läromedel i Ungern påverkade resultatet negativt med sammanlagt 19 Mkr under perioden jämfört med föregående år.
- I början av februari förvärvades Seiz Printing Inc. i Atlanta, USA, som är ett viktigt brofäste för leveranser till koncernens kunder på den nordamerikanska marknaden.

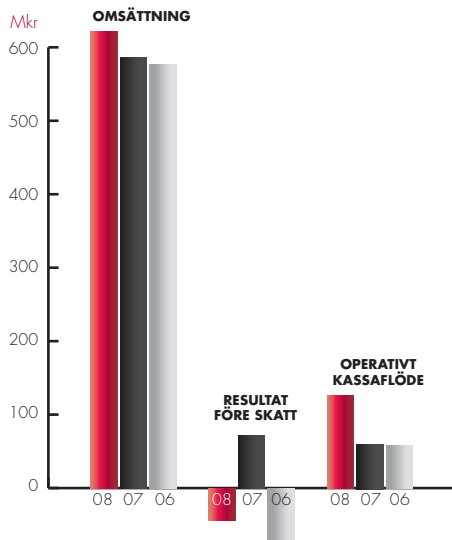
ANDRA KVARTALET

- Under andra kvartalet noterades en kraftig minskning i leveranser till kunder inom konsumentelektronik i Europa, vilket beräknas ha drabbat periodens resultat med 20 Mkr jämfört med föregående år.
- Under andra kvartalet nådde koncernen framgång i nya affärer med bland andra Audi, GE Moneybank och Flextronics.
- I maj förvärvades tryckeriföretaget Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG i Stuttgart, vilket konsoliderades från och med juni och bland annat ledde till nya affärer med BMW, Volkswagen och Siemens.

TREDJE KVARTALET

- Vikande efterfrågan från kunder inom konsumentelektronik, fordon och vitvaror i Sverige och Ungern.
- I Sverige och Ungern inleddes under tredje kvartalet åtgärder för att anpassa kostnaderna till det ändrade orderläget, vilket bland annat innebär en minskning av antalet medarbetare i Sverige med 75 personer och kostnader av engångskaraktär i Ungern om 24 Mkr.
- Fortsatta framgångar i Tyskland och Kina.

FJÄRDE KVARTALET

- Fortsatt vikande efterfrågan från kunder inom konsumentelektronik, fordon och vitvaror i Sverige, Ungern och Italien.
- I framför allt Sverige och Ungern vidtogs under fjärde kvartalet åtgärder för att anpassa kostnaderna till det ändrade orderläget, vilket bland annat innebär att cirka 250 medarbetare i Europa varslades om uppsägning. Detta medförde kostnader av engångskaraktär om 65 Mkr.
- Fortsatta framgångar i Tyskland och Kina som fick nya affärer under kvartalet med bland andra NEC och Sanyo.

Helåret 2008

- Omsättningen steg med 8 % och uppgick till 2 191 Mkr (2 036 Mkr).
- Rörelseresultatet uppgick till 16,0 Mkr (226,8 Mkr) efter poster av engångsnatur om sammanlagt -89 Mkr (20 Mkr).
- Resultatet före skatt uppgick till -34,4 Mkr (184,1 Mkr).
- Nettovinsten uppgick till -25,7 Mkr (172,2 Mkr) eller -2,62 kronor per aktie (18,06 kronor per aktie)¹⁾.
- Det operativa kassaflödet steg till 217 Mkr (-230 Mkr).
- Vikande efterfrågan från kunder inom konsumentelektronik, fordon och vitvaror i Sverige, Ungern och Italien är främsta anledningen till resultatförsämringen.
- I framför allt Sverige och Ungern vidtogs under fjärde kvartalet åtgärder för att anpassa kostnaderna till det ändrade orderläget, vilket bland annat innebar att cirka 250 medarbetare i Europa varslades om uppsägning.
- Fortsatta framgångar i Kina och Tyskland som fick flera nya affärer under året med bland andra Audi, Siemens, BMW, Volkswagen, NEC och Sanyo.
- Under året förvärvades Seiz Printing Inc. i USA och Mairs Graphische Betriebe GmbH i Tyskland.
- Styrelsen och verkställande direktören föreslår att ingen utdelning lämnas för 2008 (4,50 kr per aktie).

¹⁾ Någon utspädning förekommer inte under de angivna perioderna.

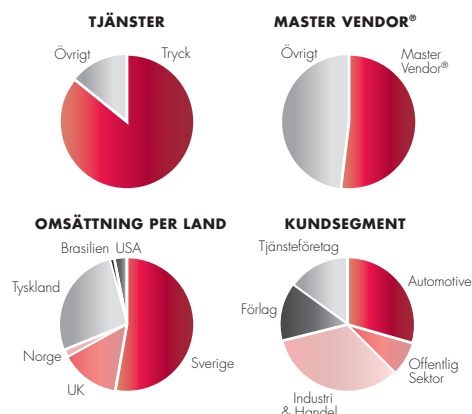
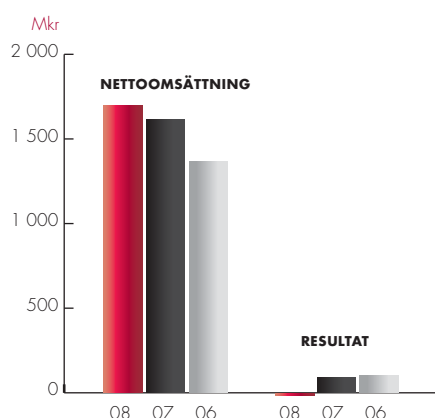
FEM ÅR I SAMMANDRAG

	2008	2007	2006	2005	2004
Nettoomsättning	2 191,2	2 035,6	1 988,2	1 952,6	1 780,4
Rörelseresultat	16,0	226,8	-8,8	121,8	137,1
Resultat före skatt	-34,4	184,1	-31,8	105,3	113,0
Medelantal anställda	1 809	1 579	1 490	1 478	1 434
Vinst per aktie	-2,62	18,06	-5,85	9,27	11,49
Utdelning per aktie	0,00 ¹⁾	4,50	2,50	2,50	2,00

¹⁾ Styrelsens förslag

INFOMEDIA I PRAKTIKEN

Den strategiska resa som Elanders företagit, från traditionellt tryckeri till en global infomediakoncern, har lett till en organisation som utgår från kundernas olika affärslogik. Störst marknadspotential finns i just-in-time-leveranser av användarinformation och i den paketering av tjänster som Elanders benämner Master Vendor® ("huvudleverantör") och som handlar om informationslogistik – ett helhetsåtagande för tryckning med anpassade kringtjänster som innebär rätt information till rätt mottagare i rätt tid.

VERKSAMHET I:

- **Sverige:** Falköping, Göteborg, Lund, Malmö, Mölnlycke, Stockholm, Uppsala, Vällingby, Västerås
- **Norge:** Oslo
- **Storbritannien:** Harrogate, Luton, Newcastle,
- **Tyskland:** Stuttgart
- **Brasilien:** São Paulo
- **USA:** Atlanta

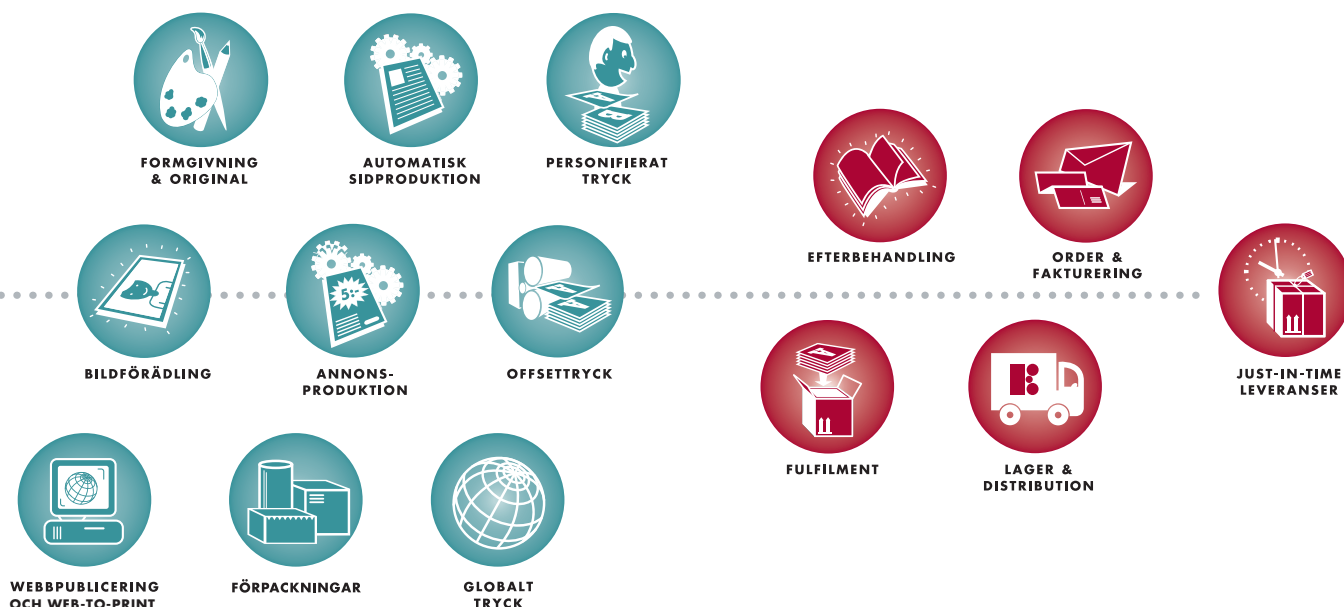
AFFÄRSOMRÅDE INFOLOGISTICS

Infologistics hanterar kundernas outsourcinguppdrag, dvs skräddarsydda publiceringslösningar i kundens hela värdekedja. Genom olika tjänster uppströms skapas, struktureras och lagras innehållet. Efter tryckning eller andra publiceringsformer erbjuds nedströms olika former av lösningar

för att paketera och sprida informationen. Denna anpassade tjänst benämns Master Vendor®. Expansionen ska ske såväl uppströms som nedströms i värdekedjan och genom ökat tjänsteinnehåll. Geografiskt ska tillväxten huvudsakligen ske i Västeuropa och på de amerikanska kontinenterna.

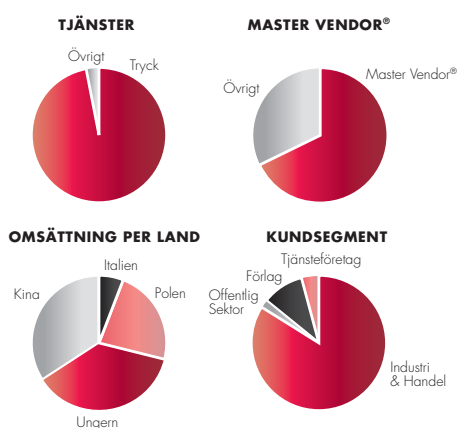
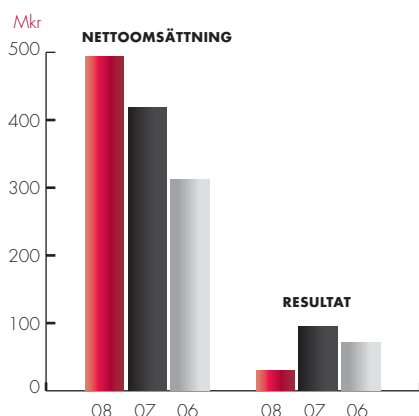
GRAFISK PRODUKTION

NEDSTRÖMS

PRODUKTION

DISTRIBUTION

VERKSAMHET I:

- **Kina:** Peking
- **Polen:** Plořisk
- **Ungern:** Budapest, Jászberény, Komárom, Nyíregyháza, Zalaölvő
- **Italien:** Treviso

AFFÄRSOMRÅDE USER MANUALS

Erbjudandet i User Manuals är att med extremt korta ledtider förse tillverkare av framförallt konsumentelektronik med användarinformation och förpackningar. Huvudsakligen handlar det om eftermarknadsinformation. Hantering av språk- och modellversioner innebär avancerad och

snabb strukturering av informationen uppströms. Produktion sker geografiskt nära kunden. User Manuals expansion ska ske genom etableringar nära globala kunder, främst i Östeuropa och Asien, oftast via volymtillväxt nedströms i värdekedjan.

Elanders 100 år

EN GRAFISK RESA ÖVER ETT SEKEL

Det sägs att namnet Elander är en kärlekshyllning till det skånska lantbrukarparet Elna Nilsdotter och Jöns Andersson vars son, Per (1831–1920) påhittigt skapade namnet Elanders utifrån föräldrarnas namn. *El* och *ander*.

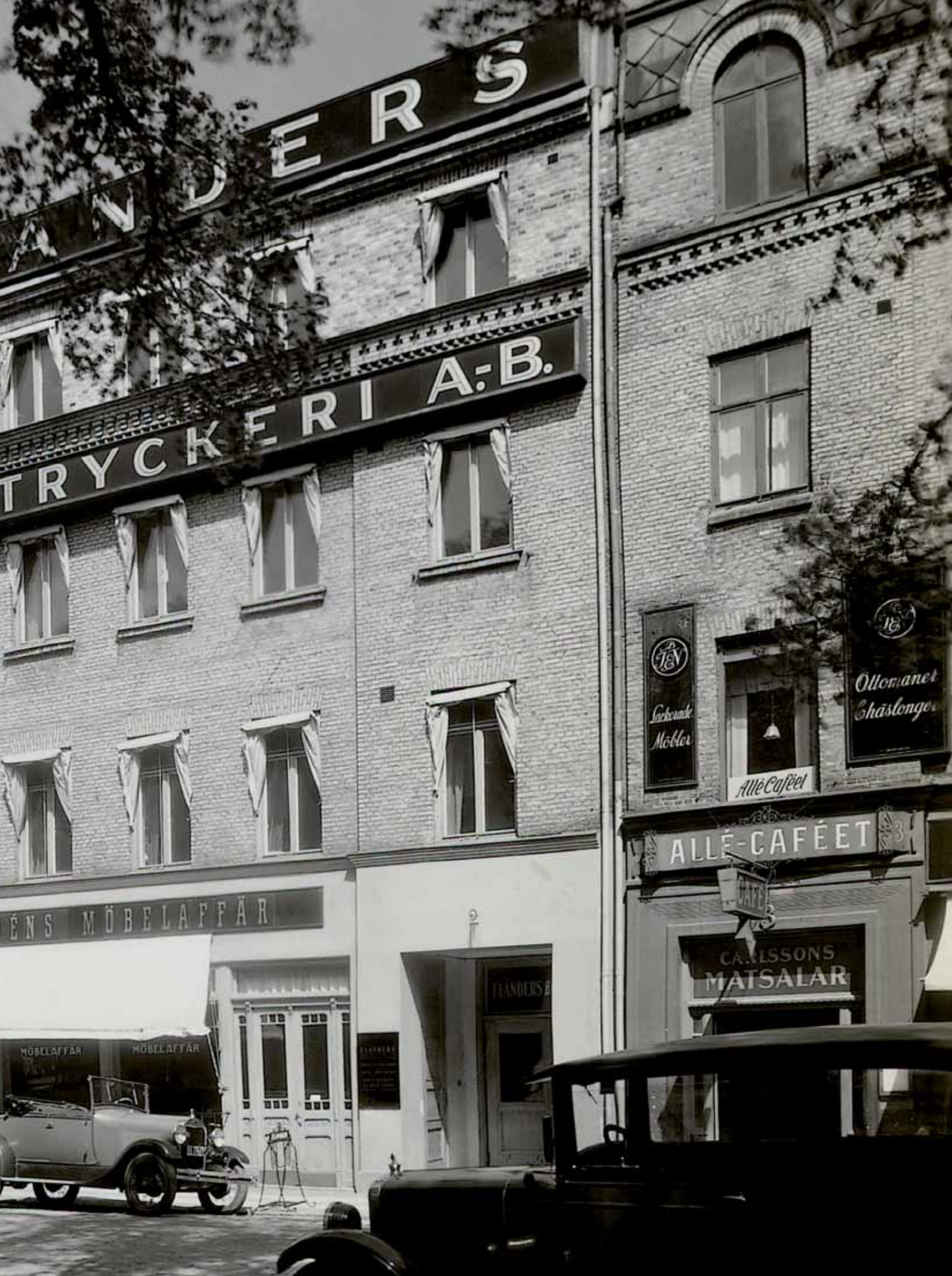
Per var en flitig pojke som lärde sig läsa vid fyra års ålder genom sin storebror. Senare övade han upp sin läsförmåga på gamla brev, auktionshandlingar och häradsrättsprotokoll. Vid 13 år var Per klar med skolan. Då öppnade han en egen småskola, där han tog emot 20 elever för två skilling per vecka och barn. Efter åren på seminariet i Lund började han som 17-åring sin långa tjänst som folkskollärare i skånska Marieholm. Den magra årslönen var 400 kronor samt fri bostad och fritt bränsle. Per tjänade extra genom att städa skolan, skotta snö på kyrkogården och vara rallare den sommar järnvägen drogs. Att spela psalmerna på ett bröllop gav en krona. Att läsa upp eller skriva brev gav en femtioöring.

1852 gifte Per sig med Elna. Paret bodde i ett rum och kök i skolhuset plus ett vindsrum. De fick 13 barn, varav tre dog tidigt. Dessutom tog de hand om fyra syskonbarn under kortare och längre perioder. Förhållandena var knappa och stolar var dyra ting. Barnen i familjen fick upp till konfirmationsåldern stå och äta under måltiderna.

1870 lämnade familjen Elander självhushållet på landet och flyttade till Göteborg, där de bodde i olika lägenheter i Majorna. Orsaken var troligen att barnen skulle få bättre möjligheter till utbildning och Per blev lärare i Majorna. Han jobbade extra som tillsynslärare och ansvarade för folkskolans ferieläsning fram till sekelskiftet.

Per hann få kunglig medalj för medborgerlig förtjänst efter 50 år i folkskolan innan han pensionerades år 1900. Han fortsatte dock på nya jobb men avled 1920 efter att ha bott sina sista år hos yngste sonen Otto (1867–1944). Denne unge Otto emigrerade efter sina matematik- och kemistudier i Lund, 20 år gammal, till USA av ekonomiska skäl. Tio år senare återvände han hem.

STABIL LEVERANTÖR I EN OROLIG OMVÄRLD

För Elanders blev 2008 ett turbulent år där koncernens marknader hade helt olika utveckling. Bästa resultaten någonsin i Tyskland och Kina medan Sverige, Ungern och Italien fick se väsentligt sämre resultat när marknaderna för fordonsindustrin och konsumentprodukter tappade fart.

– Nu har vi vidtagit de åtgärder som krävs i en orolig omvärld. Vi har bromsat innan kurvan och kan nu gasa ut ur samma kurva när så småningom konjunkturen vänder uppåt, konstaterar Patrick Holm, VD och koncernchef för Elanders AB.

.....

Text: Jan-Olof Ekelund Foto: Sofia Brolin

VI TRÄFFAS PÅ ELANDERS HUVUDKONTOR i Mölnlycke för att se tillbaka på ett omtumlande 2008 och vad som egentligen händer en koncern som tidigt känner av en annalkande lågkonjunktur. Patrick Holm har just avslutat ett telefonsamtal med en kund och kan konstatera att problemen för fordonsindustrin ser ut att fortsätta. För den egna verksamheten har 2009 dock börjat bättre än avslutningen på 2008. Det är uppenbart att kunderna uppskattar de kompletta kommunikations- och distributionslösningar Elanders kan erbjuda. Inte minst den kinesiska verksamheten visar fina siffror och en stor efterfrågan på allt mer exklusiva förpackningar till bland annat konsumentelektronikmarknaden.

– Även om 2008 blev ett förlorat år, så har de verkliga problemen bara berört några enskilda marknader. I Ungern, Italien och Sverige har vi haft det jobbigt men också ganska snabbt vidtagit de åtgärder som behövs för att anpassa vår verksamhet till en betydligt lägre efterfrågan.

– Övriga enheter inom Elanders har presterat enligt våra förväntningar och Tyskland och Kina kunde leverera sina bästa resultat hittills! Det kan också vara värt att påpeka att vi tog kostnader för neddragningar under 2008 men egentligen hade en vinst i den löpande verksamheten.

– Ett bra kassaflöde ger oss handlingsutrymme att agera. Vi hade en tillväxt 2008 på åtta procent och närmade oss 2,2 miljarder kronor i omsättning.

JUBILEUMSÅRET FÖR ELANDERS började i positiva tongångar men sedan kom det grus i maskineriet.

– Ja, efter ett starkt 2007 hade vi stora förväntningar på 2008 som också började enligt plan. Vi såg de första tecknen i april/maj och efter sommaren blev det en kraftig inbromsning. Inte minst magnituden på fallet var svår att förutse.

– Konsumentelektronikmarknaden, främst i Östeuropa, vek snabbt och vi blev tvungna att stänga en enhet i Ungern och skriva ner värdet på färdigvarulagret för flera enheter.

– Under början av hösten dök fordonsförsäljningen men även mobiltillverkningen saktade in, en bransch som tidigare haft en stabil tillväxt också under lågkonjunkturer.

– Eftersom vi ligger tidigt i konjunkturcykeln förstod vi vad som väntade och gjorde en första vinstvarning för helåret redan i juli. Sedan kom den totala genomklappningen för fordonsindustrin och eftersom den står för 30 procent av Elanders omsättning utfärdade vi en ny vinstvarning i december och fick lägga ytterligare varsel innan årsskiftet.>

”Den lågkonjunktur vi nu upplever och svårigheter att få krediter av banker och maskinleverantörer kommer att skynda på strukturförändringen av branschen.”

► **DET BLEV TRE VINSTVARNINGAR** under året och mer än 250 personer varslades om uppsägning. Har Elanders nu rätt kostnadsstruktur?

– Vi har genomfört kostnadsanpassningar i samtliga våra enheter, men framför allt i Ungern och Sverige där vi är beroende av hur fordonsindustrin utvecklas. Inget tyder ännu på att det blir en snabb vändning för detta viktiga kundsegment.

– Jag är dock trygg med de åtgärder vi genomfört. Vi har bra beläggning på många av våra enheter och på vissa marknader har vi fulla orderböcker.

– Nu gäller det för oss att leverera och det är jag övertygad om att vi kommer att göra.

NYA AFFÄRSMÖJLIGHETER ÖPPNAS i tider av strukturförändringar. Hur ser det ut för Elanders del?

– Fortfarande kännetecknas vår bransch runt om i värl-

den av att företagen är familjeägda och många av ägarna är födda på 40-talet. Den lågkonjunktur vi nu upplever och svårigheter att få krediter av banker och maskinleverantörer kommer att skynda på strukturförändringen av branschen. Många små och medelstora aktörer kommer att slås ut eller köpas upp och det blir med största säkerhet affärsmöjligheter för Elanders att göra bra förvärv.

– En betydande del av Elanders kunder består av globala koncerner med välkända och starka varumärken som köper helhetslösningar av oss utan några fördyrande mellanhänder. Allt fler företag behöver se över sina kostnader och vi kan erbjuda möjligheter som är effektiva, når rätt målgrupp och sparar pengar.

– Trenden med att anlita större tryckerikoncerner som kan erbjuda helhetslösningar kommer att förstärkas av den strukturförvandling tryckeribranschen behöver. Mindre lokala företag kan helt enkelt inte vara med när stora uppdragsgivare erbjuder den leveranstrygghet som krävs.

ELANDERS HAR UNDER FLERA ÅR arbetat med hållbar utveckling och anses vara ledande på miljöområdet bland tryckerikoncerner. Vilka är drivkrafterna till detta engagemang?

– Vår övertygelse om vikten att vara ett företag som bidrar till ett bättre samhälle, gör att vi agerar på flera plan. Ett exempel är vår anläggning i Malmö som blev det första svenska klimatneutrala tryckeriet. Ett annat exempel är det globala ramavtal som vi tecknat med UNI (Union Network International). Avtalet garanterar internationell arbetsstandard på arbetsplatser och anställdas rätt att organisera sig på de marknader där Elanders har verksamhet.

– Vi är en föregångare när det gäller miljösatser inom den grafiska branschen. Vi vill vi ta samma ledande roll och sätta en ny standard för arbetsmiljö och fackliga rättigheter. Vi har redan fått stor uppskattning för vårt ställningstagande bland anställda och kunder. Jag vill att hela vår personal och alla våra kunder ska vara stolta över att arbeta inom och med Elanders.

FÖRVÄRVSTAKTEN HAR VARIT HÖG under 2000-talet och Elanders är representerat på de flesta kontinenter. Under 2008 förvärvades Seiz Printing Company i USA. Hur har det köpet utvecklats?

– Att den amerikanska bilindustrin gick i baklås samtidigt som landet stod stilla på grund av presidentvalet har naturligtvis märkts. Nu är vi i första hand leverantör till Daimler-Benz i USA och inte de inhemska märkena. Samtidigt har vi ett nytt management i bolaget och arbetar på att få in Elanders nuvarande globala kunder även

– Det ligger också en stor utmaning i att överföra Elanders gemensamma kunskap till den amerikanska tryckeriindustrin så att vi kan ta nya marknadsandelar.

– Vi räknar med en kraftig minskning under 2009. Det slår hårt mot den svenska verksamheten eftersom vi är ensamma i vår bransch som leverantör till Volvo, Scania och Saab av manualer. Men nu har vi anpassat verksamheten. Blir inte nedgången så stor så har vi en fördel, blir den större får vi kapa ytterligare kostnader.

– Sedan har den tyska regeringen varit snabba med att införa åtgärder som kommer att upprätthålla försäljningen av nya och begagnade bilar på anständiga nivåer och det gynnar Elanders.

– Manufler och förpackningar till konsumentelektro-
nikindustrin som är den ena delen kände av konjunkt-
turavmattningen,
medan den andra
delen som pro-
ducerar kataloger
och broschyrer
till industri- och
handels-företag
inte var lika
konjunkturkänslig.

– Vi ser väldigt positivt på utvecklingen av Industri & Handel och koncentrerar oss på tre produktsegment. Det ena är kombinationen av manualer och förpackningar som vi börjat trycka i samma maskiner. Vi trycker allt mer exklusiva förpackningar med befintlig maskinpark. Detta gör vi framgångsrikt i Kina där dessa förpackningar dominerar uppdragen och den kunskapen ska vi nu förmedla vidare till våra övriga anläggningar med start i Ungern under 2009. I första hand till våra kunder med

- De två andra produktsegmenten; personifierad information och marknadsinformation har en växande efterfrågan i flera länder och det är segment genom vilka vi kan öka nyttjandegraden på våra maskiner.

- "En betydande del av Elanders kunder består av globala koncerner med välkända och starka varumärken som köper helhetslösningar av oss utan några fördyrande mellanhänder."

– För Elanders, i likhet med de flesta aktörer i näringslivet, är det svårt att säga hur året kommer att utvecklas. Vi står i varje fall bra rustade och har bromsat i tid före kurvan för att vara snabbast ur den när det vänder. Vår bransch ligger tidigt i konjunkturcykeln och kommer vara bland de första som känner av när det går uppåt igen. ■

ÄGARSTRUKTUR OCH AKTIEN

INGEN UTDELNING FÖRESLÅS EFTER TURBULENT ÅR

HISTORIK

Elanders B-aktie introducerades på Stockholms Fondbörs den 9 januari 1989. Den 31 december 2008 hade bolaget 9 181 666 B-aktier noterade på Stockholmsbörsens nordiska lista inom segmentet Small Cap under symbolen ELAN B. Utvecklingen i antal utestående aktier framgår av tabellen på sidan 17.

UTVECKLING UNDER ÅRET

Kursen på B-aktien sjönk under 2008 med 82 procent medan OMX Stockholm PI sjönk med 34 procent under samma period. Under 2008 omsattes över börsen totalt 2 278 722 Elandersaktier (3 382 919 aktier) vilket motsvarar en omsättningshastighet om cirka 0,23 ggr (0,36 ggr). Den totala omsättningshastigheten för NASDAQ OMX Nordic för samma period var 1,32 ggr (1,31 ggr). Aktien betalades som lägst under året den 30 december med 25,30 kronor och som högst den 4 januari med 147,50 kronor. Sista betalkurs för 2008 var 25,50 kronor (139,00 kronor), vilket innebar att Elanders börsvärde vid årsskiftet uppgick till cirka 249 Mkr (cirka 1 357 Mkr).

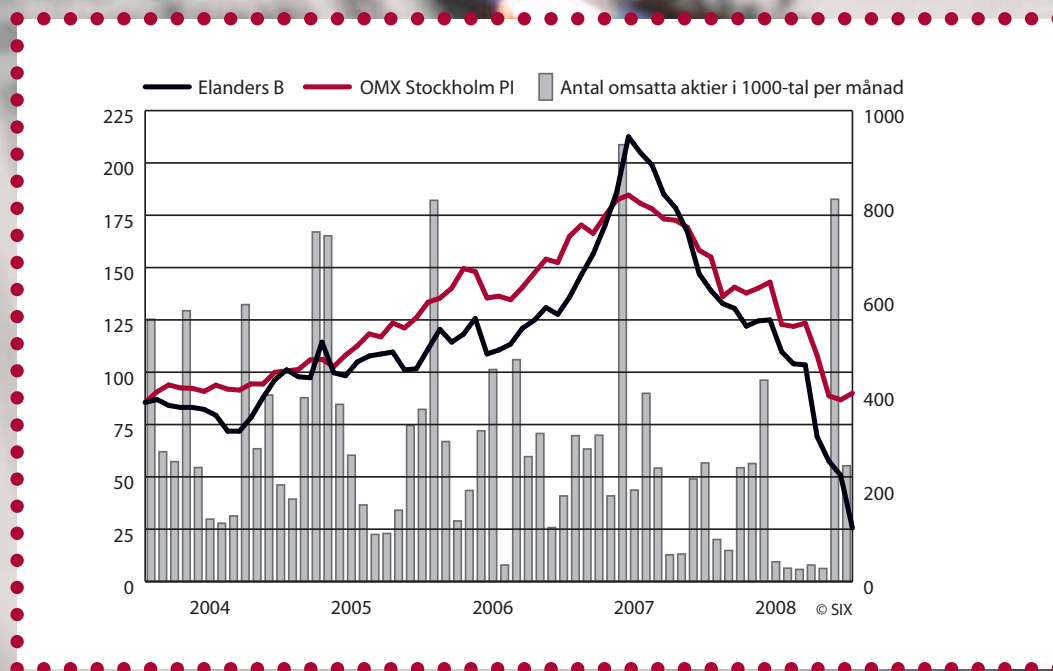
AKTIESLAG OCH LIKVIDITETSGARANTI

Vid årsskiftet fanns 583 333 A-aktier och 9 181 666 B-aktier utgivna. Varje A-aktie har tio röster och varje B-aktie en röst. Kvotvärdet är 10 kronor per aktie. Varje aktie berättigar till lika utdelning. Aktiekapitalets och rösternas fördelning framgår av tabellerna på nästa uppslag. B-aktien omfattas av likviditetsgaranti med Remium AB som garant.

AKTIENS SPRIDNING

Vid årsskiftet hade Elanders 2 492 ägare (2 586 ägare) och per den 28 februari 2009, 2 511 ägare. Spridningen analyseras närmare i tabellerna på nästa uppslag. ▶

Compass		
Consulting &		
CTT Systems		
Cybercom		
Dagon		
DGC One		
Diamyd Medical B	+0,4	20,2
Digital Vision	-0,03	20,3
Din Bostad		
Diös Fastig.		
DORO		
Duroc	-0,2	3,3
Elanders B	-0,7	12,7
Elektr BK B	+1,7	26
Elos	-0,3	13
Enea	+1,8	35
EpiCept	+0,4	27,2
Feelgood		5,55
Fenix Outdoor		1,35
Fingerprint		56,5
Gervelo B	-0,5	4,62
Global Health Part	+0,15	77,2
Health	-1,75	10
	-0,15	10
	-0,9	10

► UTDELNINGSPOLITIK

I utdelningen för kommande år beaktar styrelsen såväl koncernens utvecklingsmöjligheter som dess finansiella ställning samt de nyckeltalsmål som är fastställda avseende skuldsättningsgrad, soliditet och net debt/EBITDA. Målet är att utdelningen ska följa den långsiktiga resultatutvecklingen och i genomsnitt motsvara cirka 30 procent av resultatet efter skatt.

AKTIEÄGARINFORMATION

Finansiell information om Elanders finns på koncernens webbplats, www.elanders.com, under rubriken Investor relations. Frågor kan även ställas direkt till bolaget via e-post info@elanders.com. Det går bra att rekvirera

årsredovisningar, delårsrapporter och annan information från koncernens huvudkontor på telefon 031-750 00 00, från webbplatsen eller via e-postadressen ovan. Vi lämnar också gärna information om de många tillfällen där vi medverkar och presenterar Elanders vid aktiviteter som anordnas av aktiespararföreningar, svenska och utländska fondkommissionärer och banker.

En analytiker följer kontinuerligt vår utveckling och publicerar regelbundet analyser av Elanders:

Remium AB
Equity Research
Johan Edberg, telefon 08-454 32 38

DE STÖRSTA ÄGARNA

Ägarstruktur den 28 februari 2009	A-aktier	B-aktier	Andel av röster	Andel av aktiekapital
Carl Bennet AB	583 333	1 671 456	49,98%	23,09%
Investment AB Latour		2 210 000	14,72%	22,63%
HQ Fonder		829 433	5,52%	8,49%
Odin Fonder, Norge		603 341	4,02%	6,18%
Swedbank Robur Fonder		507 453	3,38%	5,20%
SEB Fonder		415 204	2,77%	4,25%
Skandia Liv		231 973	1,54%	2,38%
Fjärde AP-fonden		142 200	0,95%	1,46%
Fondita Fonder, Finland		118 000	0,79%	1,21%
SHB / SPP Fonder		105 777	0,70%	1,08%
Övriga aktieägare		2 346 829	15,63%	24,03%
Totalt	583 333	9 181 666	100,00%	100,00%

Källor: VPC och SIS Ägarservice

ÄGARSTATISTIK DEN 28 FEBRUARI 2009

Storlekskategori	Antal ägare	Antal A-aktier	Antal B-aktier	Andel av aktiekapital, %	Andel av röster, %
1-500	1 874		306 546	3,14	2,04
501-1000	269		202 620	2,07	1,35
1001-2000	180		256 062	2,62	1,71
2001-5000	107		332 539	3,41	2,21
5001-10000	30		209 955	2,15	1,40
10001-20000	15		222 421	2,28	1,48
20001-50000	15		453 463	4,64	3,02
50001-100000	6		480 872	4,92	3,20
100001-	15	583 333	6 717 188	74,77	83,59
Totalt	2 511	583 333	9 181 666	100%	100%

Källor: VPC och SIS Ägarservice

ÄGARKATEGORIER DEN 28 FEBRUARI 2009

Procent	Andel av aktiekapital	Andel av röster
Svenska institutioner och investmentbolag	47 %	30 %
Svenska företag och privatpersoner	41 %	62 %
Utländska institutioner	12 %	8 %
Utländska företag och privatpersoner	0 %	0 %
Summa	100 %	100 %

Källor: VPC och SIS Ägarservice

AKTIEKAPITALET UTVECKLING

	Antal A-aktier	Antal B-aktier	Ackumulerat antal aktier	Aktiekapital, kr
Vid börsintroduktionen 1989	200 000	1 380 000	1 580 000	15 800 000
1991 Riktad nyemission för förvärvet av Fabritius A/S i Norge		252 000	1 832 000	18 320 000
1993 Fondemission 1:1	200 000	1 632 000	3 664 000	36 640 000
1997 Riktad nyemission för förvärvet av Graphic Systems-koncernen		650 000	4 314 000	43 140 000
1997 Riktad nyemission för förvärvet av Skandinaviska Lithorex		250 000	4 564 000	45 640 000
1997 Riktad nyemission för förvärvet av Gummessons		350 000	4 914 000	49 140 000
1997 Nyemission 1:4 i samband med förvärvet av Minab-koncernen	100 000	1 128 000	6 142 500	61 425 000
1998 Riktad nyemission för förvärvet av Skogs-koncernen		1 287 500	7 430 000	74 300 000
2000 Riktad nyemission för förvärv av aktierna i KåPe-koncernen		450 000	7 880 000	78 800 000
2000 Riktad nyemission för förvärv av aktierna i Novum-koncernen		490 000	8 370 000	83 700 000
2007 Nyemission 1:6 i samband med förvärvet av Sommer Corporate Media	83 333	1 311 666	9 764 999	97 649 990
Utestående aktier och aktiekapital 31 december 2008	583 333	9 181 666	9 764 999	97 649 990

DATA PER AKTIE

	2008	2007	2006	2005	2004
Vinst, kr	-2,62	18,06	-5,54	8,77	10,86
Börskurs vid årets utgång, kr	25,50	139,00	135,87	111,06	101,13
P/e tal, ggr	-9,7	7,7	-24,5	12,7	9,3
P/s tal, ggr	0,1	0,7	0,6	0,5	0,5
P/ce tal, ggr	2,0	4,3	5,4	4,5	3,8
Utdelning, kr	0,00 ¹⁾	4,50	2,36	2,36	1,89
Direktavkastning, %	0,0	2,6	2,0	2,3	2,0
Börskurs/eget kapital, ggr	0,3	1,6	2,2	1,5	1,6
Eget kapital, kr	89,88	88,54	62,80	72,00	64,00
Riskbärande kapital, kr	92,96	90,99	64,60	78,20	70,50
EBITDA, kr	12,50	32,65	25,10	24,70	26,60
Operativt kassaflöde, kr	22,24	-24,12	15,90	2,40	7,70
Genomsnittligt utestående antal aktier, tusental	9 765	9 537	8 855	8 855	8 855
Omsättningshastighet	0,23	0,36	0,40	0,44	0,45

¹⁾ Styrelsens förslag

FEM ÅR I SAMMANDRAG

FRAMGÅNGSRIK UTVECKLING AV FÖRPACKNINGAR

2008. Det stora glädjeämnet under jubileumsåret var utvecklingen i Kina som överträffade förväntningarna genom framgångsrik utveckling av förpackningstillverkning. Även i Tyskland lyckades koncernen bra, inte minst genom förvärvet av Mairs Graphische Betriebe som integrerades och gav tillgång till ny teknologi och nya viktiga kunder. Dessutom förvärvades Seiz Printing Co i Atlanta, USA i syfte att skapa ett brofäste på den viktiga nordamerikanska marknaden. Året, i synnerhet dess andra hälft, präglades av allmän nedgång i beställningarna från kunder inom framför allt konsumentelektronik, vitvaror och fordon. Denna nedgång beräknas ha belastat koncernens rörelseresultat med cirka 75 Mkr i framför allt Sverige och Ungern. Verksamheterna i USA, Polen och Italien gick också sämre än förväntningarna. Dessutom vidtogs åtgärder för att anpassa kostnaderna i Sverige och Ungern. Kostnaderna för dessa åtgärder uppgick till sammanlagt 89 Mkr.

Koncernens omsättning ökade med 8 procent (med 1 procent exklusive förvärv) och rörelseresultatet sjönk med 93 procent (93 procent exklusive förvärv).

2007. Inom affärsområdet Infologistics var året blandat. Den engelska verksamheten gick bättre än planerat främst tack vare framgångar inom fordonssegmentet. Den i januari förvärvade tyska verksamheten i Sommer Corporate Media överträffade också förväntningarna. Den svenska delen av affärsområdet hade ett svårt år och ett program inleddes för att anpassa kapaciteten samt samordna produktionen, försäljningen och administrationen i en juridisk enhet. Detta medförde kostnader om 20 Mkr under fjärde kvartalet. I User Manuals hade den ungerska verksamheten ett mycket bra år medan den polska enheten hade problem med driftstörningar. Kinaverksamheten nådde stor framgång under året och expanderade ytterligare genom ►►

► produktion och tryck av förpackningar. Vidare förvärvades 80 procent av Artcopy i São Paulo, Brasilien. Skattekostnaden reducerades med 21,1 Mkr till följd av ett ärende som avgjordes till bolagets fördel i kammarrätten. Kungsbackaverksamheten såldes planenligt i februari utan någon inverkan på resultatet. I december såldes dessutom fastigheterna i Kungsbacka vilket medförde en realisationsvinst om 40,6 Mkr.

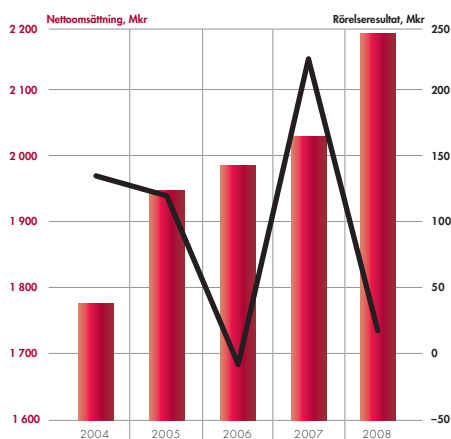
I jämförbara enheter ökade koncernens omsättning med 21 procent (3,3 procent exklusive förvärv) och rörelseresultatet i jämförbara enheter steg med 30 procent (4 procent exklusive förvärv).

2006. Etableringen i Kina slutfördes, men beställningarna från kunderna försenades på grund av produktgenerationsbyten och verksamheten nådde planerade produktionsnivåer först under tredje kvartalet. Därefter överträffades förväntningarna och verksamheten i Peking kunde visa ett resultat nära noll för sitt första år i drift. De övriga verksamheterna i User Manuals, i Polen och Ungern, hade stora framgångar och överträffade återigen förväntningarna

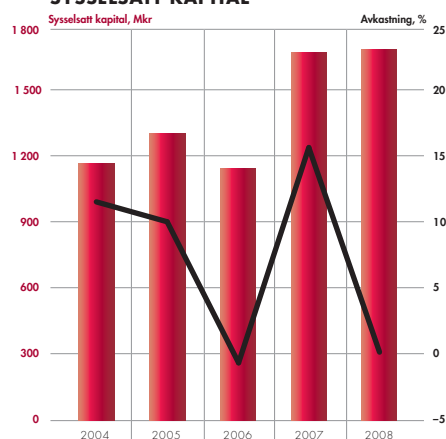
i både omsättning och resultat. Inom Infologistics kunde verksamheten i Mölnlycke leverera sitt bästa resultat någonsin tack vare framgångar med helhetslösningar för större kunder inom segmenten Automotive och Industri & Handel. I Kungsbacka tilltog förlusterna i verksamheten på grund av prispress och avtagande volymer inom Directories samt kvardröjande effekter från den genomgripande omstruktureringen 2005, vilka bland annat påverkade bolagets marknadsarbete och produktion negativt. I slutet av året fattades beslut om att utreda konsekvenserna av en total nedläggning av bolaget och samtidigt pågick samtal med eventuella tagare av verksamheten. Detta ledde till en avyttring av verksamheten i februari 2007 vilket medförde kostnader för nedskrivningar m m om sammanlagt 151 Mkr i bokslutet 2006. Frånsett inverkan från verksamheten i Kungsbacka ökade koncernens omsättning med 4,8 procent och rörelseresultatet steg med 23,6 procent.

2005. Koncernens omsättning ökade med 5 procent organiskt. Verksamheten i Mölnlycke vände framgångsrikt och levde upp till förväntningarna. De övriga svenska verksam-

RÖRELSERESULTAT

AVKASTNING PÅ SYSSELSATT KAPITAL

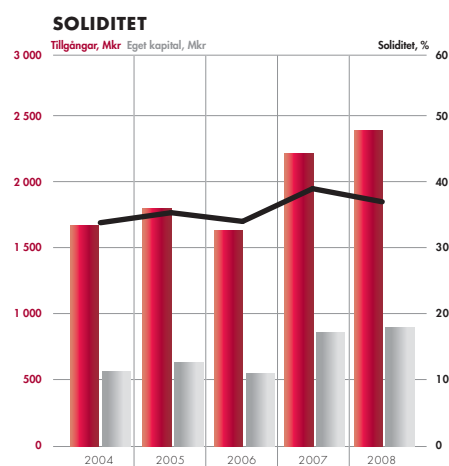
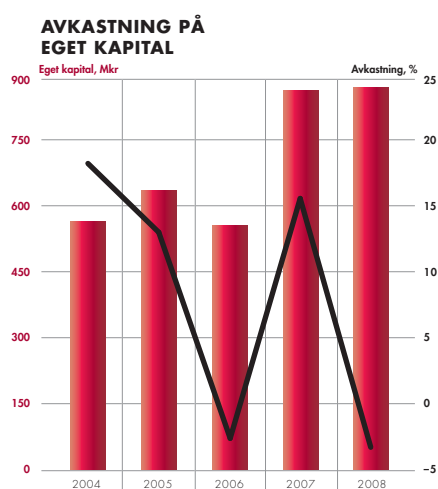

heterna i Infologistics gick alla bättre än under föregående år. De engelska bolagen hade ett mellanår. I Polen och Ungern fortsatte framgångarna och bägge visade all-time-high-resultat. Infologistics omsättning ökade med 11 procent, varav 5 procent organiskt, och rörelseresultatet ökade med 23 procent. Under året etablerades den nya enheten i Peking, vilket belastade affärsområdets rörelseresultat med 9 Mkr. Problemen i Kungsbacka tilltog och i mitten av året vidtogs en genomgripande omstrukturering. Försämringen i rörelseresultatet hänförs till problemen i Kungsbacka och etableringskostnaderna i Kina.

2004. Koncernens omsättning steg med 3,8 procent, varav cirka hälften organiskt och hälften via förvärv. I juli förvärvades Skövde Offset AB för att komplettera anläggningen i Falköping organisatoriskt och på marknadssidan. Samtidigt förvärvades AB Volvos dokument- och distributionsenhet i Göteborg. Köpeskillingarna för båda förvärven ingår i investeringarna med 56 Mkr. Vidare startades ett med Hansaprint Oy gemensamt bolag i Ungern med syfte att leverera digitalt fyrfärgstryck och logistiktjänster

inom segmentet Industri & Handel. Integrationen av verksamheterna som i början av året flyttade samman under ett tak i infomediacentret i Mölnlycke gick långsammare än beräknat och utvecklingen i resultat motsvarade därför inte förväntningarna.

I Newcastle medförde en tillfällig volymnedgång inom segmentet Förlag att året gick sämre än beräknat. Verksamheterna i Polen, Stockholm, Kungsbacka och särskilt Ungern överträffade förväntningarna, medan resultaten i övriga verksamheter sammantaget låg kring plan. Resultatet gottgjordes med 10 Mkr genom återförd nedskrivning av utrustning som återtagits i bruk, samt med 8 Mkr genom realisationsvinster från försold utrustning och fastigheter. Samtidigt belastades resultatet med justering av avsättning för hyreskostnader i Trelleborg, avsättning för uppsägningar i Kungsbacka och nedskrivning av andelar i övriga bolag med sammanlagt 15 Mkr.

RESULTATRÄKNINGAR I SAMMANDRAG – ELANDERSKONCERNEN

	2008	2007	2006	2005	2004
Nettomsättning	2 191,2	2 035,6	1 988,2	1 952,6	1 780,4
Rörelsens kostnader	-2 175,2	-1 808,8	-1 997,0	-1 830,8	-1 643,3
Rörelseresultat (EBIT)	16,0	226,8	-8,8	121,8	137,1
Finansnetto	-50,4	-42,7	-23,0	-16,5	-24,1
Resultat efter finansnetto	-34,4	184,1	-31,8	105,3	113
Årets resultat	-25,7	172,2	-49,0	77,6	96,2
EBITDA	122,1	311,4	222,2	218,6	235,8

Samtliga jämförelseår visas så som de presenterats i årsredovisningen för respektive år.

KASSAFLÖDE I SAMMANDRAG – ELANDERSKONCERNEN

	2008	2007	2006	2005	2004
Kassaflöde från löpande verksamheten	120,6	89,9	167,1	45,6	127,7
Betald skatt	-31,7	-32,3	-20,8	-44,7	-21,7
Nettoinvesteringar	14,5	-402,5	-72,7	-89,2	-105,4
Operativt kassaflöde	217,2	-230,0	138,2	17,5	68,1
Förändring i nettoskuld	25,8	222,2	-74,1	65,4	-12,5

Samtliga jämförelseår visas så som de presenterats i årsredovisningen för respektive år.

NYCKELTAL – ELANDERSKONCERNEN

	2008	2007	2006	2005	2004
Rörelsemarginal, %	0,7	11,1	-0,4	6,2	7,7
Vinstmarginal, %	-1,6	9,0	-1,6	5,4	6,3
Bruttoresultat/Förädlingsvärde, %	36,7	46,2	37,9	34,7	35,5
Kapitalomsättningshastighet, ggr	1,0	1,1	1,2	1,1	1,1
Soliditet, %	36,8	38,9	33,9	35,3	33,7
Andel riskbärande kapital, %	38,0	40,0	34,9	38,4	37,1
Räntetäckningsgrad, ggr	0,4	5,5	-0,4	5,5	5,5
Skuldsättningsgrad, ggr	1,0	0,9	1,1	1,0	1,1
Avkastning på eget kapital, %	-3,0	24,2	-8,2	13,2	18,9
Avkastning på sysselsatt kapital, %	0,9	16,0	-0,7	10,1	12,2
Avkastning på totalt kapital, %	1,7	12,0	-0,3	7,5	8,6
EBIT-multipel	68,2	3,6	-204,5	13,6	10,9
Medelantal anställda	1 809	1 563	1 490	1 478	1 434
Nettoskuld/EBITDA, ggr	6,9	2,6	2,7	3,1	2,6

Samtliga jämförelseår visas så som de presenterats i årsredovisningen för respektive år.

ETT AV ÅRETS FÖRVÄRV

Med förvärvet av Seiz Printing i februari 2008 tog Elanders steget till USA. Seiz, som under många år samarbetat med Sommer Corporate Media tillförde därmed produktion till bland annat globala fordonsindustrikunder som Daimler och då specifikt för Mercedes Benz.

I och med förvärvet kan Elanders, helt enligt sin globala strategi, följa kunderna ut även i Nordamerika.

BALANSRÄKNINGAR I SAMMANDRAG – ELANDERSKONCERNEN

	2008	2007	2006	2005	2004
Goodwill	917,7	844,7	532,4	557,8	556,5
Övriga anläggningstillgångar	660,5	546,7	410,6	588,3	553,5
Varulager	120,1	125,7	92,9	95,3	93,3
Kundfordringar	470,9	450,6	456,8	456,7	373,5
Övriga kortfristiga fordringar	75,9	191,4	73,9	83,6	64,6
Likvida medel	141,7	65,2	74,5	24,9	39,7
Eget kapital exkl minoritetsandel	875,6	862,3	556,4	637,8	566,5
Minoritetsandel	2,1	2,3	0,0	0,0	0,0
Räntebärande skulder	985,1	882,7	668,5	693,8	644
Icke räntebärande skulder	524,0	477,0	416,2	475	470,6
Balansomslutning	2 386,8	2 224,3	1 641,1	1 806,6	1 681,1
Rörelsens värde (Enterprise Value)	1 092,3	2 174,8	1 797,7	1 652,9	1 497,9
Riskbärande kapital, Mkr	907,7	888,5	572,1	692,9	624,4
Sysselsatt kapital, Mkr	1 721,0	1 682,0	1 150,5	1 306,6	1 170,8
Nettoskuld, Mkr	843,3	817,5	594,1	669,4	602,3
Genomsnittligt antal utestående aktier (tusental)	9 765	9 537	8 370	8 370	8 370

Samtliga jämförelseår visas så som de presenterats i årsredovisningen för respektive år.

MÅL OCH STRATEGIER

IT OCH GRAFISKT KUNNANDE SKAPAR MERVÄRDEN

ELANDERS VISION OCH KÄRNVÄRDEN

"Elanders ska vara internationellt ledande och den mest kompetenta partnern inom infomedia och därmed attrahera kunder, medarbetare och aktieägare."

Elanders erbjuder kvalificerade helhetslösningar inom infomedia, det vill säga inom hela processen för kundernas informationsflöde, med en rad olika, sinsemellan oberoende, publiceringsaktiviteter. En unik kombination av ledande kompetenser inom traditionell grafisk produktion, digital informationshantering och logistik är basen för visionens nyckelord: internationellt ledande, kompetens och partnerskap. Detta går också igen i våra kärnvärden; ansvar, nytänkande och helhetssyn.

ELANDERS AFFÄRSIDÉ

"Genom att kombinera avancerad informationsteknologi med kvalificerad grafisk kompetens ska vi skapa betydande mervärden för våra uppdragsgivare."

Modern informationsteknologi kombinerat med gediget grafiskt kunnande skapar mervärden för kunderna. Kunderna kan reducera antalet leverantörer för publicering och få ett effektivare arbetsflöde och en förenklad hantering av intern och extern kommunikation och publicering. Mervärdena kan sammanfattas som lättnad för kunden och frigjord kraft åt kärnverksamheten. Vi sammanfattar våra erbjudanden i begreppet Master Vendor®.

MÅL

Elanders externa mål redovisas i tabellen på sidan 28. För att uppnå de externa målen styrs verksamheten efter ett antal interna mål, varav miljömålen redovisas på sidan 56. Några av de viktigaste interna mätetalen är:

- Nyförsäljning per säljare.
- Försäljning per segment.
- Rörelseresultat per segment.>

- Föreläsningsvärde och föreläsningsgrad.
- Föreläsningsvärde per anställd.
- Debiteringsgrad och faktureringsgrad per verksamhet och per anställd.
- Kapacitetsutnyttjande.
- Förbrukning av viktiga insatsvaror som papper, energi och kemikalier.
- Viktiga kostnadslag i förhållande till föreläsningsvärdet.
- Andel externt köpta tjänster.
- Antal dagars försäljning i kundfordringar och lager.
- Humankapitalindex.
- Hälsotal.
- Nöjd kund-index.
- Mätning av orderstocken.

STRATEGIER

Elanders strategier för att nå målen är:

- Expansion nedströms och uppströms i värdekedjan.
- Fokus på prioriterade kundsegment.
- Kunddriven tillväxt i hela värdekedjan.
- Hög kunskap om kund och slutkund.
- Stark affärsmanna- och innovatörskultur.
- Knowledge Management.

Expansion nedströms och uppströms i värdekedjan

Allt mer av det totala värdet i publiceringskedjan skapas i början och i slutet samt genom processhantering och samordning. Elanders strategiska resa från en tryckerikoncern till en infomediakoncern baseras på en kontinuerlig expansion uppströms och nedströms i värdekedjan. Även framtida expansion kommer att kräva löpande vidareutveckling av nya värdehöjande tjänster. Expansionsstrategierna balanserar uppströms och nedströms expansion. Expansionen mot de tidiga momenten i värdekedjan ("uppströms"), som till exempel redaktio-

nella tjänster och strukturering av information, säkrar kundrelationerna på lång sikt. Snabb och lönsam tillväxt åstadkoms med expansion i mitten och i slutet ("nedströms") av värdekedjan, där trycksaksframställning och distribution äger rum. Inom affärsområde Infologistics sker expansionen både uppströms och nedströms. Inom User Manuals är det främst nedströms expansion och volymtillväxt. Alla dessa strategier syftar till att reducera kundens time-to-market vilket har utvecklat sig till det viktigaste behovet i en värld av hårdnande konkurrens.

Fokus på prioriterade kundsegment

Baserat på en noggrann analys av olika branschers affärsprocesser, kommunikationsbehov och framtidspotential har Elanders inriktat resurserna på utvalda kundsegment, där vår kompetens kan ge konkurrensfördelar. Generellt är det kunder där vi kan identifiera behov uppåt och nedåt i värdekedjan, samt där Elanders har en ledande position och unika erbjudanden:

- Automotive (fordonsindustrin)
- Förlag
- Industri & Handel
- Offentlig Sektor
- Tjänsteföretag

För de olika affärsområdena kan det vara olika kriterier som påverkar bedömningen, men gemensamt är att det handlar om att tillhandahålla snabbhet, flexibilitet, precision och avlastning av ett eller flera problem som har med publiceringen att göra.

Kunddriven tillväxt i hela värdekedjan

Elanders expansion uppåt och nedåt i värdekedjan sker främst i anslutning till kunder, genom nyetableringar och förvärv. Vi följer även våra kunder över landgränserna. I vissa segment är det viktigt att finnas nära produktionsenheter, till exempel i konsumentelektronikbranschen, och i vissa är det viktigt att finnas nära huvudkontor eller säljbolag. Etableringen i Italien, förpackningstillverkningen i Kina samt förvärven i Tyskland och Brasilien är exempel på detta.

ELANDERS AFFÄRSIDÉ

Genom att kombinera avancerad informationsteknologi med kvalificerad grafisk kompetens ska vi skapa betydande mervärden för våra uppdragsgivare.

ELANDERS VISION

Elanders ska vara internationellt ledande och den mest kompetenta partnern inom infomedia och därmed attrahera kunder, medarbetare och aktieägare.

Hög kunskap om kund och slutkund

Elanders erbjuder kunderna avlastning, bekymmersfrihet, effektivitet och möjlighet att fokusera på kärnverksamheten. Det kräver hög kunskap om deras verksamhet och affärsprocesser. Detta innebär även förståelse för de villkor, problem och utmaningar som kunderna möter samt vilka förväntningar, krav och önskemål som deras kunder har. Vi analyserar fortlöpande övergripande trender i de utvalda segmenten tillsammans med ledande marknadsanalysföretag. Genom att föra en löpande dialog med våra kunder om hur deras publiceringsprocesser fungerar som helhet och vilka behov de ser i framtiden, kan vi identifiera nya behov och nya lösningar. Det är så vi kan bli en långsiktig och viktig partner till kunden. För att kontinuerligt tillföra kompetens inom kundernas verksamhetsområden prioriterar vi även erfarenhet från de utvalda kundsegmenten i vår rekrytering.

Stark affärsmanna- och innovatörskultur

Högt affärsmannaskap genomsyrar hela företaget. Det understöds även kontinuerligt av ledningen genom incitament samt i rekryteringar och utnämningar. De flesta ledande befattningshavare har en stark entreprenörskroll och ges stor frihet inom ramen för det grundläggande

ansvaret; att skapa nya lönsamma affärer. De långsiktiga och nära relationerna ger Elanders möjlighet att kontinuerligt utveckla nya unika tjänster i samarbete med kunderna. Näst intill all utveckling av produkter och tjänster är orderstyrd och knuten till kundprojekt. Det är både lärorikt och effektivt för oss, samtidigt som vi har vant våra kunder vid att ligga i framkanten av utvecklingen inom publicering.

Knowledge Management

Elanders skapar innovativa lösningar, som representerar ett högt värde, åt kunder över hela världen. Elanders driver ett aktivt arbete för att tillvarata och få utväxling på det. Kundlösningar samlas i en kunskapsdatabas som nås via koncernens intranät. Vi bedriver också omfattande ledarskapsutveckling, där erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring är viktiga komponenter. Dessutom utbildas ledande befattningshavare kontinuerligt i metoder för att paketera, marknadsföra och sälja tjänstelösningar. Master Vendor® är exempel på ett koncept som baserats på kunskaper från hela koncernen, och som paketerats så att det tydliggör hur det skapar mervärden för kunden. Samtidigt ger det möjligheter att organisera det interna utvecklingsarbetet effektivt och ändamålsenligt.

MÅL, UTFALL OCH NYA MÅL

Ett mått på hur attraktiv Elanders är som kund, aktieplacering, leverantör och arbetsgivare är vår förmåga att infria de mål som vi har kommunicerat till omvärlden. I det följande visas en uppföljning av de mål som sattes upp i årsredovisningen för 2007.

Elanders delar in de långsiktiga externa målen i verksamhetsmål, finansiella mål, tillväxt- och hållbarhetsmål.

I årsredovisningen 2007 gjordes bedömningen att alla de externa målen i huvudsak ska kunna infrias under en konjunkturcykel. Elanders arbetar kontinuerligt med mål och strategier som vanligen formuleras på rullande treårsbasis.

Marknadsförutsättningarna för affärsområdena diskuteras närmare

i avsnittet Marknad på sidan 34 och strategierna för tillväxt under Mål och Strategier på sidan 24 samt under de två affärsområdena på sidorna 67 och 77.

Verksamhetsmålen är långsiktiga och oberoende av konjunkturcykler, medan de finansiella målen och tillväxtmålen är definierade i spannen inom vilka koncernens prestationer ska ligga under en konjunkturcykel. De finansiella målen utgår från möjligheterna i koncernens befintliga struktur medan tillväxtmålen även beaktar nyetableringar, allianser, förvärv, avyttringar eller andra väsentliga ändringar i koncernens struktur. De långsiktiga finansiella målen ska dock inte sänkas på grund av sådana förändringar.

Mål i årsredovisningen 2007	Utfall	Nytt mål
VERKSAMHETSMÅL		
1. Elanders ska vara en infomediakoncern med balanserad verksamhetsinriktning och vara ledande på de geografiska marknader där koncernen är verksam och inom de av de prioriterade segmenten som bearbetas på dessa marknader.	Koncernen är ledande inom Automotive i Norden och Storbritannien, inom Industri & Handel i Norden och inom Förlag och Offentlig Sektor i Sverige. Tyskland tillhör de i koncernen ledande inom Automotive och Tjänsteföretag. Segmentet Tjänsteföretag visar i övrigt god tillväxt men marknadsandelarna är fortfarande relativt låga. Inom vissa delar av konsumentelektroniksektorn i segmentet Industri & Handel är koncernen världsledande.	Elanders ska vara en infomedia-koncern med balanserad verksamhetsinriktning och vara ledande på de geografiska marknader där koncernen är verksam och inom de av de prioriterade segmenten som bearbetas på dessa marknader.
2. Master Vendor® ska utgöra minst 60 % av koncernens totala omsättning.	Master Vendor® utgjorde 65 % (58 %) av koncernens totala omsättning.	Master Vendor® ska utgöra minst 60 % av koncernens totala omsättning.
3. Tillväxt ska ske med bibehållen lönsamhet.	Tillväxten under 2008 kommer från förvärvade verksamheter. Den förvärvade enheten i Tyskland förbättrade sin lönsamhet medan konjunkturläget i USA gjorde att lönsamheten där inte blev tillfredsställande under året. På grund av marknadsläget under framför allt senare delen av året har koncernens övriga enheter inte visat någon tillväxt så när som på Kina som vuxit med bibehållen lönsamhet.	Tillväxt ska ske med bibehållen lönsamhet.
FINANSIELLA MÅL		
4. Rörelsemarginalen för koncernen ska vara 8–12 % och för affärsområdena: Infologistics 7–10 %, User Manuals 10–15 %.	Rörelsemarginalen för koncernen före kostnader av engångskaraktär uppgick till 4,8 % (11,1 %), för Infologistics till 2,5 % (5,6 %) och för User Manuals till 12,6 % (22,6 %).	Rörelsemarginalen för koncernen ska vara 8–12 % och för affärsområdena: Infologistics 7–10 %, User Manuals 10–15 %.
5. Avkastning på sysselsatt kapital om minst 14 %.	Avkastningen på det sysselsatta kapitalet före kostnader av engångskaraktär uppgick till 0,9 % (16,0 %).	Avkastning på sysselsatt kapital om minst 14 %.
6. Soliditet om minst 30 %.	Soliditeten uppgick till 36,8 % (38,9 %).	Soliditet om minst 30 %.
7. Skuldsättningsgraden ska understiga 1.	Skuldsättningsgraden vid balansdagen uppgick till 1,0 (1,0).	Skuldsättningsgraden ska understiga 1.
8. Investeringarna i produktionsutrustning ska över tiden varken överstiga avskrivningarna eller 5 % av omsättningen.	Investeringarna i produktionsutrustning m m uppgick till 57 % (183 %) av avskrivningarna och 2,7 % (7,6 %) av omsättningen.	Investeringarna i produktionsutrustning ska över tiden varken överstiga avskrivningarna eller 5 % av omsättningen.
TILLVÄXTMÅL		
9. Omsättningen och rörelseresultatet ska öka årligen med 8–12 % vilket för affärsområdena innebär: Infologistics 7–10 %, User Manuals 15–20 %.	Omsättningen ökade med 8 % (2 %) medan rörelseresultatet före kostnader av engångskaraktär sjönk med 54 % (ökade med 30 %). Omsättningen för affärsområde Infologistics ökade med 5 % och rörelseresultatet sjönk till negativt. Omsättningen för affärsområde User Manuals ökade med 18 % och rörelseresultatet sjönk med 68 %.	Omsättningen och rörelseresultatet ska öka årligen med 8–12 % vilket för affärsområdena innebär: Infologistics 7–10 %, User Manuals 15–20 %.
10. Minst hälften av tillväxten ska vara organisk.	Omsättningen 2008 ökade med 1,0 % (3,3 %) organiskt och rörelseresultatet minskade med 93 % (ökade med 4 %) organiskt.	Minst hälften av tillväxten ska vara organisk.
MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING		
11. Se mål för miljö och kvalitet 2008 på sidan 56.	Se utfall för miljö- och kvalitetsmål 2008 på sidan 56.	Att sätta mål för hållbar utveckling samt förtydliga Elanders interna process.

VERKSAMHETSMÅL

1. Elanders förenar grafisk kompetens, brett utbud av erbjudanden, internationell närvaro och stark kundbas på ett unikt sätt. Att koncernen ska vara ledande inom de segment som bearbetas på en viss geografisk marknad är därför ingen utopi. I Sverige bearbetas alla de prioriterade segmenten och där är Elanders ledande utom inom Tjänsteföretag, som är ett relativt nytt men inte desto mindre framgångsrikt område för koncernen. Utanför Norden och Storbritannien är den grafiska branschen om möjligt ännu mer fragmenterad och det är främst inom segmenten Automotive och Industri & Handel som Elanders har en rimlig möjlighet att inom de närmaste fem åren kunna bli ledande på geografiska marknader utanför Norden. Det kommer att vara Infologistics som står för detta i Västeuropa inom Automotive, Industri & Handel och Tjänsteföretag. User Manuals bedöms kunna utveckla en ledande position inom Industri & Handel genom närvaron i Östeuropa och Asien.

2. Master Vendor®-andelen av omsättningen är viktig för att koncernen ska uppfylla sina lönsamhetsmål. Trycksaksproduktion som enskilt erbjudande kommer att vara hårt konkurrensutsatt med sjunkande priser under all överskådlig framtid. Det är därför nödvändigt att integrera denna med intilliggande tjänster vilket närmare beskrivs under Affärsmodell och tjänster på sidan 30. Att målet för närvarande är 60 procent beror på att det, framför allt inom segmenten Förlag och Offentlig Sektor, även under de närmsta åren sannolikt kommer att förekomma trycksaksproduktion utan några väsentliga kringliggande tjänster.

3. Koncernens verksamhet ska över tiden kunna bära kostnader för nyetableringar och förvärv utan att infriandet av de långsiktiga lönsamhetsmålen ska behöva äventyras.

FINANSIELLA MÅL

4. Rörelsemarginalmålen för affärsområdena avser rörelseresultat före kostnader av engångskaraktär men efter utfördelning av koncerngemensamma kostnader som uppgår till cirka 1 procent av koncernens omsättning. Målen är uttryckta i spanin inom vilka rörelsemarginalerna bedöms variera under en treårsperiod och vid olika konjunkturlägen. Dessa mål utgår från möjligheterna i befintlig koncernstruktur och beaktar inga möjligheter i nyetableringar, förvärv eller andra väsentliga förändringar i koncernens struktur. Inom Infologistics visar kundsegmenten ingen större tillväxt vilket innebär att Elanders tillväxt ska komma från

vunna marknadsandelar, vilket i sig kan verka återhållande på priserna och därmed marginalerna. I User Manuals däremot vänder sig koncernen främst mot den del av Industri & Handel som producerar konsumentelektronik. Denna sektor förväntas ha en god tillväxt under överskådlig framtid. Det är därför lättare att här behålla konkurrenskraften utan större påverkan på marginalerna. Rörelsemarginalen för koncernen före kostnader av engångskaraktär uppgick till 4,8 procent. Målet på 8–12 procent är dock fortfarande långsiktigt rimligt men det rådande läget i världsekonomin och osäkerheterna kring det innevarande året ska beaktas i detta sammanhang.

5. Avkastningen på sysselsatt kapital exklusive poster av engångskaraktär uppgick till 0,9 (16,0) procent. Målet på 14 procent är fortfarande långsiktigt rimligt men det rådande läget i världsekonomin och osäkerheterna kring det innevarande året ska beaktas även i detta sammanhang.

6. Soliditetsmålet är uppnått och någon justering är inte aktuell.

7. Skuldsättningsgraden bör över tiden inte överstiga 1 ggr.

8. För att skuldsättningsgraden och avkastningen på det sysselsatta kapitalet ska ligga inom de uppsatta ramarna ska investeringarna över tiden hålla sig inom avskrivningarna eller 5 procent av omsättningen. Målet är fortsatt långsiktigt rimligt.

TILLVÄXTMÅL

9. Tillväxtmålen utgår ifrån affärsområdenas olika förutsättningar vilka har beskrivits i diskussionen om rörelsemarginalerna ovan. Bortsett från posterna av engångskaraktär sjönk rörelseresultatet med 44 procent. Målsättningarna är fortfarande långsiktigt rimliga men det rådande läget i världsekonomin och osäkerheterna kring det innevarande året ska beaktas i detta sammanhang.

10. Andelen förvärvsrelaterad tillväxt har i sig egentligen ingen större betydelse. Målet har formulerats för att klart ange ambitionsnivån när det gäller den organiska tillväxten som alltså ska ligga på 4–6 procent.

HÅLLBAR UTVECKLING

11. Målen för hållbar utveckling som avser kvalitet och miljö finns på sidan 56.

AFFÄRSMODELL OCH TJÄNSTER

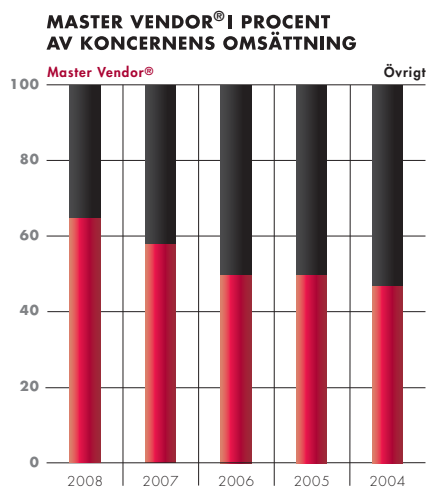
ONE-STOP-SHOPPING SPAR MER ÄN TID

Elanders skapar värde för kunden genom att effektivisera och avlasta delar av eller hela publiceringsprocessen. Huvuddelen av värdet för kunden skapas genom tjänster och en avtagande del, om än fortfarande den viktigaste, av själva trycksaken. Fokus måste därför också ligga på kundens processer och inte enbart på själva tryckuppdraget. Ju mer av processen och kringtjänsterna vi gör, desto mer värde kan vi skapa för kunderna och för oss själva. Därför är det viktigt att skapa en relation där vi successivt lär oss kundens verksamhet och kan identifiera nya behov.

KONCERNENS HUVUDTYPER AV AFFÄRER

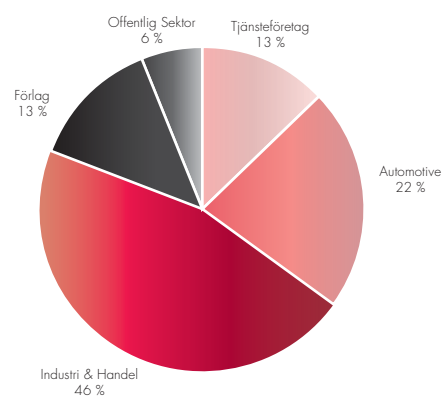
Koncernens affär består av dels enskilda tjänster som till exempel databaslösningar eller trycksaksproduktion och dels en kombination av erbjudanden, som oftast även innehåller trycksaksproduktion. De senare innehåller olika mängd tjänster under den sammanfattande benämningen Master Vendor®. Master Vendor® är ett helhetsåtagande för tryckning med skräddarsydda kringtjänster som sparar tid och pengar åt våra kunder. Master Vendor® hjälper kunden att leverera rätt information på rätt plats i rätt tid. För kunden innebär det att hantera hela sin trycksakslogistik via en enda kontakt hos Elanders, oavsett hur omfattande den är och på hur många språk och i vilka media och delar av världen som informationen ska publiceras. Elanders utvecklar webb-baserade beställningsgränssnitt, one-to-one-marketinglösningar, sköter hela produktionen och all distribution på det mest kostnads-effektiva sättet. Vi producerar, jämte användarinformationen, också förpackningar i mindre, specialiserade serier för tillverkare av konsumentelektronik. Detta sparar kunderna ytterligare en inköpsprocess – ”one stop shopping”. Vi ser också till att leveranserna sker på den plats kunden vill – i rätt tid och i rätt version. De trycksaker som inte levereras omedelbart håller Elanders i lager för senare distribution. För en biltillverkare som behöver en instruktionsbok gäller det ►

FIGUR 1. Master Vendor®-uppdragens andel av omsättningen fortsatte att öka.

FÖRSÄLJNINGEN I SEGMENT 2008

FIGUR 2. Tjänsteföretag, Automotive och Industri & Handel kan sägas utgöra industrikunder, som utgjorde 81 % (75 %) av koncernens omsättning 2008, medan resterande 19 % kan sägas utgöra övriga kunder.

- att få fram olika språkversioner i rätt upplaga, till rätt bil, i rätt ordning och i rätt tid vid monteringslinan. Eller så ska boken skickas till den lokala marknaden så att importören kan utrusta den med lokalt anpassad information. Master Vendor® ger kunden enkelhet, bekymmersfrihet och avlastning. Det bidrar till minskade kostnader för informationshanteringen. Det innebär också kvalitetssäkring genom färre leverantörer.

Därigenom blir Elanders en strategisk partner mer än en ren leverantör. Under 2008 utgjorde 65 procent av koncernens omsättning Master Vendor® (58 procent).

KONCERNENS HUVUDTYPER AV SEGMENT

Elanders inriktar sig för närvarande på fem huvudsegment: Automotive, Förlag, Industri & Handel, Offentlig Sektor samt Tjänsteföretag. Ur affärssynpunkt kan man, något förenklat, dela in dessa segment i två huvudgrupper; industrikunder och övriga kunder. I den senare gruppen ingår segmenten Förlag och Offentlig Sektor medan de övriga tre segmenten kan sägas vara industrikunder.

Fördelningen av koncernens omsättning mellan segmenten framgår av figur 2 på sidan 31. För industrikunderna är kostnaden för trycksaksframställningen i sig oftast liten i förhållande till den totala kostnaden för produkterna eller tjänsterna de tillhandahåller. Även om upphandling sker mycket professionellt är inköp av trycksaker ingen del av kärnaffären men en nödvändig del av det publiceringsbehov kunden har för att kunna kommunicera effektivt med sin kund.

Många industri- och tjänsteföretag har en mängd information som ska publiceras och distribueras externt och internt, men det är mer effektivt att låta en professionell leverantör hantera stora delar av publiceringsprocessen. Kunden står för behov, idé och beställarkompetens och värdekedjan i övrigt hanteras av specialiserade externa aktörer – gärna så få som möjligt.

En stor del av koncernens Master Vendor®-affärer görs

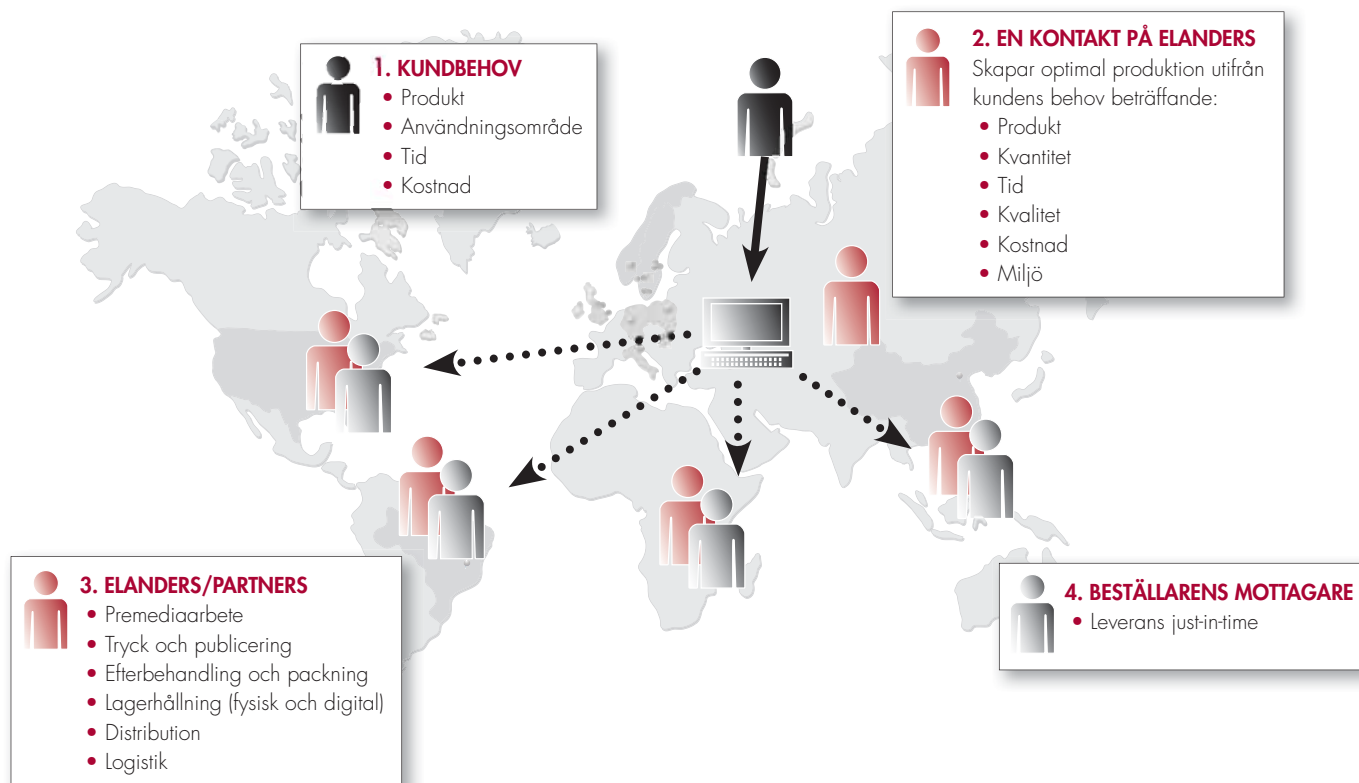
i denna segmentsgrupp, som också erbjuder de största tillväxtmöjligheterna för Elanders. De övriga kunderna kännetecknas av att kostnaden för trycksaksframställningen är en betydande del av den totala produktkostnaden. Att handla upp trycksaksproduktion är en viktig del av förlagens kärnverksamhet och de har därför högt specialiserade medarbetare, som väl känner den grafiska branschen och prisbilden för trycksaksframställningen.

Förlagen har historiskt därför varit endast måttligt intresserade av att lägga ut mera publiceringsrelaterade tjänster utanför sin egen organisation. Under den senaste tiden har dock ett ökat intresse för sådana tjänster kunnat skönjas på flera håll i förlagsvärlden. Elanders leveranser till förlagen utgörs fortfarande ofta av ren trycksaksproduktion. Målsättningen är att tillsammans med förlagen fortsätta utvecklingen av kringliggande tjänster, men också att erbjuda produktion i länder med lägre kostnadsnivåer.

PRISSÄTTNING

Trycksaksframställning som enskilt erbjudande är huvudsakligen en stapelvara som är utsatt för ständig prispress. Det är svårt att motivera ett högre pris med grafisk kvalitet, eftersom branschens alla aktörer i stort sett har tillgång till likartad utrustning och kompetens. Prisdifferentiering måste bygga på andra saker, som ofta inte har så mycket med själva tryckprocessen att göra, såsom gränsoverskridande närvaro, leveransprecision, jämn kvalitet, flexibilitet och kvalitet i relationen med kunden.

Priset för en trycksak i offset som inte är alltför komplicerad lämnas baserat på hur mycket premedia-arbete som måste göras, papperskvalitet, omfång (antal sidor), antal färger, typ av bindning och upplagens storlek. Priset lämnas oftast för hela upplagan. Styckpriset per exemplar varierar med upplagens storlek. Det är, för en van trycksaksinköpare, en förhållandevis okomplicerad upphandling där offerterna är lätta att jämföra med dagspriserna på en transparent marknad.

GLOBALA LÖSNINGAR Elanders hanterar kundens trycksakslogistik via en enda kontakt, oavsett hur omfattande den är och på hur många språk trycksaken ska publiceras. Med kundens behov och beställarkompetens som ingångsvärden utformas idén, och specialiserade externa aktörer – så få som möjligt – anlitas för olika moment.

Digitaltrycksaker har ofta ett styckpris som baserar sig på kostnaden per "klick" i den ofta hyrda digitala pressutrustningen.

Marknaden för Master Vendor®-affärerna är en helt annan. Varje uppdrag är unikt och skiljer sig i omfattning och innehåll från andra. Här handlar det snarare om att kunden ser över sin totala publiceringskostnad inklusive egen bemanning, lager och kassation och ser hur mycket det går att sänka den. Kvalitet i detta sammanhang rör snabbhet, samordning, förenkling och reducering av time-to-market. Hela eller delar av värdekedjan utöver trycksaksframställningen är föremål för upphandlingen och ibland handlar det även om ren outsourcing av avdelningar hos kunden som sysslar med publiceringsrelaterade aktiviteter. Priset tas oftast ut som ett styckpris för en komplett produkt som sedan avropas vid behov. I en del fall varierar styckpriset med olika typer av transport eller förpackning.

Vid lagerlös produktion betalar kunden för varje avrop som görs via beställningssajter på internet, extranät eller intranät. Många gånger reflekterar styckpriset såväl kostnaden för att bygga upp databaser för hantering och strukturering av text, bilder och annan information

som kostnaden för själva trycksaksframställningen. I några fall tillhandahåller koncernen databaser eller tjänster inom processhantering och logistik men är inte inblandad i trycksaksproduktionen. I sådana fall baseras prissättningen på nedlagd tid, licenser och underhåll, lagerytor, pallplatser eller liknande.

Av Elanders affärer idag är allt fler av Master Vendor®-karaktär med allt högre tjänsteinnehåll, som genererar tryckuppdrag men som i större utsträckning är prissatta efter det värde de skapar för kunden och inte efter styckkostnaden för trycksaksframställningen.

VOLYMER

Koncernen hanterade under 2008 cirka 138 000 kundorder (cirka 167 000). Snittstorleken på en kundorder var cirka 16 000 kronor (cirka 12 000 kronor), fördelat med cirka 25 000 kronor (cirka 10 000 kronor) per Master Vendor®-order och cirka 9 000 kronor (cirka 18 000) per övrig order. Trycksaksproduktion i konventionell bemärkelse, antingen som enskilt erbjudande eller som en del av en Master Vendor®-affär, utgjorde cirka 88 procent av koncernens omsättning 2008 (cirka 82 procent) och resten av andra tjänster.

MARKNAD

DEN GLOBALA GRAFISKA MARKNADEN

År 2000 uppgick världsmarknaden för grafisk produktion till cirka 3 000 miljarder kronor. Under 2008 beräknades marknaden uppgå till cirka 4 000 miljarder kronor och 2011 förväntas den uppgå till cirka 4 500 miljarder kronor. Det innebär att den årliga genomsnittliga tillväxten under 2000–2008 var cirka 4 procent och att den under 2007–2011 förväntas bli kring 3 procent. Tillväxten drivs främst av utvecklingen i Asien. I Europa och Nordamerika förutses relativt liten tillväxt utom för digitaltryck, medan tillväxten för offsettryck sannolikt avtar. Civiltryck och förpackningstryck utgjorde drygt hälften respektive nära en tredjedel av världsmarknaden 2008. Några av de tydligaste trenderna är:

- Outsourcing av trycksaksproduktion till lågkostnads-länder tilltar.
- In-house-produktion läggs allt mer ut till extern part.
- Den ojämförligt största efterfrågan på civiltryck kommer från Asien tack vare konsumtionsökningar i Kina, Korea, Indien och andra asiatiska länder.
- Ökningen i efterfrågan på civiltryck i Europa kommer främst att vara relaterad till förpackningstryck och konsumtionsökningar i Östeuropa.
- Den grafiska branschens konsolidering kommer att gå allt snabbare mot stora heltäckande och små nisch-aktörer, medan de mellanstora traditionella tryckerierna kommer att få det allt svårare.
- Digitaltrycket blir jämte offsettrycket en norm snarare än ett intressant alternativ och konvergensen dessa tekniker emellan öppnar gränslösa möjligheter till synergier i kunderbjudanden för att reducera time-to-market.>

- Företagens behov av att kommunicera aktivt och personligt (så kallat one-to-one marketing) med sina kunder tilltar, vilket ökar efterfrågan på personifierat digitalt tryck kopplat till interaktiva webbgränssnitt.
- Digitaltrycket kommer att ha den snabbaste tillväxten i i-länderna men tilltar även i resten av världen.
- Förpackningstrycket beräknas ha störst tillväxtpotential i framtiden.
- Offsetproduktionen globalt kommer, förutom i Asien och Östeuropa, inte att växa nämnvärt och utgör en avtagande del av den totala trycksaksproduktionen i världen.
- Affärsmodellerna kommer att förändras allt snabbare bort från styckprissatt trycksaksproduktion mot mera omfattande problemlösningar; från produktionslogik till tjänstelogik.
- Internet fortsätter att bryta de geografiska barriärerna och gör det allt lättare för kunderna att välja leverantörer baserat på jämförelser av deras pris, snabbhet och flexibilitet.

UTVECKLINGEN PÅ ELANDERS MARKNADER

På de marknader där koncernen idag är verksam känner vi igen de globala trenderna och dessutom ytterligare några i våra prioriterade kundsegment:

- Färre och större leverantörer önskas.
- Kunderna vill koncentrera sig på kärnaffärerna.
- Inköpsbesluten tas högre upp i organisationerna och blir ledningsfrågor.
- Leveranser ska ske "just-in-time".
- Efterfrågan på hjälp med hela försörjningskedjan (supply chain management) kring publicering ökar.
- Publikationerna skräddarsys efter den slutliga mottagarens profil.
- Risk överförs alltmer på leverantörerna som förväntas hålla lager, ge ökad kredit m m.

SVERIGE

Sedan toppåret 2000 har den årliga konsumtionen av grafiska civiltrycksaker i Sverige i de segment där Elanders verkar minskat med drygt 1 miljard kronor till drygt 16 miljarder kronor under 2008. Takten sjönk dock avsevärt under årets sista kvartal. Trycksakskonsumtionen vrids alltmer mot offset i fyrfärg och mot digitaltryck. Upplagorna minskar men omfånget och utgivningsfrek-

vensen ökar. Efterfrågan på trycksaker från industrin sjönk mot slutet av året medan den offentliga sektorn var stabil.

Det pågår en strukturell förändring av branschen snarare än konjunkturell samtidigt som den innevarande lågkonjunkturen sannolikt kommer att påskynda de strukturella greppen. Tjänsteinnehållet i den grafiska produkten ökar och kunderna efterfrågar lågkostnadsalternativ till trycksaksproduktionen i allt större utsträckning. Efterfrågan på helhetslösningar samt logistikkompetens höll i sig under året. Intresset för att effektivisera publiceringsprocessen, minska antalet leverantörer eller lägga ut hela processen på extern part var fortsatt högt.

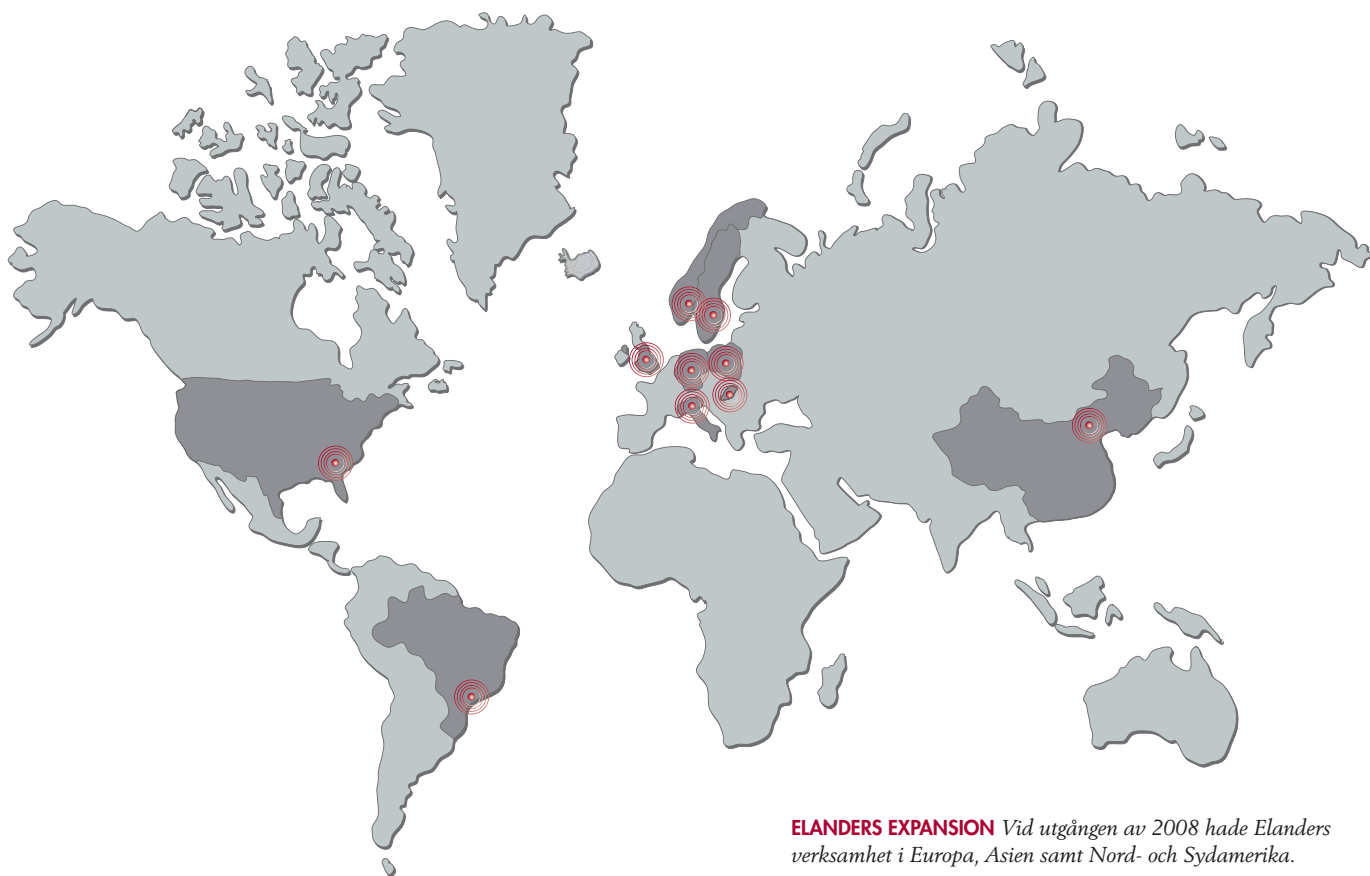
Innevarande år innehåller en del osäkerheter sammanhängande med vilka effekter konjunktur- och ränteutvecklingen får på sysselsättning och efterfrågan. Vi förväntar oss en nedgång i efterfrågan från den del av industrin som vänder sig till konsumentmarknaderna. Investeringarna i branschen i Sverige har de senaste tre åren legat runt 300 Mkr i snitt, vilket är mindre än en tredjedel av nivån under toppåren runt sekelskiftet.

Elanders genomsnittliga investeringar i produktionsutrustning de senaste tre åren har legat på 110 Mkr, varav i genomsnitt 84 procent har gjorts utanför Sverige. Det är sammanfattningsvis främst genom att vinna marknadsandelar, öka tjänsteinnehållet och kunna erbjuda produktion i lågkostnadsländer som Elanders kommer att kunna visa tillväxt i Sverige under de närmaste åren. Vidare är vår globala närvaro synnerligen intressant för de många internationella företag som har sina huvudkontor i Sverige.

EUROPA

Den totala europeiska grafiska marknaden uppgick år 2001 till 1 320 miljarder kronor och uppskattades uppgå till cirka 1 500 miljarder kronor under 2008. Det innebär en årlig genomsnittlig tillväxt med knappt 2 procent. År 2011 beräknas marknaden uppgå till drygt 1 500 miljarder kronor vilket innebär en årlig tillväxttakt om blygsamma dryga en procent.

Västeuropa utgör fortfarande knappt 90 procent av den europeiska marknaden. Den största västeuropeiska marknaden är Tyskland, som 2006 beräknades uppgå till drygt 300 miljarder kronor. Övriga viktiga västeuropeiska marknader är Storbritannien (275 miljarder kronor 2006), Frankrike och Italien (190 miljarder kronor vardera 2006). Den totala östeuropeiska marknaden uppskattades 2001 till 76 miljarder kronor och 2006 till

ELANDERS EXPANSION Vid utgången av 2008 hade Elanders verksamhet i Europa, Asien samt Nord- och Sydamerika.

102 miljarder kronor. År 2011 förväntas den uppgå till 129 miljarder kronor, vilket för offsettrycket innebär en väsentligt högre tillväxttakt än i Västeuropa.

Framtiden ser ljus ut på lång sikt, men under de närmaste åren kommer politisk instabilitet, låga disponibla inkomster och andra osäkerhetsfaktorer att leda till att det blir en stor utmaning för flera av de östeuropeiska länderna att upprätthålla dagens tillväxttakt. Ryssland är den enskilt största marknaden, följt av Polen och Tjeckien. En stor del av tillväxten, som beräknas vara 11 procent per år fram till 2011, kommer från olika kataloger över produkter och tjänster – ett område som är framgångsrikt sedan länge i Västeuropa men ännu inte fått genomslag i Östeuropa.

I Östeuropa kommer offsetvolymerna under de närmsta åren att öka i samma takt som för digitaltrycket. En konsolidering av branschen i Östeuropa är sannolik, dels i form av sammanslagningar och dels genom att företag köps av västeuropeiska aktörer. Elanders etableringar i Östeuropa innebär, förutom att utgöra viktiga lågkostnadsalternativ för Västeuropa, möjligheter till god tillväxt såväl genom vunna marknadsandelar som genom det faktum att marknaderna fortfarande växer.

Det digitala trycket utvecklas snabbt mot att bli den

viktigaste teknologin i branschen och sätter press på de konventionella aktörerna, vilket kommer att leda till att offsetutrustning kommer att fortsätta att avta från den västeuropeiska marknaden. År 2005 uppskattades marknaden för digitaltryck i Europa till 112 miljarder kronor och den beräknas uppgå till drygt 130 miljarder kronor 2010 vilket innebär en årlig genomsnittlig tillväxt med dryga 3 procent. Offsettrycket visar en årlig genomsnittlig tillväxt med under en procent under samma period. Företag inser behovet av att kunna kommunicera snabbt och personligt med sina marknader, vilket driver fram ett växande intresse för den digitala trycktekniken som möjliggör snabb, "on-demand" och personifierad kommunikation och därför minskar olägenheten av den allt mer avgörande faktorn "time-to-market". Den digitala tekniken möjliggör samtidig användning av variabel text och bild. En kvalitetsbarriär finns fortfarande, men teknologikutvecklingen inom digitalt tryck går numera fortare än inom offsettekniken. Bland annat är det mycket lättare att kontrollera färgstyrningen i digitalt tryck. Vidare är digitaltrycket den enda teknologin som möjliggör effektiva beställningar genom webbgränssnitt av produkter som utformas i mallar av kunden såsom kontorstrycksaker, fotoböcker m m. ➤

•▶ Följande trender märks på den europeiska marknaden:

- Den europeiska grafiska industrin består av runt 120 000 företag som sysselsätter cirka 800 000 medarbetare. Förutom ett fåtal större aktörer består branschen mest av små företag och runt 85 procent av företagen har mindre än 20 anställda. Även om antalet företag har minskat betydligt under de senaste åren så kommer konsolideringen både i väst och öst att fortsätta och eventuellt tillta. En mängd företag är ägarledda av 40-talister. Generationsväxlingen driver fram strukturgrepp under de närmaste fem åren.
- Importen till Västeuropa från lågkostnadsländer i Östeuropa och Asien har ökat under de senaste åren. Produkter som har förhållandevis lång time-to-market och som har högt innehåll av manuellt arbete importeras allt oftare. Detta gäller i synnerhet produkter som barnböcker och andraupplagor av andra böcker. Många kunder till den västeuropeiska grafiska industrin skiftar mot produktion i lågkostnadsländer vilket kommer att påverka marginalerna negativt för de aktörer vars verksamheter är begränsade till Europa.
- Tryck av förpackningar och etiketter är det enskilt största segmentet på den europeiska marknaden och svarar för nära en tredjedel av den totala marknaden i området. Detta segment beräknas ha den största tillväxtpotentialen under de kommande åren.
- Färgsättning ökar på bekostnad av svartvitt tryck inom såväl offset som digitalt tryck.
- Den grafiska industrin, framför allt i Västeuropa, utvecklar sig mot ett ökat tjänsteinnehåll för att motsvara kraven från kunderna.
- Den digitala produktionen är efter förpackningstrycket det snabbast växande segmentet på den europeiska marknaden men utgör fortfarande bara cirka 8 procent av den totala marknaden. Digitaltrycket har därför på längre sikt en utomordentlig tillväxtpotential.
- Möjligheten att genom webbplatser och s.k. kiosker skapa fotokopior och fotoböcker från digitalt bildmaterial förväntas medföra en snabb utveckling i efterfrågan på digitalt producerade foton och trycksaker.

Trots den låga befolkningstillväxten i området ökar antalet hushåll och antalet ledarbefattningar liksom andelen inkomst som är disponibel för utbildning och information. Detta stimulerar efterfrågan på tidningar, tidskrifter och

böcker. Många av de grafiska företagen är inte lönsamma, vilket öppnar för ytterligare strukturgrepp och understryker vikten av storlek och nischinriktning. Den rådande lågkonjunkturen påskyndar sannolikt strukturförändringarna.

I sammanfattning är det även här en kamp om marknadsandelar och för Elanders innebär detta att det är förmågan att erbjuda globala företag globala lösningar genom en kundanpassad kombination av informationsstrukturering, digital och konventionell trycksaksproduktion samt distribution och kapacitet för förpackningstryck som är de viktigaste konkurrensfördelarna.

KINA

I Kina beräknas den totala grafiska marknaden 2008 till cirka 300 miljarder kronor. Med en årlig tillväxt runt 10 procent under de närmaste åren beräknas den nå 415 miljarder kronor år 2011. Nästan 75 procent av marknaden finns i södra och östra Kina. Konkurrensbilden är fragmenterad och man räknar med att det finns nära 180 000 tryckerier i landet. I förhållande till folkmängden låter detta ändå inte särskilt mycket och visar att stora delar av den kinesiska trycksaksproduktionen är inriktad på produktinformation och produktförpackningar (s.k. trade dressing) snarare än på tidningar, tidskrifter och böcker. Kinas popularitet hos den västerländska grafiska industrin har vuxit och flera etableringar görs samtidigt som de kinesiska aktörerna satsar på export. Allt tyder på att Kina kommer att bli en av världens ledande "offshore"-leverantör av trycksaker till Västeuropa och Nordamerika. I Kina är inställningen till digitaltryck positiv men tillväxten har hittills endast legat kring 5 procent per år. En tydlig trend är utveckling av franchisekedjor för digitaltryck. I övrigt finns fortfarande barriärer i landets infrastruktur och begränsningar i tillgång till den senaste tekniken, vilket kan ha en återhållande effekt på tillväxten under de närmaste åren. Man räknar dock med att digitaltrycket kommer att utgöra runt 14 procent av den kinesiska marknaden 2010.

Elanders etablering i Asien innebär goda möjligheter för koncernen att positionera sig även på denna marknad som spås ha den största tillväxten under de närmaste åren.

USA

Den grafiska marknaden i USA uppskattades 2000 till 1 000 miljarder kronor. Den har sedan växt måttligt med i genomsnitt drygt 2 procent per år till knappt 1 200 miljarder kronor 2008. Fram till 2011 beräknas marknaden i USA växa med ytterligare endast någon

DEN DIGITALA PRODUKTIONEN

är efter förpackningstrycket det snabbast växande segmentet på den europeiska marknaden men utgör fortfarande bara cirka 8 procent av den totala marknaden. Digitaltrycket har därför på längre sikt en utomordentlig tillväxtpotential. Möjligheten att genom webbplatser och skiosker skapa fotokopior och fotoböcker från digitalt bildmaterial förväntas medföra en snabb utveckling i efterfrågan på digitalt producerade foton och trycksaker.

procent per år till drygt 1 200 miljarder kronor. På denna mogna marknad pågår sedan flera år en konsolidering men branschen är fortfarande fragmenterad och de 50 största aktörerna har inte mer än 30 procent av marknaden. Digitaltrycket, som idag utgör drygt 10 procent av marknaden, växer snabbt och beräknas öka mer än dubbelt så fort som offset under de närmsta åren. I USA beräknas tillväxten för Elanders i första hand att komma från leveranser till koncernens existerande och potentiella globala kunder.

LATINAMERIKA

Den latinamerikanska marknaden har vuxit från 145 miljarder kronor 2000 till drygt 200 miljarder kronor 2008 och beräknas uppgå till knappt 300 miljarder kronor 2011. De två största marknaderna är Brasilien och Mexico som tillsammans beräknas svara för 80 procent av hela den latinamerikanska marknaden 2011. Böcker utgör 60 procent av den latinamerikanska marknaden, men även förpackningstrycket driver tillväxten. I Brasilien uppskattades marknaden 2008 till cirka 90 miljarder kronor. Fram till 2011 beräknas den brasilianska marknaden öka med ytterligare nästan

40 procent till 120 miljarder kronor. Brasilens och de andra latinamerikanska ländernas utveckling medför ökad efterfrågan på läromedel och tidskrifter och den ökande levnadsstandarden håller den inhemska konsumtionen uppe och stabiliserar efterfrågan på fordon och konsumentelektronik.

Den ekonomiska tillväxten i hela Brasilien gör att den grafiska branschen intensifierar utvecklingen mot distribuerat tryck där innehållet skapas och struktureras i storstäderna för elektronisk överföring och digital produktion på avlägsna platser över hela landet. Även i Latinamerika pågår en konsolidering av branschen och tillväxten för Elanders beräknas komma både från erövrade marknadsandelar och från marknadstillväxt.

KONKURRENSBILD

Det är en mycket svår uppgift att ge en sammanfattande bild av den konkurrens som koncernen möter i sina olika verksamheter. Konkurrensbilden varierar mellan olika segment, geografiska marknader och produktionstyper.

Den varierar också med de förflyttningar i värdekedjan, uppströms och nedströms, som uppkommer i samband med vår expansion. Den grafiska branschen ser i stort ►►

► sett likadan ut i de flesta länder. Det finns tusentals mindre, familjeägda tryckerier med traditionellt tryck som i stort sett enda erbjudande. Endast ett fåtal koncerner av Elanders storlek finns i varje land. Flera av dem är inte civiltryckerier utan förlag eller dagstidningar, vars egna tryckerier säljer sin överskottskapacitet på civilmarknaden.

I Sverige är det främst JMS Media och Strålfors (Posten) som återfinns i samma storleksklass som Elanders. JMS Mediasystem har numera ett stort inslag av tidningstryck

och konkurrerar därför allt mindre med Elanders.

På civiltryckssidan möter vi dem mest inom segmenten Industri & Handel, Förlag och Tjänsteföretag. De har också specialiserat sig på helhetslösningar för detaljhandeln, vilket inte är en av Elanders huvudaffärer.

Strålfors (Posten) möter vi ibland i större upphandlingar (segmenten Industri & Handel samt Tjänsteföretag) som innehåller till exempel digital printning och dokumentflöden. Elanders har en fördel med sin unika grafiska kompetens och tillgång till effektiv offset-

KONKURRENTER

	JMS Mediasystem	Edita (SE och FI) inkl Citat	RR Donnelley (US)	Strålfors Svenska AB
Elanderssegment där vi möts	Industri & Handel Tjänsteföretag	Industri & Handel Tjänsteföretag	Industri & Handel	Tjänsteföretag
Främsta styrkor	Helhetslösningar Rulloffsettryck Digital printning	Offsettryck Digital printning Distribution Kommunikation	Globala Rulloffsettryck Digital printning	Dokumentflöden Smart cards Logistik tjänster
Inriktning	Helhetsgrepp på detaljhandeln med direktreklamtryck distribution och marknadsplanering.	DM-/DR-lösningar Marknadsmaterial/ kommunikation	Tyngdpunkt på tryck av böcker, tidskrifter, telefonkataloger, reklam och etiketter. Även distributions-tjänster.	Helhetsgrepp på dokumentflöden med sammanhängande logistik. Företaget förvärvades av Posten 2006.
Omsättning (Mkr)	771	1 100	78 328	2 108
Resultat före skatt (Mkr)	-10	35 ¹⁾	615	60
Finansiella uppgifter avser	2007	2008	2007	2007
Uppskattad marknadsandel i Sverige	<5 %	<10 %	<5 % (Europa)	<10 %
Elanders marknadsandel i Sverige	<10 %	<10 %	<5 % (Europa)	<5 %

¹⁾ Avser rörelseresultat

produktion och är helt ledande inom eftermarknadsinformation till större industriföretag som exempelvis fordonsindustrin (Automotive).

Inom Automotive utanför Sverige kommer konkurrensen oftast från kundernas interna enheter för publicering och från lokala, mindre tryckerier. Elanders har ett försprång genom sin storlek, kapacitet, teknik och långa erfarenhet. Inom läromedel (Förlag) möter vi ett antal civiltryckerier, men Elanders är här marknadsledande i Norden. Inom segmentet Offentlig Sektor är vi ledande i Sverige tack vare uppdragen från riksdag och regering, men konkurrens kommer bland annat från Edita och Intellecta. Återigen är kapacitet, teknik och lång erfarenhet de viktigaste konkurrensfördelarna. Vi är ensamma i Sverige om att kunna följa de större koncernerna inom Automotive, Industri & Handel och Tjänsteföretag över landsgränserna med helhetslösningar, som både innehåller offsetproduktion och andra tjänster i värdekedjan. I Norden finns Stibo i Danmark samt Hansaprint och Edita i Finland. Det senare numera även innehållande marknadskommunikationsföretaget Citat. Stibo är långt framme med informationsstrukturering (främst Förlag samt Industri & Handel), Hansaprint har högmodern produktion av tidskrifter (Förlag) och manualer (Industri & Handel). Elanders har kommit längst i internationaliseringen och erbjuder produktion i lågkostnadsländer. I Storbritannien möter vi företag som Pindar inom segmenten Industri & Handel, Förlag och Tjänsteföretag och Wyndeham Westway inom Automotive, och i Tyskland möter vi inom Automotive och Industri & Handel företag som Infowerk, Victor Büch och Bosch Druck.

I vår internationella expansion tillsammans med

större industrikoncerner, framför allt inom just-in-time-produktion av manualer och annan eftermarknadsinformation, möter vi RR Donnelley och Xerox, men framför allt ett otal mindre, lokala tryckerier som var och en saknar kapacitet och kunnande för att ta helhetsgrepp på de globala kundernas behov. I vår expansion uppströms möter vi bland andra tekniska informatörer som Semcon och Sörmans, profil- och reklambyråer, kommunikationsföretag som Citat, översättningsföretag, bildbyråer, webbaktörer och tillhandahållare av affärs- och publiceringssystem. Nedströms möter vi framför allt företag inom logistik och supply chain management. I processhanteringen finns exempelvis alla de större managementkonsulterna och flera stora IT-företag. Elanders fördel är att med sin grafiska kompetens och med utgångspunkt i sin stora kundbas kunna ta ett helhetsgrepp i värdekedjan. Inom förpackningstillverkningen möter vi bland andra Stora Enso, Frontpac, SCA och Inpac. I avsnitten om våra affärsområden på sidorna 64 och 74 finns ytterligare beskrivning av konkurrenterna.

MARKNADSANDELAR

Om det historiskt varit svårt att uppskatta marknadsandelar i den grafiska branschen så har det inte blivit lättare av utvecklingen mot differentierade erbjudanden med olika kringliggande tjänster. Att uppskatta marknadsandelar internationellt låter sig helt enkelt inte göras. Härtill är konkurrentstrukturen alltför fragmenterad.

Tabellen på sidan 40 visar några av våra viktigaste konkurrenter med ett försök att uppskatta deras styrkor och andelar i de segment och på de geografiska marknader där vi möter dem.

RISK- OCH KÄNSLIGHETSANALYS

BEREDSKAP FÖR SNABB ANPASSNING

OMVÄRLDSRISKER

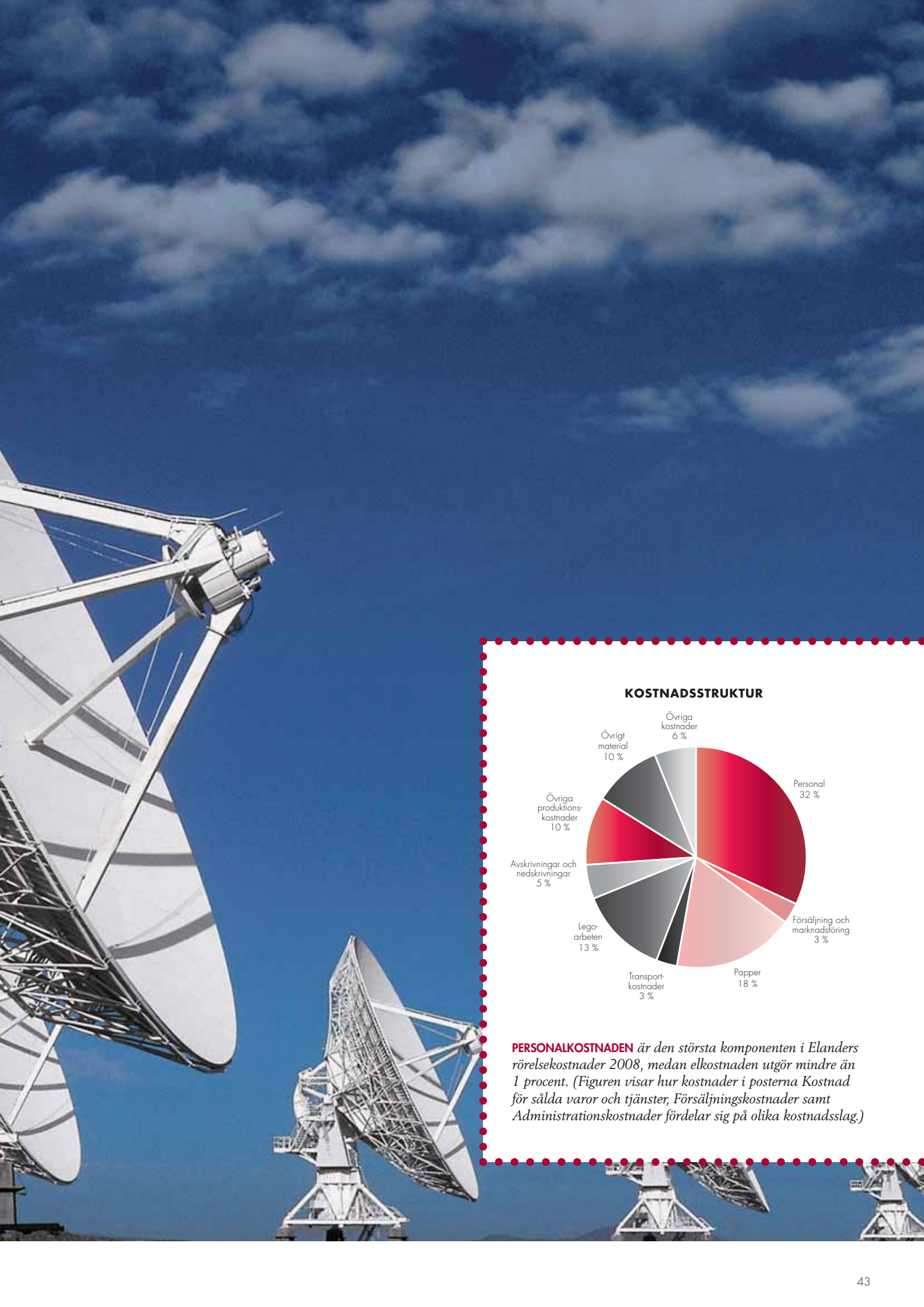
Trycksakens framtid

Trycksaken som bärare av information fortsätter att öka under kommande decennier om än i avtagande omfattning. Vår bedömning är att en ökningstakt över tiden om 2–4 procent per år är rimlig. Tillgången på kapacitet för offsettryck i Västeuropa och Nordamerika kommer att överstiga efterfrågan under överskådlig framtid, vilket kommer att hålla nere prisnivåerna för tryck som enskilt erbjudande. Nya aktörer gör entré för att utifrån sina traditionella positioner i värdekedjan öka innehållet i sina tjänster. Elanders ligger här i förändringens framkant med brett tjänsteutbud och kundstyrd produktutveckling. Tillväxten inom offsettryck kommer att ske i Östeuropa och Asien, medan resten av Europa och Nordamerika kommer att visa avtagande tendenser. I dessa delar av världen kommer det främst att vara digitaltrycket som står för tillväxten. Elanders positionering som en ledande digitaltrycksaktör i Europa och med ökande offsetkapacitet i Östeuropa och Asien stämmer väl med denna utveckling.

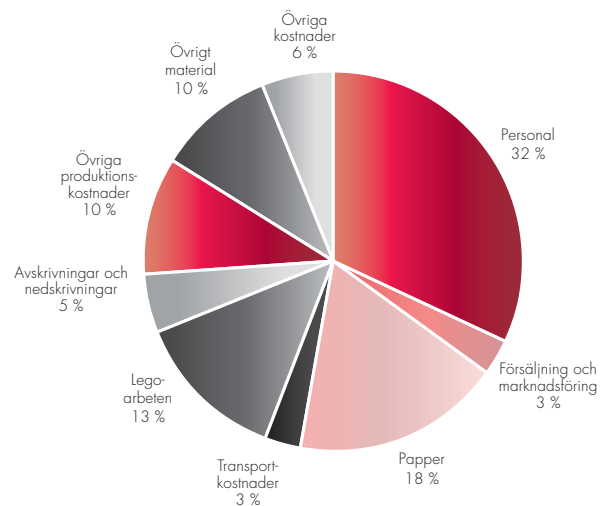
Konjunkturkänslighet

Konjunkturkänsligheten återfinns i de delar av koncernens verksamheter som levererar trycksaker och andra tjänster till den industri som vänder sig till konsumentvarumarknaderna. Även annonsfinansierade produkter till förlag i erbjudanden som har lågt innehåll av övriga tjänster är relativt konjunkturoberoende. Dessa volymer återfinns främst inom Automotive och Industri & Handel. Vi möter detta genom att utvidga tjänsten till kunden i Master Vendor®-upplägg och erbjuda produktion i lågkostnadsländer om kunderna prioriterar pris före leveranstider. Övriga verksamheter levererar till relativt konjunkturoberoende mottagare som läromedelsförlag, business-to-business och den offentliga sektorn.►

KOSTNADSSTRUKTUR

PERSONALKOSTNADEN är den största komponenten i Elanders rörelsekostnader 2008, medan elkostnaden utgör mindre än 1 procent. (Figuren visar hur kostnader i posterna Kostnad för sålda varor och tjänster, Försäljningskostnader samt Administrationskostnader fördelar sig på olika kostnadsslag.)

► Strukturkänslighet

Inom segmentet Förlag innebär tilltagande konkurrens från lågkostnadsländer ett strukturellt hot. Våra ökade möjligheter att erbjuda produktion i sådana länder är avgörande för Elanders i framtiden. Under tiden är kontinuerligt arbete med effektiviseringar och rationaliseringar nödvändigt. Även om det av tradition är svårare, så går det även i detta segment att öka tjänsteinnehållet. Arbetet med övergång till produktion av trycksaker med bättre lönsamhet har fortsatt under året. Det handlar också om att utvidga erbjudandet till att omfatta tjänster som omger trycksaksproduktionen och hjälper kunden att bli mer effektiv i sin publiceringsprocess och reducera sin time-to-market. Helhetserbjudanden av denna karaktär är mindre känsliga för volym- och prisfall. Under den närmaste tvåårsperioden kommer detta arbete att vara en av koncernens mest prioriterade aktiviteter.

Konkurrenser

En utförlig redogörelse för Elanders konkurrenser lämnas på sidan 40 samt per affärsområde på sidorna 71 och 79.

FINANSIELLA RISKER

De viktigaste finansiella riskerna är valutarisk, ränterisk, finansieringsrisk och kreditrisk. De tre förstnämnda hanteras centralt av moderbolagets ekonomi- och finansfunktion, medan kreditrisken primärt hanteras av respektive dotterbolag.

Valutarisk

Koncernens valutarisk uppstår huvudsakligen på två sätt: genom exportförsäljning (transaktionsrisk) samt vid konvertering av nettoresultatet och nettotillgångar från de utländska dotterbolagen (omräkningsrisk eller translationsrisk). Elanders nettoinflöde av utländsk valuta utgörs främst av EUR, CNY, GBP och PLN. I transaktionsexponeringen medräknas endast kontrakterade order, tillgångar och skulder. I enlighet med koncernens finanspolicy valutasäkras normalt inte förväntade och budgeterade flöden. Kontrakterade order valutasäkras normalt till 80 procent, om flödestidpunkten inträffar bortom 1 år. Anledningen här till är att det inom ramen för kontrakten finns utrymme för vissa volymavvikelser. Tillgångar och skulder (huvudsakligen kundfordringar och leverantörsskulder) valutasäkras till 100 procent, likaväl som kontrakterade inköps- och försäljningsorder där flödestidpunkten kommer att inträffa inom den närmaste tolv månadersperioden. I dagsläget används endast valutaterminer som instrument.

En förändring upp eller ned med 5 procent i EUR (0,55 kr) skulle påverka resultatet före skatt med 2 Mkr och övriga valutor 4 Mkr om ingen valutasäkring görs. I not 19 framgår de utestående valutaterminskontrakten per den 31 december 2008. Omräkningsexponeringen av nettotillgångar i utländska dotterbolag valutasäkras i vissa fall genom valutamixen i låneportföljen.

Ränterisk

Ränterisken definieras som risken för att en förändring i marknadsräntorna påverkar resultatet i koncernen. Koncernens finansiering löper för närvarande med rörlig ränta

och ligger huvudsakligen i SEK. En rörelse upp eller ned i marknadsräntan med en procentenhet påverkar koncernens resultat med 8 Mkr, under en 12-månadersperiod.

Finansieringsrisk

Finansieringsrisken definieras som risken för att finansiering av verksamheten är svår och/eller dyr att erhålla. Koncernen har därför sett till att ha flera kreditgivare med kreditlöften. I februari 2009 ingicks ett nytt finansieringsavtal som löper till februari 2010.

Kreditrisk

Kreditrisken hanteras nära kunderna i respektive dotterbolag under direkt överinseende av koncernens finansfunktion.

Systematisk bevakning och uppföljning av krediter tillämpas. Huvuddelen av koncernens kunder är stora och välrenommerade bolag, myndigheter och organisationer. Koncernen har en försäkring mot stora och oväntade kreditförluster. Under 2008 uppgick kreditförlusterna till 3 Mkr.

OPERATIONELLA RISKER**Kundkoncentration**

Under 2008 stod koncernens tio största kunder för cirka 37 procent (32 procent) av nettoomsättningen och de 50 största för 64 procent (58 procent) av omsättningen, som fördelar sig på marknadssegment enligt diagrammet på sidan 31. Koncernen hade vid ingången av innevarande år cirka 3 800 aktiva kunder.

Driftsrisk

Risken för att koncernen ska drabbas i nämnvärd mån av driftstopp är liten. Koncernens producerande enheter är i de flesta fall kompatibla och kan avlasta varandra vid driftstörningar.

Risker i rörelsekostnader**PAPPERSKOSTNAD**

Den viktigaste insatsvaran för Elanders är papper. Den utgör cirka 18 procent av rörelsens kostnader. Koncernen förbrukade cirka 51 000 ton papper under 2008. Koncernen försäkras sig delvis mot fluktuationer i papperspriser genom pappersprislausuler i avtalen med våra kunder.

PERSONALKOSTNAD

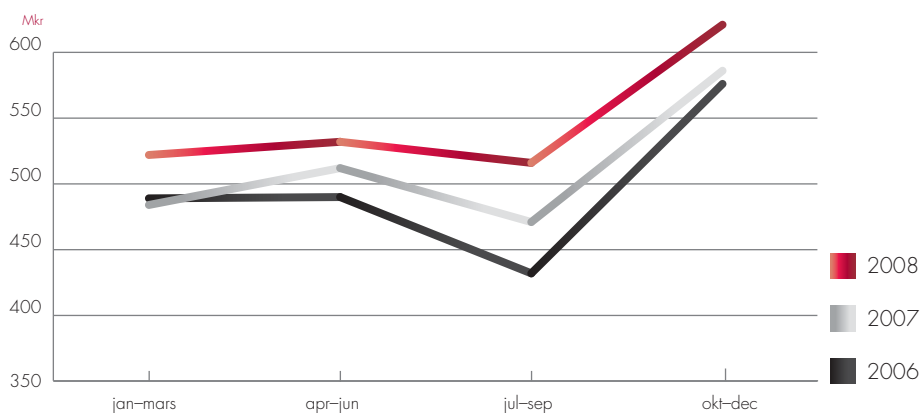
De direkta personalkostnaderna utgör cirka 32 procent av rörelsens kostnader. Den nya sjuklöneformen i Sverige innebär att förändringar i koncernens frisktal får mera direkta effekter på resultatet. Utvecklingen i koncernens frisktal visas på sidan 62.

ELKOSTNAD

Koncernen förbrukar cirka 30 GWh el per år varav cirka 11 GWh i Sverige. Risken för att fluktuationer i energipriser ska påverka resultatet negativt är minimerad genom en aktiv portföljförvaltning, där även delar av framtida behov prissäkras. Portföljen tar både hänsyn till säsongvariationer samt utnyttjar de instrument som

SÄSONGSVARIATIONEN I ELANDERS

Omsättningen har i stort sett följt samma mönster under de senare åren. Cirka 46 % av koncernens omsättning riktar sig till segmentet Industri & Handel där framför allt tillverkare av konsumentelektronik har toppar före sommaren och jul vilket leder till att det andra och fjärde kvartalet tillsammans fortfarande står för 53 % av omsättningen. Fjärde kvartalet är det starkaste med 28 % av omsättningen.

finns till förfogande på Elbörsen i Norge. Elkostnaderna understiger 1 procent av rörelsens kostnader.

Avtal, tvister och försäkringar

I en koncerns verksamhet kan ibland tvister uppstå i samband med den ordinarie verksamheten. Elanders bedömer att ingen sådan tvist har eller kommer att få någon väsentlig inverkan på koncernens finansiella ställning. För att minimera risken för tvister använder Elanders i sina leveranser normalt de avtal som tagits fram av branschorganisationerna. Till exempel gäller för trycksaker ALG 02 och för konsulttjänster avtalsvillkor som tagits fram av Svenska IT-företagens Förening. Koncernens försäkringsprogram innefattar global ansvarsförsäkring, som omfattar allmänt ansvar, produktansvar, ren förmögenhetsskada i kontraktsförhållanden och begränsat skydd vid miljöskada. Koncernen har även tecknat ansvarsförsäkring för styrelse och ledande befattningshavare.

Övriga operationella risker

Den operationella risken i verksamheten sammanhänger också med den mänskliga faktorn, brottsliga handlingar eller katastrofer där tillkortakommanden i försäkringskydd, system och rutiner inte kan eliminera risken för skador eller att avvikelser undgår upptäckt. Koncernens storlek och koncernledningens sammansättning av medarbetare med ursprung i koncernens verksamheter som de har djup insikt i, är den viktigaste av de faktorer som motverkar operationell risk inom Elanders. Koncernens alla verksamheter är ansvarsmässigt representerade i koncernledningen som träffas och kommunicerar regelbundet. Koncernledningen utbyter och utvärderar systematiskt operationell och finansiell information.

I takt med att koncernen växer intensifieras också arbetet med att upprätta koncerngemensamma policies och rutiner av vilka de viktigaste beskrivs under avsnittet Strukturkapital på sidan 46.

KÄNSLIGHETSANALYS

Nedan lämnas en sammanfattad analys av hur vissa av de variabler som beskrivits skulle ha påverkat koncernens resultat efter finansnetto under 2008 om inga åtgärder som exempelvis valutasäkring eller resursanpassningar hade vidtagits. Varje variabel har behandlats för sig under förutsättning att de andra förblir oförändrade. En omsättningsförändring antas påverka förädlingsvärdet på marginalen som därefter antas falla rakt igenom resultaträkningen. En papperskostnadsförändring multipliceras med totala papperskostnader. En förändring av personalkostnaderna multipliceras med totala personalkostnader. För sjukfrånvaron antas varje anställd bidra med samma förädlingsvärde samt att förändringen av sjukfrånvaron påverkar de frånvarande som ej ersatts. En elprisförändring multipliceras med totala elkostnader och en förändring av räntenivån beräknas på föregående års genomsnittliga nettoskuld. Analysen gör inget anspråk på att vara exakt utan är endast indikativ och syftar till att visa storheterna i sammanhangen.

Variabel	Förändring	Påverkan på resultatet efter finansiella poster, Mkr
Nettoomsättning	+/- 1 % enhet	12,3
Papperskostnad	+/- 1 % enhet	3,9
Personalkostnad	+/- 1 % enhet	6,9
Sjukfrånvaro	+/- 1 % enhet	12,3
Elpriser	+/- 1 % enhet	0,2
Räntenivå	+/- 1 % enhet	8,4

STRUKTURKAPITAL

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HELHETSLEVERANTÖRER

Koncernens intellektuella kapital består främst av tillgångar som inte återfinns i balansräkningen och som kan delas upp i humankapital och strukturalapital. Humankapitalet behandlas närmare under avsnittet Medarbetare på sidan 60. Strukturkapitalet kan sägas vara det som finns kvar när medarbetarna gått hem och består bland annat av metoder och processer, system, produktutveckling och varumärke.

METODER OCH PROCESSER

Såväl traditionell grafisk produktion som övriga tjänster förutsätter metoder, processer, regler och policys, som på ett effektivt sätt stödjer affärerna i enlighet med mål och strategier. Inom de operativa verksamheterna finns väl dokumenterade metoder för både produktframställning och tjänsteproduktion. Koncernen har även övergripande och gemensamma policys för bland annat personal, miljö, finans och ekonomi. Det finns också enhetliga regler för rapportering och analys av verksamheterna.

HUVUDPROCESS OCH STÖDPROCESSER

I Elanders är huvudprocessen att hantera en order som resulterar i produktion och leverans av trycksaker och tjänster. Det finns flera processer som stöder huvudprocessen, varav de viktigaste är tjänsteutveckling, marknad och försäljning, inköp, human resources, logistik, teknik, kvalitet och miljö, IT, kommunikation och ekonomi.

I varje operativ enhet är det den verkställande direktören eller platschefen som ytterst ansvarar för att huvudprocessen resulterar i att Elanders alltid motsvarar kundernas förväntningar. Ansaret för att stödprocesserna fungerar effektivt ligger också i första hand hos de operativa enheterna, men de stöds och övervakas i sin tur av koncernledningen via särskilt ansvariga personer i affärsområdesledningarna ►

- eller genom nätverk som rapporterar till dem eller till koncernledningen. Nätverkens arbete utgör också ett mycket viktigt bidrag till koncernbyggandet i Elanders.

TJÄNSTEUTVECKLING

Tjänsteutveckling, marknad och försäljning stöds och övervakas av segmentsteam och affärsområdesledningarna. Här samordnas försäljnings- och marknadsaktiviteter så att kundansvar är tydligt fördelat och marknadsåtgärderna blir effektiva och fokuserade. Marknadsplaneringen stöds också av ett koncerngemensamt säljstödsystem (CRM-system) under överinseende av koncernens marknadsgrupp. Koncernens tjänsteutveckling består främst i att tillsammans med våra kunder ta fram lösningar för en effektiv informationshantering och publiceringsprocess. Det innebär också att renodla och paketera tilläggstjänster eller helhetserbjudanden, så att de på ett tydligt och strukturerat sätt beskriver den nytta de tillför kunden.

Master Vendor® är exempel på ett koncept, som klargör hur ett antal erbjudanden i delar eller i kombination tillför värden, samtidigt som det interna utvecklingsarbetet kan organiseras effektivt och ändamålsenligt. Merparten av all utveckling av produkter och tjänster sker i nära samarbete med kunderna, är orderstyrd och knuten till kundprojekt. Kostnaderna för dessa utvecklingsaktiviteter under 2008 uppgick till drygt 40 Mkr. De olika lösningar som utvecklats för våra kunder genom åren samlas systematiskt i Elanders Publishing Platform (EPP) under överinseende av produktråden. EPP är Elanders redskap för att tillse att koncernens utveckling av publiceringsverktyg bedrivs under strukturerade och affärsdrivna former. Utvecklingsverksamheten har i uppdrag att försörja koncernens kunder med system och lösningar för effektiv informationshantering och publicering i olika media och rapporterar till ledningen för Infologistics. Den ansvarar också för att processer och verktyg dokumenteras på ett effektivt sätt för att garantera en hög servicenivå och underlätta kontinuerligt kunskapsutbyte i koncernen samt sörjer även för omvärldsbevakning och kompetensförsörjning inom sitt område. Utvecklingsverksamheten medverkar kontinuerligt i olika projektgrupper inom koncernen för att kontinuerligt fånga upp kundernas växande behov av nya lösningar. Anpassningen av publiceringsverktygen utförs tillsammans med kunderna av medarbetare och kundansvariga i de operativa enheterna inom ramen för EPP. Koncernen innehar inga patent och har inte sökt några. Däremot äger koncer-

nen källkoderna till de flesta EPP-system som hanterar publiceringsprocesserna hos våra kunder.

MARKNADSARBETE

Marknadsarbetet drivs av marknadschefer i respektive land under riktlinjer från affärsområdesledningarna och koncernledningen.

INKÖPSARBETE

Elanders är en stor aktör och en attraktiv partner för branschens globala leverantörer. Det ger oss möjligheten att påverka och förändra – en möjlighet som vi använder optimalt. Inköpsarbetet bedrivs i ett nätverk bestående av ett antal inköpsgrupper, var och en för specifika varu- och tjänsteområden. Arbetet samordnas och leds av den ansvarige för inköpsfunktionen inom Infologistics, som rapporterar till koncernledningen. Ambitionen är att på lämpliga områden successivt gå ifrån lokala leverantörsavtal med målet att teckna avtal med globala aktörer som "preferred suppliers". Förutom sänkta kostnader ger detta också stora logistiska fördelar. Strukturerade upphandlingar med så kallade RFI, Request for Information och RFQ, Request for Quotation, enligt modell från bland annat bilindustrin, tillämpas.

HUMAN RESOURCES

Elanders har en personalfunktion som agerar med samlad specialistkunskap som ger struktur och samordning i personalfrågor inom koncernen. Syftet med funktionen är att konsekvent driva personalfrågor i enlighet med koncernens och ledningsgruppens direktiv. Funktionen samordnas av HR-chefen i koncernens största enhet. Det dagliga arbetet med human resources, som närmare beskrivs på sidan 60, bedrivs i de operativa enheterna och stöds av personalfunktionen som också ansvarar för koncernens ledarutveckling. Kompetensförsörjningen stöds också av segmentsteamerna och de operativa cheferna, som utifrån affärsplanerna identifierar tillgänglig och relevant kompetens i de olika segmenten och verksamheterna samt behov av utveckling och komplettering. Koncernens intranät används flitigt och systematiskt för erfarenhetsutbyte och utbildning.

TEKNIK

Teknikfrågorna hanteras av specialister i de operativa enheterna. Specialisternas erfarenheter och kompetens utväxlas genom databaser kopplade till koncernens intranät och utnyttjas regelmässigt av inköpsansvariga, som hantear koncernens försörjning av produktionsutrustning.

MILJÖ OCH KVALITET

Alla större operativa enheter i Elanders är certifierade enligt ISO 9001 och ISO 14001. Arbetet med kvalitet och miljö bedrivs i ett koncernövergripande råd, där kvalitets- och miljösamordnare från de olika operativa enheterna har ett väl utvecklat, dokumenterat och regelbundet samarbete som närmare beskrivs på sidan 54. Målsättningarna för arbetet fastställs av koncernledningen. Uppfyllelsen av miljömålen mäts regelbundet i koncernens miljöräkenskaper av vilka utdrag finns på sidan 55. Ett arbete pågår för att uppnå en liknande harmonisering av kvalitetsarbetet, som idag fortfarande främst målsätts, bedrivs och följs upp på de operativa enheterna inom ramverket för de kvalitetsledningssystem som alla operativa enheter har. Detta arbete beskrivs närmare på sidan 57. En viktig aktivitet är utvärderingen av anpassning till ISO-standarderna för civilt offsettryck, innebärande bland annat kontroll av färgstyrningen för att undvika risken för oförutsägbara tryckresultat. Denna standard kommer successivt att införas i samtliga tillämpliga enheter för att säkerställa en jämn och hög kvalitet, när uppdrag flyttas mellan olika produktionsanläggningar för att av miljöskäl producera så nära mottagaren som möjligt.

IT

För Elanders spelar IT en central roll för framgång. IT stöder såväl huvudprocessen som de flesta av stödprocesserna och är avgörande för utvecklingen av våra affärer och interna processer. Koncernens övergripande IT-strategi innebär att de system som används i de operativa enheterna ska stödja och vara anpassade till verksamhetens processer. Koncerngemensamma applikationer används för koncernens infrastruktur, groupware, intranät samt den operativa och finansiella koncernmässiga rapporteringen. Elanders strävar dock efter att använda enhetliga applikationer i takt med att gamla system byts ut. Arbetet med IT-frågor i de operativa enheterna stöds av ett koncerngemensamt IT-råd. Rådet består av representanter från koncernens operativa enheter och den svenska verksamhetens IT-chef som tillsammans med ekonomidirektören fastställer målsättningarna för arbetet. Rådet träffas vid behov i protokollförda möten och arbetar med förbättringar och samordning i koncernens IT. Rådet bedriver också, i samarbete med en medlem av inköpsnätverket, upphandlingar av hårdvara och applikationer. Under året arbetade rådet i olika konstellationer med förberedande

aktiviteter för ett koncerngemensamt affärssystem. Under året hade koncernen direkta kostnader som rör dessa områden om cirka 12 Mkr.

INTERN OCH EXTERN KOMMUNIKATION

Koncernens interna kommunikation bedrivs främst genom intranätet. Koncernens nyheter publiceras på intranätet och sänds ut via e-post. I moderbolaget finns en funktion för intern och extern kommunikation. Därifrån insamlas information från koncernens samtliga enheter och distribueras till all personal i form av såväl tryckta som digitala nyhetsbrev, personaltidning och information via intranätet. Den externa kommunikationen sköts av moderbolaget, där koncernchefen och ekonomidirektören ansvarar för investerarrelationer och kontakter med media. Kommunikationsfunktionen ansvarar för koncernens profilhantering, externa webbplats och intranät i nätverk med webbansvariga i de operativa enheterna.

EKONOMI OCH FINANS

Koncernens ekonomiarbete bedrivs i de operativa enheterna och de ansvariga är med få undantag medlemmar av enhetsledningarna. I koncernstaben för ekonomi och finans bedrivs arbetet med koncernens finans- och riskhantering, sammanställning och analys av den finansiella rapporteringen, upprättande av ekonomisk rapportering till koncernledning, styrelse och marknad samt utveckling av gemensamma policys för ekonomistyrningen i koncernen. Ekonomiarbetet bedrivs också i nätverk där koncernens ekonomichefer träffas för att utbyta erfarenheter och driva gemensamma frågor. Målsättningarna för ekonomiarbetet fastställs av styrelsens revisionsutskott, koncernledningen och ekonomidirektören.

ELANDERS VARUMÄRKE

I Elanders utveckling har varumärket och företagets image en avgörande roll som bärare av budskapet om koncernens erbjudanden. Koncernen genomför med hjälp av utomstående specialister med jämna mellanrum varumärkesundersökningar i syfte att analysera sin position. Dessutom genomförs kundundersökningar löpande. Undersökningarna har hittills visat att kundernas uppfattning är att Elanders står för kompetens, kraftfullhet och trygghet. Det innebär att varumärket har styrka och trovärdighet att framgångsrikt bära budskapet om de förändringar som hänger samman med visionen att Elanders ska vara en internationellt ledande infomediakoncern.

HÅLLBAR UTVECKLING

STARKA FÖRDELAR: MEDARBETARE OCH MILJÖ

Den internationella oron för utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser som påverkar klimatet sätter press på företag. Verksamheter måste anpassas inför framtida utsläppsbegränsningar och kunders krav på hållbarhet. Samtidigt riktas uppmärksamhet mot en rad bristfälliga sociala förhållanden i olika länder. Det bidrar till att företagen måste motivera sin närvaro och hur de efterlever vissa grundläggande mänskliga regler, "code of conduct". Sammantaget innebär det växande samhällsengagemanget för hållbarhetsfrågor att kraven på företag som Elanders ökar.

Elanders påverkar samhället inom såväl jämställdhets- som miljöfrågor. Det finns ett intresse bland både medarbetare och utomstående av att få fördjupad kunskap om företagets ambitioner inom dessa områden. Här har Elanders under många år bedrivit ett engagerat arbete kring miljöfrågeställningarna. Certifieringen av skogsprodukter och arbetet för positiva miljöeffekter via minskade transporter är några exempel på aktiviteter.

En allt viktigare frågeställning har blivit hur Elanders avser att anpassa företaget långsiktigt till framtida, hårdare utsläppsregler och utvidgade etiska gränser. En annan viktig aspekt är vilka konkurrensfördelar företaget kan få som en tidigt miljöcertifierad tryckerikoncern.

Bland investerare har frågan blivit påtagligt mer intressant på senare år, eftersom aktiemarknaden allt tydligare ser en parallell mellan företags hantering av hållbarhetsfrågor och det långsiktiga finansiella resultatet. Eftersom ett företag riskerar att smittas av problem bland exempelvis underleverantörer så kan extrem badwill från dessa tvinga fram förflyttning av produktion från ett land till ett annat, med stora omställningskostnader som följd. Investerare behöver därför vägledning från de företag de investerar i kring vilka de mest sannolika riskerna är, och vilken effekt dessa kan få på vinsten.

Sammantaget finns alltså allt större krav på Elanders att specificera vilka hållbarhetsmål företaget satt upp och vilken process och policy som Elanders avser att använda för att nå målen.

MILJÖPOLICY

Elanders bedriver ett seriöst miljöarbete genom att ständigt sträva efter att förbättra processer, produktionsmetoder och produkter mot minskad miljöpåverkan. Lagar och andra krav ska följas eller överträffas.

KVALITETSPOLICY

Elanders ska vara kända för att vara en seriös leverantör och samarbetspartner med bred kompetens inom infomedia. Vi har därmed fokus på våra kunders och andra intressenters krav och behov liksom på att ständigt utveckla våra processer, produkter och tjänster så att vi strävar mot total kvalitet – det vill säga att göra rätt i alla led på ett effektivt sätt.

HÅLLBARHETSARBETE FÖR ATT MÖTA NYA KRAV

Allt högre krav ställs på Elanders att specificera vilka hållbarhetsmål företaget satt upp, och vilken process och policy som Elanders avser att använda för att nå målen.

Arbetet med en strukturerad process för hållbarhet, som inleddes under 2008, har tyvärr inte hunnit så långt som var avsett. Orsaken är naturligtvis delvis den rådande lågkonjunkturen, vars effekter för Elanders del började märkas redan under tidig sommar 2008. Företaget har behövt prioritera sin fördelning av resurser, och då har processarbetet helt enkelt fått vänta ett tag.

Fasen med kartläggning beräknas dock komma igång på allvar under 2009, och de kommande åren planerar Elanders att utreda risker och mål inom miljö, etik och sociala frågor, samt redovisa hur målen ska uppnås.

FRÅN RISKBEDÖMNING TILL HANDLINGSPLAN

Processen inleds med en kartläggningsfas, där Elanders gör en allmän bedömning av vilka utmaningar och möjligheter som företaget står inför i olika hållbarhetsfrågor. En detaljanalys klagör om Elanders står inför några

konkreta problem, exempelvis planerad lagstiftning kring utsläppsnivåer av kemikalier i ett land, eller ökad bevakning i media kring etiska frågor hos vissa kunder.

Därefter prioriteras ett antal viktiga hållbarhetsfrågor som hamnar i fokus de kommande åren. När dessa paras med Elanders generella affärs mål, såsom långsiktig lönsamhet och tillväxt, kan företagets ledning göra en rimlig bedömning om när bolaget kan eller måste agera.

Utifrån denna samlade bild kan ledningen fastställa olika hållbarhetsmål samt vilka policies och åtgärdsplaner som företaget ska använda. Hur ska Elanders exempelvis säkra att "code of conduct" efterföljs vid samtliga produktionsenheter i världen? När i tiden sker detta? Vilken handlingsplan finns inom Elanders för att tillgodose produktionskraven i det fall en underleverantör inte lever upp till kraven?

Ambitionen är att i framtida redovisningar dels beskriva hur långt Elanders tagit sig i hållbarhetsprocessen, dels ge en bild av kommande fokusområden.

Viktigt att nämna här är att även om den strukturerade

MILJÖANSVAR

- Miljö
- Kvalitet

SOCIALT ANSVAR

- Ledning
- Personal
- Mångfald

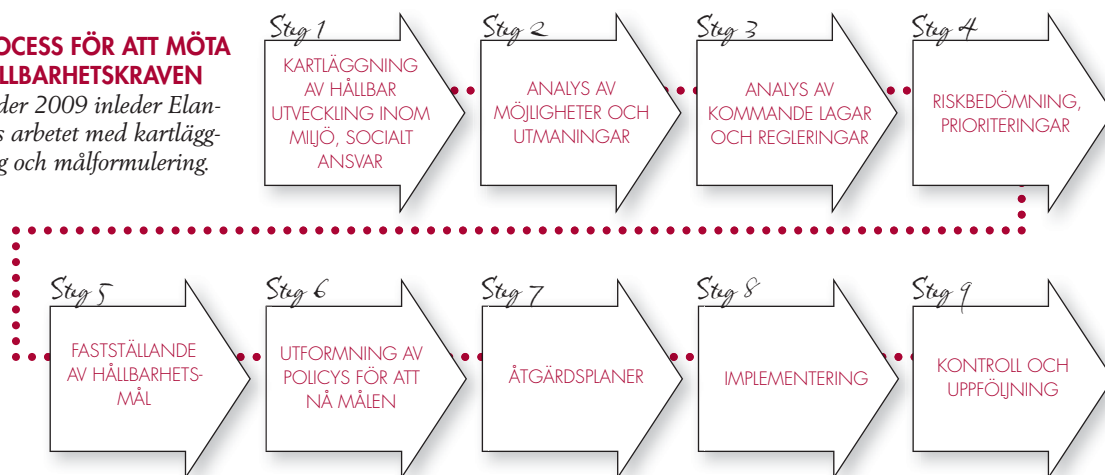

HÅLLBARHET

2008 identifierades flera, av oss påverkbara, områden som berör hållbar utveckling. 2009 tar vi nästa steg i denna process, se bild ovan till höger.

PROCESS FÖR ATT MÖTA HÅLLBARHETSKRAVEN

Under 2009 inleder Elanders arbetet med kartläggning och målformulering

hållbarhetsprocessen ännu inte är genomförd pågår det naturligtvis hållbarhetsprojekt inom alla enheter i koncernen. Här är några exempel:

- Kundens intresse av och efterfrågan på FSC-certifierade (Forest Stewardship Council) trycksaker ökar kraftigt. Andelen bolag inom koncernen som kan erbjuda FSC-märkta produkter ökade under 2008. Sommer Corporate Media och Elanders Seiz har satt ihop "miljöpaket" som kunderna erbjuds.
- Ett fackligt samarbetsavtal med UNI (Union Network International) har skrivits på. Avtalet ger fack-

förbunden en garanterad insyn och starkare ställning på Elanders samtliga enheter runtom i världen. Bolagen inom EU har bildat ett EWC (European Work Council) för ytterligare fackligt samarbete över gränserna.

- Hållbarhet är en kritisk bedömningsgrund vid IT-inköp. Produkter med låg energiförbrukning prioriteras högre. Arbetet pågår också med att gå över till större andel "tunna klienter" och att centralisera servrar, lagring och backuper. Ju färre datorer, desto lägre påverkan på miljön.

EKONOMISKT ANSVAR

- Ekonomi
- Inköp
- Försäljning
- Aktieägare
- Lagar

AFFÄRSMÄSSIGT ANSVAR

- Kunder
- Affärer

LOGISTISKT ANSVAR

- IT
- Logistik
- Kommunikationen

MILJÖHÄNSYN ÖVER HELA VERKSAMHETEN

Ett outtröttligt miljöarbete kräver fokusering i hela organisationen. Miljö- och kvalitetsarbetet bedrivs inom ramarna för bolagets affärsidé och vision och utgör en integrerad del av koncernens strategiska och operativa verksamhet.

Miljö- och kvalitetsarbete går hand i hand. Det övergripande målet är att minimera företagets miljöpåverkan utan att för den skull tumma på kvaliteten i slutprodukterna. Minskat pappersspill, sänkta utsläpp av växthusgaser, minskad användning av lösningsmedel och lägre energiåtgång är bara några av verktygen för att minska Elanders ekologiska fotavtryck.

ELANDERS MILJÖ- OCH KVALITETSORGANISATION

Varje bolag inom koncernen har utsett miljö- och kvalitetsansvariga medarbetare. På koncernnivå drivs arbetet i en grupp bestående av samma medarbetare. Gruppen träffas omkring två gånger per år och vid dessa sammanträden diskuteras bland annat mål för kommande år, revision, lagstiftning, miljömärkningar, rapporteringssystem för avvikelser och kostnader, bedömning av nya kemikalier, kvalitets- och miljöledningssystem samt internutbildningar. Sammanfattande rapporter går vidare till koncernledningen.

Gruppen har bred kompetens och medlemmarna har erfarenhet från grafisk teknik och produktion, miljökunskap, kvalitetsstyrning, kemi, arbetsmiljö, miljölagstiftning och verksamhetssystem. För bästa resultat har medlemmarna regelbundet kontakt med varandra för att få stöd och hjälp i sitt arbete.

DOTTERBOLAGEN

Varje enskilt bolag inom Elanderskoncernen ansvarar för sitt eget miljö- och kvalitetsarbete. Det innebär att arbetet med miljö- och kvalitetsfrågor kan se olika ut i olika länder, vilket bland annat beror på faktorer som

skillnader i kultur och lagstiftning. Exempelvis är gränsen i Sverige och Storbritannien för andelen lösningsmedel man får använda utan tillstånd för verksamheten betydligt lägre än i Tyskland, 25 ton jämfört med 200 ton. I Polen, Ungern och Kina är även utsläppen av lösningsmedel något högre, om än minskande, än hos de andra dotterbolagen. Bakom de högre utsläppen ligger till exempel äldre maskinpark.

CERTIFIERINGSARBETE

Sommer Corporate Media fick ISO 14001-certifiering i februari 2008. Certifieringsarbete har under året även inletts på Elanders Artcopy, vilket beräknas vara klart inom kort.

Elanders Seiz är numera ISO 9001-certifierade, och Elanders Artcopy beräknas vara klart hösten 2009.

MILJÖ

Inom Elanders finns en stark tradition av miljöengagemang, vilket i början av 1990-talet avspeglades i att företagets miljöredovisning vann pris i börsbolagens tävling under flera år. Samhällets växande insikt om vikten av en hållbar utveckling har gett ökad fokus på miljöfrågor, något som i hög grad har präglat Elanders verksamhet. Företaget sätter kontinuerligt mål och gör uppföljningar i syfte att begränsa utsläpp, minska pappersspill och sänka energiåtgången.

Successivt har miljöfrågan inom Elanders vidgats till att även omfatta kundens val av lösningar för tryck och distribution, där minimal miljöpåverkan blir ett allt vanligare krav. För att kunna göra rätt pappersval har de vanligaste papperssorterna som Elanders använder i Sverige utvärderats avseende vilka utsläpp de ger upphov till.

Framför allt har kundernas efterfrågan på och intresset för Forest Stewardship Council (FSC) ökat kraftigt. FSC är en internationell organisation som verkar för ett miljöanpassat och hållbart skogsbruk. Volvo tog nyligen ett ►►

KLIMATNEUTRALITET

Verksamheten i Malmö klassificeras idag som klimatneutral. Bolaget har minskat koldioxidutsläppen med 45 procent och kompenserar de kvarvarande utsläppen genom att stödja ett projekt i Indien för småskalig produktion av el från jordbruksavfall. Verksamheten har helt övergått till vattenkraftbaserad el och samtliga tjänste- och transportbilar byttes, under 2008, ut till miljövänligare alternativ.

MILJÖRÄKENSKAPER

	2008	2007	2006	2005	2004
Miljörelaterade kostnader, summa (kkkr)	5 276	5 037	3 361	3 885	3 244
Avfallskostnader och rening	4 051	3 846	1 754	2 103	1 994
Miljömärkningsavgifter, netto ¹⁾	141	104	158	311	107
Avgifter, försäkringar och koldioxidskatt	1 084	1 087	1 449	1 471	1 143
Miljörelaterade intäkter (kkkr)					
Pappersspill	5 922	6 614	10 975	11 081	9 325
Miljörelaterade investeringar (kkkr)					
Investeringar med syfte att minska miljöpåverkan eller resursförbrukning	48	238	3 605	301	1 176

¹⁾ Till och med 2007 redovisades enbart avgifter för miljömärkning med Svanen. Nu ingår även FSC och PEFC, varför beloppen ej är jämförbara.

MILJÖNYCKELTAL

	2008	2007	2006	2005	2004
Lösningsmedel, kg på omsatt Mkr	115	107	95	85	90
Lösningsmedel, kg per ton produkt	6,3	6,5	3,8	2,9	2,7
El, kWh per ton produkt	800	848	823	685	706
Farligt avfall, ton	473	383	339	313	310
Farligt avfall, kg per ton produkt	12,9	11,4	5,6	5,4	5,3
Andel vegetabiliska lösningsmedel, %	1,4	1,9	1,9	6,1	6,5

Nyckeltalen visar förbrukningen av vissa miljöpåverkande faktorer för samtliga Elanders tillverkande enheter. Nyförvärvade eller -startade bolag redovisas i sin helhet under förvärvs-året. Tryckeriet i Kina är dock inte med i redovisningen 2005 trots att verksamheten startade i liten skala i december 2005. Elanders Tryckeri som avyttrades i februari 2007 är med i redovisningen till och med 2006.

MILJÖNYCKELTAL

	2008	2007	2006	2005	2004
Ekonomiska effekter av förändringen av pappersspillet genom minskad kostnad för inköp (kkkr)	7 127	3 996	-3 862	-5 669	-395
Pappersspill jämfört med föregående år (%)	-8,0	-5,1	3,5	5,8	0,5

- beslut om att FSC-certifiera alla bilmanualer, som Elanders producerar för samtliga marknader. Den beräknade pappersåtgången är mer än 250 ton per år. Elanders verkar också på det lilla miljöplanet. 2008 blev företaget Nordens Ark-fadder för den hotade klockgrodan. Namnet har den fått efter sitt läte, som påminner om en avlägsen klockringning.

MILJÖFÖRBÄTTRINGAR UNDER ÅRET

- Sommer Corporate Media har lanserat ett miljöpaket, "Green Solution", som väckt stort intresse bland kunderna. Sommers ISO 14001-certifiering ingår naturligtvis, liksom FSC-märkt papper och miljövänliga transporter med hjälp av Deutsche Post.
- Elanders Seiz har satt samman ett liknande paket som de kallar "Going Green". I erbjudandet ingår bland annat FSC-märkning samt certifiering från Sustainable Forestry Initiative (SFI)
- I Kina ökade miljökraven på alla företag i Peking-regionen kraftigt inför sommarens olympiska spel, en positiv trend som förhoppningsvis håller i sig. Elanders installerade en anordning för rening av utgående luft (aktivt kolfilter) för att möta kraven. Utsläppen av lösningsmedel har under året närmast sig siffror motsvarande bolagen inom EU, vilket gör Elanders till ett av de renaste företagen i den kinesiska grafiska industrin.
- Beräkningar av bolagens koldioxidutsläpp har fortsatt, om än inte i den omfattning som önskats. Konjunktursvängningen har gjort det svårt att uppnå alla mål.
- Elanders i Malmö är fortsatt ett klimatneutralt företag. Kompensation av kvarvarande utsläpp görs genom att stödja ett projekt i Indien för småskalig elproduktion med hjälp av jordbruksavfall.

MILJÖ- OCH KVALITETSMÅL

Mål 2008	Måluppfyllelse 2008	Mål 2009
Utveckla mätningen av kvalitetsbristkostnad på koncernnivå till att även omfatta antal kundreklamationer och leveransprecision.	Antal kundreklamationer mäts, men förutsättningarna för att mäta leveransprecision varierar mellan bolagen. Målet delvis uppfyllt.	Alla bolag ska arbeta med mål för att minska kvalitetsbristkostnaderna.
Elanders ska under 2008 formulera strategier för miljö och kvalitetsarbetet samt långsiktiga mål.	Målet är uppfyllt.	
Alla bolag ska arbeta med energibesparande mål.	Målet nästan uppfyllt, alla stora bolag utom ett arbetar med energimål.	Alla bolag ska arbeta med energibesparande och/eller koldioxidreducerande mål.
Hälften av Elanders producerande enheter ska under 2008 beräkna sina CO ₂ -utsläpp, resten följer 2009.	Målet ej uppfyllt.	Hälften av bolagen ska beräkna sina koldioxidutsläpp.
5 S-konceptet ska implementeras fullt ut i Sverige 2008. Rutiner och riktlinjer tas fram för att implementeras i resten av Elanders 2009.	Implementerat i Sverige och ytterligare bolag har startat. Målet är uppfyllt.	Alla bolag ska arbeta mot 5 S-konceptet.
Andelen miljöbilar (enligt resp. lands definition) bland tjänstebilar ska inom 2 år vara 80 %	Målet gäller från 2008 till 2010. Nuvärde ca 50 %.	Målet kvarstår, gäller 2008–2010.
		Alla producerande bolag ska senast 2010 erbjuda FSC-certifierade trycksaker.
		Alla bolag ska arbeta med mål för att öka kundnöjdheten.

5 S – METOD FÖR ORDNING OCH REDA

5 S är en japansk metod för att steg för steg skapa och upprätthålla ordning och reda på arbetsplatsen. De 5 S:en är grunden för vidare förbättringsarbete.

Seiri: Sortera, eliminera

Seiton: Systematisera, rätt sak på rätt plats

Seiso: Städa och rengör, bevara ordningen

Seiketsu: Standardisera

Shitsuke: Skapa vana, utbilda, självdisciplin

Syfte: säkrare och effektivare produktion samt minskat slöseri i form av:

- Tid att leta efter saker
- Onödiga ställtider
- Buffertlager
- Kassation
- Ytor
- Genomloppstider

- Alla bolag har minskande eller oförändrade nivåer på pappersspillet.
- De bolag som tidigare haft högst lösningsmedelförbrukning (Kina, Ungern och Polen) har minskat sin förbrukning kraftigt genom substitution och bättre rutiner.
- Elförbrukningen som ökat under flera år till följd av ökad andel digitaltryck minskar nu. Flera anläggningar har arbetat aktivt med energibesparingar. Ett arbete som fortgår.

KOMMENTARER TILL MILJÖSTATISTIKEN

Lösningsmedelförbrukningen per ton produkt minskar trots ökad andel digitalt färgtryck och generellt lägre upplagor, vilket ger mer rengöring och därmed högre lösningsmedelförbrukning. Minskningen är resultat av bättre rutiner och byte till mindre flyktiga alternativ.

Mängden farligt avfall ökar till följd av ett antal maskinflyttar som medfört extra oljebyten samt utrensningar i samband med flyttar och 5 S-arbete.

SAMARBETEN ÖVER GRÄNSERNA

International Printers Network, IPN, är ett nätverk för grafiska företag över hela världen där Elanders är medlem. Nätverket bildades för att förbättra den globala distributionen av information och dokumentation. Syftet är att lära av varandra och även hjälpas åt att lokalt producera och distribuera trycksaker. På så vis kan bolagen minimera transporter och lagerhållning, vilket ger betydande miljövinster. I nätverket ingår omkring 190 organisationer med hemvist på sex kontinenter. Regelverket för medlemskap och samarbete är rigoröst för att kvalitetssäkra arbetssätt, informationsöverföring och produktkvalitet.

Samarbetet inom IPN har lett till att Elanders knutit flera kontakter som bland annat inneburit minskade transporter. Till exempel har tryckuppgifter producerats

och distribuerats lokalt av nätverksmedlemmar i USA istället för att produceras i och distribueras från Sverige. Genom dessa samarbeten minskas ledtiderna till leverans samt utsläppen från transporter.

Koncernen strävar efter att förbättra miljön även genom andra samarbeten. Exempelvis är Elanders ett av de företag som tillsammans med Göteborgs Stad delar ut det internationella Göteborgspriset för hållbar utveckling. 2008 delades priset i tre lika delar, mellan den amerikanska miljöforskaren Theo Colborn, EU-kommissionären Margot Wallström, samt göteborgarna Jan Ahlbom och Ulf Duus.

Elanders genomför även ett antal kundseminarier och filmvisningar som fokuserar på miljöfrågor.

INCIDENTER

Det har inte skett några allvarigare incidenter eller olyckor under året.

FRAMTIDEN

Under de närmaste åren kommer samtliga svenska enheter att genomföra beräkningar av sina totala koldioxidutsläpp. Allt mer förfinade verktyg är på gång. I ett samarbete med Chalmers utvecklar Elanders ett verktyg som kan beräkna varje enskild produkts koldioxidutsläpp, vilket kommer att ge kraftigt förbättrade möjligheter att finslipa produktionen och minimera utsläppen. Verktyget beräknas vara klart för användning under 2009.

KVALITET

Allt högre kvalitetskrav ställs av Elanders kunder, framför allt inom fordons- och tillverkningsindustrin. Information i manualer blir allt mer skraddarsydd efter företagens enskilda kunder, och just-in-time-leveranser allt mer kritiska för att tillverkningslinorna inte ska drabbas av förseningar. Den försämrade konjunkturen har ökat kraven ytterligare.

För att vara den internationellt ledande och mest ... ➤

- kompetenta partnern inom infomedia krävs att Elanders är en seriös leverantör med bred och djup kompetens. Därför strävar vi efter total kvalitet genom att ständigt utveckla våra produkter, tjänster och processer. Det innebär att rutinerna genom hela arbetsprocessen, från inköp och tillverkning till distribution, samverkar för att skapa produkter och tjänster med hög kvalitet.

Kvalitetsbrister mäts med avseende på kostnader för reklamationer, kostnader för interna avvikelser samt kreditering och rabatter till följd av kvalitetsbrister.

Ett väl utfört kvalitetsarbete är en tydlig konkurrensfördel och därför en självklar del i kunderbudandet. Elanders definition av kvalitet framgår av kvalitetspolicyn som arbetades fram under 2005.

KVALITETSFÖRBÄTTRINGAR UNDER ÅRET

- Arbetet med att utbilda personal i användning av 5 S-tekniken inom Elanders Ltd, Storbritannien och Elanders Sverige AB fortsätter. När felkällor och problemområden väl är identifierade och eliminerade kommer införandet av Lean Production, där produktionsprocesserna optimeras, att påbörjas.
- Ungern har börjat arbeta aktivt med 5 S i produktionen. Alla har fått utbildning. Utifrån ett PDCA-perspektiv (Plan-Do-Check-Act) har man tagit fram checklistor för dagliga revisioner. Alla avvikelser loggas. Om möjligt åtgärdas avvikelser omedelbart, i annat fall förs de upp på aktivitetsplaner. Veckovisa summeringar och genomgångar görs med personalen och alla resultat visualiseras på 5 S-tavlor.
- Elanders Ltd, Storbritannien har börjat arbeta mot certifierad grafisk produktion enligt en standard som säkrar upp produktkvalitet över tiden. Parallellt med detta har man arbetat aktivt med färgstyrning.

KUNDNÖJDHET

Elanders arbete i Sverige med att regelbundet mäta kundnöjdheten och därefter göra uppföljningar fungerar nu fullt ut. Undersökningen genomförs av ett externt företag som mäter attityden hos Elanders befintliga kunder genom ett webb-baserat formulär. Kundurvalet baseras på de kunder som fakturerats 50 000 kronor eller mer under föregående månad. Resultaten presenteras per ort och ligger till grund för förbättringsåtgärder som exempelvis systemutveckling och planering. Varje platschef ansvarar för att presentera och följa upp resultaten internt. Mätningar sker kontinuerligt med 6-7 veckors mellanrum.

Det totala omdömet om Elanders är fortsatt högt, om än något lägre än föregående år. Områden som behöver förbättras är information om leveranser, reklamationshandling samt informationen till kunderna.

FRAMTIDEN

Elanders fortsätter arbetet med ständiga förbättringar, kontroll och uppföljning av leverantörer.

Ökade kundkrav inom både kvalitet och miljö gör att det ständigt finns förbättringsprojekt att arbeta med. Bland annat fortsätter arbetet att införa 5 S hos Elanders Ltd, Storbritannien och Elanders Sverige AB med tydlig visualisering av arbetet som mål. Elanders Sverige ska också fortsätta samordningen mot ett gemensamt verksamhetssystem.

Koncernen kommer även att arbeta med att bli ännu snabbare på avvikelse- och reklamationsuppföljning samt att få till stånd ett mer enhetligt språkbruk inom verksamheten. Ett enhetligt språkbruk förbättrar dialogen mellan medarbetare på olika kontor och i olika länder i frågor om miljö och kvalitet. Certifierad grafisk produktion kan utvidgas till övriga bolag.

klimatneutralt
företag
www.klimatneutral.se

KLIMATNEUTRALT FÖRETAG

För att delta i programmet krävs att man på ett strukturerat och avgränsat sätt beräknar CO₂-utsläppen samt utarbetar mål och åtgärddar för att minska företagets klimatpåverkan.

EU-BLOMMAN

EU:s miljömärkning för papper, målarfärg, hotell m m. Kriterier är under utveckling för trycksaker och ett slutligt förslag finns utarbetat.

FSC (FOREST STEWARD-SHIP COUNCIL)

Certifiering för ansvarsfullt skogsbruk. Skogsprodukter, helt eller delvis, tillverkade av virke från FSC-certifierad skog kan märkas med FSC-märket. Denna möjlighet finns för bland annat trycksaker.

SVANEN

Är en märkning för tryckerier som uppfyller kriterier inom val av papper, färg och kemikalier samt rutiner kring produktion och avfallshantering.

TRYCKKOMPENSATION

Printing Manufacturers Association i Tyskland har utvecklat en "klimatkalkulator" som räknar ut koldioxidutsläppen för varje enskild produkt. Elanders investerar i certifikat för support av projekt för återvunnen energi. Dessa certifikat erbjuds sedan våra kunder.

YRKESSTOLTHET FÖR KUNDENS BÄSTA

Hos Elanders uppmuntras medarbetarna att ta eget ansvar och initiativ. Entreprenörsandan är nämligen en viktig del av affärskulturen. Kundernas krav driver organisationen och medarbetarna framåt, naturligtvis alltid med fokus på lönsamhet och tillväxt.

FÖRETAGSKULTUREN

Elanders företagskultur är väl etablerad och ger medarbetarna god vägledning i det dagliga arbetet. Den gemensamma värdegrunden fokuserar på eget ansvar, engagemang och entreprenörskap. För att lyckas skapa och sporra en sådan företagskultur krävs ett ledarskap som både motiverar och inspirerar medarbetarnas individuella frihet och vilja att ta personligt ansvar.

Medarbetarna är aktiva i företaget, bland annat genom att lämna förbättringsförslag. Det finns även stolthet i att alltid prestera sitt bästa och ta ansvar för egna kundleveranser. Delegeringen av ansvar och befogenheter är en viktig drivkraft och främjar den höga graden av ömsidigt förtroende inom organisationen.

Medarbetarnas förhållningssätt spelar ofta en avgörande roll när kunder och leverantörer väljer att samarbeta med Elanders. Koncernens medarbetare är erkänt skickliga på att skapa nya, kreativa lösningar som fokuserar på att möta kundernas behov och utmaningar. Elanders medarbetare strävar kontinuerligt efter att hitta kostnadseffektiva lösningar som gynnar alla parter, inom såväl produktion och logistik som administration.

KULTUREN I DOTTERBOLAGEN

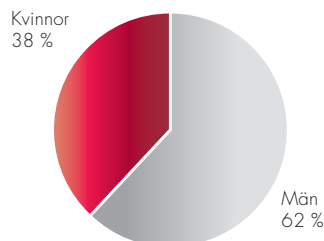
Elanders kultur och arbetssätt sprids i de olika dotterbolagen bland annat genom utbyte av medarbetare mellan de olika enheterna. När verksamheter startas i nya länder, som till exempel Ungern och Kina, har medarbetare från de etablerade verksamheterna varit på plats för att utbilda och diskutera med de lokalt anställda. Cheferna för de egenetablerade dotterbolagen är också vanligen svenska för att på så vis säkerställa att verksamheten bedrivs i linje med bolagets företagskultur och värdegrund.

Företagskultur, värderingar och arbetssätt främjas även genom intranätet, personaltidningen Inside, med tre till fyra nummer per år, samt det månatliga nyhetsbrevet. Dessa kanaler är viktiga kulturbärare både i Sverige och internationellt och bidrar till den transparens Elanders eftersträvar.

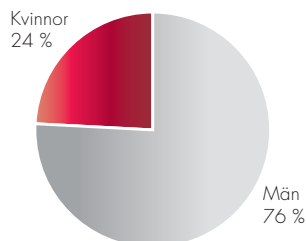
ÖKAT FACKLIGT INTERNATIONELLT SAMARBETE

Under året inleddes förhandlingar med Union Network International (UNI), en internationell organisation för fackförbund med sammantaget 20 miljoner medlemmar. Förhandlingarna resulterade i undertecknandet av ett ramavtal i januari 2009, som bland annat ger ökad facklig insyn i bolagen och garanterar fackets rätt att organisera sig på Elanders samtliga enheter runtom i världen. En annan del rör förbud mot barn- och tvångsarbete. Elanders är därmed det första multinationella svenska företaget i den grafiska branschen med denna typ av globalt avtal.

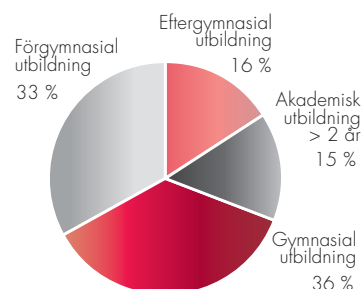
MEDELANTAL ANSTÄLLDA, RELATION MELLAN MÄN OCH KVINNOR

MÄN OCH KVINNOR I LEDANDE POSITIONER

UTBILDNINGSNIVÅN I ELANDERSKONCERNEN

Vid samma tidpunkt undertecknades ett EWC-avtal, som innebär att arbetstagare inom Elandersföretag ingående i EU har rätten att tillsammans bilda ett Elanders European Work Council. Detta EWC ska vara ett tvärfackligt organ för alla arbetstagare i Elanders europeiska bolag. Det ska fungera som företagsledningens kontaktkanal mot arbetstagarna i landsöverskridande frågor som rör kommunikation, samråd och förhandlingar.

Ett liknande tvärfackligt råd har också upprättats för Elanders svenska enheter, Elanders Svenska Företagsråd (SFR), för frågor som rör den svenska verksamheten.

DEN SVENSKA SAMMANSLAGNINGEN

Den 1 januari 2008 slogs samtliga svenska bolag i koncernen, med undantag för Elanders Infomedia Systems AB, ihop till Elanders Sverige AB. Sammanslagningen resulterade i Sveriges största och mest mångfacetterade infomediaföretag. Naturligtvis har konsolideringen inneburit hårt arbete och många utmaningar, men efter första halvåret 2008 har den nya organisationen satt sig och är på god väg att fungera fullt ut. Mycket möda har lagts på att förena bolagen i ett enhetligt arbetssätt, och att hitta bästa vägen att flytta jobb mellan enheter.

ORGANISATION SOM FRÄMJAR FLEXIBILITET

Elanders organisation är decentraliserad och flexibel. Närheten mellan ledning och övriga medarbetare gör beslutsvägarna kortare, och öppnar för direkt kommunikation.

För Sveriges del har sammanslagningen inneburit större möjligheter för medarbetarna att praktisera på andra producerande enheter. Bolaget arbetar aktivt för att hitta nya synergieffekter, dels för möjligheterna till personlig och affärsmässig utveckling, dels för ökat samarbete mellan enheterna. Projektarbete på distans är bara ett av många exempel på de nya möjligheterna.

KARRIÄRMÖJLIGHETER

Medarbetarna är Elanders viktigaste konkurrensfördel. Därför strävar koncernen efter att vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder stora möjligheter till personlig utveckling. Det sker bland annat genom interna utbildningar inom teknik och säljkunskap samt genom möjligheter att göra karriär inom Elanders.

Både intern- och externrekrytering är viktiga verktyg för att knyta duktiga personer till Elanders. Interna tjänster annonseras bland annat på bolagets intranät och medarbetare uppmuntras av ledare att välja intern karriär. Den externa rekryteringen underlättas bland annat av att Elanders är aktiva inom KY-utbildningar (Kvalificerad Yrkesutbildning) och tillhandahåller praktikplatser inom grafisk processutbildning och efterbehandling. Praktikplatser erbjuds även inom administration och försäljning för studerande från exempelvis Försäljningsakademien och IHM Business School.

I takt med att Elanders har förgrenat sig till fler länder har möjligheterna att göra internationell karriär ökat. ►►►

SJUKFRÅNVARO I KONCERNENS SVENSKA BOLAG I PROCENT

Procent	2008	2007	2006
Total sjukfrånvaro	3,3	3,2	4,9
Korttidssjukfrånvaro	1,7	1,6	2,1
Långtidssjukfrånvaro	1,6	1,6	2,1
Sjukfrånvaro för män	2,8	1,9	4,0
Sjukfrånvaro för kvinnor	4,1	3,7	6,8
Sjukfrånvaro, anställda under 30 år	3,8	3,6	5,7
Sjukfrånvaro, anställda 30–49 år	2,8	2,9	4,6
Sjukfrånvaro, anställda 50 år och äldre	3,8	3,9	5,4

Den totala sjukfrånvaron anges i procent av gruppens sammanlagda ordinarie arbetstid.

Långtidssjukfrånvaron avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

NYCKELTAL INDIVIDKAPITAL

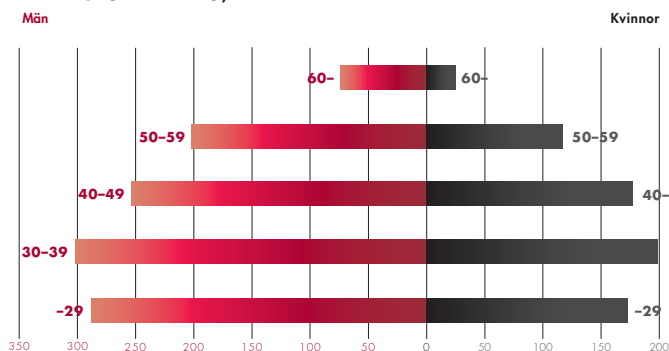
	2008	2007	2006
Medelantal anställda	1 809	1 579	1 490
Antal anställda per den 31 december	1 812	1 723	1 553
Snittålder	39,7	39,2	42,0
Personalomsättning, %	12,6	11,6	9,6
Omsättning per anställd, kkr	1 211	1 300	1 334
Förädlingsvärde per anställd, kkr	675	748	765
Rörelseresultat per anställd, kkr	9	144	–6
Akademisk utbildning mer än 2 år, %	14,7	10,7	10,5
Gymnasial utbildning, %	36,4	58,6	59,6
Övrig utbildning, %	51,1	30,8	29,9
Kompetensutvecklingskostnad per anställd, kkr	2,4	3,2	3,6

ELANDERS POLICYS

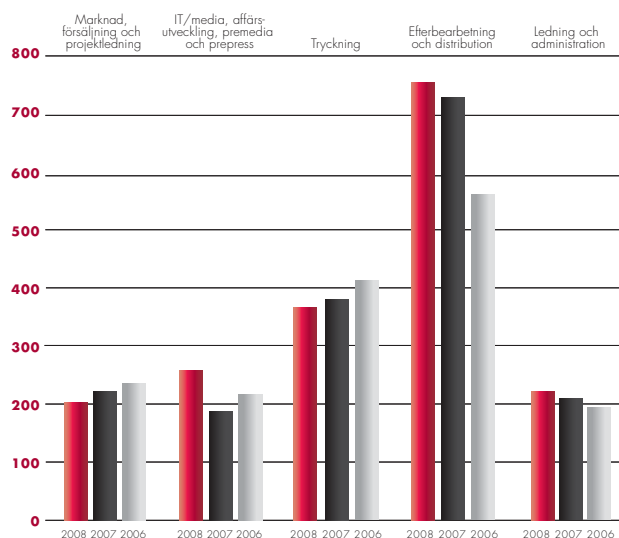
Vid ingången till 2008 fanns det inom Elanders 20 policys och riktlinjer. Företaget arbetar löpande med att implementera värderingar, policys och riktlinjer bland medarbetare och övriga intressenter, bland annat genom utbildningar och information.

Alkohol- och drogpolicy	Arbetsmiljöpolicy	Attestordning
Bilpolicy	Finanspolicy	Hälsopolicy
Informationspolicy	IT-policy	Jämställdhetspolicy
Kvalitetspolicy	Ledarskapspolicy	Medarbetarpolicy
Miljöpolicy	Pensionspolicy	Policy för användning av internet och e-post
Rehabiliteringspolicy	Resepolicy	Sekretess- och tystnadsplikt
Social uppförandekod (Code of conduct)	Uppvaktnings	

ÅLDERSFÖRDELNING, ANTAL MEDARBETARE

ROLLER I ORGANISATIONEN, ANTAL MEDARBETARE

- I början av 2008 upprättas ett dokument, Elanders International Assignment Policy, och medarbetare uppmuntras till att söka sig ut i världen.

För koncernens del finns det naturligtvis en stor vinst med att sprida kunskap och Elanderskulturen mellan bolagen. För den enskilde medarbetaren är det en utmärkt möjlighet att utveckla sin karriär, sina erfarenheter och sina kunskaper, vilket i slutändan alla tjänar på.

FORTSATT HÖGA HÄLSOTAL

Låg sjukfrånvaro innebär stora vinster för både medarbetare och företag. Sedan Elanders började mäta hälsotalen år 2002 har arbete för att förbättra dem pågått kontinuerligt.

Koncernen har som mål att frisktalet ska vara minst 95 procent och under 2008 uppgick det till 97 procent. Sjukfrånvaron inom Elanderskoncernen redovisas på landsbasis.

Förebyggande hälsoarbete drivs bland annat genom en Hälsogrupp med representanter från olika enheter. Hälsogruppen ordnar aktiviteter, till exempel seminarier kopplade till kost, hälsa, stress och psykiskt välbefinnande. Intresset för seminarierna är vanligtvis stort. Hälsogruppen anordnar även fysiska aktiviteter, däribland Orken, en återkommande motionsutmaning mellan Elanders medarbetare. Under 2008 handlade utmaningen om att utföra aktiviteter så många gånger som möjligt, vilket gav större chanser att vinna friskvårdsfrämjande priser i en dragning i slutet av året.

Elanders bedriver även ett omfattande arbete med att förebygga stressrelaterade sjukdomar, exempelvis genom arbetsplatsanpassning, vilket underlättar återkomsten till arbetslivet efter sjukdom. Elanders är också medlem i Goda Grafiska Företag, en samverkansgrupp mellan fack och arbetsgivare som bland annat arbetar för att öka frisktalet inom den grafiska industrin.

AFFÄRSOMRÅDE INFOLOGISTICS

HELHETSLÖSNINGAR STÄRKER KUNDERNAS KONKURRENSFÖRMÅGA

AFFÄRSOMRÅDETS VERKSAMHETER

Infologistics utvecklar och levererar helhetslösningar för publicering till industriella kunder, förlag och den offentliga sektorn. Häri ingår även användarinformation till bilindustrin eftersom själva trycksaksdelen utgör en förhållandevis liten del av den totala affären i detta segment. Produkt- och tjänstemässigt fortgår expansionen inom detta affärsområde såväl uppströms som nedströms.

Den geografiska expansionen sker i första hand i Väst-europa och de amerikanska kontinenterna. I de fall affärsområdets kunder önskar trycksaksproduktion till lägre kostnader och kan acceptera längre ledtider används kapacitet i User Manuals i Östeuropa och Asien.

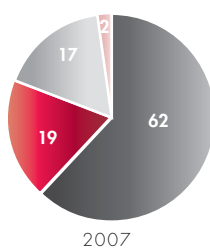
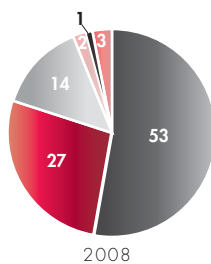
Affärsområdet har sin bas i koncernens infomediacentrum i Atlanta (USA), Mölnlycke, Newcastle (UK) och Stuttgart (Waiblingen och Ostfildern, Tyskland). Elanders infomediacentrum erbjuder strukturerad information, avancerad premedia, digitaltryck, offsettryck och fulfilmenttjänster. Digitaltrycksenheter finns i Malmö, Oslo, São Paulo och Stockholm och in-house-anläggningar för publicering i digitaltryck åt bland annat ABB i Västerås, Volvo i Göteborg och Tetra Pak i Lund. Vidare finns produktionsanläggningar för premedia, offsettryck och fulfilment i Falköping och Oslo.

DET GÅNGNA ÅRET

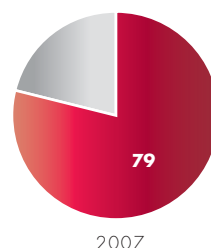
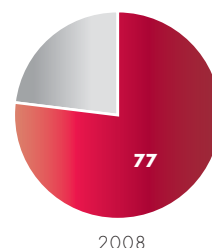
Året präglades såväl av utmaningar från minskad efterfrågan och kostnadsanpassningar på hemmaplan i slutet av året som av internationell expansion i USA och Tyskland. I februari förvärvades Seiz Printing Co i Acworth, Atlanta, Georgia, USA. Verksamheten som har cirka 70 anställda, erbjuder såväl digitalt som offsettryck samt fulfilment och är koncernens infomediacentrum i USA. Förvärvet innebär ett viktigt brofäste för koncernens leveranser till existerande ►

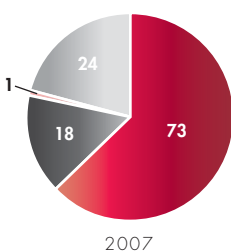
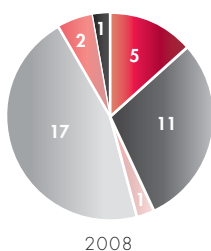
**INFOLOGISTICS
ANDEL AV NETTOMSÄTTNING (%)**

**INFOLOGISTICS,
ANDEL AV KONCERNENS NETTOMSÄTTNING (%)**

**INFOLOGISTICS,
BRUTTOINVESTERINGAR (MKR)**

INVESTERINGARNA UNDER ÅRET avsåg främst offsetutrustning för ökad kapacitet och effektivitet i Sverige och Storbritannien.

TILL FÖLJD AV FÖRVÄRVET i Tyskland ökade dess andel av affärsområdets omsättning.

- ▶ rande och potentiella kunder på den nordamerikanska kontinenten och verksamheten är lämpligt lokaliserad i den expansiva sydöstra delen av USA.

I maj förvärvades Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG i Ostfildern (Stuttgart), Tyskland. Verksamheten, med cirka 60 anställda, hade varit en del av Mairs Dumont, Europas ledande förläggare av bland annat kartor, reseguider och resehandböcker. Verksamheten integrerades framgångsrikt i den tyska verksamheten under året och har gett koncernen ökad konkurrenskraft genom tillgång till offsettryck i storformat vilket bland annat inneburit nya kunder i form av Siemens, BMW och Volkswagen.

Master Vendor®, Elanders program för affärsinriktade

publiceringslösningar, nådde fortsatta framgångar under året och genomsyrar numera helt arbetet inom affärsområdet. Särskilt Tyskland och Storbritannien hade en positiv utveckling inom kundanpassade lösningar för webb-baserat digitalt tryck för bland annat förlag, banker och privatpersoner för vilka produktionen av fotoböcker nådde nya höjder. I USA kändes konjunkturvändningen av och året motsvarade därför inte förväntningarna. Koncernen arbetar också aktivt i det globala nätverk för distribuerat digitalt tryck som koncernen har tillgång till, framför allt avseende lösningar för fordonsindustrin.

De nya större affärerna ligger alla i linje med affärsområdets strategi att hjälpa större företag och organisa-

INFOLOGISTICS SIFFROR I SAMMANDRAG

	2008	2007	2006
Nettoomsättning, Mkr	1 697	1 617	1 293
EBITDA, Mkr	52	146	136
Rörelseresultat, Mkr	-14	91	101
Sysselsatt kapital, Mkr	1 170	1 100	700
Avkastning på sysselsatt kapital, %	-1	10	14
Medelantal anställda	1 102	994	792
Nettoinvesteringar exklusive förvärv av verksamheter, Mkr	36	79	17
Andel av koncernens nettoomsättning, %	77	79	65
Andel av koncernens rörelseresultat, %	n.a	40	n.a

AFFÄRSOMRÅDETS RÖRELSEDRIVANDE ENHETER OCH DERAS VERKSAMHET

	Försäljning	Premedia	Medie- oberoende lösningar	Arkoffset	Rulloffset	Digital printning	Annon- och sid- produktion	Binderi	Fulfilment och distri- bution	Out- sourcing
Atlanta, USA	•	•		•		•	•	•	•	•
Falköping, Sverige	•	•		•	•			•		
Harrogate, Storbritannien	•	•	•				•			
Lund, Sverige						•				•
Malmö, Sverige	•	•	•			•		•	•	
Göteborg/Mölnlycke, Sverige	•	•	•	•		•	•	•	•	•
Newcastle, Storbritannien	•	•	•	•		•	•	•	•	•
Oslo, Norge	•	•	•	•		•			•	
São Paulo, Brasilien	•	•				•		•	•	
Stuttgart/Waiblingen, Ostfildern, Tyskland	•	•	•	•		•	•	•	•	•
Uppsala, Sverige	•	•	•				•			•
Stockholm/Vällingby, Sverige	•	•	•	•		•	•	•	•	
Västerås/Ludvika, Sverige		•				•			•	•

tioner att effektivisera sin publiceringsprocess.

I den svenska verksamheten var året trögt bland annat beroende på lägre volymer än förväntat från fordonsindustrin och viss förflyttning av volymer till anläggningarna i User Manuals. En samordning av de svenska verksamheterna slutfördes under året. Den innebär bland annat att verksamheterna i affärsområdets sex svenska bolag från och med den 1 januari 2008 bedrivits i två juridiska enheter samt att produktions- och marknadsorganisationerna avbolagiserats och samordnats. Härigenom ökade kraften i marknadsarbetet och samordningen av produktionen mellan enheterna förbättrades. Enheterna specialiserar sig nu så att varje typ av produktion och tjänster bedrivs på den mest optimala enheten. Vidare har utrustning och kapacitet setts över för att anpassa dessa till den förväntade utvecklingen i Sverige. Detta innefattade bland annat flyttning av offsetproduktion från Malmö och en planerad flytt från Stockholm under 2009, till andra svenska enheter och övriga kostnadsanpassningar varvid 135 medarbetare varslades om uppsägning i slutet av året. De senare åtgärderna medförde kostnader uppgående till sammanlagt 65 Mkr. Från och med 1 januari 2009 bedrivs all svensk verksamhet i ett dotterbolag, Elanders Sverige AB.

KOMPETENSOMRÅDEN

Grunden för affärsområdets verksamhet är ett målmedvetet arbete med att fortlöpande analysera kundernas affärer. Utifrån det samordnas befintliga och förvärvade verksamheter för att leverera helhetslösningar som stärker kundernas konkurrensförmåga. Arbetet innebär betydande satsningar på ny teknik, marknad och expansion genom förvärv och nyetableringar. Infologistics verksamhet täcker alla delar av publiceringskedjan.

Affärsområdet levererar lösningar för e-handel och elektronisk dokumenthantering, databashantering, digital arkivering och digital printning med ett huvudsyfte: att förenkla och förkorta kundernas interna processer och time-to-market. Elanders är ledande inom digitaltryck i Sverige och Tyskland och har också enheter för digital printning i Brasilien, Storbritannien och Norge. Elanders levererar också tjänster i början av värdekedjan där innehållet skapas, till exempel översättning och design, såväl som i slutet av kedjan, där vi hjälper våra kunder med fulfilment och logistik. I de flesta av våra outsourcing-affärer hanterar vi hela kedjan. Elanders har lång erfarenhet av stora outsourcing-uppdrag. En viktig del av verksamheten är fortfarande premedia och tryckning med någon form av efterbearbetning. Med dessa tjänster som bas levereras skraddarsydda publiceringslösningar, som vanligen innefattar arkoffsettryck eller digitaltryck, men även, där uppla-

gorna är större, rulloffsettryck. Ännu viktigare är dock den tydliga trenden att fler och fler affärer tas hem i början eller slutet av värdekedjan (gränssnitt för webb-beställning av fotoböcker och andra trycksaker, informationsstrukturering, databaser, fulfilment, logistik med mera) även om de sedan ofta resulterar i betydande trycksaksproduktion.

KUNDSTRUKTUR

Infologistics verkar inom samtliga koncernens kundsegment: Automotive, Förlag, Industri & Handel, Offentlig Sektor och Tjänsteföretag. Omsättningsfördelningen under innevarande år framgår av tabellen på sidan 70.

KONKURRENSBILD

Konkurrensen kommer främst från större svenska och internationella grafiska koncerner. Företag som tidigare agerat i olika enskilda delar av värdekedjan (tekniska skribent- och konsultföretag, databasspecialister, systemerings- och programmeringsföretag med flera) strävar också efter att öka innehållet i sina leveranser. Även de större grafiska koncernerna försöker bredda sitt utbud. Det är därför en delvis ny konkurrensbild som vuxit fram under de senaste åren. I vårt strategiska arbete har vi förutsett denna utveckling och ligger i framkant när det gäller att hjälpa våra kunder att frigöra resurser så att de kan koncentrera sig på sina kärnaffärer. Konkurrensbilden beskrivs vidare på sidan 40 samt i tabellen på sidan 70.

TILLVÄXTMÅL

Tillväxttakten för digitalt tryck i Sverige och Västeuropa är fortfarande god. För arkoffsettryck är ökningstakten inte mer än någon procent. Tjänsteförsäljningen omfattar projektledning, teknisk redaktörskompetens, databaslösningar, fulfilment och distribution och är fortfarande den del av affärsområdet som växer snabbast. Det beror på att de totala erbjudandena (Master Vendor®) får allt större tjänsteinnehåll. De segment som Infologistics arbetar med förväntas ha relativt blygsam egen tillväxt under de närmaste åren på de geografiska marknader där affärsområdet är verksamt. Elanders tillväxt uppnås därför huvudsakligen genom att vinna marknadsandelar.

Affärsområdets långsiktiga mål är att växa med 7–10 procent per år över en konjunkturcykel varav minst hälften genom organisk tillväxt. Flera osäkerhetsfaktorer sammanhängande med konjunkturutvecklingen under innevarande år måste dock vägas in vid beaktandet av denna långsiktiga målsättning.

TILLVÄXTSTRATEGIER

Flera av affärsområdets verksamheter är dominerande inom sina marknadssegment i Sverige och Tyskland. Ex- ►

- ► pansionen ska främst ske internationellt och i första hand mot större industriföretag inom segmenten Automotive och Industri & Handel. På de inhemska marknaderna ska vi främst växa inom Industri & Handel, Offentlig Sektor och Tjänsteföretag. Inom Förlag kommer vi att försöka försvara våra marknadsandelar bland annat genom att kunna erbjuda produktion till lägre kostnader i Östeuropa och i Tyskland kommer satsningarna mot detta segment att vara offensiva.

Trenden hos större företag att stärka samarbetet med ett minskat antal leverantörer är tydlig både i Sverige och internationellt. Elanders har storleken, både finansiellt och kompetensmässigt, och därmed styrkan att följa med de stora kunderna internationellt genom nyetableringar, nätverk och förvärv. Den geografiska expansionen i Infologistics kommer främst att ske i Västeuropa och de amerikanska kontinenterna.

En välinvesterad produktionsapparat för ark- och rulloffset samt digital printning ger goda möjligheter till tillväxt och förbättrad lönsamhet. IT/Media-verksamheterna (databasdesign och informationsstrukturering) är en av grundförutsättningarna för affärsområdets och koncernens fortsatta utveckling och är integrerade i de grafiska verksamheterna för att stödja övriga affärer. Elanders har exempelvis utvecklat redskap för effektiv parallellpublicering (till exempel WebBase) och marknadsplanering (till exempel M3), som med stor framgång används i hundratalet av affärsområdets affärer. Till sammans med flera andra utgör dessa redskap EPP, Elanders Publishing Platform, ett samlingsbegrepp för en växande palett av tjänster och verktyg som i nära samarbete med kunderna anpassas till deras behov och kontrolleras genom en systematisk och målstyrd utvecklingsprocess.

De större globala industrikoncernerna har tillverkning och distribution på flera platser. Vår strategi är att kunna erbjuda våra logistiktjänster just-in-time i dokument- och distributionscentra (DDC) i nära anslutning till våra kunders tillverkningsenheter och distributionscentra.

Många kunder, framför allt inom Automotive, kallar en sådan enhet för hub. Ett exempel är vårt DDC i Arendal i Göteborg, som hanterar komplex distribution av mycket stora volymer av publikationer just-in-time till samtliga bolag inom AB Volvo och Volvo Car Corporation över hela världen. Ett annat är Elanders Seiz i Atlanta som försörjer Daimler med användarinformation i sina nordamerikanska anläggningar, vilket samordnas med Daimlers huvudkontor i Stuttgart av vår tyska enhet. Andra exempel på hubbar är enheterna i Tetra Pak i Lund och den nya enheten i Luton, Storbritannien för Vauxhall. Vi hjälper här våra kunder med såväl produk-

tion som all logistik kring publikationerna, ett fullständigt supply chain management för publicering.

FRAMGÅNGSFAKTORER – STRATEGIERNA I SAMMANFATTNING

- Tydlig huvudinriktning mot att sälja helhetslösningar med effektivare publiceringsprocesser som förbättrar produktiviteten och reducerar time-to-market hos kunderna. Exempel på detta är affärer med Daimler, Postbank, ABB, Volvo, IKEA, If, Saab Automobile, Scania, Sandvik, Tetra Pak, Vauxhall (GM), Land Rover, SEB, Svenska Handelsbanken, Husqvarna och Gambro.
- Vidmakthålla och bygga vidare på den starka kundlista som utgör referens när nya stora internationella kunder tar ställning till våra erbjudanden.
- Fortsätta satsningen på supply chain management i DDC/hubbar intill våra kunder.
- Fortsätta satsningen på personifierat och produktifierat digitalt tryck i såväl en som flera färger, vid behov kopplat till interaktiva webbgränssnitt i one-to-one marketing-lösningar.
- Fortsätta satsningen på produkter som beställs och skapas av kunderna i mallar via webb-gränssnitt.
- Expandera vidare i Västeuropa med befintliga kunder genom förvärv eller nyetableringar.
- Intensifiera arbetet inom de världsomspännande nätverk koncernen har tillgång till inom distribuerat digitalt tryck, webbdistribution med mera, till exempel International Printers Network, IPN.

FRAMTIDSUTSIKTER FÖR AFFÄRSOMRÅDET

Elanders har en unik position genom sin storlek, kundbas, kompetens och sina möjligheter att leverera helhetslösningar. De kunder vi inriktar oss på visar allt tydligare att publicering ligger utanför deras kärnaffär och de kommer i ökande omfattning att vilja reducera antalet leverantörer och frigöra kapacitet för att ägna sig fullt ut åt sina huvudaffärer. Det kommer att ge oss nya Master Vendor®-affärer. Vi ser också goda möjligheter att växa internationellt med befintliga och nya kunder och därmed ta marknadsandelar. I våra infomediacentra, nu utökade med ett på den viktiga tyska marknaden, samlar vi våra resurser, och ett tilltagande intresse för våra lösningar gör att vi ser positivt på affärsområdets framtida utveckling. Samordningsprogrammet i Sverige beräknas leda till att den svenska verksamheten ökat sin konkurrenskraft under 2009.

ELANDERS FÖLJDE 2008 upp framgången med förvärvet av Sommer Corporate Media i Stuttgart 2007 genom att köpa 100 % av andelarna i Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG (MGB) i Ostfildern, Stuttgart, Tyskland. MGB har 60 anställda och omsätter cirka 15 MEUR. Bolaget ägdes tidigare av Mair Dumont som är Europas ledande förläggare av kartor och resehandböcker med varumärken som Falk, Marco Polo, Baedeker och Hallwag. MGB är en välinvesterad verksamhet med offsettryck i storformat som främsta produktionsmetod. Idag producerar denna enhet ca 1,8 miljoner reseguider per år och en del av dessa är helt kundunika.

Mairs Graphische Betriebe – en ny viktig del av Elanders

ELANDERS VÄXLAR UPP I TYSKLAND

Förvärvet av Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co i juni 2008 innebar en expansion av stor strategisk betydelse i Tyskland – både tekniskt och marknadsmässigt. Genom förvärvet är Elanders tyska verksamhet nu bland de största aktörerna på den tyska marknaden med en omsättning på nära 50 miljoner Euro. Mairs Graphische Betriebe, med sin produktionsanläggning i Kemnat strax öster om Stuttgart, är specialiserat på högkvalitativt arkoffsettryck i storformat lämpat för bland annat kataloger, kartor, reseguider, affischer och årsredovisningar. Elanders i Tyskland (Sommer Corporate Media) är redan ledande inom publiceringslösningar med digitalt tryck och förvärvet innebär ett strategiskt betydelsefullt tillskott till verksamhetens portfölj av erbjudanden och en tydlig förstärkning av

Elanders marknadsposition i Tyskland i allmänhet och i den industritäta Stuttgartregionen i synnerhet. Bägge verksamheterna har flera världsledande kunder i sina portföljer utan någon egentlig överlappning.

Under året integrerades verksamheten effektivt under ledning av Peter Sommer, chef för Elanders Tyskland och USA, och har tillfört koncernen flera viktiga kunder såsom BMW, Siemens, Volkswagen och MairDumont. Elanders i Tyskland kan i och med förvärvet erbjuda en portfölj av tjänster som få andra på den tyska marknaden har möjlighet att göra.

Förvärvet är ett utmärkt exempel på Elanders förmåga att finna möjligheter till expansion och ökad konkurrenskraft i en marknad som präglas av ökad prispress och strukturella utmaningar.

INFOLOGISTICS VIKTIGA KUNDSEGMENT

Kundsegment	Andel av omsättningen	Produkter och tjänster	Processer
AUTOMOTIVE			
	29 % (30 %)	Print Management, (outsourcing inom eftermarknad och marknad), duplicering (manualer, produktinformation, serviceinformation, DVD/CD), premedia/prepress (bildhantering, design, scanning m m), fulfilmentcenter, (packning, lagring, orderkontor, logistik, helpdesk, projektledning), databaslösningar (bildhanteringslösningar, projektledningsmodul, elektronisk datalagring m m), personifierat marknadsmaterial, redaktörsverktyg med publiceringmoduler	Design och drift av databaser och webbgränssnitt, premedia, ark- och rulloffset, digital printning och arkivering, bindning, logistiktjänster med just-in-time-leveranser direkt till produktionslinan
FÖRLAG			
	14 % (19 %)	Läromedel, facklitteratur, skönlitteratur, tidskrifter, produktinformation, databaser för produktionsplanering och -styrning	Premedia, ark- och rulloffset, digital printning och arkivering, bindning, logistiktjänster
INDUSTRI & HANDEL			
	34 % (31 %)	Systemstöd, manualer, produktinformation, marknadsmaterial, databaser, översättning, fulfilment, utbildning, logistik	Design och drift av databaser och webbgränssnitt, premedia, ark- och rulloffset, digital printning, e-handel och arkivering, bindning, lager- och logistiktjänster med just-in-time-leveranser direkt till produktionslinan
OFFENTLIG SEKTOR			
	8 % (9 %)	Riksdagstryck, avhandlingar, utredningar, skattetabeller, information, rapporter	Premedia, arkoffset, digital printning, bindning, lager- och logistiktjänster
TJÄNSTEFÖRETAG			
	15 % (11 %)	Systemstöd, kundinformation, försäkringsbrev, fonderapporter, distribution, publikationsförråd	Premedia, design och drift av databaser och webbgränssnitt, arkoffset, digital printning och arkivering, bindning, lager- och logistiktjänster

¹⁾ Avser lokala marknader där koncernen är verksam.

Större kunder

Sverige: AB Volvo globalt (Buss, Penta, Parts, Trucks, IT, CE), Scania globalt, Toyota, GME (Saab Automobile, Cadillac), Ford Europe, Volvo Car Corporation, Honda **Tyskland:** Porsche, Daimler, BMW, Volkswagen; Audi, Hyundai **Storbritannien:** Vauxhall, Land Rover, Bentley, Nissan, **Brasilien:** Scania, AB Volvo **USA:** Daimler, AB Volvo

Konkurrenter

Storbritannien: Xerox, Wyndeham Westway, Williams Lea, SP Group **Tyskland:** Zetweka, Infowerk, Bosch Druck **Holland:** Callenbach **Japan:** Maruboshi **USA:** Lokala mindre tryckerier

Sverige: Liber, Natur och Kultur, Berling Media, Bonniers, Rabén & Sjögren **Storbritannien:** CGP **USA:** Prometheus **Tyskland:** MairDumont

Sverige: Fäth & Hässler, Kristianstads Boktryckeri, JMS Mediasystem, Alfaprint **Tyskland:** Förlagstryckerier och lokala mindre civiltryckerier **USA:** Lokala mindre tryckerier

Sverige: Sandvik, IKEA, ABB, Flextronics, Tetra Pak, SKF, Sony Ericsson, Elektroskandia, Atlas Copco, Electrolux, Husqvarna, Kinnarps **Tyskland:** Marccain, Ritter Sport, Siemens, Hugo Boss, Bosch, EWGE **Storbritannien:** Vaillant, Bosch

Sverige: Intellecta, **Danmark:** Stibo **Storbritannien:** Pindar **Tyskland:** Victor Bück, Bosch Druck, lokala mindre tryckerier **Finland:** Edita **USA:** Xerox, lokala mindre tryckerier

Sverige: Regeringskansliet, Riksdagens Förvaltningskontor, SIS, Verket för Högskoleservice, kommuner och landsting, Förenta Nationerna **Storbritannien:** Labour Party, NHS

Sverige: Edita, Alfaprint, Intellecta, Tabergsgruppen

Sverige: If Skadeförsäkring, KPA, Nordea, Swedbank, SEB, Folksam, Svenska Handelsbanken **Tyskland:** Fotokasten, Postbank, Lufthansa, IBM **Brasilien:** Amro Bank, Disney **Norge:** If Skadeförsäkring

Sverige: Strålfors, Intellecta **Finland:** Itella **Tyskland:** lokala mindre tryckerier **USA:** Lokala mindre tryckerier

Axblock

från Elanders affärsområde Infologistics

WEB-TO-PRINT SKAPAR SNABBARE PROCESSER

Web-to-print-marknaden ökar kraftigt och utseendet och användarvänligheten blir allt viktigare. Elanders hjälper idag sina kunder med beställningsgränssnitt för produkter som t ex:

- ◆ personifierat marknadsmaterial
- ◆ personifierade broschyrer
- ◆ fotoböcker och kalendrar
- ◆ utbildningsmaterial

Visste du att ...

... Elanders producerar och distribuerar drygt 20 000 personifierade kalendrar per månad, till tyska Postbanks kunder.

Visste du att ...

... Elanders årligen producerar 1,8 miljoner reseguider. En del av dem är helt kundunika.

Bilproducenten Volvo

FSC-märker sina manualer

I biltillverkning blir även små delar till stora volymer. Ett av kraven vid framtagningen av Volvos nya modell XC60, var att minst 15 kg av bilens totala vikt ska bestå av återvunnet material. Nu ställer Volvo krav på att samtliga manualer som trycks, till de cirka 400 000 bilar som produceras varje år, framställs av förnyelsebart material och FSC-märks. På Elanders är vi naturligtvis väldigt glada över att Volvo fortsätter sitt mångåriga samarbete och låter oss nu även leverera de FSC-märkta bilmanualerna.

På Elanders ser vi miljöfrågor som långsiktiga investeringar, inte bara för miljön utan också för våra kunder och för oss själva. Kunder ställer högre krav idag på miljövänliga trycksaker och vi finns där för att erbjuda hållbara lösningar för deras kommunikation, som till exempel Volvos manualer.

Tidningar

Cap & Design, en tidning för kreativa formgivare, är bara en av många tidningar som Elanders i Falköping producerar. Cap & Design ges ut 9 gånger per år.

ALLT FLER KLIMAT-NEUTRALA LÖSNINGAR

Elanders arbetar på många håll med kvalitets- och miljöfrågor. I Sverige blev vi i Malmö 2008 det första klimatneutrala tryckeriet i Sverige vilket betyder att vi har gjort allt vi kan för att minska på våra utsläpp. Den delen vi ej än har kunnat göra något åt har vi kompenserat genom att investera i ett projekt i Indien. I Tyskland har vi gjort detsamma och skapar nu allt fler "green solutions" för våra kunder som erhåller "green solution-certifikat" och därmed i sin tur kan använda detta i sin PR- och marknadsföring. Ett starkt bevis på att man visar sin initiativförmåga och vilja att skapa en hållbar framtid. Lösningar som inte kostar mer än andra trycksaksproduktioner.

HUR PERSONLIG VÅGAR DU VARA?

Personifierade fotoböcker och kalendrar blir allt mer populärt. Våra kunder skapar själva sina böcker med hjälp av ett enkelt och användarvänligt program där de laddar upp sina egna bilder, bakgrunder och texter. Dokumenten skickas sedan för produktion på bl.a. Elanders enheter i Tyskland och England. 2008 producerade Elanders 340 000 fotoböcker och 635 000 kalendrar (alla personifierade). Vill du dessutom att dina kunder ska känna sig utvalda och speciella personifierar vi med fördel många av våra kunders trycksaker och marknadsmaterial idag. Ett bevisat sätt att nå högre svarsfrekvens och nöjdare kunder.

Premium Print

Elanders producerar allt mer sälj- och marknadsmaterial och annat informationsmaterial som kunderna i sin tur använder som vapen i kriget om kunderna. Denna typ av produkter blir allt större för oss och vi tar allt mer marknadsandelar på många av våra marknader. Det kan vara säljbroschyrer, produktkataloger, årsredovisningar, kartor och andra typer av tryckt material.

AFFÄRSOMRÅDE USER MANUALS

NYA ANDELAR PÅ EXKLUSIV MARKNAD FÖR FÖRPACKNINGAR

AFFÄRSOMRÅDETS VERKSAMHETER

User Manuals huvudinriktning är högeffektiva leveranser av användarinformation och förpackningar för mobiltelefoner och annan konsumentelektronik. Denna affär handlar i huvudsak om framställning av trycksaker och förpackningar med extremt höga krav på flexibilitet och korta ledtider. Den geografiska expansionen är kundstyrd och sker i länder med förhållandevis låg lönekostnad i Östeuropa och Asien. Produktmässigt kommer expansionen huvudsakligen att ske nedströms genom ökat innehåll av förpackningstillverkning, print-on-demand och logistik. Kunderna finns främst inom segmentet Industri & Handel. I User Manuals ingår våra kompletta produktionsenheter i Peking (Kina), Płońsk (Polen) och Zalalövö (Ungern). Dessutom finns DDC i Treviso (Italien) vidare i Komárom (50/50 joint venture med Hansaprint Oy), Nyiregyháza och Jaszberény (Ungern) samt i Satu Mare (Rumänien). Dessa DDC har startats i direkt närhet till större kunder såsom Electrolux och Nokia. Produktionskapaciteten i affärsområdets enheter används även för leveranser till kunder i Skandinavien, Tyskland och Storbritannien inom andra segment och affärsområden när låga kostnader prioriteras framför korta ledtider.

DET GÅNGNA ÅRET

Verksamheten i Peking nådde stora framgångar och förpackningstillverkningen står nu för ungefär hälften av volymerna. Den polska verksamheten nådde inte riktigt förväntningarna och Ungern hade problem med nedgång i volymer från kunder inom konsumentelektronik och vitvaror. Vidare belastades resultatet i Ungern av kostnader för avveckling av den juridiska enheten i Budapest samt utskrotning av lager. Dessa kostnader, jämte andra kostnader av engångskaraktär, uppgick till sammanlagt ►

SM

huos

06M

Sony Ericsson
Cyber-shot

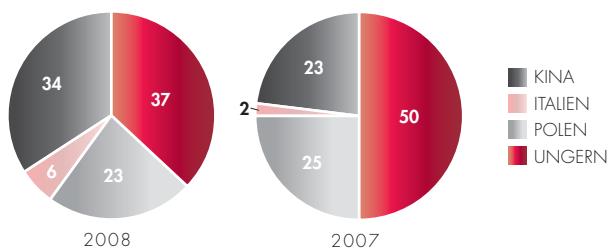
V850

C905

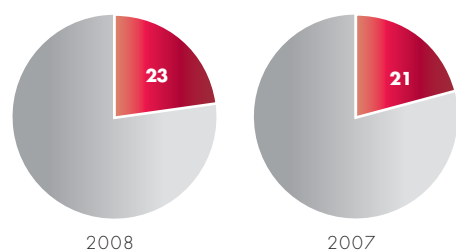
Sony Ericsson

megapixel

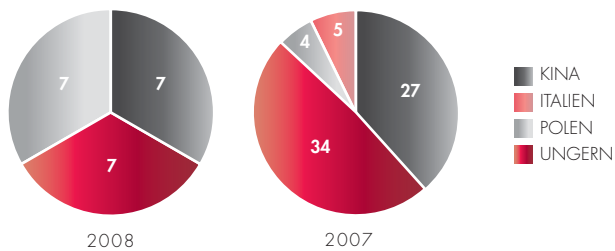
USER MANUALS
ANDEL AV NETTOMSÄTTNING (%)

USER MANUALS,
ANDEL AV KONCERNENS NETTOMSÄTTNING (%)

USER MANUALS,
BRUTTOINVESTERINGAR (MKR)

INVESTERINGARNA fördelade sig jämnt mellan Kina, Ungern och Polen.

EXPANSIONEN I KINA och inbromsningarna i Ungern medförde att den kinesiska verksamheten utgör en dryg tredjedel av affärsområdets omsättning.

- ▶ 32 Mkr. Under slutet av året togs beslut om personalneddragningar i Ungern med ett 90-tal medarbetare. Dessa åtgärder beräknas sammantaget att öka anläggningens konkurrenskraft under innevarande år. Den italienska enheten motsvarade inte förväntningarna och strukturella åtgärder har vidtagits för att komma tillrätta med problemen under innevarande år.

Under året fick affärsområdet viktiga affärer för bland andra NEC och Sanyo avseende produktion av användarinformation och förpackningar. Elanders och Electrolux fortsatte att rulla ut samarbetet med produktion av all användardokumentation (manualer m m) för produkter som tillverkas av Electrolux europeiska enheter. Leveranserna är igång i Sverige, Schweiz, Tyskland, Polen, Italien, Ungern och Rumänien. Utrullningen beräknas vara fullt genomförd under innevarande år. Affären speglar på ett utmärkt sätt koncernens inriktning mot leveranser av helhetslösningar till globala kunder för att reducera deras time-to-market.

KOMPETENSOMRÅDEN

User Manuals är specialiserat på att med extremt korta ledtider förse tillverkare av mobiltelefoner och annan konsumentelektronik med användarinformation och förpackningar. Avancerad och snabb strukturering av informationen innefattande bland annat hantering av

otaliga språk- och modellversioner är ett signifikant inslag i huvudaffären. Trycksaksproduktionen sker huvudsakligen i arkoffset och i digitaltryck men större upplagor kan även produceras i rulloffset, särskilt den polska enheten, som också betjänar den lokala tidskrifts- och reklammarknaden.

KUNDSTRUKTUR

Affärsområdet är främst inriktat mot Industri & Handel, men arbetar även med Förlag och betjänar resten av koncernen i samtliga segment utom Offentlig Sektor. Inom Industri & Handel handlar det framför allt om globala tillverkare av konsumentprodukter inom mobiltelefoni, hem- och hushållslektronik och vitvaror. Omsättningsfördelningen under innevarande år framgår av tabellen på sidan 78.

KONKURRENSBILD

Konkurrensen kommer oftast från mindre, lokala tryckerier, ofta flera på samma ort, som utan inbördes samarbete försörjer de globala tillverkarna av konsumentelektronik på de platser där de producerar. I några fall kommer konkurrensen även från ett fåtal globala aktörer, som försöker följa kunderna internationellt och ge dem service från befintliga verksamheter i respektive land snarare än genom nyetableringar i närheten av

USER MANUALS SIFFROR I SAMMANDRAG

	2008	2007	2006
Nettoomsättning, Mkr	494	419	312
EBITDA, Mkr	69	121	93
Rörelseresultat, Mkr	30	95	73
Sysselsatt kapital, Mkr	492	433	314
Avkastning på sysselsatt kapital, %	6	25	26
Medelantal anställda	692	558	405
Nettoinvesteringar exklusive förvärv av verksamheter, Mkr	22	69	42
Andel av koncernens nettoomsättning, %	23	21	16
Andel av koncernens rörelseresultat, %	188	42	E/T

AFFÄRSOMRÅDETS RÖRELSEDRIVANDE ENHETER OCH DERAS VERKSAMHET

	Försäljning	Premedia	Arkoffset	Rulloffset	Digital printring	Binderi	Fulfilment och distribution
Peking, Kina	•	•	•		•	•	•
Budapest, Ungern	•						
Zalalövő, Ungern		•	•	•		•	•
Komárom, Ungern		•	•		•	•	•
Płońsk, Polen	•	•	•	•	•	•	•
Treviso, Italien		•			•		•

kundernas anläggningar. Konkurrensbilden beskrivs vidare på sidan 40 och i tabellen på sidan 79.

TILLVÄXTMÅL

Affärsområdets huvudsakliga målgrupp är konsumentelektroniksektorn inom Industri & Handel. Denna förväntas att ha mycket god tillväxt inom överskådlig framtid och dessutom ska Elanders ta marknadsandelar. En årlig tillväxttakt om 15–20 procent över en konjunkturcykel är därför realistiskt för User Manuals.

TILLVÄXTSTRATEGIER

Huvudstrategin inom affärsområdet är att expandera genom nyetableringar nära globala kunder inom framför allt konsumentelektronik. Etableringarna i Ungern och Kina samt våra DDC i Ungern och Italien är exempel på detta. För att stärka partnerskapen med våra kunder ska vi också expandera nedströms mot ökat innehåll av till exempel förpackningstillverkning och logistik. Nyetableringarna, som oftast har sin grund i ett behov från en större kund, ska normalt endast övervägas då det finns en rimlig chans att kunna diversifiera kundportföljen lokalt inom rimlig tid; normalt 1–2 år. I övriga fall kan etableringen initialt ske genom ett DDC som utför effektiv projektledning och säkring av kvalitet och leveransprecision men handlar upp större volymer från lokala leverantörer av trycksaker och förpackningar. Vidare ska vi bygga affärsmodeller efter kundernas varierande behov så att leveranser och information överförs på de, ofta olika, ställen där kunder önskar.

För att utnyttja affärsområdets större anläggningar effektivt kommer ytterligare DDC med digitalt tryck och logistiktjänster att etableras intill kundernas viktiga tillverkningsenheter. Dessa DDC:er levererar lokalt producerade digitala upplagor medan offsetvolymerna matas in från de större enheterna. Ledig produktionskapacitet ska utnyttjas optimalt för att ge de andra affärsområdena möjlighet att erbjuda sina kunder produktion till lägre kostnader i Östeuropa och Asien. Anläggningarna inom User Manuals i Płońsk, Polen och Zalău, Ungern kan erbjuda konkurrenskraftig trycksaksproduktion åt de flesta av våra kundsegment såväl i Sverige som i övriga Europa, vilket kommer att utnyttjas i ökad omfattning. Förpackningstillverkning är planerad att påbörjas i Ungern under innevarande år och i Kina har en enhet för digital produktion startats för tillverkning av fotoböcker och web-to-printlösningar vilken beräknas komma igång under 2009. I Polen flyttas tyngdpunkten i kapaciteten från tidskriftsproduktion till förmån för användarinformation och förlagsproduktion. Den framtida geografiska expansionen i User Manuals kommer mest sannolikt att ske i Östeuropa och Asien, men även Latinamerika kan komma ifråga.

FRAMGÅNGSFAKTORER – STRATEGIERNA I SAMMANFATTNING

- Bredda erbjudandet med informationsstrukturer, förpackningstillverkning och logistik.
- När tillfälle och möjlighet ges, följa med globala tillverkare av konsumentelektronik och liknande produkter över gränserna och etablera nya enheter för just-in-time-leveranser av användarinformation och förpackningar.
- Satsa på digital produktion av bland annat fotoböcker i Kina.
- Anpassa affärsmodellerna efter kundernas struktur så att leveranser av produkter och information effektivt tillhandahålls på de platser där kunderna önskar.
- Göra nyetableringar endast där en diversifiering av kundportföljen på kort sikt (1–2 år) är möjlig och närvaron av internationella grafiska företag är låg.
- Anpassa kapaciteten så att utrymme finns för att möta behov från Infologistics kunder i Norden och Västeuropa.
- Etablera mindre DDC med digitaltryck och logistik intill de globala kundernas tillverkningsenheter och leverera offsetprodukter från de större enheterna inom affärsområdet eller lokala externa tryckerier.

FRAMTIDSUTSIKTER FÖR AFFÄRSOMRÅDET

Elanders har genom åren byggt upp en unik kompetens för just-in-time-leveranser av användarinformation till globala koncerner. Vi märker att intresset från dessa kunder ökar och att produktion och distribution av användarinformation och förpackningar blir allt mer omfattande. Samtidigt växer kundernas behov av att kunna kontrollera denna hantering utan att nödvändigtvis tillhandahålla den själva. I stället vill många koncentrera sig på design, profilering, marknadsföring och produktion av sina produkter och söker efter externa lösningar på publiceringsproblemet. Elanders har genom etableringarna i Ungern och Kina byggt starka partnerskap med större industrikoncerner och det fattas inte möjligheter att gå vidare med nyetableringar i Östeuropa och Asien. Framtidsutsikterna för flera av affärsområdets större kunder ser bra ut och man kan förvänta sig stabil efterfrågan under överskådlig framtid samtidigt som behovet av lågkostnadsalternativ hos Infologistics kunder bedöms fortsätta att öka. Reservationer lämnas dock för utsikterna på kort sikt på grund av osäkerheter kring påverkan från konjunkturutvecklingen under 2009.

USER MANUALS VIKTIGA KUNDSEGMENT

Kundsegment	Andel av omsättningen	Produkter och tjänster	Processer
AUTOMOTIVE			
	<1 % (1 %)	Manualer och produktinformation	Premedia, ark- och rulloffset, digital printning, bindning, fulfilment, lager- och logistiktjänster
FÖRLAG			
	10 % (12 %)	Tidskrifter, direktreklam, läromedel, böcker	Premedia, ark- och rulloffset, digital printning, bindning, lager- och logistiktjänster
INDUSTRI & HANDEL			
	84 % (82 %)	Manualer, informationsstrukturering, logistik, fulfilment, produktinformation, produktkataloger, systemstöd, databaser	Premedia, ark- och rulloffset, digital printning, bindning, lager- och logistiktjänster med just-in-time-leveranser direkt till produktionslinan
OFFENTLIG SEKTOR			
	2 % (0 %)	Tidningar, tidskrifter, kataloger	Premedia, ark- och rulloffset, bindning
TJÄNSTFÖRETAG			
	4 % (5 %)	Marknadsmaterial, kataloger, kundinformation	Premedia, ark- och rulloffset, digital printning, bindning, lager- och logistiktjänster

¹⁾ Avser lokala marknader där koncernen är verksam.

Större kunder

Konkurrenter

Ungern: Vauxhall **Kina:** Volvo

Storbritannien: Wyndeham Westway, Williams Lea, SP Group **Tyskland:** Zetweka, Infowerk, Victor Bück, BoschDruck

Ungern: Glerups, Studentlitteratur **Polen:** Polskie Wydawnictwo Rolnicze, Wydawnictwo Naukowe PWN, Stentor, Grupa Wydawnicza Infor

Polen: RR Donnelley, lokala mindre tryckerier, Winkowski

Ungern: Philips, Vaillant, Flextronics, Electrolux, SKF, Bosch, Alfa Laval, Gambro **Polen:** Sercom, Braun, Electrolux, Philips, Sharp, Fuji **Kina:** Sony Ericsson, NEC, Sanyo **Italien:** Electrolux

Polen: RR Donnelley, Xerox, lokala mindre tryckerier
Ungern: RR Donnelley, Uniprint **Kina:** RR Donnelly, Inpack

Polen: Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna, Okregowa Izba
Ungern: EUMC (European Union Agency for Fundamental Rights)

Polen: Lokala mindre tryckerier

Polen: Polinvest, Pola Design, Lekarska, Naczelna Izba Lekarska, EiM Agencja Wydawnicza

Polen: Lokala mindre tryckerier

Axblock

från Elanders affärsområde User Manuals

NYA FÖRPACKNINGAR

I Kina har Elanders producerat manualer och förpackningar för framförallt hemelektronik-branschen sedan början av 2007 och produktionen växer och utökas. Idag kan Elanders erbjuda även design av förpackningar. Allt oftare ber kunderna att vi testat olika typer av förpackningskonstruktioner som sedan efter godkännande av Elanders designas och produceras. Elanders tar även hand om produktion och outsourcing av komponenter som ingår i förpackningen ex insatser i kartong, PET eller Foam. Elanders ger sig framförallt in i förpackningsindustrin för att producera för kunder med krav på hög kvalite, korta ledtider och "customiserade förpackningar" snarare än massprodukter.

ALLT STÖRRE VOLYMER

20 000 000 kartonger
och förpackningar
produceras, packas och
distribueras av Elanders
i Kina under ett år.

Visste du...

... att Elanders idag
producerar **100 000 000**
manualer per år för hem-
elektronik-
branschen.

FRÅN DESIGN TILL PRODUKTION

1 Nu sparas tid och kostnader för tillverkningen av kunders stansverktyg då Elanders i Beijing investerat i ett skärbord, där stansritning och förpackningens funktion kan testas. Det räcker med en skiss eller en ritning för att vi skall kunna designa samt göra prover.

2 Att testa olika lösningar är enkelt eftersom man inte behöver något färdigt stansverktyg. Maskinen kan, förutom förpackningar, även skära frigolit och dylikt för t.ex. skyltar.

3 Det automatiska bytet av verktyg gör att maskinen snabbt skär och bigar en förpackning. Strax efter är det dags att limma och vika ihop förpackningen

4 Funktionen av boxen kontrolleras så att ritningen är som man har tänkt sig. Efter det kan man gå vidare med artwork och beställa stansverktyg till volymproduktionen.

One-stop-shopping

Att kunna hantera hela sin trycksaks-logistik via en enda kontakt är värdefullt och många gånger avgörande för våra globala kunder. På Elanders hjälper vi till, oavsett hur omfattande den är, på hur många språk, i vilka media och delar av världen som informationen ska publiceras.

Visste du...

... att Elanders är en världsledande leverantör av manualer och förpackningar till hem-elektronikbranschen.

Allt **MER** globala affärer **ELECTROLUX ÄR ETT EXEMPEL**

Electrolux, världens största leverantör av vitvaror, har 57 000 anställda runt om i världen och 19 fabriker i Europa. Under 2008 producerade Elanders 999 000 000 A5 sidor till deras produktmanualer. För Electrolux var det avgörande att för produktionen av dessa säkerställa bl a:

- en leverantör i Europa
- en gemensam kvalitet för alla de olika produktmanualerna
- ett projektteam för hela Europa-implementeringen
- en samlad produktionsstatistik för hela den grafiska Europa-produktionen

Elanders utvecklade en kundanpassad webb-databas där Electrolux numera samlar alla sina dokument som idag innehåller ca 35 000 tryckfiler, till olika produkter, i olika länder och på olika språk. Produktionen av manualerna sköter Elanders från Italien, Tyskland, Schweiz, Polen, Ungern, Rumänien och Sverige. Leverans till Frankrike, Ryssland och Spanien kommer att startas upp som nya länder under 2009. Med Elanders globala närvaro och interna processer kan bl a leveranssäkerhet, kvalitet och servicenivå säkerställas.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

VÅRT 100:E ÅR FYLLT AV BÅDE FRAMGÅNGAR OCH MOTGÅNGAR

Styrelsen och verkställande direktören för Elanders AB (publ), organisationsnummer 556008-1621, får härmed avge årsredovisning och koncernredovisning för verksamhetsåret 2008, bolagets hundra verksamhetsår.

Elanders AB är moderbolag i Elanderskoncernen, som med modern grafisk produktion och informationsstrukturering som bas vidareutvecklar, förädlar och distribuerar information för publicering i medieoberoende lösningar.

KONCERNEN

Koncernstruktur

Koncernen har under största delen av året bedrivit verksamhet i två affärsområden: Infologistics och User Manuals. Koncernens verksamhet riktade sig mot fem prioriterade kundsegment: Automotive, Förlag, Industri & Handel, Offentlig Sektor och Tjänsteföretag. Den 31 december 2008 bedrev koncernens affärsområden verksamhet i 13 bolag i tio länder. De tidigare två operativa juridiska enheterna i Sverige bedriver verksamhet i en juridisk enhet från och med 1 januari 2009.

Omsättning och resultat

Koncernens nettoomsättning ökade under året med 8 procent till 2 191 Mkr (2 036 Mkr). Ökningen är hänförlig till förvärvade verksamheter samt utvecklingen i Kina. Året kännetecknades av god efterfrågan i Kina, Tyskland, Storbritannien och Polen medan verksamheterna i Sverige, Italien, Ungern och USA hade det trögare. I dessa verksamheter medförde avtagande volymer från kunder verksamma inom fordon, vitvaror och konsumentelektronik otillfredsställande lönsamhet. Under året genomfördes ytterligare en genomgripande omstrukturering av den svenska verksamheten i syfte att marknadsanpassa kapaciteten samt samordna produktion och marknadsföring. I Ungern vidtogs också åtgärder för att anpassa kostnaderna och effektivisera administrationen. För dessa åtgärder togs kostnader om sammanlagt 89 Mkr, varav 65 Mkr i det fjärde kvartalet. Sammantaget innebar detta att koncernens rörelseresultat försämrades med 210,8 Mkr till 16,0 Mkr (226,8 Mkr). Koncernens negativa finansnetto ►

- ► försämrades till följd av förvärven och höga räntenivåer och uppgick till -50,4 Mkr (-42,7 Mkr). Koncernens resultat före skatt uppgick till -34,4 Mkr (184,1 Mkr). Resultatet efter skatt uppgick till -25,7 Mkr (172,2 Mkr).

Investeringar och avskrivningar

Årets investeringar uppgick till 116 Mkr (435 Mkr) varav 57 Mkr (248 Mkr) var förvärv av företag. De övriga investeringarna, 59 Mkr, låg på en normal nivå och avsåg framför allt produktionsutrustning i England, Sverige och Polen. Avskrivningarna uppgick till 103 Mkr (84 Mkr).

Finansiell ställning, kassaflöde och soliditet

Vid årets slut uppgick koncernens nettoskuldssättning till 843 Mkr (817 Mkr). Outnyttjade krediter uppgick till 191 Mkr (284 Mkr). Det operativa kassaflödet steg till 274 Mkr (18 Mkr) samt belastades av -57 Mkr (-248 Mkr) hänförliga till företagsförvärv. Ökningen i kassaflödet beror på att likviden för de under 2007 sålda fastigheterna i Kungsbacka, 110 Mkr, inflöt under första kvartalet samt allmän förbättring av rörelsekapitalet och lägre investeringsnivåer. Soliditeten på balansdagen uppgick till 36,8 procent (38,9 procent).

Forskning och utveckling

Koncernen utvecklar olika erbjudanden för att ta ett större grepp om publiceringsrelaterade aktiviteter hos kunderna under begreppet Master Vendor®. Utvecklingen är huvudsakligen sammanhängande med specifika kundprojekt i de olika segmenten och består exempelvis av bilddatabaser och andra publiceringsverktyg.

Medarbetare

Medeltalet anställda i koncernen uppgick under året till 1 809 (1 579), varav 628 i Sverige (706). Det totala antalet anställda vid årets slut uppgick till 1 812 (1 723). Övriga upplysningar rörande antalet anställda samt löner, ersättningar och anställningsvillkor lämnas i not 5 till koncernens finansiella rapporter.

MODERBOLAGET

Moderbolaget har under året utfört koncerngemensamma tjänster. Någon extern försäljning har inte förekommit. Årets investeringar uppgick till 98 Mkr (128 Mkr), varav investeringar i dotterföretag utgjorde 97 Mkr (121 Mkr). Medelantalet anställda var under året 14 (11) och vid årsskiftet hade bolaget 12 (13) anställda. Beträffande antal anställda, löner, ersättningar och anställningsvillkor hänvisas till not 5, till koncernen.

AFFÄRSOMRÅDEN

Infologistics

Affärsområdet erbjuder strukturering av information, avancerad premedia, användaranpassat digitaltryck, offsettryck, logistik och fulfilmenttjänster. Verksamheter finns i Göteborg, Mölnlycke, Falköping, Malmö, Uppsala, Vällingby och Västerås (Sverige), Oslo (Norge), Stuttgart (Tyskland), Newcastle och Harrogate (UK), São Paulo

(Brasilien). Vidare förvärvades under året Seiz Printing Inc., Acworth, Atlanta, Georgia, (USA) (7 februari) samt Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co, Ostfildern, Stuttgart (Tyskland) (21 maj). USA-förvärvet utgör ett viktigt brofäste för leveranser till koncernens kunder på de nordamerikanska marknaderna och i Tyskland fick Elanders genom förvärvet tillgång till teknologi och kunder vilket har ökat konkurrenskraften i koncernens tyska verksamhet.

Omsättningen steg med 80 Mkr eller 5 procent till 1 697 Mkr (1 617 Mkr) och rörelseresultatet för året uppgick till -14,3 Mkr (91,3 Mkr). Nettoinvesteringarna uppgick till 93 Mkr (325 Mkr) och avskrivningarna till 66 Mkr (55 Mkr).

Omsättningsökningen är helt hänförlig till de under året gjorda förvärven i USA och Tyskland. Resultatförsämringen är hänförlig till den svenska verksamheten. Affärsområdets rörelseresultat har belastats med kostnader om 57 Mkr avseende anpassningar av den svenska verksamheten.

Året var trögt för den svenska delen av affärsområdet bland annat beroende på lägre volymer än förväntat från fordonsindustrin och viss förflyttning av volymer till anläggningarna i User Manuals, men också av vikande volymer från en del produktkatalogkunder. Det uppvägdes delvis av goda resultat i Storbritannien och Tyskland.

En samordning av de svenska verksamheterna påbörjades under 2007 och är nu i allt väsentligt genomförd. Den innebär bland annat att verksamheten i affärsområdets tidigare sex svenska bolag från och med 1 januari 2008 bedrivits i två juridiska personer (från och med 1 januari 2009 i en juridisk person) samt att produktions- och marknadsorganisationen avbolagiserats och samordnats. Enheterna är nu specialiserade så att varje typ av produktion och tjänster bedrivs på det mest optimala stället. Vidare har utrustning och kapacitet setts över för att anpassa dessa till den förväntade utvecklingen i Sverige. Detta har bland annat innefattat flytten av offsetproduktionen i Malmö och Vällingby 2009 till andra svenska enheter. Under fjärde kvartalet ledde den fortsatta nedgången i efterfrågan, främst från fordonsindustrin, att ytterligare kostnadsanpassningar gjordes varvid 135 medarbetare varslades om uppsägning. I samband härmed belastades affärsområdets resultat med kostnader av engångskaraktär om 57 Mkr.

I Storbritannien klarade sig Elanders bra trots vikande efterfrågan och i Tyskland motverkades ordernedgången från fordonskunderna genom förvärvet, ett framgångsrikt marknadsarbete och god tillväxt inom mottagaranpassade digitaltryckta produkter, framför allt fotoböcker.

Under året fick affärsområdet nya affärer med bland andra Audi, BMW, Siemens, Volkswagen och GE Moneybank.

User Manuals

Affärsområdets huvudinriktning är högeffektiva leveranser av användarinformation och förpackningar för mobil-

telefoner och annan konsumentelektronik. Verksamheter finns i Peking (Kina), Plońsk (Polen), Treviso (Italien) samt Zalalövö och Komárom (Ungern), den senare ett 50/50 joint venture med Hansaprint Oy.

Omsättningen steg med 75 Mkr eller 18 procent till 494 Mkr (419 Mkr) medan rörelseresultatet sjönk med 67 procent till 30,3 Mkr (94,9 Mkr). Investeringarna uppgick till 22 Mkr (104 Mkr) och avskrivningarna till 36 Mkr (26 Mkr). Omsättningsökningen har att göra med utvecklingen i Kina samt med att verksamheten i Italien var igång under hela året jämfört med ett halvår under föregående år. Resultatförsämringen beror huvudsakligen på kostnader av engångskaraktär i framför allt Ungern om 32 Mkr, bland annat i samband med avveckling av en juridisk enhet, resultatförsämring i Ungern om cirka 40 Mkr på grund av nedgång i beställningarna från kunder inom konsumentelektronik samt en otillfredsställande utveckling i den italienska verksamheten.

Verksamheten i Peking skördade nya framgångar och överträffade förväntningarna. Särskilt förpackningstillverkningen var framgångsrik. Den polska verksamheten hade ett mellanår och nådde inte fullt ut förväntningarna medan det italienska bolaget brottades med leveransproblem och förseningar med övertagande av volymer från tidigare leverantörer. Problemen i Italien påverkade affärsområdets rörelseresultat negativt med 15 Mkr. Under året fick affärsområdet nya viktiga affärer med bland andra Sanyo och NEC.

MILJÖPÅVERKAN

Koncernen ger i huvudsak upphov till direkt miljöpåverkan genom buller och utsläpp av lösningsmedel till luft, men även en mindre del utsläpp till vatten.

Lagkrav och incidenter

Koncernen lägger stor vikt vid att strikt följa lagkraven på miljöområdet. Härmed minimeras risken för händelser som kan medföra avsevärda affärsrisker och/eller böter. Det är särskilt angeläget att säkerställa lagenlighet och efterlevnad av andra krav vid de regelbundna miljörevisionerna enligt ISO 14001 och i de due diligence-genomgångar som genomförs vid förvärv. Enligt miljöbalken i Sverige och motsvarande lagstiftningar i andra länder är flera tryckerier tillstånds- eller anmälningspliktiga beroende på den totala förbrukningen av lösningsmedel.

De tillståndspliktiga/anmälningspliktiga bolagen stod under 2008 för 46 procent (50 procent) av koncernens omsättning. Inom Elanders Sverige AB bedrevs 2008 anmälningspliktig verksamhet i Vällingby och tillståndspliktig verksamhet i Falköping, Malmö och Mölnlycke. Utanför Sverige bedriver Elanders tillståndspliktig verksamhet, i olika omfattningar, i Storbritannien, Polen, Ungern, Kina, Tyskland och Brasilien. Den under året innevarande år förvärvade enheten i USA är också tillståndspliktig. Elanders verksamhet i Malmö fick 2007 ett föreläggande om markundersökning där en oljetank tidigare varit placerad. Förundersökning har inletts men

ärendet bedöms inte få några väsentliga konsekvenser. Under 1999 upptäcktes markföroreningar i en begränsad yta under en fastighet där Elanders tidigare bedrivit verksamhet. Markföroreningarna har uppstått genom avloppsledningsläckage före 1970 och består mestadels av tungmetaller som zink, krom och koppar. Miljödomstolen har på formella grunder återförvisat ärendet till miljöförvaltningen i Göteborg för fortsatt handläggning. Miljöförvaltningen i Göteborg har bedömt att föroreningarna, med hänsyn till lokaliseringen, inte utgör någon allvarlig hälso- eller miljörisk. En utredning av kostnader för olika alternativ för att åtgärda föroreningarna har utförts och diskussioner pågår för närvarande med fastighetsägaren om den fortsatta hanteringen av ärendet. Elanders bedömer utifrån rådande ansvarsförhållanden och den begränsade omfattningen av föroreningen att någon väsentlig ekonomisk risk för koncernen inte föreligger.

RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Elanders indelar risker i omvärldsrisker (trycksakens framtid, konjunktur, struktur och konkurrenter), finansiella risker (valuta, räntor, finansiering och kredit) samt operationella risker (kundkoncentration, drift, rörelsekostnader, avtal, tvister, försäkringar och övrig riskhantering samt övriga operationella risker).

Omvärldsrisker

Elanders bedömning är att trycksaken som bärare av information fortsätter att öka om än i avtagande omfattning under överskådlig framtid. Tillväxten kommer framför allt att ske i Östeuropa och Asien och inom det digitala trycket där Elanders är väl positionerat. Konjunkturkänsligheten hör främst samman med de kunder som vänder sig till konsumentmarknader såsom fordon och elektronik. Detta balanseras av beräknad fortsatt tillväxt i Asien, tillgång till produktion i lågkostnadsländer samt leveranser med högt tjänsteinnehåll. Strukturrisk finns i den delen av koncernens verksamhet som tillhandahåller trycksaksproduktion som enskilt erbjudande, vilket utgör knappt hälften av omsättningen. Elanders arbetar målmedvetet för att minska denna andel, och de förvärv som nyligen har gjorts har bidragit till att öka andelen sammansatta erbjudanden av Master Vendor®-karaktär. Konkurrensmässigt är Elanders en av de få aktörer i världen idag som kan tillhandahålla globala leveranser till de prioriterade kundsegmenten genom egen organisation. Detta är en av de viktigaste förutsättningarna för koncernens framtida konkurrenskraft.

Finansiella risker

Valutarisken i koncernen uppgår till en påverkan av resultatet före skatt om upp till 6 Mkr vid en fluktuation om upp till 5 procent i de viktigaste av de utländska valutor som koncernen använder. Koncernen motverkar delvis detta genom att valutasäkra transaktioner i utländsk valuta. Ränterisken uppgår till en påverkan av resultatet före skatt med 8 Mkr under en 12-månaders- ►

- ▶ period vid en rörelse i marknadsräntan med 1 procentenhet. Under februari 2009 omförhandlade koncernen huvuddelen av låneportföljen vilken ånyo är föremål för omförhandling i slutet av 2009. Koncernen är försäkrad mot större kreditförluster. För mer information se not 19 till koncernens finansiella rapporter.

Operationella risker

Ingen av Elanders kunder utgör mer än 8 procent av omsättningen. De tio största kunderna utgör 37 procent av omsättningen. Risken för väsentliga konsekvenser av driftsstopp är liten eftersom koncernen förfogar över likartad produktionskapacitet på flera platser. Den viktigaste rörelsekostnaden utgörs av personal som uppgår till cirka 32 procent av rörelsens kostnader och koncernen arbetar därför löpande med att bland annat förbättra hälsotalen för medarbetarna. Näst i betydelse är papper som utgör cirka 18 procent av rörelsens kostnader, Elanders försäkrar sig på sedvanligt sätt mot fluktuationer i papperspriser genom klausuler i avtalen med koncernens kunder. Kostnader för övriga resurser är var för sig inte av sådan storlek att prisfluktuationer kan påverka koncernen väsentligt. Elanders gör bedömningen att det inte finns några tvister som kan få någon väsentlig inverkan på koncernens finansiella ställning. Koncernens försäkringsprogram innefattar global ansvarsförsäkring, produktansvar, ren förmögenhetsskada samt begränsat skydd vid miljöskada vilket närmare diskuteras ovan under Miljöpåverkan. Övriga operationella risker består främst av risken för oegentligheter eller tillkortakommanden i riskhanteringen. Elanders bedömer att koncernens storlek och koncernledningens sammansättning av medarbetare med djup insikt i samt löpande och nära kontakt med verksamheterna motverkar denna risk.

HANTERING AV KAPITALRISK

Elanders mål avseende kapitalstrukturen är att trygga koncernens fortlevnad så att den kan fortsätta att generera avkastning till ägarna och nytta för andra intressenter. För att vidmakthålla eller förändra kapitalstrukturen kan koncernen förändra aktieutdelningen, återbetala kapital till ägarna genom återköp av aktier, ge ut nya aktier eller sälja tillgångar för att minska skulderna. Elanders bedömer kapitalet på grundval av skuldsättningsgraden vilken beräknas som nettoskulden i förhållande till egna kapitalet. Under året har koncernens kapitalstrategi varit oförändrad och innebär att skuldsättningsgraden inte ska överstiga 1 ggr. Mer information om kapitalstrukturen lämnas i not 19, till koncernens finansiella rapporter.

UPPLYSNINGAR AVSEENDE BOLAGETS AKTIER

Totalt antal aktier, röster, utdelning och nya aktier

Den 28 februari 2009 var 583 333 A-aktier och 9 181 666 B-aktier utgivna; totalt 9 764 999 aktier.

B-aktierna är noterade under symbolen ELAN B på Stockholmsbörsens nordiska lista under kategorin Small Cap. Varje A-aktie medför tio röster och varje B-aktie en röst. Aktieägare får rösta för samtliga de aktier han eller hon äger eller företräder. Alla aktier berättigar till lika utdelning. Bolagsstämman har inte lämnat styrelsen några bemyndiganden att förvärva aktier eller utge nya aktier. Några belöningsprogram med utspädningseffekt finns inte.

Överlåtbarhet

Några begränsningar i B-aktiernas överlåtbarhet finns inte enligt bolagsordningen eller gällande lagstiftning. Bolagsordningen innehåller en hembudsklausul avseende bolagets A-aktier.

I övrigt känner inte bolaget till några avtal mellan aktieägare som begränsar aktiernas överlåtbarhet.

Aktieinnehav

Direkta eller indirekta aktieinnehav uppgående till mer än en tiondel av rösterna i bolaget var per den 28 februari 2009 Carl Bennet AB (49,98 procent) och Investment AB Latour (14,7 procent). Inga aktier ägs av anställda genom pensionsstiftelser eller liknande.

AVTAL MED KLAUSULER OM ÄGARFÖRÄNDRINGAR

Koncernen har en mängd avtal som kan sägas upp vid en ägarförändring. Mot bakgrund av dessa avtals karaktär och innehåll gör styrelsen bedömningen att inget av dessa avtal är väsentligt.

Inga avtal finns mellan bolaget och styrelseledamöter eller anställda som föreskriver ersättningar om dessa säger upp sig, sägs upp utan skäl原因 eller om deras anställning eller uppdrag upphör som följd av ett offentligt uppköpserbjudande.

STYRELSENS ARBETE

Styrelsen utses av bolagsstämman. Bolagsordningen innehåller inga särskilda bestämmelser om tillsättande och entledigande av styrelseledamöter.

Vid ordinarie bolagsstämman (årsstämman) den 21 april 2008 valdes Carl Bennet till styrelsens ordförande. Styrelsen har utarbetat och fastställt en arbetsordning som reglerar arbetsfördelningen mellan styrelsen, dess ordförande och verkställande direktören. Den innehåller vidare en övergripande plan för styrelsens sammanträden och instruktioner om ekonomisk rapportering samt de ärenden som ska åläggas styrelsen. Arbetsordningen ses över en gång årligen samt därutöver vid behov.

Styrelsen sammanträder vid sju ordinarie tillfällen under året; fyra gånger i samband med bokslutsrapport och kvartalsrapporterna, ett möte som är särskilt inriktat på strategifrågor, ett möte rörande fastställandet av det kommande årets budget samt ett konstituerande sammanträde direkt efter årsstämman. Dessutom kallas styrelsen till ytterligare sammanträden vid behov. Vid

sammanträdet som behandlar bokslutsrapporten deltar revisorerna för att meddela styrelsen resultatet av revisionen samt håller enskilt samtal med styrelsen i frågor rörande bolagets ledning.

Under året följde styrelsen sammanträdesplanen och träffades därutöver vid sex tillfällen i frågor avseende investeringar samt företagsförvärv. I övrigt har styrelsen under året främst varit engagerad i frågor som rör bedömningar av marknad, omvärld och affärsläge samt koncernens strategier för expansion. Särskild uppmärksamhet har ägnats åt utvecklingen i Sverige och Italien. På det konstituerande sammanträdet ses arbetsordningen och instruktionen för VD över samt fattas sedvanliga beslut avseende firmateknare. Vid det konstituerande sammanträde som följde efter årsstämman 2008 utsågs Tore Åberg till styrelsens vice ordförande.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet utses inom styrelsen och behandlar och beslutar i frågor avseende ersättningar till verkställande direktören och chefer som rapporterar direkt till honom. Utskottet har under året bestått av Carl Bennet, ordförande, Ingegerd Gréen, Hans-Olov Olsson och Tore Åberg. Utskottets arbete beskrivs närmare i not 5 till koncernens finansiella rapporter.

Riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare

Bolagets riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare antogs av årsstämman den 21 april 2008 och innebär huvudsakligen att bolaget ska erbjuda en marknadsmässig totalkompensation som möjliggör att kvalificerade ledande befattningshavare kan rekryteras och behållas. Ersättningen till de ledande befattningshavarna ska bestå av grundlön, rörlig ersättning, övriga förmåner samt pension. Grundlönen ska beakta den enskildes ansvarsområden och erfarenhet. Fördelningen mellan grundlön och rörlig ersättning ska stå i proportion till befattningshavarens ansvar och befogenhet. Den rörliga ersättningen ska baseras på utfallet i förhållande till individuellt uppsatta mål. För VD och ekonomidirektören ska den rörliga ersättningen uppgå till högst 50 procent av grundlönen. För övriga ledande befattningshavare ska den rörliga ersättningen uppgå till högst 40 procent av grundlönen.

Pensionsförmåner får vara avgiftsbestämda eller förmånsbestämda eller en kombination därav.

Bolaget har inte ställt ut, och ämnar inte ställa ut, några optionsprogram.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet utses inom styrelsen och dess huvudsakliga uppgifter är att övervaka den interna kontrollen, rutinerna för finansiell rapportering, efterlevnad av därmed sammanhängande lagar och bestämmelser samt revisionen i koncernen. Vidare utvärderar utskottet revisorernas kvalifikationer och oberoende. Revisionsut-

skottet rapporterar löpande sina iakttagelser till styrelsen. Vidare har utskottet under året förrättat upphandling av revisionstjänster för perioden 2008–2011 och lämnat förslag till val av revisorer till valberedningen. Bolagets revisionsutskott har under året bestått av Tore Åberg, ordförande, Göran Johnsson, Kerstin Paulsson och Johan Stern.

UTSIKTER FÖR FRAMTIDEN

Koncernen är väl rustad för fortsatt expansion i segmenten Automotive, Industri & Handel och Tjänsteföretag. Inom segmenten Förlag och Offentlig Sektor har koncernen en dominerande position i Sverige och tillväxten beräknas här bli lägre men i Storbritannien, Tyskland och USA öppnar sig nya möjligheter inom Förlag.

Utmaningarna inför innevarande och kommande år består framför allt i att hålla koncernens kostnadsstruktur anpassad till de lägre volymer som lågkonjunkturen medför i vissa segment. Lika viktigt är det att i tillräckligt hög takt utveckla anpassade och affärsmässiga helhetslösningar med högt innehåll av informationsstrukturering, grafisk kompetens och distribution till de prioriterade kundsegmenten. Efterfrågan på dessa tjänster kommer fortsatt att öka, men efterfrågemönstret förändras snabbare i en lågkonjunktur och konkurrensen kommer i ökad omfattning från aktörer utanför den grafiska branschen.

Elanders varumärke, marknadsposition och gedigna grafiska kunnande gör att koncernen kan öka marknadsandelarna genom helhetslösningar och effektiv produktion i samarbete affärsområdena emellan. Förvärven av Elanders Seiz och Mairs Graphische Betriebe är strategiskt betydelsefulla och stärker Elanders i Infologistics men förväntas även möjliggöra ännu mer effektivt utnyttjande av kapaciteten i User Manuals.

Fortsatt internationell expansion genom förvärv och nyetableringar nära kunder kommer att övervägas. Investeringsnivån i övrigt kommer inte att förändras i någon större mån. Koncernens interna prognoser har utgått ifrån att konjunkturläget blir sämre under innevarande år, att Infologistics kan fortsätta att ta marknadsandelar och att User Manuals kan fortsätta att expandera internationellt. Med hänsyn till den rad av osäkerheter som hänger samman med konjunkturutvecklingen under 2009 lämnas ingen prognos för innevarande år.

HÄNDELSE EFTER BALANSDAGEN

Inga väsentliga händelser som påverkar innehållet i denna årsredovisning har inträffat mellan den 31 december 2008 och datumet för underskrifterna av denna årsredovisning.

KONCERNENS RESULTATRÄKNINGAR

Belopp i kkr	Not	2008	2007
Nettoomsättning		2 191 180	2 035 616
Kostnad för sålda varor och tjänster		-1 742 475	-1 493 938
Bruttoresultat		448 705	541 678
Försäljningskostnader		-151 412	-132 571
Administrationskostnader		-272 257	-240 017
Övriga rörelseintäkter	3	30 620	67 703
Övriga rörelsekostnader	3	-39 733	-10 462
Resultatandel i joint venture	4	103	489
Rörelseresultat	5, 6, 7, 8	16 026	226 820
Resultat från finansiella investeringar			
Finansiella intäkter	9	22 000	5 412
Finansiella kostnader	9	-72 392	-48 111
Resultat efter finansiella poster		-34 366	184 121
Skatter	10	8 662	-11 930
Årets resultat från kvarvarande verksamheter		-25 704	172 191
Årets resultat från avyttrade verksamheter, netto efter skatt	11	-	0,0
Årets resultat		-25 704	172 191
Hänförligt till			
Moderbolagets aktieägare		-25 559	172 087
Minoritetsintresse		-145	104
Resultat per aktie inkl. avyttrad verksamhet, kr ¹⁾	12	-2,62	18,06
Resultat per aktie från kvarvarande verksamheter, kr ¹⁾	12	-2,62	18,06

¹⁾ Någon utspädningsseffekt förekommer ej.

Kommentarer till koncernens resultaträkningar

Koncernens nettoomsättning ökade med 1,55 Mkr eller 8 % jämfört med föregående år, varav de förvärvade enheterna Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG i Stuttgart, Tyskland (Mairs) och Seiz Printing Inc. i Atlanta, USA (Seiz) stod för ca 136 Mkr.

I årets rörelseresultat ingår engångskostnader om -89 (20) Mkr, framför allt hänförligt till strukturstyrkostnader i Sverige och Ungern om -57 respektive -24 Mkr. I övriga rörelseintäkter för föregående år ingår en realisationsvinst om 41 Mkr hänförlig till försäljning av fastighet. Någon motsvarande post finns ej för 2008.

KONCERNENS KASSAFLÖDESANALYSER INKLUSIVE AVYTTRAD VERKSAMHET ¹⁾

Belopp i kkr	Not	2008	2007
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	13	-34 366	184 121
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	13	134 489	37 234
Betald skatt		-31 669	-32 288
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		68 454	189 067
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning (-)/Minskning (+) av varulager		25 368	-59 530
Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		53 034	-42 029
Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		-26 240	9 959
Kassaflöde från den löpande verksamheten		120 616	97 467
Investeringsverksamheten			
Förvärv av immateriella tillgångar och materiella anläggningstillgångar	15, 16	-59 213	-187 304
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		127 328	33 683
Förvärv av dotterföretag och verksamheter	32	-56 798	-247 845
Förändring av långfristiga fordringar		3 185	1 086
Förvärv av aktier och andelar		-	-2 093
Kassaflöde från investeringsverksamheten		14 502	-402 473
Finansieringsverksamheten			
Förändring av lång- och kortfristig upplåning		-34 144	171 208
Nyemission		-	146 450
Utdelning till moderföretagets aktieägare		-43 942	-24 412
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-78 086	293 246
Årets kassaflöde		57 032	-11 760
Likvida medel vid årets ingång		65 229	74 461
Kursdifferens i likvida medel		19 480	2 528
Likvida medel vid årets utgång		141 741	65 229
Förändring av nettoskuld			
Nettoskuld vid årets ingång		817 465	594 098
Nettoskuld i förvärvade/avytttrade verksamheter		48 200	-1 899
Kursdifferenser		11 029	1 248
Förändring av räntebärande skulder och likvida medel		-33 355	224 018
Nettoskuld vid årets utgång		843 339	817 465
Operativt kassaflöde	14	217 179	-230 019

¹⁾ Kassaflödet för 2007 inkluderar kassaflöden från den avyttrade verksamhet t o m tidpunkten för avyttringen. Se not 11 för ytterligare information.

Kommentarer till koncernens kassaflödesanalyser

Kassaflödet från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital minskade med 121 Mkr jämfört med år 2007, främst till följd av ett försämrat rörelseresultat.

Kassaflödet från investeringsverksamheten för innevarande år påverkades positivt med 111 Mkr av köpeskillingen från försäljningen av en fastighet i Kungälv under 2007, men som först reglerades i februari 2008.

Utflöden hänförliga till förvärv av verksamheter uppgick till -57 (-248) Mkr, och avsåg förvärven av Seiz Printing Inc. i Atlanta, USA (Seiz), och Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG i Stuttgart, Tyskland (Mairs).

Investering i produktionsutrustning har under året huvudsakligen skett i koncernens verksamheter i England, Sverige och Polen.

KONCERNENS BALANSRÄKNINGAR

Belopp i kkr	Not	2008	2007
TILLGÅNGAR			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Immateriella tillgångar	15	957 186	866 077
Materiella anläggningstillgångar	16	513 372	444 984
Andel i joint venture	4	13 647	12 414
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18	2 221	2 198
Övriga fordringar	17	1 998	3 241
Uppskjutna skattefordringar	10	89 649	62 463
Summa anläggningstillgångar		1 578 073	1 391 377
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Varulager	20	120 062	125 730
Kundfordringar	19	470 894	450 623
Aktuella skattefordringar		19 709	10 023
Övriga fordringar	21	14 278	131 219
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22	41 980	50 077
Likvida medel	23	141 741	65 229
Summa omsättningstillgångar		808 664	832 901
SUMMA TILLGÅNGAR		2 386 737	2 224 278

Kommentarer till koncernens balansräkningar

TILLGÅNGAR

Koncernens balansomslutning ökade med 162 Mkr till 2 387 Mkr och det sysselsatta kapitalet uppgick per balansdagen till 1 721 (1 594) Mkr. Ökningen i balansomslutning och sysselsatt kapital kan till största delen förklaras av de verksamheter som förvärvats under året samt en ökad uppskjuten skattefordran med anledning av de skattemässiga underskott som uppstått i Sverige.

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital ökade netto med 13 Mkr, trots utdelning om 44 Mkr samt negativt resultat om -26 Mkr. Ökningen är helt och hållet ett resultat av omräkningen av balansräkningarna i de utländska verksamheterna och framförallt verksamheterna i Tyskland och Ungern.

I balansräkningen har de långfristiga skulder som är kopplade till ramavtalet med våra banker klassificerats som kortfristiga skulder till kreditinstitut, då huvudavtalet löpte ut vid årsskiftet. Ett nytt avtal har tecknats med bankerna under inledningen av 2009. Omförhandling av detta kommer att ske i samband med årsskiftet 2009/2010, varmed skulderna fortsättningsvis redovisas som kortfristiga.

KONCERNENS BALANSRÄKNINGAR

Belopp i kkr	Not	2008	2007
EGET KAPITAL			
Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare	24	875 588	862 264
Eget kapital hänförligt till minoritetsägare		2 088	2 300
Summa eget kapital		877 676	864 564
SKULDER			
<i>Långfristiga skulder</i>			
Skulder till kreditinstitut	25	107 922	266 254
Övriga skulder		17 884	27 951
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	26	14 416	15 099
Övriga avsättningar	27	4 519	3 501
Uppskjutna skatteskulder	10	30 051	23 977
Summa långfristiga skulder		174 792	336 782
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Skulder till kreditinstitut	25	862 742	601 341
Förskott från kunder		7 065	9 830
Leverantörsskulder		231 832	211 739
Aktuella skatteskulder		5 947	14 642
Övriga skulder		67 780	51 162
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	28	119 129	122 248
Avsättningar	27	39 774	11 970
Summa kortfristiga skulder		1 334 269	1 022 932
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		2 386 737	2 224 278
Ställda säkerheter	29	306 918	443 020
Eventualförpliktelser	29	18 031	33 889

FÖRÄNDRINGAR I KONCERNENS EGNA KAPITAL

	Aktie- kapital	Övrigt tillskjutet kapital	Säkrings- reserv	Omräknings- reserv	Balanserat resultat	Totalt eget kapital hänförligt till moderbolagets ägare	Minoritets- intresse	Totalt eget kapital
Ingående balans per 2007-01-01	83 700	306 132	35	1 633	164 856	556 356	–	556 356
Omräkningsdifferenser	–	–	–	17 325	–	17 325	–	17 325
<i>Säkring av nettoinvestering</i>							–	
- Förändring i verkligt värde på säkring av nettoinvestering i utlandet	–	–	–	–4 944	–	–4 944	–	–4 944
<i>Kassaflödessäkringar</i>								
- Värdeförändring redovisad direkt mot eget kapital	–	–	–339	–	–	–339	–	–339
- Upplöst mot resultaträkningen	–	–	–491	–	–	–491	–	–491
- Skatteeffekt på kassaflödessäkringar	–	–	232	–	–	232	–	232
Periodens intäkter och kostnader redovisade direkt mot eget kapital	–	–	–598	12 381	–	11 783	–	11 783
Årets resultat	–	–	–	–	172 087	172 087	104	172 191
Summa intäkter och kostnader för perioden	–	–	–598	12 381	172 087	183 870	104	183 974
Nyemission	13 950	132 500	–	–	–	146 450	–	146 450
Övriga transaktioner med minoritetsägare	–	–	–	–	–	–	2 196	2 196
Utdelning	–	–	–	–	–24 412	–24 412	–	–24 412
Eget kapital per 2007-12-31	97 650	438 632	–563	14 014	312 531	862 264	2 300	864 564
Omräkningsdifferenser	–	–	–	91 456	–	91 456	–67	91 389
<i>Säkring av nettoinvestering</i>								
- Förändring i verkligt värde på säkring av nettoinvestering i utlandet	–	–	–	–8 694	–	–8 694	–	–8 694
<i>Kassaflödessäkringar</i>								
- Värdeförändring redovisad direkt mot eget kapital	–	–	1 217	–	–	1 217	–	1 217
- Upplöst mot resultaträkningen	–	–	–1 130	–	–	–1 130	–	–1 130
- Skatteeffekt på kassaflödessäkringar	–	–	–24	–	–	–24	–	–24
Periodens intäkter och kostnader redovisade direkt mot eget kapital	–	–	63	82 762	–	82 825	–67	82 758
Årets resultat	–	–	–	–	–25 559	–25 559	–145	–25 704
Summa intäkter och kostnader för perioden	–	–	63	82 762	–25 559	57 266	–212	57 054
Utdelning	–	–	–	–	–43 942	–43 942	–	–43 942
Eget kapital per 2008-12-31	97 650	438 632	–500	96 776	243 030	875 588	2 088	877 676

NOT 1 Redovisningsprinciper

KONCERNENS REDOVISNINGSPRINCIPER

1 Allmän information

Elanders AB (publ) med organisationsnummer 556008-1621 är ett aktiebolag registrerat i Sverige. Företagets säte är i Mölnlycke. Elanders är noterat på OMX Nordic Exchange Stockholms Small Cap-lista. Företagets huvudsakliga verksamhet och dess dotterbolag beskrivs i förvaltningsberättelsen i denna årsredovisning. Koncernredovisningen för det verksamhetsår som slutade den 31 december 2008 har godkänts av styrelsen den 6 mars 2009 och kommer att föreläggas årsstämman den 23 april 2009 för fastställande.

2 Redovisningsprinciper

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen, de av EU godkända International Financial Reporting Standards (IFRS) samt tolkningar av International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) per den 31 december 2008. Vidare tillämpar koncernen även Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1.1. Kompletterande redovisningsregler för koncerner, vilken specificerar de tillägg till IFRS-upplysningar som krävs enligt bestämmelserna i årsredovisningslagen. Koncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Samtliga belopp är angivna i tusentals kronor om ej annat anges.

I koncernredovisningen har värdering av poster skett till anskaffningsvärde förutom finansiella instrument vilka värderats till verkligt värde. Nedan beskrivs tillämpade redovisningsprinciper vilka bedömts vara väsentliga.

Koncernredovisning

Dotterföretag

Dotterföretag är de företag där koncernen direkt eller indirekt innehar mer än 50 procent av röstvärdet eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande. Dotterföretag medtas i koncernredovisningen från och med den tidpunkt då det bestämmande inflytandet överförs till koncernen och ingår inte i koncernredovisningen från och med den tidpunkt då det bestämmande inflytandet upphör. Dotterföretag redovisas enligt förvärvsmetoden. Förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventuella förpliktelser värderas till verkligt värde på förvärvsdagen. Det överskott som utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärdet för de förvärvade andelarna och summan av verkliga värden på förvärvade identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill. Anskaffningsvärdet utgörs av verkligt värde på de tillgångar som lämnas som ersättning till säljaren, övertagna skulder per överlåtelsedagen samt de kostnader som är direkt hänförliga till förvärvet. Om anskaffningskostnaden understiger verkligt värde för det förvärvade dotterföretagets nettotillgångar, redovisas mellanskillnaden direkt i resultaträkningen. Alla interna transaktioner mellan koncernföretag samt koncernmellanhavanden elimineras i koncernredovisningen.

Joint ventures

Som joint ventures klassificeras verksamheter där Elanders tillsammans med en eller flera samägare har ett gemensamt bestämmande inflytande. I koncernens bokslut redovisas andelar i joint ventures enligt den s.k. kapitalandelsmetoden. Kapitalandelsmetoden innebär att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärde vid anskaffningstillfället och därefter justeras med koncernens andel av förändringen i företagets nettotillgångar. I koncernens resultaträkning redovisas koncernens andel av joint venture-bolagets resultat. Vid transaktioner mellan koncernen och ett joint venture elimineras den del av realiserade vinster och förluster som motsvarar koncernens andel av det gemensamt styrda företaget.

Minoritetsintresse

Minoritetsintresse består av marknadsvärdet av minoritetsandelar i nettotillgångar för dotterföretag som omfattas av koncernredovisningen vid tidpunkten för det ursprungliga förvärvet och minoritetsägarnas andel av förändringar i eget kapital efter förvärvet. Transaktioner med minoritetsaktieägare redovisas som transaktioner med tredje part.

Intäktsredovisning

Intäkter för varor och tjänster redovisas vid leveranstillfället om äganderätten har övergått till köparen. Med nettoomsättning avses försäljningsvärdet med avdrag för mervärdesskatt, returer och rabatter. Vid pågående tjänsteuppdrag redovisas intäkter, när det är möjligt, i takt med avtalsenliga delleveranser, i övriga fall vid slutleverans. Nettoomsättningen innehåller såväl varu- som tjänsteförsäljning. En uppdelning på dessa kategorier ser sig inte meningsfull eftersom tjänsterna i all väsentlighet är integrerade delar av leveranser som innehåller varuproduktion.

Leasingavtal

Ett finansiellt leasingavtal är ett avtal enligt vilket de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av ett objekt i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. De leasingavtal som inte är finansiella klassificeras som operationella leasingavtal.

En tillgång som innehas enligt ett finansiellt leasingavtal redovisas som anläggningstillgång i balansräkningen och motsvarande finansiell skuld hänförs till räntebärande skulder. Det initiala värdet på båda dessa poster utgörs av det lägsta av tillgångens verkliga värde eller nuvärdet av minimileasingavgifterna. Leasingbetalningarna fördelas mellan amortering av skulden och ränta så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp

som motsvarar en fast räntesats på den under respektive period redovisade skulden. Leasingavgifter som erläggs under operationella leasingavtal kostnadsförs systematiskt över leasingperioden.

Utländsk valuta

Poster som ingår i de finansiella rapporterna för de olika enheterna i koncernen är ursprungligen redovisade i den valuta som används i den primära ekonomiska miljön där respektive enhet huvudsakligen bedriver sin verksamhet (funktionell valuta). I koncernredovisningen omräknas samtliga belopp till svenska kronor vilket är moderföretagets funktionella valuta och rapportvaluta.

(a) Transaktioner och balansposter

Transaktioner i utländsk valuta redovisas i respektive enhet baserat på enhetens funktionella valuta enligt transaktionsdagens valutakurs. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta omräknas till balansdagens kurs och uppkomna kursdifferenser inkluderas i periodens resultat.

Kursdifferenser på rörelsefordringar och rörelseskulder redovisas i rörelseresultatet, medan kursdifferenser på finansiella fordringar och skulder redovisas i finansnettot.

(b) Omräkning av utländska dotterföretag

Vid upprättande av koncernredovisning omräknas utländska verksamheters balansräkningar till svenska kronor med balansdagens valutakurs medan resultaträkningar omräknas till periodens genomsnittskurs. De omräkningsdifferenser som uppstår redovisas mot omräkningsreserven i eget kapital. Den ackumulerade omräkningsdifferensen omförs och redovisas som en del av realisationsresultatet i händelse att en utlandsverksamhet avyttras. Goodwill och justeringar till verkligt värde som är hänförliga till förvärv av verksamheter med annan funktionell valuta än svenska kronor behandlas som tillgångar och skulder i den förvärvade verksamhetens valuta och omräknas till balansdagens valutakurs.

Statliga stöd

Statliga bidrag eller stöd redovisas i resultat- eller balansräkningen när det föreligger en rimlig säkerhet att företaget kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Statliga bidrag eller stöd intäcks så att intäkten matchar den kostnad stödet avser att täcka och fördelas över de perioder stödet avser.

Ersättning till anställda

Ersättningar till anställda i form av löner, betald semester, betald sjukfrånvaro m.m. samt pensioner redovisas i takt med intjänandet. Vad avser pensioner och andra ersättningar efter avslutad anställning klassificeras dessa som avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner.

Avgiftsbestämda planer

För avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat oberoende juridisk enhet och har ingen förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Koncernens resultat belastas för kostnader i takt med att förmånerna intjänas vilket normalt sammanfaller med tidpunkten då premier erläggs.

Förmånsbestämda planer

För förmånsbestämda pensionsplaner beräknas kostnaden för pensionsförpliktelserna enligt den s.k. Projected Unit Credit Method, där en aktuariell beräkning utförs vid varje balansdag. Aktuariella vinster och förluster som överstiger 10 % av det större av nuvärdet av koncernens pensionsförpliktelser och det verkliga värdet av förvaltningstillgångarna periodiseras över den förväntade genomsnittliga återstående tjänstgöringstiden för de anställda som omfattas av planen. Kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder redovisas omedelbart i den mån ersättningarna redan är oantastbara. Om kostnaden däremot är villkorad av att de anställda kvarstår i tjänst under en angiven period fördelas kostnaden linjärt över intjänandeperioden. Den skuld som redovisas i balansräkningen avseende förmånsbestämda pensionsplaner motsvaras av nuvärdet av den förmånsbestämda förpliktelsen på balansdagen minus verkligt värde på förvaltningstillgångarna, med justeringar för ej redovisade aktuariella vinster och förluster för tjänstgöring under tidigare perioder. Särskild löneskatt på pensionskostnader redovisas i enlighet med UFR 4 Redovisning av särskild löneskatt och avkastningsskatt.

Inom Elanderskoncernen finns medarbetare som har ITP-planer försäkrade i Alecta vilka klassificeras som förmånsbestämda planer som omfattar flera arbetsgivare. Detta innebär att koncernen skall redovisa sin proportionella del av de förmånsbestämda förpliktelserna samt de förvaltningstillgångar och kostnader som är förknippade med planen. Enligt uppgift från Alecta kan de ej lämna dessa uppgifter varför planen redovisas som en avgiftsbestämd plan enligt punkt 30 i IAS 19.

Skatt

Periodens skattekostnad eller skatteintäkt består av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt baseras på årets skattepliktiga resultat. Årets skattepliktiga resultat skiljer sig från årets redovisade resultat genom att det har justerats för ej skattepliktiga och ej avdragsgilla poster. Uppskjuten skatt är skatt som hänförs till skattepliktiga eller avdragsgilla temporära skillnader vilka medför eller reducerar skatt i framtiden. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserat på hur de

NOT 1 Redovisningsprinciper (forts.)

temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar hänförliga till skattemässiga underskott och avdragsgilla temporära skillnader redovisas endast i den utsträckning det är sannolikt att framtida skattepliktiga överskott kommer att finnas tillgängliga, mot vilka de temporära skillnaderna och underskottsavdragen kan utnyttjas. Uppskjutna skatt redovisas som intäkt eller kostnad i resultaträkningen förutom i de fall den avser transaktioner vilka redovisats direkt mot eget kapital då även eventuell skatteeffekt redovisas direkt mot eget kapital. Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder kvittas då de hänförs sig till inkomstskatt som debiteras av samma skattemyndighet och då koncernen har för avsikt att reglera skatten med ett nettobelopp.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Avskrivningar på materiella anläggningstillgångar kostnadsförs så att tillgångens värde skrivs av linjärt över den beräknade nyttjandeperioden. Utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnader.

För beräkning av avskrivningar tillämpas följande nyttjandeperioder:

Byggnader 25–30 år
Byggnadsinventarier 5–15 år
Markanläggningar 20 år
Pressutrustning rulloffset 10 år
Pressutrustning arkoffset 7 år
Övrig mekanisk utrustning 7–10 år
Datorutrustning och datorsystem 3–5 år
Fordon 5 år
Övriga inventarier 5–10 år

Tillgångarnas restvärden och nyttjandeperioder utvärderas vid varje balansdag. Eventuella realisationsvinster/-förluster vid försäljning av tillgångarna redovisas under Övriga rörelseintäkter respektive Övriga rörelsekostnader.

Immateriella tillgångar

Goodwill

Goodwill utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärdet och koncernens andel av verkliga värdet på ett förvärvat dotterföretags, intresseföretags eller joint ventures identifierbara tillgångar, skulder och eventuellförpliktelser på förvärvsdagen. Om det vid förvärvet visar sig att verkligt värde på förvärvade tillgångar, skulder och eventuellförpliktelser överstiger anskaffningsvärdet redovisas överskottet omedelbart som en intäkt i resultaträkningen. Goodwill har en obestämbar nyttjandeperiod och redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade nedskrivningar. Vid försäljning av en verksamhet redovisas oavskriven andel av goodwill hänförlig till denna verksamhet i beräkningen av realisationsresultatet.

Övriga immateriella tillgångar

Övriga immateriella tillgångar består av förmånliga avtal identifierade vid rörelseförvärv samt utgifter för inköp och utveckling av programvara. Internt upparbetade immateriella tillgångar redovisas endast som tillgång om en identifierbar tillgång har skapats, det är sannolikt att tillgången kommer att generera framtida ekonomiska fördelar och utgifterna för att utveckla tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Om det inte är möjligt att redovisa någon internt upparbetad immateriell tillgång redovisas utgifter för utveckling som en kostnad i den period de uppkommer. Övriga immateriella tillgångar skrivs av linjärt över den beräknade nyttjandeperioden om 3–5 år.

Nedskrivningar

Vid varje rapporttillfälle görs en bedömning av om det föreligger någon indikation på en värdeminskning avseende koncernens tillgångar. Eventuella nedskrivningsbehov avseende goodwill och övriga immateriella tillgångar prövas dock minst på årlig basis. Om så är fallet beräknas tillgångens återvinningsvärde. Goodwill har allokerats till minsta kassagenererande enheter och är föremål för årliga nedskrivningsprövningar även om någon indikation på värdeminskning inte föreligger. Prövning av nedskrivningsbehov sker dock oftare om det finns indikationer på att en värdeminskning har inträffat. Återvinningsvärdet utgörs av det högsta av nyttjandevärdet av tillgången i verksamheten och nettoförsäljningsvärdet. Nyttjandevärdet utgörs av nuvärdet av samtliga in- och utbetalningar som är hänförliga till tillgången under den period den förväntas nyttjas i verksamheten med tillägg av nuvärdet av nettoförsäljningsvärdet vid nyttjandeperiodens slut. Om det beräknade återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet görs en nedskrivning till tillgångens återvinningsvärde. En tidigare nedskrivning återförs när det har inträffat en förändring i de antaganden som låg till grund för att fastställa tillgångens återvinningsvärde när den skrevs ned och som innebär att nedskrivningen ej längre bedöms som erforderlig. Återföringar av tidigare gjorda nedskrivningar prövas individuellt och redovisas i resultaträkningen. Nedskrivningar av goodwill återförs inte i en efterföljande period.

Varulager

Varulagret värderas till det lägsta av anskaffningsvärde och nettoförsäljningsvärde.

Anskaffningsvärdet beräknas efter den så kallade först-in-först-ut-principen (FIFO) eller vägda genomsnittspriser. I anskaffningsvärdet inräknas kostnader för material, direkta lönekostnader samt pålägg för omkostnader för att bringa varorna till dess plats och skick. Nettoförsäljningsvärdet utgörs av beräknat försäljningsvärde efter avdrag för försäljningskostnader.

Finansiella instrument

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när Elanders blir part till instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks.

Finansiella instrument redovisas första gången till verkligt värde plus transaktionskostnader, vilket gäller alla finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen. Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas första gången till verkligt värde, medan hänförliga transaktionskostnader redovisas i resultaträkningen.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då bolaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången förutom i de fall bolaget förvärvar eller avyttrar noterade värdepapper då likviddags redovisning tillämpas. Vid varje rapporttillfälle utvärderas Elanders om det finns objektiva indikationer på att en finansiell tillgång eller grupp av finansiella tillgångar är i behov av nedskrivning. Finansiella instrument redovisas till upplupet anskaffningsvärde eller verkligt värde beroende på den initiala kategoriseringen under IAS 39 (se nedan).

Beräkning av verkligt värde för finansiella instrument

Vid fastställande av verkligt värde för långfristiga derivatinstrument används officiella marknadsnoteringar på bokslutsdagen. Vid marknadsvärdering av övriga finansiella tillgångar och finansiella skulder görs värdering genom allmänt vedertagna metoder såsom diskontering av framtida kassaflöden till noterad marknadsränta för respektive löptid. Omräkning till svenska kronor görs till noterad kurs på bokslutsdagen.

Upplupet anskaffningsvärde

Upplupet anskaffningsvärde beräknas med hjälp av effektivräntemetoden, vilket innebär att eventuella över- eller underkurser samt direkt hänförliga kostnader eller intäkter periodiseras över kontraktets löptid med hjälp av den beräknade effektivräntan. Effektivräntan är den ränta som ger instrumentets anskaffningsvärde som resultat vid en nuvärdesberäkning av de framtida kassaflöden som är hänförliga till instrumentet.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkningen när det finns legal rätt att kvitta och när avsikt finns att reglera posterna med ett nettobelopp eller att realisera tillgången och reglera skulden vid samma tidpunkt.

Likvida medel

Likvida medel består av kassamedel hos finansinstitut samt kortfristiga likvida placeringar med en löptid understigande tre månader, vilka är utsatta för endast en obetydlig risk för värdefluktuationer. Dessa redovisas som lånefordringar.

Kundfordringar

Kundfordringar kategoriseras som "Lånefordringar och kundfordringar" vilket innebär redovisning till upplupet anskaffningsvärde. Nedskrivningar av kundfordringar redovisas i rörelsens kostnader.

Långfristiga fordringar, kortfristiga fordringar samt övriga fordringar

Ovanstående fordringar kategoriseras som "Lånefordringar och kundfordringar" och redovisas till upplupet anskaffningsvärde. I de fall fordringarnas löptid är kort har redovisning skett till nominellt belopp utan diskontering enligt metoden för upplupet anskaffningsvärde.

Derivatinstrument

Samtliga derivatinstrument redovisas till verkligt värde i balansräkningen. För derivatinstrument som ej säkringsredovisas och derivatinstrument som ingår i en verkligt värdesäkring redovisas värdeförändringarna i resultaträkningen. Vid kassaflödessäkring redovisas värdeförändringarna i särskilda kategorier inom eget kapital i avaktan på att den säkrade posten redovisas i resultaträkningen. Eventuella vinster eller förluster på säkringsinstrumentet hänförligt till den effektiva delen av säkringen redovisas i det egna kapitalet under säkringsreserven. Eventuella vinster eller förluster hänförliga till ineffektiva delar av en säkring redovisas i resultaträkningen. Säkringar av nettoinvesteringar i utländska dotterföretag redovisas på motsvarande sätt som en kassaflödessäkring, men eventuella effekter redovisas i stället mot omräkningsreserven.

Leverantörsskulder

Leverantörsskulder kategoriseras som "Övriga finansiella skulder" vilket innebär redovisning till upplupet anskaffningsvärde. Leverantörsskuldernas korta förväntade löptid medför att de redovisas till nominellt belopp utan diskontering.

Övriga finansiella skulder

Skulder till kreditinstitut och kreditfacilitet kategoriseras som "Övriga finansiella skulder" och värderas till upplupet anskaffningsvärde, varvid direkt hänförliga kostnader såsom uppläggningsavgifter periodiseras över lånets löptid med hjälp av effektivräntemetoden.

NOT 1 Redovisningsprinciper (forts.)

Långfristiga skulder har en förväntad löptid längre än 1 år medan kortfristiga har en löptid kortare än 1 år.

Finansiella garantier

Koncernens finansiella garantiavtal innebär att koncernen har ett åtagande att ersätta innehavaren av ett skuldinstrument för förluster som denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt de ursprungliga eller ändrade avtalsvillkoren. Finansiella garantiavtal redovisas initialt till åtagandets verkliga värde. Därefter redovisas finansiella garantiavtal löpande till det högre beloppet av bästa bedömning av nuvärdet av förväntade nettoutgifter för att reglera garantiåtagandet, och det ursprungliga skuldförda beloppet.

Avsättningar

Avsättningar redovisas i balansräkningen när företaget har ett formellt eller informellt åtagande som en följd av en inträffad händelse och det är troligt att ett utflöde av resurser krävs för att reglera åtagandet och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Avsättningar för omstrukturering utgifter redovisas när koncernen har en fastställd detaljerad omstruktureringsplan som har meddelats berörda parter. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

Rapportering för segment

Koncernens verksamhet har under året styrts och varit organiserad i två rörelsesegment, Infologistics och User Manuals. Dessa rörelsesegment utgör koncernens primära segment. Sekundära segment utgörs av geografiska områden. Segmentens intäkter, rörelseresultat, tillgångar och skulder inkluderar direkt hänförliga poster tillsammans med sådana poster som på ett tillförlitligt sätt kunnat allokeras till respektive segment. Ej allokerade poster utgörs framför allt av räntebärande tillgångar och skulder, räntetäkter/-kostnader och skatter.

Vid presentation av geografisk försäljning har kundens lokalisering varit avgörande för vilket geografiskt område som försäljningen allokats till.

Standarder, ändringar och tolkningar av befintliga standarder som trätt i kraft under 2008

Under året har följande tolkningar eller ändringar av befintliga standarder trätt i kraft:

Ändring av IAS 39 och IFRS 7 – "Omklassificering av finansiella instrument" (gäller från 1 juli 2008)

Ändringen i IAS 39 ger under vissa omständigheter företag möjligheten att omklassificera tillgångar som innehas för handel. Ändringarna har ej fått någon påverkan på koncernens räkenskaper.

IFRIC 11, IFRS 2 – "Transaktioner med egna aktier, även koncerninterna"

Återköp av egna aktier och transaktioner mellan koncernbolag. Tolkningen klargör hanteringen avseende klassificeringen av aktierelaterade ersättningar där bolaget återköper aktier för att reglera sitt åtagande samt redovisningen av optionsprogram i dotterbolag som tillämpar IFRS. Införandet av IFRIC 11 har ej fått någon påverkan på koncernens räkenskaper, då det i dagsläget ej finns några aktierelaterade ersättningar.

IFRIC 14, IAS 19 – "Begränsningen av en förmånsbestämd tillgång, lägsta fonderingskrav och samspelet dem emellan"

IFRIC 14 redogör för begränsningar i förvaltningsstillgångars värde med avseende på framtida krav på minsta bidrag till förmånsbestämda planer och beräknas ej få någon påverkan på koncernens finansiella rapporter.

IFRIC 12 "Service concession arrangements"¹⁾ är inte tillämplig för koncernens verksamhet. Utlåtandet behandlar de arrangemang där ett privat företag ska uppföra en infrastruktur för att tillhandahålla offentlig service för en specifik tidsperiod. Företaget får betalt för denna service under avtalets löptid.

Standarder, ändringar och tolkningar av befintliga standarder där ändringen inte ännu har trätt i kraft

IASB har utfärdat ett antal nya standarder och tolkningar, liksom tillägg till standarder och tolkningar, som ska tillämpas av Elanders från och med 1 januari 2009 eller senare.

Ändring i IAS 23 – Lånekostnader

Ändringen gäller kapitalisering av lånekostnader som är direkt hänförliga till inköp, konstruktion eller produktion av en tillgång som det tar avsevärd tid till att färdigställa för avsedd användning eller försäljning. I och med införandet av den reviderade IAS 23 finns ej längre möjlighet att välja huruvida lånekostnaden skall kapitaliseras eller inte, utan detta blir tvingande framöver. Den reviderade IAS 23 skall tillämpas för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare. Denna ändring är ej applicerbar för koncernen då det inte finns några tillgångar för vilka lånekostnader kan aktiveras.

Reviderad IAS 1 – Utformning av finansiella rapporter

Förändring vad gäller presentation av intäkter och kostnader som tidigare redovisats direkt mot eget kapital. Koncernen kommer att tillämpa denna rekommendation fr o m 1 januari 2009 och bedöms påverka de finansiella rapporterna.

Ändring i IFRS 2 – Aktierelaterade ersättningar¹⁾

Den reviderade IFRS 2 innehåller vissa förtydliganden och gäller för räkenskapsår som

börjar den 1 januari 2009 eller senare. Ändringen anses dock ej få någon påverkan på några aktierelaterade ersättningar i dagsläget ej finns inom koncernen.

IFRS 8 – Segmentsredovisning

IFRS 8 innehåller ytterligare upplysningskrav vad gäller finansiell och beskrivande information rörande rörelsesegment. I och med införandet av IFRS 8 upphör IAS 14 "Segmentrapportering" att gälla. Koncernen kommer att tillämpa denna rekommendation fr o m 1 januari 2009.

Reviderad IFRS 3 – Rörelseförvärv¹⁾

Den nya reviderade IFRS 3 innehåller en del förändringar jämfört med tidigare. I och med införandet skall kostnader i samband med förvärv, såsom advokat- och konsultkostnader, kostnadsföras i stället för som tidigare när det kunnat läggas till köpeskillingen. Förändringarna i IFRS 3 skall tillämpas för räkenskapsår som börjar den 1 juli 2009 eller senare och kommer att tillämpas framåtriktat för alla rörelseförvärv från den 1 januari 2010.

Ändring i IAS 32, IAS 1 – Inlösenbara finansiella instrument och åtaganden som upphör vid likvidation

Förändring vad gäller klassificering av finansiella instrument i samband med likvidation. Ändringen i IAS 32 gäller för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2009 eller senare och kommer att tillämpas av koncernen, men förväntas ej ha någon påverkan på koncernens räkenskaper.

Ändring i IAS 39 – "Finansiella instrument: Redovisning och värdering" – "Eligible Hedged Items"¹⁾

Förändringen i IAS 39 träder i kraft den 1 juli 2009 och klargör för hur befintliga principer för säkringsredovisning ska tillämpas i två specifika situationer. Ändringen förväntas ej ha någon effekt på koncernens finansiella rapporter.

Reviderad IAS 27 – "Koncernredovisning och separata finansiella rapporter"¹⁾

Ändringen kräver att effekterna av alla transaktioner med minoritetsaktieägare redovisas i eget kapital om de inte medför någon ändring i det bestämmande inflytandet och dessa transaktioner ger inte längre upphov till goodwill eller vinster och förluster. Den ger instruktioner om hur minoritetsintresset ska hanteras vid ett eventuellt förlorande av bestämmande inflytandet. Koncernen har för avsikt att tillämpa denna ändring framåtriktat för transaktioner med minoritetsaktieägare från den 1 januari 2010.

Ändring i IFRS 5 – "Anläggningsstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter" och följdändring i IFRS 1¹⁾

Förändringen i IFRS 5 innehåller ett klargörande att ett dotterföretags samtliga tillgångar och skulder klassificeras som innehav för försäljning om en plan för partiell avyttring leder till att det bestämmande inflytandet förloras. Ändringen kommer att tillämpas framåtriktat av koncernen från och med 1 januari 2010.

Ändring i IAS 23 – "Lånekostnader"

Definitionen av lånekostnader har ändrats så att räntekostnader beräknas med hjälp av effektivräntemetoden så som den definieras i IAS 39. Denna ändring är ej applicerbar för koncernen då det inte finns några tillgångar för vilka lånekostnader kan aktiveras.

Ändring i IAS 28 – "Innehav i intresseföretag" med följdändringar i IAS 32 och IFRS 7¹⁾

Ett innehav i ett intresseföretag behandlas som en enskild tillgång vad avser prövning av eventuellt nedskrivningsbehov och en eventuell nedskrivningsförlust fördelas inte på specifika tillgångar som ingår i innehavet, t ex goodwill. Ändringen förväntas inte få någon väsentlig effekt på koncernens räkenskaper.

Ändring i IAS 36 – "Nedskrivning av tillgångar"¹⁾

När verkligt värde minus försäljning beräknas på basis av diskonterade kassaflöden, ska upplysningar motsvarande de för beräkning av nyttjandevärde lämnas. Koncernen kommer, om detta är tillämpligt, lämna upplysningar fr o m 1 januari 2009.

Ändring i IAS 38 – "Immateriella tillgångar"¹⁾

En förskottsbetalning får endast redovisas i de fall betalning har gjorts innan koncernen har fått tillgång till varor eller tjänster har erhållits. Koncernen kommer att tillämpa ändringen i IAS 38 fr o m 1 januari 2009. Ändringen förväntas inte få någon effekt på koncernens räkenskaper.

Ändring i IAS 19 – "Ersättningar till anställda"¹⁾

Ändringen i IAS 19 avser följande:

- ett klargörande avseende hur ett löfte om förmåner eller ändring av förmåner ska redovisas när det gäller förmånsbestämda planer
- ändring har gjorts i definitionen av förvaltningsstillgångar
- hur gränsdragningen ska göras mellan kortfristiga och långfristiga förmåner till anställda
- IAS 19 har anpassats för att få överensstämmelse med IAS 37 som kräver att upplysning ska lämnas om eventalförpliktelser, inte att de ska redovisas.

Koncernen kommer att tillämpa ändringen i IAS 19 från 1 januari 2009.

¹⁾ Denna standard eller tolkning av standard är ej ännu godkänd för tillämpning inom EU.

NOT 1 Redovisningsprinciper (forts.)*Ändring i IAS 39 – "Finansiella instrument: Redovisning och värdering"*¹⁾

I denna ändring av IAS 39 finns ett klagörande att det kan finnas rörelser in och ut från kategorin värderade till verkligt värde via resultaträkningen, då ett derivatinstrument för kassaflödessäkring eller säkring av nettoinvestering börjar eller upphör att uppfylla kraven för säkringsredovisning.

Vidare förtydligas det hur definitionen av finansiell tillgång eller finansiell skuld värderad till verkligt värde via resultaträkningen förhåller sig till poster som innehas för handel.

Ändringen innehåller även vissa anpassningar till IFRS 8 "Segmentsredovisning" vad gäller säkringsredovisning samt klagör att när ett nytt redovisat värde fastställs för ett skuldinstrument, i samband med att det upphör att redovisas som en säkring av verkligt värde, att en reviderad effektivräntesats ska användas.

Koncernen kommer att tillämpa ändringen i IAS 39 från den 1 januari 2009 och den förväntas inte få någon effekt på koncernens finansiella rapporter.

*Ändring i IAS 1 "Utformning av finansiella rapporter"*¹⁾

Finansiella skulder och tillgångar som klassificerats som innehav för handel i enlighet med IAS 39 "Finansiella instrument: Redovisning och värdering" är exempel på omsättningstillgångar respektive konfristiga skulder.

Ändringen i IAS 1 kommer att tillämpas av koncernen från 1 januari 2009 och beräknas inte få någon inverkan på koncernens finansiella rapporter.

*IFRIC 16 "Hedges of a net investment in a foreign operation"*¹⁾

Tolkningen klagör den redovisningsmässiga behandlingen av nettoinvestering. Här ingår det faktum att säkring av nettoinvestering avser skillnader i funktionell valuta, inte rapporteringsvaluta, och att säkringsinstrument kan innehas av vilket företag som helst i koncernen. Tolkningen kommer att tillämpas av koncernen från den 1 januari 2009 och beräknas inte få någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella rapporter.

Tolkningar och ändringar av befintliga standarder som ännu inte trätt i kraft och som inte är relevanta för koncernens verksamhet

Nedanstående tolkningar och ändringar av befintliga standarder har offentliggjorts och är obligatoriska för räkenskapsår som påbörjas 1 januari 2009 eller senare. Dessa har dock bedömts som ej relevanta för koncernen:

- IFRIC 13 – "Kundlojalitetsprogram"
- Ändring i IAS 16 "Materiella anläggningstillgångar"¹⁾ – bolag med uthyrning och efterföljande försäljning
- Ändring i IAS 27 "Koncernredovisning och separata finansiella rapporter"¹⁾ – dotterföretag som innehavs till försäljning
- Ändring i IAS 28 "Innehav i intresseföretag"¹⁾ – gäller innehav i intresseföretag som redovisas i enlighet med IAS 39
- Ändring i IAS 29 "Redovisning i höginflationsländer"¹⁾
- Ändring i IAS 31 "Andelar i joint ventures"¹⁾ – gäller innehav i joint venture som redovisas i enlighet med IAS 39
- Ändring i IAS 38 "Immateriella tillgångar"¹⁾ – vid användande av ej linjära avskrivningar
- Ändring i IAS 40 "Förvaltningsfastigheter"¹⁾
- Ändring i IAS 41 "Jord- och skogsbruk"¹⁾
- Ändring i IAS 20 "Redovisning av statliga bidrag och upplysningar om statligt stöd"¹⁾ – förmånen av ett statligt lån med lägre ränta än marknadsräntan
- IFRIC 15 "Agreements for construction of real estates"¹⁾
- IFRIC 17 "Distributions of Non-cash Assets to Owners"¹⁾
- IFRIC 18 "Transfer of assets from customers"¹⁾

3 Viktiga uppskattningar och bedömningar

Vid upprättande av redovisning enligt IFRS och god redovisningssed görs uppskattningar och antaganden om framtiden som påverkar de i bokslutet redovisade balans- och resultatposterna. Dessa bedömningar baseras på historiska erfarenheter och de olika antaganden som ledningen och styrelsen anser vara rimliga under rådande omständigheter. I de fall då det ej är möjligt att fastställa det redovisade värdet på tillgångar och skulder genom information från andra källor ligger sådana uppskattningar och antaganden till grund för värderingen. Om andra antaganden görs eller andra förutsättningar är för

handen kan faktiskt utfall skilja sig från dessa bedömningar. Särskilt inom områdena värdering av goodwill samt skatter kan bedömningar få en betydande påverkan på Elanders resultat och ställning.

Prövning av nedskrivningsbehov för goodwill

Goodwill är föremål för årliga nedskrivningsprövningar enligt den i avsnitt 2 ovan beskrivna redovisningsprincipen. Prövningen kräver en uppskattning av parametrar som påverkar det framtida kassaflödet samt fastställande av en diskonteringsfaktor. I not 1.5 återfinns en redogörelse för gjorda väsentliga antaganden vid prövning av nedskrivningsbehov för goodwill, samt en beskrivning av effekten av rimligt möjliga förändringar i de antaganden som ligger till grund för beräkningarna.

Värdering av underskottsavdrag

I koncernen redovisade uppskjutna skattefordringar avseende underskottsavdrag uppgår till 69 Mkr per den 31 december 2008. Det redovisade värdet på dessa skattefordringar har prövats på bokslutsdagen och det har bedömts som sannolikt att avdragen kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Skattefordringarna avser svenska underskottsavdrag vilka kan utnyttjas under obegränsad tid. Koncernens svenska verksamhet, med undantag för den under 2007 avyttrade verksamheten i Kungsbacka, har historiskt sett varit lönsam och förväntas fortsätta att ge betydande överskott. Elanders anser därför att det finns faktorer som övertygande talar för att de underskottsavdrag som skattefordringarna är hänförliga till kommer att kunna utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott.

Värdering av pensionsförpliktelser

Redovisade pensionsavsättningar för förmånsbestämda pensionsplaner baseras på aktuariella beräkningar som utgår från antaganden om diskonteringsränta, förväntad avkastning på förvaltningstillgångar, framtida löneökningar, inflation samt demografiska förhållanden. De bedömningar som görs avseende dessa antaganden påverkar värdet av den totala pensionsförpliktelserna och större förändringar i bedömningarna skulle kunna få en betydande påverkan på koncernens resultat och ställning. Detsamma gäller för en förändrad bedömning beträffande huruvida pensionsförsäkringar i Alecta skall redovisas som en avgiftsbestämd pensionsplan eller ej. Se not 26 för ytterligare information.

MODERBOLAGETS REDOVISNINGSPRINCIPER

Moderbolaget har upprättat sin årsredovisning enligt Årsredovisningslagen och Rådet för finansiell rapporteringsrekommendation RFR 2.1. Redovisning för juridiska personer samt tillämpliga uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. RFR 2.1 innebär att moderbolaget i årsredovisningen för den juridiska personen tillämpar samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden så långt detta är möjligt inom ramen för Årsredovisningslagen och Tryggandelagen med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning. Moderbolaget tillämpar i huvudsak de principer som beskrivs avseende koncernen ovan. Skillnaderna mellan koncernens och moderbolagets redovisningsprinciper framgår nedan.

Immateriella anläggningstillgångar

I moderbolaget tillämpas avskrivning enligt plan på goodwill vilket inte är tillåtet i koncernen. Avskrivning sker linjärt över 20 år eftersom goodwill är hänförligt till förvärv av strategisk karaktär.

Skatter

Skattelagstiftningen medger avsättning till särskilda reserver och fonder vilka redovisas separat i moderbolaget. Härigenom kan företagen inom vissa gränser disponera och kvarhålla redovisade vinster i rörelsen utan att de omedelbart beskattas. De obeskattade reserverna blir föremål för beskattning först då de upplöses. För den händelse att verksamheten skulle gå med förlust kan dock de obeskattade reserverna tas i anspråk för att täcka förlusten utan att någon beskattning blir aktuell.

Koncernbidrag och aktieägartillskott

Koncernbidrag och aktieägartillskott redovisas i enlighet med Rådet för finansiell rapporterings uttalande UFR 2. Detta innebär att koncernbidrag och aktieägartillskott redovisas efter sin ekonomiska innebörd. Bidragen och tillskotten redovisas som en kapitalöverföring, det vill säga som en minskning eller ökning av fritt eget kapital. Som en följd av denna redovisning kommer endast den skatt som är hänförlig till resultaträkningens intäkter och kostnader att redovisas i resultaträkningen.

Pensioner

Moderbolagets pensionsåtaganden har beräknats och redovisats baserat på Tryggandelagen. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt.

¹⁾ Denna standard eller tolkning av standard är ej ännu godkänd för tillämpning inom EU.

NOT 2 Information per affärsområde samt geografiskt område

Resultaträkningar per affärsområde

	Infologistics		User Manuals		Övriga ej fördelningsbara poster		Summa	
Intäkter	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Extern försäljning	1 697 271	1 616 740	493 909	418 876	–	–	2 191 180	2 035 616
Summa intäkter	1 697 271	1 616 740	493 909	418 876	–	–	2 191 180	2 035 616
Resultat								
Rörelseresultat	–14 300	91 300	30 326	94 900	–	40 620	16 026	226 820
Finansiella poster (ej fördelade)	–	–	–	–	–50 392	–42 699	–50 392	–42 699
Skatter (ej fördelade)	–	–	–	–	8 662	–11 930	8 662	–11 930
Årets resultat från kvarvarande verksamheter	–14 300	91 300	30 326	94 900	–41 730	–14 009	–25 704	172 191

Balansräkningar per affärsområde

	Infologistics		User Manuals		Övriga ej fördelningsbara poster		Summa	
Tillgångar	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Goodwill	823 644	766 830	94 040	77 826	–	–	917 684	844 656
Övriga immateriella tillgångar	8 649	10 275	28 133	8 994	2 720	2 152	39 502	21 421
Materiella anläggningstillgångar	267 443	210 068	245 215	234 140	714	776	513 372	444 984
Andel i joint venture	–	–	13 647	12 414	–	–	13 647	12 414
Andra anläggningstillgångar	11 358	19 275	2 433	2 375	80 077	46 252	93 868	67 902
Varulager	79 259	77 397	40 803	48 333	–	–	120 062	125 730
Kortfristiga fordringar	382 012	372 563	158 210	148 137	6 639	121 242	546 861	641 942
Likvida medel	23 012	23 372	118 011	41 794	718	63	141 741	65 229
Summa tillgångar	1 595 377	1 479 780	700 492	574 013	90 868	170 485	2 386 737	2 224 278
Skulder								
Långfristiga rörelserelaterade skulder	47 196	52 878	10 840	9 224	28 833	8 425	66 869	70 527
Andra långfristiga skulder (ej fördelade)	–	–	–	–	107 922	266 254	107 922	266 254
Kortfristiga rörelserelaterade skulder	355 114	304 389	79 447	89 392	16 967	27 811	471 528	421 592
Andra kortfristiga skulder (ej fördelade)	–	–	–	–	862 742	601 341	862 742	601 341
Summa skulder	402 310	357 267	90 287	98 616	1 016 464	903 831	1 509 061	1 359 714
Investeringar	93 058	324 970	21 601	104 235	1 352	5 944	116 011	435 149
Avskrivningar	66 020	54 539	35 834	26 235	846	2 735	102 700	83 509
Nedskrivningar av anläggningstillgångar	3 410	–	–	–	–	1 026	3 410	1 026

Försäljning per geografiskt område

Belopp i kkr	2008	2007
Sverige	839 347	939 159
Tyskland	453 315	296 654
Storbritannien	248 088	283 109
Ungern	141 451	190 150
Polen	119 167	105 606
USA	67 845	–
Kina	165 533	97 428
Övriga länder	156 434	123 510
Summa	2 191 180	2 035 616

Investeringar per geografiskt område

Belopp i kkr	2008	2007
Kina	7 046	26 589
Tyskland	41 162	280 312
Sverige	11 550	18 034
Storbritannien	16 577	23 701
Polen	7 303	3 988
Ungern	7 098	68 950
USA	23 425	–
Övriga länder	1 850	13 575
Summa	116 011	435 149

NOT 2 Information per affärsområde samt geografiskt område (forts.)

Tillgångar per geografiskt område

Sverige	2008	2007
Goodwill	405 812	407 291
Övriga immateriella tillgångar	8 512	8 174
Materiella anläggningstillgångar	63 491	90 770
Andra anläggningstillgångar	87 170	65 238
Varulager	34 302	46 561
Kortfristiga fordringar	190 602	351 617
Kassa och bank	5 788	4 984
Summa	795 677	974 635
Tyskland	2008	2007
Goodwill	350 493	303 019
Övriga immateriella tillgångar	2 822	4 017
Materiella anläggningstillgångar	113 335	75 836
Andra anläggningstillgångar	98	85
Varulager	20 438	13 244
Kortfristiga fordringar	110 964	62 469
Kassa och bank	9 066	16 086
Summa	607 216	474 756
Ungern	2008	2007
Goodwill	94 040	77 826
Övriga immateriella tillgångar	24 354	8 356
Materiella anläggningstillgångar	81 229	91 451
Andel i joint venture	13 647	12 414
Varulager	16 709	29 108
Kortfristiga fordringar	62 653	73 771
Kassa och bank	48 204	18 637
Summa	340 836	311 563

Tillgångar per geografiskt område (forts.)

Storbritannien	2008	2007
Goodwill	40 284	45 428
Materiella anläggningstillgångar	35 227	35 477
Varulager	14 441	16 196
Kortfristiga fordringar	50 207	65 029
Kassa och bank	2 013	1 755
Summa	142 172	163 885
Kina	2008	2007
Övriga immateriella tillgångar	195	397
Materiella anläggningstillgångar	122 704	101 368
Andra anläggningstillgångar	0	503
Varulager	12 813	10 470
Kortfristiga fordringar	51 401	37 644
Kassa och bank	64 324	17 355
Summa	251 437	167 737
Övriga länder	2008	2007
Goodwill	27 055	11 092
Övriga immateriella tillgångar	3 619	477
Materiella anläggningstillgångar	97 386	50 082
Andra anläggningstillgångar	6 600	2 076
Varulager	21 359	10 151
Kortfristiga fordringar	81 034	51 412
Kassa och bank	12 346	6 412
Summa	249 399	131 702
Totalt koncernen	2 386 737	2 224 278

NOT 3 Övriga rörelseintäkter och övriga rörelsekostnader

Övriga rörelseintäkter

Belopp i kkr	2008	2007
Kursvinster	9 696	3 967
Realisationsvinst vid försäljning av fastighet	–	40 565
Realisationsvinst vid försäljning av övriga tillgångar	6 038	13 153
Övrigt	14 886	10 018
Summa övriga rörelseintäkter	30 620	67 703

Övriga rörelsekostnader

Belopp i kkr	2008	2007
Kursförluster	–10 396	–4 990
Realisationsförluster	–1 063	–868
Övrigt	–28 274	–4 604
Summa övriga rörelsekostnader	–39 733	–10 462

NOT 4 Andelar i joint ventures

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående bokfört värde	12 414	11 486
Investeringar	–	–
Andelar i joint ventures resultat	103	489
Omräkningsdifferenser	1 130	439
Utgående bokfört värde	13 647	12 414

Koncernens innehav av andelar i joint ventures består av följande bolag:

Bolag	Säte	Procentuellt innehav
Hansaprint Elanders Hungary Kft	Ungern	50

Finansiell information i sammandrag för joint ventures

Belopp i kkr	2008	2007
Andel (50 %) av:		
- totala tillgångar	16 776	14 607
- totala skulder	3 541	2 605
- nettoomsättning	19 126	13 305
- resultat efter skatt	103	489

NOT 5 Personal

	2008			2007		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Medelantal anställda						
Moderbolaget						
Sverige	5	9	14	4	7	11
Totalt i moderbolaget	5	9	14	4	7	11
Dotterbolag						
Sverige	211	403	614	228	450	678
Tyskland	53	138	191	40	98	138
Polen	44	92	136	37	89	126
Storbritannien	42	134	176	33	123	156
Ungern	138	131	269	132	124	256
Kina	102	154	256	77	96	173
Övriga länder	64	89	153	12	13	25
Totalt i dotterbolag	654	1 141	1 795	559	993	1 552
Koncernen totalt	659	1 150	1 809	563	1 000	1 563

	2008			2007		
	Styrelse och VD	varav rörlig ers.	Övr. anställda	Styrelse och VD	varav rörlig ers.	Övr. anställda
Löner och andra ersättningar						
Moderbolaget						
Sverige	5 588	–	11 299	6 074	1 050	8 800
Totalt i moderbolaget	5 588	–	11 299	6 074	1 050	8 800
Dotterbolag i Sverige	1 701	–	230 274	4 830	150	237 065
Dotterbolag utomlands						
Tyskland	4 755	961	85 758	3 431	1 110	60 668
Polen	1 627	–	16 949	1 103	120	12 774
Storbritannien	2 310	–	60 770	2 882	325	67 438
Ungern	2 027	–	24 974	2 155	481	27 245
Kina	1 604	273	13 537	1 011	–	8 642
Övriga länder	3 711	–	36 782	1 179	–	7 557
Totalt i dotterbolag	17 735	1 234	469 044	16 591	2 186	421 389
Koncern totalt	23 323	1 234	480 343	22 665	3 236	430 189

	2008			2007		
	Löner och ers.	Soc. kostnader	varav pens.kostn.	Löner och ers.	Soc. kostnader	varav pens.kostn.
Löner och andra ersättningar						
Moderbolaget	16 887	10 788	4 437	14 874	9 729	3 697
Dotterbolag	486 778	147 069	35 832	437 980	151 055	43 198
Koncern totalt	503 665	157 857	40 269	452 854	160 784	46 895

Ersättningar till styrelse, verkställande direktör och andra ledande befattningshavare	Grundlön/styrelsearvode	Rörlig ersättning	Övriga förmåner	Pensionskostnad	Ersättning för utskottsarbete
Carl Bennet, ordförande	500	–	–	–	50
Tore Åberg, vice ordförande	250	–	–	–	125
Ingegerd Gréen	250	–	–	–	25
Göran Johnsson	250	–	–	–	50
Hans-Olov Olsson	250	–	–	–	25
Kerstin Paulsson	250	–	–	–	50
Johan Stern	250	–	–	–	50
Summa styrelsearvode	2 000	–	–	–	375
Patrick Holm, verkställande direktör	3 150	–	97	1 939	–
Andra ledande befattningshavare (4,5 stycken)	9 166	1 081	1 307	2 901	–
Summa ersättningar till VD och ledande befattningshavare	12 316	1 081	1 404	4 841	–
Summa ersättningar till styrelse, VD och ledande befattningshavare	14 316	1 081	1 404	4 841	375

Grundlön/styrelsearvode

Till styrelsens ordförande och ledamöter utgår arvode och ersättning för utskottsarbete inom ramen för den sammanlagda ersättning till styrelsen som bolagsstämman beslutat. Styrelseledamöter och suppleanter som är anställda i koncernen har inte erhållit ersättningar eller förmåner utöver dem som är förenade med anställningen. Styrelsens ordförande har ej erhållit någon ersättning utöver styrelsearvode och ersättning för utskottsarbete. Ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, rörlig ersättning, övriga förmåner samt pension. Med ledande befattningshavare avses de 5 (4) personer som tillsammans med verkställande direktören utgjorde koncernledningen under 2008.

Rörlig ersättning

Fördelningen mellan grundlön och rörlig ersättning ska stå i proportion till befattningshavarens ansvar och befogenhet. För verkställande direktören och ekonomidirektören är den rörliga ersättningen maximerad till 50 procent av årslönen. För andra ledande befattningshavare är den rörliga ersättningen maximerad till 40 procent av årslönen. Den rörliga ersättningen baseras på utfallet i förhållande till individuellt uppsatta mål. Pensionsförmåner och förmåner till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare utgår som del av den totala ersättningen. Rörlig ersättning avser för verksamhetsåret 2008 kostnadsförd ersättning, vilken utbetalas under 2009. För verkställande direktör baserades bonus på mål uppsatta av styrelsen. För andra

NOT 5 Personal (forts.)

ledande befattningshavare baserades den rörliga ersättningen på mål uppsatta av koncernchefen i samråd med ersättningsutskottet. Några rörliga eller andra ersättningar med utspädningseffekt förekommer ej.

Övriga förmåner

Övriga förmåner avser huvudsakligen förmån av tjänstebil.

Pension

Koncernen har både förmånsbestämda och avgiftsbestämda pensionsplaner. Pensionskostnad avser den kostnad som påverkat årets resultat. Verkställande direktören och en person i koncernledningen har både avgiftsbestämd och förmånsbestämd pensionsplan. Nuvärdet av pensionsförpliktelsen under förmånsbestämd pension uppgår till 9,5 (6,7) Mkr på balansdagen.

Avgiftsbestämd pension: Pensionsåldern för den verkställande direktören är 65 år. Pensionspremien skall motsvara ITP-kostnaden. Med pensionsgrundande lön avses grundlönen samt ett genomsnitt av de tre senaste årens rörliga ersättning. För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Pensionsavtalet anger att pensionspremien skall motsvara ITP-kostnaden.

Förmånsbestämd pension: Pensionsåldern för den verkställande direktören är 60 år. Pensionsnivån skall uppgå till 70 % av den pensionsgrundande lönen mellan 60 och 65 år och till 32,5 % från 65 år och livsvarigt. Med pensionsgrundande lön avses grundlönen. Efterlevandepension uppgår till ca 16,25 % av grundlönen.

Pensionsåldern för en av de andra ledande befattningshavarna är 60 år. Pensionsnivån för denna person skall uppgå till 70 % av den pensionsgrundande lönen mellan 60 och 65 år och till 32,5 % från 65 år och livsvarigt. Med pensionsgrundande lön avses endast grundlönen. Efterlevandepension uppgår till ca 16,25 % av grundlönen.

För andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Pensionspremierna ska motsvara ITP-kostnaden.

Samtliga pensioner är oantastbara, det vill säga ej villkorade av framtida anställning.

Finansiella instrument

Ersättningar och förmåner i form av finansiella instrument har ej utgått eller förekommit.

Övrig ersättning

Några övriga ersättningar har ej utgått eller förekommit.

Avgångsvederlag

Mellan bolaget och verkställande direktören gäller en uppsägningstid om 18 månader vid uppsägning från bolagets sida. Vid uppsägning från verkställande direktörens sida gäller en uppsägningstid om 6 månader. Uppsägningstider från bolagets sida för andra ledande befattningshavare är normalt mellan 3 och 18 månader. Oavsett vilken part som står för uppsägningen utgår inget avgångsvederlag. Under uppsägningstiden utgår normal lön.

Berednings- och beslutsprocess

Ersättningsutskottet har under året givit styrelsen rekommendationer gällande principer för ersättning till ledande befattningshavare. Rekommendationerna har innefattat proportionerna mellan fast och rörlig ersättning samt storleken på eventuella löneökningar. Ersättningsutskottet har vidare föreslagit kriterier för bedömning av rörlig ersättning samt pensionsvillkor och avgångsvederlag. Styrelsen har diskuterat ersättningsutskottets förslag och fattat beslut med ledning av utskottets rekommendationer.

Ersättningar till verkställande direktören för verksamhetsåret 2008 har beslutats av styrelsen utifrån ersättningsutskottets rekommendation. Ersättningar till andra ledande befattningshavare har beslutats av verkställande direktören efter samråd med ersättningsutskottets ordförande.

Ersättningsutskottet har under året bestått av Carl Bennet, ordförande, Ingegerd Gréen, Hans-Olov Olsson och Tore Åberg. Utskottet sammanträder vid behov men dock minst en gång per år för att utarbeta förslag till ersättning för verkställande direktören samt till eller avstyra dennes förslag till ersättningar och villkor för de ledande befattningshavare som rapporterar direkt till honom. Vidare uppräftar utskottet principer för lönesättning och anställningsvillkor för koncernens ledande befattningshavare. Ersättningsutskottet framlägger förslag till ersättningar, villkor och principer för styrelsen som sedan beslutar i dessa frågor. Utskottet har under 2008 sammanträtt vid två tillfällen. Utskottets arbete har utförts med stöd av extern expertis i frågor rörande ersättningsnivåer och -strukturer.

Sjukfrånvaro i koncernens svenska bolag i procent	2008	2007
Total sjukfrånvaro	3,3	3,2
Korttidssjukfrånvaro	1,7	1,6
Långtidssjukfrånvaro	1,6	1,6
Sjukfrånvaro för män	2,8	1,9
Sjukfrånvaro för kvinnor	4,1	3,7
Sjukfrånvaro, anställda under 30 år	3,8	3,6
Sjukfrånvaro, anställda 30–49 år	2,8	2,8
Sjukfrånvaro, anställda 50 år och äldre	3,8	3,5

Den totala sjukfrånvaron anges i procent av gruppens sammanlagda ordinarie arbetstid.

Långtidssjukfrånvaron avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

Fördelning mellan kvinnor och män på ledande befattningar

Befattning	Kvinnor 2008		Män 2008		Kvinnor 2007		Män 2007	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Styrelse	2	25	6	75	2	25	6	75
Koncernledning	–	–	5	100	–	–	5	100
Mellanchefer	32	24	99	76	33	28	85	72

NOT 6 Revisionsarvoden

Belopp i kkr	2008	2007
PricewaterhouseCoopers AB		
Revisionsarvoden	2 168	–
Arvoden för övriga uppdrag	150	–
Övriga ²⁾		
Revisionsarvoden	325	2 129
Arvoden för övriga uppdrag ¹⁾	426	816
Summa	3 069	2 945

¹⁾ I 2007 års arvoden för övriga uppdrag ingår arvode om 625 för utfärdande av revisionsintyg samt annat arbete utfört i samband med nyemissionen. Dessa arvoden har ej kostnadsförts, utan i stället redovisats som en reduktion av tillfört kapital i nyemissionen.

²⁾ Arvodena avser huvudsakligen revisionsfirman Deloitte AB.

Med revisionsuppdrag avses granskningen av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisorer att utföra samt rådgivning eller annat biträdande som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförande av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är övriga uppdrag.

NOT 7 Kostnader fördelade på kostnadsslag

Belopp i kkr	2008	2007
Avskrivningar och nedskrivningar	106 110	84 535
Kostnader för ersättningar till anställda	689 880	622 608
Förändringar i produkter i arbete och färdiga produkter	1 584	–25 408
Papperskostnader	392 572	337 531
Övrigt material	223 694	193 040
Kostnader för legoarbete	286 374	280 833
Övriga produktionskostnader	212 349	168 394
Transportkostnader	66 704	64 017
Kostnader för försäljning och marknadsföring	50 745	43 676
Övriga kostnader	136 112	97 300
Summa kostnader för sålda varor och tjänster, försäljnings- och administrationskostnader	2 166 124	1 866 526

NOT 8 Operationell leasing

Belopp i kkr	Årskostnad	
	2008	2007
Datorutrustning	6 791	3 627
Maskiner och inventarier	60 702	42 657
Hyresavtal, lokaler	71 839	62 764
Summa	139 332	109 048

Belopp i kkr	Framtida leasingavgifter och hyreskostnader		
	2009	2010–2013	därefter
Datorutrustning	4 407	3 643	7
Maskiner och inventarier	52 781	99 040	591
Hyresavtal, lokaler	67 312	190 436	50 571
Summa	124 500	293 119	51 169

Uppgifterna ovan avser koncernen. Leasingavtalen för maskiner och inventarier omfattar normalt tidsperioden 1–8 år. Under året ingicks inga väsentliga operationella leasingavtal för maskiner och inventarier. Huvudsakligen baseras hyreskostnaden för maskiner på antalet gjorda tryck. De framtida hyresavgifterna för maskiner har baserats på antalet tryck vid normalt kapacitetsutnyttjande.

NOT 9 Finansiella intäkter och kostnader**Finansiella intäkter**

Belopp i kkr	2008	2007
Ränteintäkter	2 054	2 120
Kursvinster	19 946	3 292
Summa	22 000	5 412

Finansiella kostnader

Räntekostnader	–51 119	–41 656
Kursförluster	–20 252	–4 284
Övrigt	–1 021	–2 171
Summa	–72 392	–48 111

NOT 10 Skatter**Skatt på årets resultat**

Belopp i kkr	2008	2007
Aktuell skatt på årets resultat	–14 950	–27 447
Korrigerig av tidigare års aktuella skattekostnad	–	–4 210
Uppskjuten skatt	23 612	19 727
Redovisad skatt	8 662	–11 930

Ett skatteärende avgjordes till bolagets fördel under 2007, vilket resulterade i en minskning av 2007 års uppskjutna skattekostnad om 21,1 Mkr.

Uppskjutna skatter per slag, netto

Belopp i kkr	2008	2007
Underskottsavdrag	80 409	56 076
Omstruktureringsreserver	13 406	468
Obeskattade reserver	–	–6 189
Materiella anläggningstillgångar	–23 881	–12 273
Övriga poster	–1 907	2 336
	68 027	40 418
Avgår: Ej bokförda uppskjutna skattefordringar	–8 429	–1 932
Uppskjutna skattefordringar/-skulder, netto	59 598	38 486

Ej bokförda uppskjutna skattefordringar avser ej värderade underskottsavdrag och är framför allt hänförliga till verksamheten i Italien.

Fördelning av uppskjutna skatter i balansräkningen

Belopp i kkr	2008	2007
Uppskjutna skattefordringar	89 649	62 463
Uppskjutna skatteskulder	–30 051	–23 977
Summa	59 598	38 486

Avstämning av redovisad skatt i koncernen

Belopp i kkr	2008	2007
Resultat före skatt	–34 366	184 121
Skatt enligt i Sverige gällande skattesats om 28 % (28 %)	9 622	–51 554

Skatteeffekt av:

Andra skattesatser för utländska bolag	15 611	13 057
Ej skattepliktiga realisationsvinster	–	10 658
Ej avdragsgilla kostnader	–4 568	–682
Förändring av ej bokförda uppskjutna skattefordringar	–	18 837
Lagstadgad förändring av skattesats	–5 599	–
Ej värderade underskottsavdrag	–7 680	–
Korrigerig av tidigare års skattekostnad	–1	–3 929
Övrigt	1 277	1 683
Redovisad skatt	8 662	–11 930

Förändring av uppskjuten skatt

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående värde, netto	38 319	19 979
Försäljning/förvärv av dotterföretag	–2 932	–1 243
Redovisad uppskjuten skatt på årets resultat	23 612	19 727
Skatteposter som redovisas direkt mot eget kapital ¹⁾	3 381	167
Omräkningsdifferens	–2 765	–144
Övrigt	–17	–
Utgående värde, netto	59 598	38 486

¹⁾ Skatteposter som redovisas direkt mot eget kapital avser koncernens säkringsreserv samt säkring av nettoinvestering i utlandet.

NOT 11 Avyttrad verksamhet

Inga avyttringar av verksamhet har skett under 2008. Det som benämns som avyttrad verksamhet i årsredovisningen är avyttringen av telefonkatalogverksamheten, Elanders Tryckeri AB (numera Kungsbacka Graphic AB) i Kungsbacka som avyttrades till dess VD i februari 2007. Elanders lämnade därmed tillverkningen av telefonkataloger; segmentet Directories. Verksamheten konsoliderades i Elanders räkenskaper till och med januari 2007. Samtliga uppgifter nedan avseende avyttrad verksamhet är hänförliga till den avyttrade verksamheten i Kungsbacka.

Resultaträkning

Belopp i Mkr	2008	2007
Nettoomsättning ¹⁾		23,2
Kostnad för sålda varor och tjänster ¹⁾	–	–21,1
Bruttoresultat	–	2,1
Försäljnings- och administrationskostnader	–	–1,9
Övriga rörelseintäkter	–	–
Övriga rörelsekostnader	–	–
Rörelseresultat	–	0,2
Finansiella poster, netto	–	–0,2
Resultat efter finansiella poster	–	0,0
Skatt	–	–
Periodens resultat från verksamheter	–	0,0
Vinst vid avyttring av verksamhet	–	–
Skatt på vinst vid avyttring av verksamhet	–	–
Periodens resultat	–	0,0
Resultat per aktie från avyttrade verksamheter, kr^{3) 4)}	–	–
Genomsnittligt antal aktier (tusental)	–	9 537 ²⁾
Utestående aktier vid periodens utgång (tusental)	–	9 765

¹⁾ Uppgifterna inkluderar transaktioner med kvarvarande verksamheter.

²⁾ Genomsnittligt antal utestående aktier efter justering för fondemissionseffekt vid nyemission.

³⁾ Resultat per aktie före och efter utspädning.

⁴⁾ Resultat per aktie beräknas genom att resultatet divideras med genomsnittligt antal utestående aktier under perioden.

Kassaflöde hänförligt till avyttrad verksamhet

Belopp i Mkr	2008	2007
Kassaflöde från den löpande verksamheten	–	7,5
Kassaflöde från investeringsverksamheten	–	0,0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	–	–7,5
Operativt kassaflöde	–	7,7

Tillgångar och skulder i avyttringar

Några tillgångar och skulder hänförliga till den avyttrade verksamheten fanns varken per 31 december 2008 eller 31 december 2007.

NOT 12 Resultat per aktie

Resultat per aktie beräknas genom att det resultat som är hänförligt till moderbolagets aktieägare divideras med genomsnittligt antal utestående aktier under perioden:

Belopp i kkr	2008	2007
Årets resultat hänförligt till moderbolagets aktieägare	–25 559	172 087
Genomsnittligt antal utestående aktier (tusental) ¹⁾	9 765	9 537
Resultat per aktie, kr²⁾	–2,62	18,06

¹⁾ Genomsnittligt antal utestående aktier efter justering för fondemissionseffekt vid nyemission.

²⁾ Resultat per aktie före och efter utspädning.

NOT 13 Tilläggsupplysningar till kassaflödesanalyser**Likvida medel**

Likvida medel består framförallt av kassa samt banktillgodohavanden. Kortfristiga placeringar klassificeras som likvida medel när:

- risken för förändring av verkligt värde är obetydlig.
- de lätt kan omsättas.
- förfallodagen ligger närmare än tre månader från tidpunkten för förvärvet.

Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

Belopp i kkr	2008	2007
Av- och nedskrivning av immateriella och materiella anläggningstillgångar	106 107	84 535
Resultatandel i joint venture	–103	–489
Ej kassaflödespåverkande förändring i avsättningar	39 510	1 985
Orealiserad kursvinst (–)/förlust (+)	–4 987	4 053
Resultat vid försäljning av verksamhet	–	–49
Resultat vid avyttring av materiella anläggningstillgångar	–6 038	–52 801
Summa	134 489	37 234

Betalda och erhållna räntor

Belopp i kkr	2008	2007
Betald ränta	–51 044	–43 929
Erhållen ränta	1 992	2 120
Summa	–49 052	–41 809

NOT 14 Operativt kassaflöde

Med operativt kassaflöde menas kassaflödet från den löpande verksamheten, exklusive finansiella poster och betalda skatter, samt kassaflöde från investeringsverksamheten.

Belopp i kkr	2008	2007
Kassaflöde från den löpande verksamheten	120 616	97 467
Justering för finansiella poster	50 392	42 699
Justering för betald skatt	31 669	32 288
Förvärv och försäljning av verksamheter	–56 798	–247 845
Övriga poster inkluderade i kassaflöde från investeringsverksamheten	71 300	–154 628
Operativt kassaflöde	217 179	–230 019

NOT 15 Immateriella tillgångar

Belopp i kkr	Goodwill		Övriga immateriella tillgångar		Summa	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde	844 656	557 056	33 775	16 976	878 431	574 032
Inköp inkl förvärv av verksamhet	14 608	300 775	8 765	18 406	23 373	319 181
Justering av tilläggsköpeskilling	-1 480	-	-	-	-1 480	-
Försäljningar inkl avyttring av verksamhet/utrangering	-	-24 705	-413	-2 463	-413	-27 168
Omklassificering	-	-	21 869	-	21 869	-
Omräkningsdifferens	59 900	11 530	5 572	856	65 472	12 386
Utgående anskaffningsvärden	917 684	844 656	69 568	33 775	987 252	878 431
Ingående ackumulerade avskrivningar	-	-	-10 026	-6 016	-10 026	-6 016
Ackumulerade avskrivningar i förvärvade bolag	-	-	-364	-	-364	-
Försäljningar inkl avyttring av bolag/utrangeringar	-	-	413	1 437	413	1 437
Årets avskrivningar	-	-	-10 174	-5 020	-10 174	-5 020
Omklassificering	-	-	-2 509	-	-2 509	-
Omräkningsdifferens	-	-	-1 668	-427	-1 668	-427
Utgående ackumulerade avskrivningar	-	-	-24 328	-10 026	-24 328	-10 026
Ingående nedskrivningar	-	-24 705	-2 328	-1 302	-2 328	-26 007
Årets nedskrivningar	-	-	-3 410	-1 026	-3 410	-1 026
Försäljningar inkl avyttring av verksamhet/utrangering	-	24 705	-	-	-	24 705
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-	-	-5 738	-2 328	-5 738	-2 328
Utgående restvärde	917 684	844 656	39 502	21 421	957 186	866 077

Årets avskrivningar av immateriella anläggningstillgångar har i sin helhet belastat resultatposten kostnad för sålda varor och tjänster. Utgifter för egenutvecklad programvara balanseras när nedlagda utgifter med en hög grad av säkerhet kan leda till ekonomiska fördelar för Elanders. Utgifterna skrivs sedan av linjärt över nyttjandeperioden. Anläggnings-tillgångar med ett belopp om 19 362 har under året omklassificerats från pågående nyanläggningar till övriga immateriella anläggningstillgångar.

Aktiverade utgifter för egenutvecklad programvara uppgår till 2 822 (6 110) per 31 december 2008.

Fördelning av goodwill

Goodwill fördelas på koncernens enheter identifierade per verksamhetsland och affärsområde enligt följande:

Belopp i kkr	2008		2007	
	Infologistics	User Manuals	Infologistics	User Manuals
Sverige	405 811	-	407 291	-
Tyskland	350 493	-	303 019	-
Ungern	-	94 040	-	77 826
Övriga länder	67 340	-	56 520	-
Bokfört värde	823 644	94 040	766 830	77 826

Prövning av nedskrivningsbehov för goodwill sker åtminstone årligen eller när indikatorer finns på att nedskrivningsbehov kan föreligga. Återvinningsvärdet för kassagenererande enheter fastställs baserat på beräkningen av nyttjandevärden. Vad gäller nedskrivningstest har detta gjorts på den lägsta nivå där separerbara kassaflöden identifierats.

Nyttjandevärdet för goodwill hänförlig till Elanders kassagenererande enheter har beräknats baserat på diskonterade eviga kassaflöden. Kassaflöden för de första två åren (vilka utgör cirka 14 % av de sammanlagda eviga kassaflödena) baseras på respektive kassagenererande enhets budget och prognos. För perioden därefter har kassaflöden antagits ha en tillväxttakt motsvarande inflation om 2 %, vilket understiger bolagets målsättningar. För samtliga beräkningar har en diskonteringsränta före skatt om 9,3 % använts, vilket beräknats utifrån genomsnittlig kapitalkostnad (WACC).

Budgeterad rörelsemarginal har fastställts baserat på tidigare resultatnivåer, vidtagna rationaliseringar samt respektive bolagslednings bedömning av den förväntade framtida marknadsutvecklingen. Valutakursprognoserna baserades på aktuell valutakurs vid årsskiftet.

Prövningen av nedskrivningsbehov visar inga omständigheter som skulle kräva en nedskrivning av goodwill för någon av de kassagenererande enheterna och med de antaganden som redovisas ovan översteg nyttjandevärdet redovisat värde för samtliga kassagenererande enheter per 31 december 2008. Bolagsledningen har vid dagteckningen av denna årsredovisning inte funnit några nya omständigheter som påverkar denna bedömning.

En ökning av diskonteringsräntan med en procentenhet alternativt en minskning av de eviga kassaflödena för samtliga kassagenererande enheter med 10 % skulle var och en eller tillsammans visa på ett nedskrivningsbehov av goodwill i intervallet 10-67 Mkr, baserat på ovanstående förutsättningar.

NOT 16 Materiella anläggningstillgångar

Belopp i kkr	Byggnader och mark ¹⁾		Maskiner och andra tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer		Pågående nyanläggningar ²⁾		Summa	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde	82 892	192 132	680 642	1 052 447	68 593	117 142	18 440	8 546	850 567	1 370 267
Inköp/förvärv av verksamhet	24	44 823	168 746	142 881	22 184	15 693	16 456	56 946	207 410	260 343
Försäljningar/utrangeringar samt avyttringar av bolag	–	–160 115	–75 000	–571 153	–9 525	–66 378	–	–	–84 525	–797 646
Omklassificeringar	–11 678	3 655	13 987	43 453	9 815	494	–31 934	–47 602	–19 810	–
Omräkningsdifferens	8 160	2 397	76 059	13 014	8 332	1 642	154	550	92 705	17 603
Utgående anskaffningsvärde	79 398	82 892	864 434	680 642	99 399	68 593	3 116	18 440	1 046 347	850 567
Ingående ackumulerade av- och nedskrivningar	–11 852	–97 399	–356 634	–835 464	–37 097	–92 009	–	–	–405 583	–1 024 872
Årets avskrivningar	–3 597	–6 808	–76 231	–61 911	–12 695	–9 770	–	–	–92 523	–78 489
Ack. avskrivningar i förvärvat verksamhet	–	–	–61 267	–	–13 466	–	–	–	–74 733	–
Försäljningar/utrangeringar samt avyttringar av bolag	–	92 852	67 802	548 111	7 994	65 738	–	–	75 796	706 701
Omklassificeringar	3 053	–	2 492	–	–5 097	–	–	–	448	–
Omräkningsdifferens	–1 473	–497	–29 395	–7 370	–5 512	–1 056	–	–	–36 380	–8 923
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	–13 869	–11 852	–453 233	–356 634	–65 873	–37 097	–	–	–532 975	–405 583
Utgående restvärde	65 529	71 040	411 201	324 008	33 526	31 496	3 116	18 440	513 372	444 984

¹⁾ I byggnader och mark ingår mark till ett bokfört värde av 566 (508).

²⁾ I pågående nyanläggningar ingår förskott avseende materiella anläggningstillgångar om 0 (568).

Avskrivningar under året om totalt 92 523 (78 489) belastade kostnad sålda varor i resultaträkningen med 79 591 (68 579), försäljningskostnader med 1 401 (1 269) samt administrationskostnader med 11 534 (8 641). Anläggningstillgångar med ett belopp om 19 362 har under året omklassificerats från pågående nyanläggningar till övriga immateriella anläggningstillgångar. Dessutom har ett nettobelopp om 8,6 Mkr omklassificerats från byggnader till maskiner och andra tekniska anläggningar.

Taxeringsvärdet för koncernens fastigheter i Sverige uppgår till 8,3 (6,5) Mkr, varav 1,8 (1,8) Mkr utgör taxeringsvärde för mark.

Bokfört värde på materiella anläggningstillgångar som innehas med finansiella leasingkontrakt uppgår till 38 326 (27 710). Samtliga leasingobjekt redovisas som maskiner och andra tekniska anläggningar.

Framtida minimileasavgifter avseende finansiell leasing

Belopp i kkr	2008	2007
Inom ett år	15 706	6 674
Mellan 1 och 5 år	27 681	27 085
Mer än 5 år	–	–
Summa	43 387	33 759
Framtida räntekostnader avseende finansiell leasing	–4 659	–3 941
Nuvärde finansiella leaseingskulder	38 728	29 818

NOT 17 Övriga långfristiga fordringar

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde	3 241	8 319
Förvärv/avyttring av dotterföretag	1 868	–4 000
Årets amortering, netto	–3 208	–1 086
Omräkningsdifferens	97	8
Bokfört värde	1 998	3 241

NOT 18 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående bokfört värde	2 198	70
Avyttring	–	–50
Investeringar	23	2 178
Utgående bokfört värde	2 221	2 198

Andra långfristiga värdepappersinnehav utgörs huvudsakligen av aktier i Webtop Solutions AS i Norge, där Elanders innehav utgör 7 % av aktierna. Webtop Solutions AS är ej noterat på börs.

NOT 19 Finansiella instrument och finansiell riskhantering

Det övergripande syftet med koncernens finansiella riskhantering är att identifiera och kontrollera koncernens finansiella risker. Riskhanteringen är centraliserad till moderbolagets finansfunktion. Alla finansiella risker som finns eller uppstår i koncernens dotterbolag hanteras av den centrala finansfunktionen som agerar som en internbank. Undantaget är den kommersiella kreditrisken som bedöms av respektive dotterbolag men normalt försäkras av den centrala finansfunktionen.

De väsentligaste finansiella riskerna som koncernen exponeras för är valutarisk, ränterisk, finansieringsrisk, kapitalrisk och kreditrisk.

Valutarisk

Koncernens valutarisiksexponering uppstår huvudsakligen genom exportförsäljning (transaktionsrisk), omräkning av balansposter i utländsk valuta samt vid omräkning av de utländska dotterbolagens nettoresultat och nettotillgångar (translationsexponering).

TRANSAKTIONSEXPONERING

I enlighet med koncernens fastställda finanspolicy skall kontrakterade betalningsflöden men normalt inte prognostiserade och budgeterade flöden valutasäkras. Kontrakterade nettoflöden inom kommande tolv månadersperiod valutasäkras till 100 procent medan kontrakterade nettoflöden för längre perioder valutasäkras till 80 procent. Koncernen använder sig av valutatermiskontrakt vid hantering av valutarisiksexponering och tillämpar säkringsredovisning avseende kontrakterade framtida betalningsflöden samt omräkning av finansiella tillgångar och skulder. Säkringsreserven per 2008-12-31 för termiskontrakt uppgick till –500 (–563) och kommer att återföras till resultaträkningen under 2009.

Elanders nettoinflöde i utländska valutor utgörs främst av EUR, CNY, PLN och GBP. En valutakursförändring i dessa valutor med 5 procent skulle påverka resultatet med 6 Mkr utan hänsyn tagen till ingångna valutakurssäkringar. Kursdifferenser på rörelsefordringar och rörelseskulder samt på valutatermiskontrakt som innehas för säkringsändamål redovisas som övriga rörelseintäkter eller övriga rörelsekostnader. Kursdifferenser på finansiella skulder och fordringar redovisas i finansnettot.

TRANSLATIONSEXPONERING

Finansiella tillgångar och skulder skall enligt fastställt policy valutasäkras till 100 procent medan omräkningsdifferenser hänförliga till nettoresultat inte valutasäkras. Vad beträffar nettotillgångar i utländska dotterbolag så har valutasäkring skett av den tyska verksamheten. Vid en valutakursförändring i EUR med 10 procent skulle denna säkring påverka det egna kapitalet med 3 Mkr, obeaktat omräkningsdifferenser från dotterföretag.

NOT 19 Finansiella instrument och finansiell riskhantering (forts.)**Ränterisk**

Ränterisken definieras som risken för en resultatförsämring orsakad av en förändring i marknadsräntorna. Koncernens finanspolicy anger riktlinjer för räntebindning (duration). Målsättningen för hanteringen av ränterisk är att minimera negativa effekter av marknadsränteförändring. Koncernen eftersträvar en avvägning mellan kostnads-effektiv upplåning och riskexponeringen mot en negativ påverkan på resultatet vid en plötslig, större ränteförändring.

En förändring med marknadsräntan på en procentenhet påverkar koncernens resultat med 8 Mkr.

Räntebärande och icke räntebärande finansiella tillgångar och skulder

Belopp i Mkr	Räntebärande		Icke räntebärande
	Fast ränta	Rörlig ränta	
Kortfristiga fordringar	–	–	591
Långfristiga fordringar	–	–	4
Kassa och bank	–	142	–
Kortfristiga skulder	–	–863	–280
Långfristiga skulder	–	–122	–18
Totalt	–	–843	297

I tabellen ovan har avsättningar för pensioner inkluderats i räntebärande skulder.

I tabellen avseende indelning i kategorier av finansiella instrument längre ned i denna not är dessa inkluderade i icke-finansiella skulder.

Kapitalrisk

Bolagets mål avseende kapitalstruktur är att trygga förmågan att fortsätta verksamheten för att kunna generera avkastning till aktieägarna och nytta till andra intressenter samt att kapitalstrukturen är optimal med hänsyn till kostnaden för kapitalet. Utdelning till aktieägarna, inlösen av aktier, utfärdande av nya aktier eller försäljning av tillgångar är exempel på åtgärder som koncernen kan använda sig av för att justera kapitalstrukturen.

Skuldsättningsgraden per 31 december 2008 uppgick till 96 % (95 %). Skuldsättningsgraden definieras såsom räntebärande skulder minus likvida medel i förhållande till redovisat eget kapital inklusive minoritetsandel. Koncernens målsättning är att skuldsättningsgraden ska understiga 100 %.

Vid årets slut uppgick sysselsatt kapital (eget kapital samt räntebärande nettoskuld) till 1 721 Mkr (1 682 Mkr). Det är Elanders målsättning att avkastningen på sysselsatt kapital ska överstiga 14 %. Under 2008 uppgick denna till 0,9 (16,0) %.

Finansieringsrisk

Finansieringsrisken definieras som risken för att ej kunna uppfylla betalningsåtaganden som en följd av otillräcklig likviditet eller svårigheter att erhålla finansiering. Koncernens målsättning är att alltid ha fler än en motpart som är villig att erbjuda finansiering till marknadsmässiga villkor. Koncernens policy anger att en likviditetsberedskap uppgående till 50 Mkr skall finnas tillgänglig. Se not 25 avseende förfallostruktur för skulder till kreditinstitut. Koncernen upprätthåller en väldigt tät dialog med sina huvudbanker för att ömsesidigt kunna säkerställa långsiktighet från båda parter och därigenom reducera finansieringsrisken.

Kreditrisk / Motpartsrisk

Med kreditrisk eller motpartsrisk avses risken för förlust om motparten inte fullföljer sina åtaganden. Den för koncernen mest väsentliga finansiella kreditrisken uppstår vid handel med valutaderivatinstrument samt vid placering av överskottslikviditet.

Enligt fastställd finanspolicy skall den finansiella kreditrisken begränsas och kontrolleras genom att finansiella transaktioner endast får ske med välnummerade finansiella institutioner med hög kreditvärdighet. Policyn anger motpartsgränser och godkända motparter. Per den 31 december 2008 uppgick den totala motpartsexponeringen i derivatinstrument (beräknat som nettofordran per motpart) till 67 Mkr med hänsyn tagit till ISDA avtal.

Den kommersiella kreditrisken omfattar kundernas betalningsförmåga och hanteras av respektive dotterbolag genom noggrann bevakning av betalningsmoral, uppföljning av kundernas finansiella rapporter samt genom god kommunikation. Koncernens totala kreditrisk är fördelad på ett stort antal företag. Emellertid finns samtidigt en koncentration på ett fåtal kunder som står för en förhållandevis stor andel av koncernens kundfordringar. Detta fåtal bolag är till övervägande del stora, börsnoterade och väl genomlysta. Den totala kommersiella kreditexponeringen motsvaras av det bokförda värdet på långfristiga fordringar, kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar. Koncernen har även en kreditförsäkring som täcker årliga kreditförluster upp till 50 Mkr med en självrisk om 2,5 Mkr. Cirka 60 % av den årliga omsättningen täcks av försäkringen, dock med begränsningar enligt ovan, och omfattar knappt 200 av de största kunderna med några undantag. I takt med att världskonjunkturen fortsätter att försägas försöker vi vara än mer observanta på att kreditlimiters följs och att betalningsmoralen hos våra kunder är hög.

Verkligt värde

I de fall verkligt värde avviker ifrån bokfört värde lämnas upplysning om verkligt värde i respektive not.

Säkringsreserv

Säkringsreserven utgörs av valutatermins kontrakt samt säkring av nettoinvestering i utlandet, närmare bestämt dotterföretaget i Tyskland.

Känslighetsanalys

I nedanstående tabell framgår det hur resultatet efter finansiella poster skulle påverkas vid en förändring av olika variabler.

Variabel	Förändring	Påverkan på resultatet efter finansiella poster, Mkr
Nettoomsättning	+/- 1 % enhet	12,3
Papperskostnad	+/- 1 % enhet	3,9
Personalkostnad	+/- 1 % enhet	6,9
Sjukfrånvaro	+/- 1 % enhet	12,3
Elpriser	+/- 1 % enhet	0,2
Räntenivå	+/- 1 % enhet	8,4

Valutasäkring

För att hantera koncernens transaktionsexponering valutakurssäkras framtida kontrakterade betalningsflöden i utländska valutor med hjälp av valutatermins kontrakt. Ingångna kontraktets löptid har upptagits med förfallotidpunkt som motsvarar underliggande kontrakterade orders och betalningsflöden. Tabellen nedan visar en sammanställning över koncernens utestående valutatermins kontrakt per 31 december 2008 och 2007.

Belopp i Mkr	2008			2007		
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt belopp	Redovisat värde	Verkligt värde
Valutaterminer	67	–1	–1	19	–1	–1

Beräknat verkligt värde baseras på marknadsmässiga noteringar och allmänt vedertagna värderingsmetoder.

Valutafördelning

Belopp i Mkr	Nominellt belopp	Genomsnittlig säkringskurs	Förfall inom ett år	Förfall 1–2 år	Förfall 3–5 år	Förfall efter 5 år och framåt
EUR/SEK	2	9,00	2	–	–	–
GBP/SEK	2	11,59	3	–	–	–
USD/SEK	29	7,78	29	–	–	–
PLN/SEK	17	2,63	17	–	–	–
EUR/PLN	15	3,90	13	2	–	–
EUR/GBP	2	0,83	1	–	–	–
Totalt	67		65	2	–	–

NOT 19 Finansiella instrument och finansiell riskhantering (forts.)

Kategorisering av finansiella instrument

I nedanstående tabeller framgår det hur de finansiella instrumenten fördelade sig i balansräkningen för åren 2008 respektive 2007.

2008								
Tillgångar	Värderat till verkligt värde i RR	Derivat identifierat som säkrings- instrument	Investeringar som hålles till förfall	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella tillgångar	Icke- finansiella tillgångar	Summa
Belopp i kkr								
Immateriella anläggningstillgångar	–	–	–	–	–	–	957 186	957 186
Materiella anläggningstillgångar	–	–	–	–	–	–	513 372	513 372
Finansiella anläggningstillgångar	–	–	–	–	128	4 091	103 296	107 515
Omsättningstillgångar								
Varulager	–	–	–	–	–	–	120 062	120 062
Kundfordringar	–	–	–	470 894	–	–	–	470 894
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	19 709	19 709
Övriga fordringar	–	–	–	9 515	–	–	4 763	14 278
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	–	–	–	–	–	–	41 980	41 980
Likvida medel	–	–	–	141 741	–	–	–	141 741
Summa omsättningstillgångar	–	–	–	622 150	–	–	186 514	808 664
Summa tillgångar	–	–	–	622 150	128	4 091	1 760 368	2 386 737
2008								
Skulder	Värderat till verkligt värde i RR	Derivat identifierat som säkrings- instrument	Finansiella skulder tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Icke- finansiella skulder	Summa		
Belopp i kkr								
Långfristiga skulder och avsättningar	–	–	–	140 222	34 570	174 792		
Kortfristiga skulder och avsättningar								
Skulder till kreditinstitut	–	–	–	862 742	–	862 742		
Förskott från kunder	–	–	–	7 065	–	7 065		
Leverantörsskulder	–	–	–	231 832	–	231 832		
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	5 947	5 947		
Övriga skulder	–	–	679	41 001	26 100	67 780		
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	–	119 129	119 129		
Avsättningar	–	–	–	–	39 774	39 774		
Summa kortfristiga skulder och avsättningar	–	–	679	1 142 640	190 950	1 334 269		
Summa skulder och avsättningar	–	–	679	1 282 862	225 520	1 509 061		
2007								
Tillgångar	Värderat till verkligt värde i RR	Derivat identifierat som säkrings- instrument	Investeringar som hålles till förfall	Låne- och kundfordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella tillgångar	Icke- finansiella tillgångar	Summa
Belopp i kkr								
Immateriella anläggningstillgångar	–	–	–	–	–	–	866 077	866 077
Materiella anläggningstillgångar	–	–	–	–	–	–	444 984	444 984
Finansiella anläggningstillgångar	–	–	–	–	20	5 419	74 877	80 316
Omsättningstillgångar								
Varulager	–	–	–	–	–	–	125 730	125 730
Kundfordringar	–	–	–	450 623	–	–	–	450 623
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	10 023	10 023
Övriga fordringar	–	–	–	125 195	–	–	6 024	131 219
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	–	–	–	–	–	–	50 077	50 077
Likvida medel	–	–	–	65 229	–	–	–	65 229
Summa omsättningstillgångar	–	–	–	641 047	–	–	191 854	832 901
Summa tillgångar	–	–	–	641 047	20	5 419	1 577 792	2 224 278
2007								
Skulder	Värderat till verkligt värde i RR	Derivat identifierat som säkrings- instrument	Finansiella skulder tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Icke- finansiella skulder	Summa		
Belopp i kkr								
Långfristiga skulder och avsättningar	–	–	–	294 205	42 577	336 782		
Kortfristiga skulder och avsättningar								
Skulder till kreditinstitut	–	–	–	601 341	–	601 341		
Förskott från kunder	–	–	–	9 830	–	9 830		
Leverantörsskulder	–	–	–	211 739	–	211 739		
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	14 642	14 642		
Övriga skulder	–	–	782	19 577	30 803	51 162		
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	–	122 248	122 248		
Avsättningar	–	–	–	–	11 970	11 970		
Summa kortfristiga skulder och avsättningar	–	–	782	842 487	179 663	1 022 932		
Summa skulder och avsättningar	–	–	782	1 136 692	222 240	1 359 714		

NOT 19 Finansiella instrument och finansiell riskhantering (forts.)**Finansiella instrument och finansiell riskhantering – tilläggsinformation****FINANSIELLA INSTRUMENT – INITIAL VÄRDERING**

Finansiella instrument redovisas första gången till verkligt värde plus transaktionskostnader, vilket gäller alla finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen. Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas första gången till verkligt värde, medan hänförliga transaktionskostnader redovisas i resultaträkningen.

FÖRFALLNA, MEN INTE NEDSKRIVNA FÖRDRINGAR

Belopp i kkr	2008	2007
Mindre än 30 dagar förfallna	62 087	65 213
30–60 dagar förfallna	18 705	18 864
61–90 dagar förfallna	9 023	4 194
91–120 dagar förfallna	3 778	1 679
Mer än 120 dagar förfallna	9 792	10 357
Totalt	103 385	100 307

I tabellen ovan ingår enbart kundfordringar. Några övriga förfallna fordringar finns vare sig per 31 december 2008 eller 2007.

Reserven för osäkra kundfordringar uppgår till 9 109 (7 079) per 31 december 2008.

RÄNTEINTÄKTER OCH RÄNTEKOSTNADER PÅ FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH FINANSIELLA SKULDER
Nedanstående tabell visar ränteintäkter och räntekostnader avseende samtliga finansiella tillgångar och finansiella skulder.

Belopp i kkr	2008	2007
Ränteintäkter på finansiella tillgångar	2 054	2 120
Räntekostnader på finansiella skulder	–50 362	–40 761
Summa	–48 308	–38 641

Anledningen till att resultatet avviker från redovisat ränteresultat i finansnettot beror till stor del på att finansiella poster hänförliga till pensioner har exkluderats.

VINSTER/FÖRLUSTER NETTO FÖR FINANSIELLA INSTRUMENT SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN
Nedanstående tabell visar följande poster som redovisats i resultaträkningen:

- Vinster och förluster avseende kursdifferenser, inklusive vinster och förluster hänförliga till säkringsredovisning.
- Vinster och förluster avseende finansiella instrument där säkringsredovisning tillämpas.

Belopp i kkr	2008	2007
Lånefordringar och kundfordringar	2 738	8 568
Övriga finansiella skulder	–4 065	–12 228
Summa	–1 327	–3 660

INEFFEKTIVITET I SÄKRINGSREDOVISNING

Elanders har inga ineffektiva kassaflödessäkringar eller säkringar av nettoinvesteringar i utlandet. Se uppställningen avseende förändringar i eget kapital för ytterligare information.

FÖRFALLOSTRUKTUR AVSEENDE FINANSIELLA SKULDER

Förfallostruktur avseende räntebärande skulder framgår av not 25. Skulder till kreditinstitut. Övriga finansiella skulder, såsom t ex leverantörsskulder och förskott till kunder, har kontraktensligt förfalldatum inom 1–60 dagar.

NOT 20 Varulager

Belopp i kkr	2008	2007
Råvaror och förnödenheter	49 881	53 733
Produkter i arbete	40 472	38 922
Färdiga produkter	29 709	33 075
Summa	120 062	125 730

Kostnadsförda utgifter avseende inkurans ingår i posten Kostnader för sålda varor och tjänster och uppgår till –512 (–122).

NOT 21 Övriga fordringar

I 2007 års övriga kortfristiga fordringar ingick en fordran avseende köpeskilling om 111 Mkr för den fastighet i Kungsbacka som såldes under slutet av 2007. Fordran reglerades i februari 2008.

NOT 22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Belopp i kkr	2008	2007
Förskottsbetalda hyror avseende maskiner	3 497	1 993
Förskottsbetalda lokalhyror	13 738	9 397
Övriga förutbetalda kostnader	24 745	38 687
Summa	41 980	50 077

NOT 23 Likvida medel

Belopp i kkr	2008	2007
Kassa och bank	141 741	65 229
Likvida medel	141 741	65 229

Årets kursdifferenser i likvida medel uppgår till 19 480 (2 528).

NOT 24 Aktiekapital

Antal registrerade aktier i moderbolaget	2008	2007
Emitterade per 1 januari	9 764 999	8 370 000
Nyemission	–	1 394 999
Emitterade per 31 december	9 764 999	9 764 999

	Antal röster	Antal aktier	Kvotvärde, kr
A-aktier	10	583 333	5 833 333
B-aktier	1	9 181 666	91 816 666
		9 764 999	97 649 999

Samtliga aktier är fullt betalda.

Inga aktier är reserverade för överlåtelse enligt optionsavtal eller andra avtal.

NOT 25 Skulder till kreditinstitut

Under inledningen av 2009 har nya kreditavtal tecknats med bankerna. Omförhandling av avtalen kommer att ske vid 2009 års slut. Kreditavtalen innehåller så kallade negativkláusuler som ger kreditgivarna möjlighet att säga upp lån eller justera räntan som en följd av förändringar av Elanders finansiella nyckeltal.

Koncernens totala kreditramar uppgår till 1 093 Mkr (1 182 Mkr) per 31 december 2008 och utnyttjas huvudsakligen för verksamhetsfinansiering i form av checkräkningskrediter. Finansieringskostnaden baseras på fastställd räntebindningstid samt avtalad marginal. Koncernens genomsnittliga effektiva räntesats har under året uppgått till 6,1 % (5,0 %).

Långfristiga skulder

Belopp i kkr	2008	2007
Långfristig del av leasingskuld	29 831	24 177
Långfristiga lån	78 091	242 077
Summa	107 922	266 254

Kortfristiga skulder

Belopp i kkr	2008	2007
Utnyttjade checkräkningskrediter	575 644	421 256
Kortfristig del av långfristiga lån	278 188	174 443
Kortfristig del av leasingskuld	8 909	5 642
Summa	862 741	601 341

Förfallostruktur

Förfallostrukturen för skulder till kreditinstitut (exklusive eventuella räntekostnader), exklusive utnyttjade checkräkningskrediter, är följande:

År	2008	2007
Inom 1 månad	2 677	3 309
Inom 1–3 månader	28 364	6 894
Inom 3–12 månader	256 056	169 882
Inom 2–5 år	96 932	251 741
Efter 5 år	10 990	14 513
Summa	395 019	446 339

För mer än 75 % av skulderna sker debitering av räntekostnader kvartalsvis i efterskott.

Checkräkningskrediter

Utnyttjade belopp samt tillgänglig kredit för koncernens checkräkningskrediter framgår nedan:

Belopp i kkr	2008	2007
Checkräkningskrediter, utnyttjat belopp	575 644	421 256
Checkräkningskrediter, beviljat belopp	766 304	705 316
Outnyttjat belopp	190 660	284 060

Ställda säkerheter

Se not 29 för upplysningar om ställda säkerheter.

NOT 26 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser**Förmånsbestämda pensionsplaner**

Förmånsbestämda planer omfattar i huvudsak ålderspension och änkepension där arbetsgivaren har ett åtagande att betala livsvarig pension motsvarande en viss garanterad procentuell andel av lönen eller ett visst årligt belopp. Intjänandet avseende ålderspension bygger på antalet anställningsår. Den anställde måste vara ansluten till planen ett visst antal år för att uppnå rätt till full ålderspension. Under varje år tjänar den anställde in ökad rätt till pension, vilken redovisas som pension intjänad under perioden samt ökning av pensionsåtagandet. Finansieringen av dessa planer sker genom löpande inbetalningar från arbetsgivaren.

Aktuariella antaganden

Den försäkringstekniska beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader för förmånsbestämda planer baserar sig på följande aktuariella antaganden:

Procent	2008	2007
Diskonteringsränta	4,0	4,5
Förväntade framtida årliga löneökningar	3,0	3,0
Förväntad inflation	2,0	2,0
Förväntad personalomsättning	5,0	5,0
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångarna	3,5	5,0

Avsättningar i balansräkningen

Följande avsättningar för pensionsförpliktelser har gjorts i koncernbalansräkningen:

Belopp i kkr	Fonderade pensionsplaner	Ofonderade pensionsplaner	Summa
Nuvärdet av pensionsförpliktelser	9 467	13 715	23 182
Avgår: Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	-9 676	-	-9 676
Oredovisade aktuariella vinster (+)/förluster (-)	1 151	-241	910
Avsatt för pensioner enligt balansräkningen	942	13 474	14 416

Aktuariella vinster och förluster redovisas ej i resultat- eller balansräkningen för 2008 eftersom koncernen tillämpar reglerna för "korridoren". Dessa regler innebär att del av aktuariella vinster och förluster ska redovisas i resultat- och balansräkningen under kommande perioder om de överstiger 10 % av nuvärdet av pensionsförpliktelser eller 10 % av förvaltningstillgångarnas verkliga värde.

Årets förändring i pensionsskulden

Belopp i kkr	2008	2007
Nettoskuld vid årets ingång	15 099	15 654
Nettokostnad redovisad i resultaträkningen	1 150	3 851
Avyttring av verksamhet	-	-2 395
Utbetalda pensioner	-135	-372
Inbetalda premier	-1 698	-1 639
Nettoskuld vid årets slut	14 416	15 099

Nettokostnad redovisad i resultaträkningen avseende förmånsbestämda planer

Belopp i kkr	2008	2007
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år	980	2 802
Ränta på förpliktelser	757	895
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	-417	483
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångarna	-170	-329
Pensionskostnader för förmånsbestämda planer	1 150	3 851

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Planerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Premierna betalas löpande under året av respektive koncernföretag till olika försäkringsföretag. Storleken på premierna baseras på lönen. Pensionskostnaderna för perioden ingår i resultaträkningen och uppgår till 40 188 (41 956).

För ett flertal av de svenska koncernföretagen tryggas åtaganden för ålderspension och sjukpension för tjänstemän genom försäkring i Alecta. Enligt ett uttalande från Rådet för finansiell rapportering, UFR 3, är detta en förmånsbestämd plan som omfattar flera arbetsgivare. För räkenskapsåret 2008 har koncernen inte haft tillgång till sådan information som gör det möjligt att redovisa dessa planer som en förmånsbestämd plan. Pensionsplaner enligt ITP som tryggas genom försäkring i Alecta redovisas därför som en avgiftsbestämd plan. Årets avgifter för pensionsförsäkringar som är tecknade i Alecta uppgår till 4 488 (7 849). Alectas överskott kan fördelas till försäkringstagarna och/eller de försäkrade. Vid utgången av 2008 uppgick Alectas överskott i form av den kollektiva konsolideringsnivån till 112 % (152 %). Den kollektiva konsolideringsnivån utgörs av marknadsvärdet på Alectas tillgångar i procent av försäkringsåtagandena beräknade enligt Alectas försäkringstekniska beräkningsantaganden, vilka inte överensstämmer med IAS 19.

Fördelning av pensionskostnader i resultaträkningen

Procent	2008	2007
Kostnad sålda varor	52	59
Administrationskostnader	33	28
Försäljningskostnader	15	13

NOT 27 Övriga avsättningar

Belopp i kkr	2008	Årets avsättningar	lanspråktaget under året	Återföring outnyttjade belopp	Omräknings-effekter	2007
Avsättningar för omstruktureringsåtgärder						
avseende personal	36 091	35 938	-4 211	-	553	3 811
avseende lokalkostnader	2 920	2 920	-2 763	-	-	2 763
avseende övrigt	1 800	1 800	-	-	-	-
Andra avsättningar						
Övrigt	3 482	298	-5 360	-400	47	8 897
Totalt	44 293	40 956	-12 334	-400	600	15 471

Avsättning för personalkostnader har gjorts huvudsakligen för strukturåtgärder. Utnyttjande av avsättningen beräknas ske under 2009 och 2010.

Avsättning för hyreskostnader har gjorts huvudsakligen pga strukturåtgärder. Utnyttjande av avsättningarna beräknas ske under perioden 2009 och 2010.

Avsättning för övriga kostnader har gjorts huvudsakligen för återställande av lokaler. Utnyttjande av avsättningarna beräknas ske under perioden 2009.

Andra avsättningar beräknas utnyttjas till stor del under 2009-2011 och avser bland annat avsättningar för miljöåtgärden om 1,5 Mkr (1,5 Mkr).

NOT 28 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Belopp i kkr	2008	2007
Semesterlöneskuld	37 818	37 935
Sociala avgifter	29 041	24 329
Upplupna löner och ersättningar	4 592	9 539
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	47 678	50 445
Summa	119 129	122 248

NOT 29 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser

Ställda säkerheter		
Belopp i kkr	2008	2007
Fastighetsinteckningar	62 586	175 935
Företagsinteckningar	159 043	232 585
Övriga ställda säkerheter	85 289	34 500
Summa	306 918	443 020
Varav utgivits till – kreditinstitut	306 918	443 020
Summa	306 918	443 020
Eventalförpliktelser		
Övriga eventalförpliktelser	18 031	33 889
Summa	18 031	33 889

Övriga ställda säkerheter avser främst tillgångar belastade med äganderättsförbehåll, såsom till exempel finansiell leasing. Se not 16 för ytterligare information.

Elanders kvarstår med ett borgensåtagande från försäljningen av verksamheten i Kungsbacka uppgående till 26,5 Mkr per 31 december 2008, som är hänförligt till produktionsutrustning i Kungsbacka, vilket också utgör säkerhet för åtagandet.

NOT 30 Investeringsåtaganden**Investeringsåtaganden**

Kontrakterade investeringar på balansdagen som ännu inte redovisats i de finansiella rapporterna uppgår till följande belopp:

Belopp i kkr	2008	2007
Materiella anläggningstillgångar	-	1 607
Summa	-	1 607

Åtaganden avseende operationell leasing

Koncernens åtaganden avseende operationell leasing redovisas i not 8.

NOT 31 Transaktioner med närstående

Koncerninterna transaktioner och mellanhavanden har eliminerats i koncernredovisningen och är därför inte inkluderade i uppgifterna nedan avseende koncernen.

Transaktioner med närstående

Under året har följande transaktioner skett med närstående:

Belopp i kkr	2008	2007
Försäljning av varor och tjänster		
Carl Bennet med närstående företag	185	199
Joint ventures	3 218	2 025
Summa	3 403	2 224
Belopp i kkr		
Inköp av varor och tjänster		
Carl Bennet med närstående företag	559	329
Joint ventures	4 620	2 035
Summa	5 179	2 364

Transaktioner mellan koncernbolag har ägt rum på normala affärsmässiga villkor och till marknadspriser. Under året uppgick den koncerninterna omsättningen till 94 Mkr (158 Mkr). Under 2007 såldes ett av dotterföretagen till sin verkställande direktör, v v se avsnittet avseende avyttrad verksamhet. Transaktionerna med Carl Bennet rör framför allt omkostnader för Carl Bennet i hans roll som styrelseordförande i Elanders AB.

Vid periodens slut fanns följande mellanhavanden:

Belopp i kkr	2008	2007
Fordringar på närstående		
Carl Bennet med närstående företag	34	17
Joint ventures	2 104	1 213
Summa	2 138	1 230
Belopp i kkr		
Skulder till närstående		
Carl Bennet med närstående företag	252	144
Joint ventures	340	474
Summa	592	618

Ingen reservering har krävts under 2008 eller 2007 för de lån som beviljats joint ventures.

Ingen styrelseledamot eller ledande befattningshavare har eller har haft någon direkt eller indirekt delaktighet i några affärstransaktioner, mellan sig och bolaget, som är eller var ovanliga till sin karaktär med avseende på villkoren. Ersättningar till styrelseledamöter och ledande befattningshavare redovisas i not 5 till koncernens finansiella rapporter.

Avyttring av verksamheten i Kungsbacka

Den 26 januari 2007 träffades avtal om försäljning av Elanders Tryckeri AB i Kungsbacka till dess verkställande direktör, Leif Axelsson. Köpeskillingen uppgick till 46 Mkr inklusive övertagen nettoskuld. Resultatet från försäljningen uppgick till 0 Mkr. Styrelsen inhämtade ett utlåtande från Nordea Corporate Finance för att säkerställa att prissättningen var marknadsmässig, som ansåg att villkoren för avyttringen var skäliga.

NOT 32 Förvärv av verksamheter**Förvärv genomförda under 2008**

Infologistics

- Samtliga aktier i Seiz Printing Inc. i Atlanta, USA.
- Samtliga andelar i Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co KG

Förvärv genomförda under 2007

Infologistics

- Samtliga aktier i Sommer Corporate Media GmbH & Co KG, Tyskland, ett strategiskt förvärv av en ledande leverantör av informationslösningar inom segmenten Automotive, Industri & Handel samt Tjänsteföretag.
- 80 % av aktierna i Artcopy Reprodução de Imagens Ltda., Brasilien, en lokal leverantör av informationslösningar.

User Manuals

- Samtliga aktier i San Marco Hungary Kft, Ungern, ett fastighetsförvaltande bolag, i vilkens fastighet bl a verksamheten i Ungern bedrivs. Bolaget har under senare delen av 2007 fusionerats med det ungerska dotterföretaget.

Verkligt värde av förvärvade nettotillgångar

Belopp i Mkr	2008	2007
Immateriella tillgångar	0,2	18,3
Materiella anläggningstillgångar	82,3	86,3
Övriga anläggningstillgångar	1,9	0,1
Varulager	12,6	11,5
Kundfordringar	36,4	36,8
Övriga omsättningstillgångar	4,4	1,9
Likvida medel	2,0	51,5
Minoritetsintresse	–	–2,2
Ej räntebärande långfristiga skulder	–2,9	–
Räntebärande långfristiga skulder	–41,3	–43,1
Ej räntebärande kortfristiga skulder	–29,0	–91,9
Räntebärande kortfristiga skulder	–22,4	–23,2
Identifierbara nettotillgångar	44,2	46,0
Goodwill	14,6	287,6
Köpeskillning	58,8	333,6
Avgår:		
Ej utbetalda köpeskillningar	–	–34,3
Likvida medel i förvärvade bolag	–2,0	–51,5
Negativ påverkan på koncernens likvida medel	56,8	247,8

Kommentarer till förvärv genomförda under 2008

I februari 2008 förvärvade Elanders samtliga aktier i det amerikanska bolaget Seiz Printing Inc. ("Seiz") i Acworth, Atlanta, Georgia, USA. Bolaget är specialiserat på högkvalitativt offsettryck, fulfilm och logistiktjänster. Seiz har sedan tidigare skött leveranser till koncernens fordonskunder i USA. Den avtalade köpeskillningen uppgick till 3,0 MUSD, jämte övertagande av nettoskuld om ca 8 MUSD i bolaget. Den förvärvsgoodwill som uppstått om 2,2 MUSD hänför sig till framtida marknadsandelar och synergier. Seiz bidrog med en försäljning om 59 Mkr samt rörelseresultat om –0,2 Mkr mellan förvärvstidpunkten och den 31 december.

Den 21 maj 2008 förvärvades samtliga andelar i Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co. KG ("Mairs") i Stuttgart, Tyskland. Den avtalade köpeskillningen uppgick till 3,8 MEUR, jämte övertagande av en finansiell leasingsskuld om 1,6 MEUR i bolaget. Vid förvärvet uppstod en förvärvsgoodwill om ca 0,1 MEUR, som hänför sig till framtida marknadsandelar och synergier. Bolaget konsolideras från och med juni 2008. Mairs bidrog med en uppskattad försäljning om cirka 77 Mkr från förvärvstidpunkten till 31 december. I vilken utsträckning bolaget bidragit till koncernens resultat är svårt att avgöra då verksamheten omedelbart integrerades in i den befintliga verksamheten i Tyskland.

I den totala köpeskillningen nedan ingår även förvärvskostnader om ca 2,8 Mkr, hänförliga framförallt till advokatarvoden samt utgifter för rådgivningstjänster.

Det är vår bedömning att om verksamheterna hade tillhört koncernen från och med 1 januari 2008 så hade detta resulterat i en ökad nettoomsättning om cirka 62 Mkr och ett lägre rörelseresultat om cirka 10 Mkr.

Förvärv 2008 - specifikation av justeringar till verkligt värde

Belopp i Mkr	Redovisade värden i förvärvade verksamheter	Justeringar till verkligt värde	Redovisat värde i koncernen
Immateriella anläggningstillgångar	0,2	–	0,2
Materiella anläggningstillgångar	84,3	–2,0	82,3
Övriga anläggningstillgångar	1,9	–	1,9
Varulager	12,6	–	12,6
Kundfordringar	36,4	–	36,4
Övriga omsättningstillgångar	4,4	–	4,4
Likvida medel	2,0	–	2,0
Ej räntebärande långfristiga skulder	–4,5	1,6	–2,9
Räntebärande långfristiga skulder	–41,3	–	–41,3
Ej räntebärande kortfristiga skulder	–29,0	–	–29,0
Räntebärande kortfristiga skulder	–22,4	–	–22,4
Identifierbara nettotillgångar	44,6	–0,4	44,2
Goodwill			14,6
Totala köpeskillningar			58,8
Avgår:			
Ej utbetalda köpeskillningar			–
Likvida medel i förvärvad verksamhet			–2,0
Negativ påverkan på koncernens likvida medel			56,8

NOT 33 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har skett från räkenskapsårets slut fram till påskriftsdatumet för denna årsredovisning.

MODERBOLAGETS RESULTATRÄKNINGAR

Not

Belopp i kkr		2008	2007
Nettoomsättning		–	3 735
Kostnad för sålda varor och tjänster		–	–2 756
Bruttoresultat		–	979
Administrationskostnader	1	–30 313	–26 751
Övriga rörelseintäkter	2	9 948	7 753
Övriga rörelsekostnader	2	–6 686	–6 342
Rörelseresultat	3	–27 051	–24 361
Resultat från finansiella investeringar	4		
Resultat från andelar i koncernföretag		–34 607	76 058
Ränteintäkter		14 808	9 422
Övriga finansiella intäkter		39 078	8 348
Räntekostnader		–38 422	–30 663
Övriga finansiella kostnader		–74 444	–13 497
Resultat efter finansiella poster		–120 638	25 307
Skatt på årets resultat	5	18 473	34 813
Årets resultat		–102 165	60 120
Utdelning per aktie		0,00 kr ¹⁾	4,50 kr

¹⁾ Av styrelsen föreslagen utdelning.

MODERBOLAGETS BALANSRÄKNINGAR

Belopp i kkr	Not	2008	2007
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella tillgångar	6	4 189	3 719
Materiella anläggningstillgångar	7	714	776
Aktier i dotterbolag	8	1 008 427	1 082 857
Andel i joint venture	9	9 641	9 641
Andra långfristiga värdepappersinnehav	10	2 093	2 093
Fordringar på koncernföretag		199 096	195 152
Övriga fordringar		1 306	1 396
Uppskjutna skattefordringar	5	75 938	41 914
Summa anläggningstillgångar		1 301 404	1 337 548
Omsättningstillgångar			
Kundfordringar		50	133
Fordringar på koncernföretag		127 010	130 070
Aktuella skattefordringar		245	992
Övriga fordringar	11	3 081	113 107
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		3 263	6 965
Likvida medel		836	63
Summa omsättningstillgångar		134 485	251 330
SUMMA TILLGÅNGAR		1 435 889	1 588 878

MODERBOLAGETS BALANSRÄKNINGAR

Belopp i kkr	Not	2008	2007
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		97 650	97 650
Reservfond		332 383	332 383
		430 033	430 033
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		215 313	239 122
Årets resultat		-102 165	60 120
		113 148	299 242
Summa eget kapital		543 181	729 275
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		1 497	1 833
Övriga avsättningar	12	4 256	3 282
Summa avsättningar		5 753	5 115
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	13	–	159 155
Övriga skulder		103	103
Summa långfristiga skulder		103	159 258
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	13	751 334	458 584
Leverantörsskulder		3 658	10 380
Skulder till koncernföretag		99 949	211 756
Övriga skulder		22 443	502
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	14	9 468	14 008
Summa kortfristiga skulder		886 852	695 230
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		1 435 889	1 588 878
Ställda säkerheter	15	29 800	237 750
Ansvarsförbindelser	15	146 216	110 740

MODERBOLAGETS KASSAFLÖDESANALYSER

Belopp i kkr	Not	2008	2007
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	16	-120 638	25 307
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	16	68 264	-36 112
Betald skatt		-	273
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		-52 374	-10 532
<i>Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital</i>			
Ökning(-)/Minskning(+) av rörelsefordringar		4 169	71 946
Ökning(+)/Minskning(-) av rörelseskulder		-9 321	23 271
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-57 526	84 685
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella och immateriella tillgångar	6, 7	-1 352	-6 970
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	7	110 388	56
Investeringar i dotterföretag	8	-21 767	-120 328
Lämnade aktieägartillskott		-10 886	-
Erhållna (+) / - lämnade koncernbidrag		-55 537	60 505
Investeringar i andra aktier		-	-2 093
Förändring i långfristiga fordringar		90	210
In- och utlåning till dotterföretag		-19 382	-174 964
Kassaflöde från investeringsverksamheten		1 554	-243 584
Finansieringsverksamheten			
Förändring av lång- och kortfristig upplåning		100 687	36 889
Till aktieägare lämnad utdelning		-43 942	-24 412
Nyemission		-	146 450
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		56 745	158 927
Årets kassaflöde		773	28
Likvida medel vid årets ingång		63	35
Likvida medel vid årets utgång		836	63
Förändring av nettoskuld			
Nettoskuld vid årets ingång		619 509	582 741
Förändring av räntebärande skulder och likvida medel		132 486	36 768
Nettoskuld vid årets utgång		751 995	619 509
Operativt kassaflöde			
Kassaflöde från den löpande verksamheten, exkl. finansiella poster och betald skatt		-33 912	34 744
Nettoinvesteringar		1 554	-243 584
Operativt kassaflöde		-32 358	-208 840

FÖRÄNDRINGAR I MODERBOLAGETS EGNA KAPITAL

Belopp i kkr	Aktiekapital ¹⁾	Reservfond	Överkursfond	Balanserad vinst samt årets resultat	Summa
Ingående balans 2007-01-01	83 700	332 383	–	87 470	503 553
Årets resultat	–	–	–	60 120	60 120
Nyemission	13 950	–	132 500	–	146 450
Utdelning	–	–	–	–24 412	–24 412
Erhållet koncernbidrag	–	–	–	60 505	60 505
Skatt på erhållet koncernbidrag	–	–	–	–16 941	–16 941
Utgående balans 2007-12-31	97 650	332 383	132 500	166 742	729 275
Årets resultat	–	–	–	–102 165	–102 165
Utdelning	–	–	–	–43 942	–43 942
Lämnat koncernbidrag	–	–	–	–55 537	–55 537
Skatt på lämnat koncernbidrag	–	–	–	15 550	15 550
Utgående balans 2008-12-31	97 650	332 383	132 500	–19 352	543 181

¹⁾ Antal aktier framgår av not 24 till koncernens finansiella rapporter.

För moderbolagets redovisningsprinciper hänvisas till not 1 i koncernens finansiella rapporter

NOT 1 Revisionsarvoden

Belopp i kkr	2008	2007
PricewaterhouseCoopers AB		
Revisionsarvoden	650	–
Arvoden för övriga uppdrag	150	–
Övriga ²⁾		
Revisionsarvoden	–	359
Arvoden för övriga uppdrag ¹⁾	426	661
Summa	1 226	1 020

¹⁾ I 2007 års arvoden för övriga uppdrag ingår arvode om 625 för utfärdande av revisorsintyg samt annat arbete utfört i samband med nyemissionen. Dessa arvoden har ej kostnadsförts, utan istället redovisats som en reduktion av tillfört kapital i nyemissionen.

²⁾ Arvodena avser huvudsakligen revisionsfirman Deloitte AB.

Med revisionsuppdrag avses granskningen av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisorer att utföra samt rådgivning eller annat biträdande som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförande av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är övriga uppdrag.

NOT 2 Övriga rörelseintäkter och övriga rörelsekostnader

Övriga rörelseintäkter

Belopp i kkr	2008	2007
Kursvinster	9 396	6 925
Övrigt	552	828
Summa	9 948	7 753

Övriga rörelsekostnader

Belopp i kkr	2008	2007
Kursförluster	–6 686	–6 342
Summa	–6 686	–6 342

NOT 3 Personal

Den totala sjukfrånvaron i moderbolaget uppgår till 0,0 % av ordinarie arbetstid. Någon övrig information avseende sjukfrånvaron lämnas ej, då denna kan härledas till enskilda individer.

För övrig personalrelaterad information – se not 5 till koncernens finansiella rapporter.

NOT 4 Finansiella intäkter och kostnader

Belopp i kkr	2008	2007
Resultat från andelar i koncernföretag		
Aktieutdelningar från dotterbolag	136 919	38 311
Realisationsresultat vid försäljning av aktier i dotterföretag	–	38 063
Nedskrivning av aktier i dotterbolag	–171 526	–316
Summa	–34 607	76 058
Ränteintäkter		
Ränteintäkter, externa	908	126
Ränteintäkter, dotterbolag	13 900	9 296
Summa	14 808	9 422
Övriga finansiella intäkter		
Kursvinster	39 078	8 348
Övrigt	–	–
Summa	39 078	8 348
Räntekostnader		
Räntekostnader, externa	–34 789	–28 145
Räntekostnader, dotterbolag	–3 633	–2 518
Summa	–38 422	–30 663
Övriga finansiella kostnader		
Kursförluster	–54 151	–13 224
Övrigt	–20 293	–273
Summa	–74 444	–13 497

NOT 5 Skatter

Skatt på årets resultat

Belopp i kkr	2008	2007
Skatteeffekt på koncernbidrag	–15 550	16 941
Uppskjuten skatt	34 023	17 872
Redovisad skatt	18 473	34 813

Under 2007 har tvister med Skatteverket avgjorts till bolagets fördel, varmed under-skottsavdrag om 74,6 Mkr gjordes tillgängliga för kvittning mot framtida skattepliktiga vinster.

Uppskjutna skattefordringar

Belopp i kkr	2008	2007
Ej utnyttjade underskottsavdrag	66 326	36 899
Övriga poster	9 612	5 015
Avgår ej bokförda uppskjutna skattefordringar	–	–
Summa bokförda uppskjutna skattefordringar	75 938	41 914

Avstämning av redovisad skatt i moderbolaget

Belopp i kkr	2008	2007
Resultat före skatt	–120 638	25 306
Skatt enligt i Sverige gällande skattesats om 28 (28 %)	33 779	–7 086
Skatteeffekt av:		
Förändring i bedömning av uppskjutna skattefordringar	–	20 879
Effekt av förändrad bolagsskattesats	–4 909	–
Ej skattepliktiga utdelningar från dotterbolag	38 337	10 727
Ej skattepliktig realisationsvinst vid försäljning av aktier	–	10 658
Ej avdragsgilla nedskrivningar av aktier i dotterbolag	–48 027	–88
Bidrag, representation och föreningskostnader	–109	–227
Övrigt	–598	–50
Redovisad skatt	18 473	34 813

NOT 6 Immateriella anläggningstillgångar

Belopp i kkr	Goodwill		Övriga immateriella tillgångar		Summa	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde	1 959	1 959	4 153	935	6 112	2 894
Inköp	–	–	1 159	3 218	1 159	3 218
Försäljningar inkl avyttringar/utrangeringar	–	–	–	–	–	–
Utgående anskaffningsvärden	1 959	1 959	5 312	4 153	7 271	6 112
Ingående ackumulerade avskrivningar	–392	–294	–975	–769	–1 367	–1 063
Försäljning inkl avyttringar/utrangeringar	–	–	–	–	–	–
Årets avskrivningar	–98	–98	–591	–206	–689	–304
Utgående ackumulerade avskrivningar	–490	–392	–1 566	–975	–2 056	–1 367
Ingående ackumulerade nedskrivningar	–	–	–1 026	–	–	–
Årets nedskrivningar	–	–	–	–1 026	–	–1 026
Utgående ackumulerade nedskrivningar	–	–	–1 026	–1 026	–1 026	–1 026
Utgående planenligt restvärde	1 469	1 567	2 720	2 152	4 189	3 719

Årets avskrivningar av immateriella anläggningstillgångar har i sin helhet belastat resultatposten administrationskostnader. Övriga immateriella tillgångar avser programvaror.

NOT 7 Materiella anläggningstillgångar

Belopp i kkr	Byggnader och mark		Inventarier, verktyg och installationer		Summa	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärde	–	153 636	1 540	14 610	1 540	168 246
Inköp/investeringar	–	3 582	193	170	193	3 752
Försäljningar/utrangeringar	–	–157 218	–	–13 240	–	–170 458
Utgående anskaffningsvärde	–	–	1 733	1 540	1 733	1 540
Ingående ackumulerade av- och nedskrivningar	–	–87 978	–764	–13 208	–764	–101 186
Årets avskrivningar	–	–1 856	–255	–366	–255	–2 222
Årets nedskrivningar	–	–	–	–	–	–
Försäljningar/utrangeringar	–	89 834	–	12 810	–	102 644
Utgående ackumulerade av- och nedskrivningar	–	–	–1 019	–764	–1 019	–764
Utgående anskaffningsvärde	–	–	714	776	714	776

Avskrivningar under året om totalt –255 (–2 222) belastade kostnad för sålda varor och tjänster i resultaträkningen med 0 (–1 969) samt administrationskostnader med –255 (–253).

Någon finansiell leasing förekommer ej.

NOT 8 Aktier i dotterbolag

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående bokfört värde	1 082 857	962 595
Investering i dotterbolag	21 767	120 328
Lämnade aktieägartillskott	75 328	350
Nedskrivning av aktier i dotterbolag	-171 526	-316
Försäljning av dotterbolag	-	-100
Utgående bokfört värde	1 008 426	1 082 857

Under året har följande dotterföretag erhållit aktieägartillskott:

Bolag:	Belopp i kkr
Elanders Italy S.r.l.	18 221
Elanders Infoprint AB	200
Elanders Seiz Inc.	40 521
Elanders Infomedia Systems AB	5 500
Elanders Digital Hungary Kft	10 886
	75 328

Under året gjorda nedskrivningar hänför sig till Elanders Infoprint AB (136 919), Elanders Digital Hungary Kft (10 886), Elanders Italy S.r.l. (18 221), samt Elanders Infomedia Systems AB (5 500).

Namn	Organisationsnr	Säte	Antal aktier	Ägd andel i procent	Innehavets bokförda värde
Elanders Anymedia AB	556559-5922	Stockholm, Sverige	6 000	100	13 614
Elanders Beijing Printing co	77765103X	Peking, Kina	-	100	66 564
Elanders do Brasil Ltda	08.789936/0001-55	São Paulo, Brasilien	-	100	11 559
Elanders Artcopy Ltda	51.959.310/0001-79	São Paulo, Brasilien	-	80	-
Elanders Digital Hungary Kft	20-09-065926	Budapest, Ungern	-	100	0
Elanders Germany GmbH	HRB722349	Waiblingen, Tyskland	-	100	108 576
Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co. KG	HRB211285	Ostfildern, Tyskland	-	100	-
Elanders Hindson Ltd	GB 3788582	Newcastle, Storbritannien	-	100	31 403
Elanders Hungary Kft	20-09-065426	Zalalövö, Ungern	-	100	86 112
Elanders Infologistics AB	556121-8891	Kungsbacka, Sverige	314 330	100	536 765
Elanders Sverige AB	556262-1689	Göteborg, Sverige	-	100	-
Elanders Infomedia Systems AB	556229-6938	Kungsbacka, Sverige	1 000	100	100
Elanders Infoprint AB	556099-5663	Kungsbacka, Sverige	30 000	100	50 342
Elanders International AB	556058-0622	Kungsbacka, Sverige	1 000	100	155
Elanders Italy S.r.l.	5686620963	Ponzano Veneto, Italien	-	100	93
Elanders Polska Sp.z.o.o	KRS 0000101815	Plonsk, Polen	-	100	39 869
Elanders Seiz Inc.	58-1448183	Atlanta, USA	-	100	62 288
Elanders UK Ltd.	GB 2209256	Harrogate, Storbritannien	-	100	923
Novum Grafiska A/S	980849910	Oslo, Norge	-	52	63
Summa					1 008 426

För de bolag som ej ägs direkt av moderbolaget anges inget bokfört värde.

NOT 9 Andelar i joint ventures

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående bokfört värde	9 641	9 641
Investeringar	-	-
Utgående bokfört värde	9 641	9 641

Innehavet av andelar i joint ventures består av följande bolag:

Bolag	Säte	Procentuellt innehav
Hansaprint Elanders Hungary Kft	Ungern	50

Finansiell information i sammandrag för joint ventures

Belopp i kkr	2008	2007
Andel (50 %) av:		
- totala tillgångar	16 776	14 607
- totala skulder	3 541	2 605
- nettoomsättning	19 126	13 305
- resultat före skatt	103	489

NOT 10 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Belopp i kkr	2008	2007
Ingående bokfört värde	2 093	-
Investeringar	-	2 093
Utgående bokfört värde	2 093	2 093

Andra långfristiga värdepappersinnehav utgörs huvudsakligen av aktier i Webtop Solutions AS i Norge, där Elanders innehav utgör 7 % av aktierna. Webtop Solutions AS är ej noterat på börs.

NOT 11 Övriga fordringar

I 2007 års övriga kortfristiga fordringar ingick en fordran avseende köpeskilling om 111 Mkr för den fastighet i Kungsbacka som såldes under slutet av 2007. Fordran reglerades i februari 2008.

NOT 12 Övriga avsättningar

Belopp i kkr	2008	Årets avsättningar	lanspråktaget under året	Återföring outnyttjade belopp	Omräkningseffekter	2007
Miljöåtaganden	1 500	–	–	–	–	1 500
Strukturåtgärder	1 450	1 900	–450	–	–	–
Övrigt	1 306	–	–476	–	–	1 782
Summa	4 256	1900	–926	–	–	3 282

Miljöåtaganden baserar sig på åtaganden som vid balansdagens slut ännu inte är avslutade.

NOT 13 Skulder till kreditinstitut**Förfallostrukturen**

Förfallostrukturen för moderbolagets långfristiga räntebärande lån fördelar sig enligt följande:

Belopp i kkr	2008	2007
2008	–	53 052
2009	–	53 052
2010	–	53 051
2011	–	–
Summa	–	159 155

Kortfristiga räntebärande skulder:

Belopp i kkr	2008	2007
Kortfristiga lån	183 716	53 052
Utnyttjade checkräkningskrediter	567 618	405 532
Summa	751 334	458 584

Beviljade checkräkningskrediter uppgår till 653 (653) Mkr.

Per 31 december 2008 låg räntorna för lånen i intervallet 3,623–3,670 %.

NOT 14 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Belopp i kkr	2008	2007
Semesterlöneskuld	2 029	3 966
Sociala avgifter	3 626	4 349
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 813	5 693
Summa	9 468	14 008

NOT 15 Ställda säkerheter och eventalförpliktelser**Ställda säkerheter**

Belopp i kkr	2008	2007
Fastighetsinteckningar	–	132 300
Företagsinteckningar	3 300	70 950
Övriga ställda säkerheter	26 500	34 500
Summa	29 800	237 750

Varav utgivits till:

– kreditinstitut	29 800	237 750
Summa	29 800	237 750

Eventalförpliktelser

Belopp i kkr	2008	2007
Borgens- och ansvarsförbindelser avseende dotterbolag	146 216	110 740
Summa	146 216	110 740

Övriga ställda säkerheter avser främst tillgångar belastade med äganderättsförbehåll.

Elanders kvarstår med ett borgensåtagande från försäljningen av verksamheten i Kungsbacka uppgående till 26,5 Mkr per 31 december 2008, som är hänförligt till produktionsutrustning i Kungsbacka, vilket också utgör säkerhet för åtagandet.

NOT 16 Tilläggsupplysningar till kassaflödesanalyser**Likvida medel**

Likvida medel består framförallt av kassa samt banktillgodohavanden. Kortfristiga placeringar klassificeras som likvida medel när:

- risken för förändring av verkligt värde är obetydlig.
- de lätt kan omsättas.
- förfallodagen ligger närmare än tre månader från tidpunkten för förvärvet.

Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

Belopp i kkr	2008	2007
Av- och nedskrivning av immateriella och materiella anläggningstillgångar	944	3 552
Nedskrivning av aktier i dotterföretag	171 526	316
Ej kassaflödespåverkande utdelning	–136 919	–
Resultat vid försäljning av aktier och andelar	–	–38 063
Övriga poster	32 713	–1 917
Summa	68 264	–36 112

Betalda räntor

Belopp i kkr	2008	2007
Betald ränta	–38 492	–30 584
Erhållen ränta	14 808	9 422
Summa	–23 684	–21 162

Erhållna utdelningar

136 919 38 311

Utdelning har erhållits under året från Elanders Infoprint AB om 136 919.

NOT 17 Transaktioner med närstående

Under året har följande transaktioner skett med närstående:

Belopp i kkr	2008	2007
<i>Försäljning av varor och tjänster ¹⁾</i>		
Dotterföretag	–	305
Carl Bennet med närstående företag	185	158
Summa	185	463
<i>Inköp av varor och tjänster ²⁾</i>		
Dotterföretag	4 619	3 553
Carl Bennet med närstående företag	559	329
Summa	5 178	3 882

¹⁾ Inkluderas i Övriga rörelseintäkter.

²⁾ Inkluderas i Övriga rörelsekostnader.

Moderbolagets försäljning till dotterbolag uppgår till 0 Mkr (0,3 Mkr) och utgörs av hyresintäkter. Moderbolaget fakturerar även dotterbolagen för gjorda utlägg avseende koncerngemensamma tjänster för revision, försäkringar etc. Faktureringen avseende sådana utlägg och de kostnader som utläggerna avser har redovisats netto. Under år 2008 uppgick moderbolagets fakturering för gjorda utlägg till 45,9 Mkr (28,3 Mkr).

Transaktionerna mellan Carl Bennet med närstående företag samt Elanders rör framförallt omkostnader för Carl Bennet i hans roll som styrelseordförande i Elanders AB. Med närstående företag avses Carl Bennet AB.

Vid periodens slut fanns följande mellanhavanden:

Belopp i kkr	2008	2007
<i>Fordringar på närstående</i>		
Joint venture	1 640	–
Carl Bennet med närstående företag	34	17
Dotterföretag	326 106	325 222
Summa	327 780	325 239
<i>Skulder till närstående</i>		
Carl Bennet med närstående företag	252	144
Dotterföretag	99 949	211 756
Summa	100 201	211 900

Moderbolaget har per 31 december 2008 utställda lån till dotterföretag och joint ventures om följande belopp (i tusental):

	Valuta	Belopp	Räntesats per 31 dec 2008
Elanders Germany GmbH	EUR	14 250	4,44 %
Elanders Seiz Inc.	USD	3 492	2,87 %
Elanders Italy s.r.l.	EUR	250	3,50 %
Hansaprint Elanders Hungary Kft	EUR	150	6,00 %
Elanders Artcopy Ltda	USD	240	3,22 %

Ingen reservering har krävts under 2008 eller 2007 för de lån som beviljats dotterföretag. Utöver detta har Elanders AB ett lån från Elanders Polska Sp.z.o. o om 6,5 MPLN som löper med 6,6 % ränta.

Ingen styrelseledamot eller ledande befattningshavare har eller har haft någon direkt eller indirekt delaktighet i några affärstransaktioner, mellan sig och bolaget, som är eller var ovanliga till sin karaktär med avseende på villkoren.

Ersättningar till styrelseledamöter och ledande befattningshavare redovisas i not 5 till koncernens finansiella rapporter.

Elanders AB har under året lämnat koncernbidrag till följande bolag:

Belopp i kkr	2008
Elanders Anymedia AB	9 887
Elanders Infomedia Systems AB	10 500
Elanders International AB	150
Elanders Infologistics AB	19 000
Elanders Sverige AB	16 000
Totalt	55 537

Styrelsen och verkställande direktören intygar härmed att årsredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen samt RFR 2.1 och ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat och att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför.

Styrelsen och verkställande direktören intygar härmed att koncernredovisningen har upprättats enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och ger en rättvisande bild av koncernens ställning och resultat och att förvaltningsberättelsen för koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som de företag som ingår i koncernen står inför.

Av moderbolagets egna kapital vid balansdagen beror inget belopp på att tillgångar och skulder värderats till verkligt värde enligt 4 kap 14 § Årsredovisningslagen.

I koncernens egna kapital ingår orealiserade värdeförändringar på finansiella instrument till ett nettobelopp uppgående till -0,5 Mkr.

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att till årsstämman förfogande stående vinstmedel och andra fria fonder i moderbolaget uppgående till 113 147 800 kr, disponeras enligt följande att:

- 113 147 800 kr, balanseras i ny räkning.

Denna årsredovisning kommer att framläggas på årsstämman den 23 april 2009 för fastställande.

Mölnlycke den 6 mars 2009

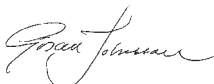
Carl Bennet
Ordförande

Tore Åberg
Vice ordförande

Ingegerd Gréen

Göran Johnsson

Hans-Olov Olsson

Kerstin Paulsson

Per Hansson

Johan Stern

Tomas Svensson

Patrick Holm
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har avgivits den 6 mars 2009
PricewaterhouseCoopers AB

Mikael Eriksson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Johan Rippe
Auktoriserad revisor

TILL ÅRSSTÄMMAN I ELANDERS AB
ORGANISATIONSNUMMER 556008-1621

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Elanders AB (publ) för räkenskapsåret 2008. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 82–122. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen samt för att internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av koncernredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upprättat årsredovisningen

och koncernredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med internationella redovisningsstandarder IFRS sådana de antagits av EU och årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, disponerar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Göteborg den 6 mars 2009
PricewaterhouseCoopers AB

Mikael Eriksson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Johan Rippe
Auktoriserad revisor

BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT

Välkommen till
Elanders årsstämma 2008!

Måndag 21 april 2008 kl. 13.00

Elanders är ett publikt, svenskt aktiebolag vars aktier är noterade på Stockholmsbörsen, NASDAQ, OMX Nordic inom segmentet Small Cap.

Elanders tillämpar *Svensk kod för bolagsstyrning* (Koden) och upprättar i enlighet därmed denna bolagsstyrningsrapport för 2008 vilken beskriver Elanders bolagsstyrning innefattande ledning och förvaltning samt den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen. Denna rapport är inte en del av den formella årsredovisningen och har inte granskats av bolagets revisorer. I Elanders finns följande avvikelse från koden.

TILLÄMPNING AV KODEN

Koden utgår ifrån principen "följ eller förklara" vilket innebär att ett bolag som tillämpar koden kan avvika ifrån enskilda regler men i så fall ska förklara anledningen härtill.

- Styrelsens ordförande är ordförande i valberedningen

Denna avvikelse förklaras nedan under valberedningsavsnittet.

BOLAGSSTYRNINGEN I ELANDERS – EN KORT ÖVERBLICK

Bolagsstyrningen i Elanders utgår ifrån lagar, noteringsavtal, riktlinjer och god praxis.

Elanderskoncernens styrning, ledning och kontroll fördelas mellan aktieägarna på bolagsstämman, styrelsen och verkställande direktören i enlighet med aktiebolagslagen och bolagsordningen. Aktieägarna utser bolagets valberedning, styrelse och revisorer vid den ordinarie bolagsstämman (årsstämman). Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ. Se figur sid 127.

ÅRSSTÄMMAN

Vid årsstämman 2008 utsåg aktieägarna styrelseledamöter samt fastställde arvoden till dessa enligt ett förslag från valberedningen, samt arvode till revisorerna. Vidare för rättade stämman val av valberedning, styrelsens ordförande samt revisorer. I övrigt fattades följande beslut att:▶

- fastställa årsredovisningen för 2007.
 - enligt styrelsens förslag i kallelsen fastställa att utdelning för 2007 lämnas med 4,50 kronor per aktie samt att avstämningsdagen för utdelning var den 24 april 2008.
 - bevilja styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2007.
 - enligt förslaget i kallelsen, för verksamhetsåret 2008, bevilja styrelsen arvode inklusive utskottsarbete om totalt 2 375 000 kronor att fördelas inom styrelsen såsom angivits i kallelsen.
 - enligt förslaget i kallelsen till styrelseledamöter för tiden intill dess att årsstämman 2009 hållits utse:
 - Carl Bennet** (omval)
 - Ingegerd Gréen** (omval)
 - Patrick Holm** (VD) (omval)
 - Göran Johnsson** (omval)
 - Hans-Olov Olsson** (omval)
 - Kerstin Paulsson** (omval)
 - Johan Stern** (omval)
 - Tore Åberg** (omval)
 - enligt förslaget i kallelsen utse Carl Bennet till styrelsens ordförande.
 - enligt förslaget i kallelsen utse PricewaterhouseCoopers AB till revisor.
 - till ledamöter i valberedningen utse:
 - Carl Bennet**, Carl Bennet AB (omval)
 - Göran Erlandsson**, representant för de mindre aktieägarna (omval)
 - Hans Hedström**, HQ Fonder (omval)
 - Nils Petter Hollekim**, Odin Fonder (omval)
 - Stefan Roos**, SEB Fonder (omval)
 - Caroline af Ugglas**, Investment AB Latour och Skandia Liv (omval)
 - godkänna styrelsens i kallelsen lämnade förslag till ersättningar till ledande befattningshavare.

Några ytterligare bolagsstämmor förutom årsstämman hölls inte under året. Protokoll från Elanders bolagsstämmor finns på bolagets webbplats, www.elanders.com under Investor relations, Bolagsstyrning.

VALBEREDNINGEN

Valberedningen utarbetar förslag till årsstämman avseende val av och arvode till styrelsens ordförande, övriga styrelseledamöter och utskottsledamöter samt revisorer, de senare dessförinnan föreslagna av revisionsutskottet. Under året sammanträdde valberedningen två gånger och behandlade då även styrelsens arbete, styrelseledamöternas oberoende, styrelseledamöternas utvärdering av styrelsens arbete, utskottens arbete, revisionen samt valberedningens sammansättning. Valberedningen har under året bestått av Carl Bennet, ordförande (Carl Bennet AB), Göran Erlandsson (representant för de mindre aktieägarna),

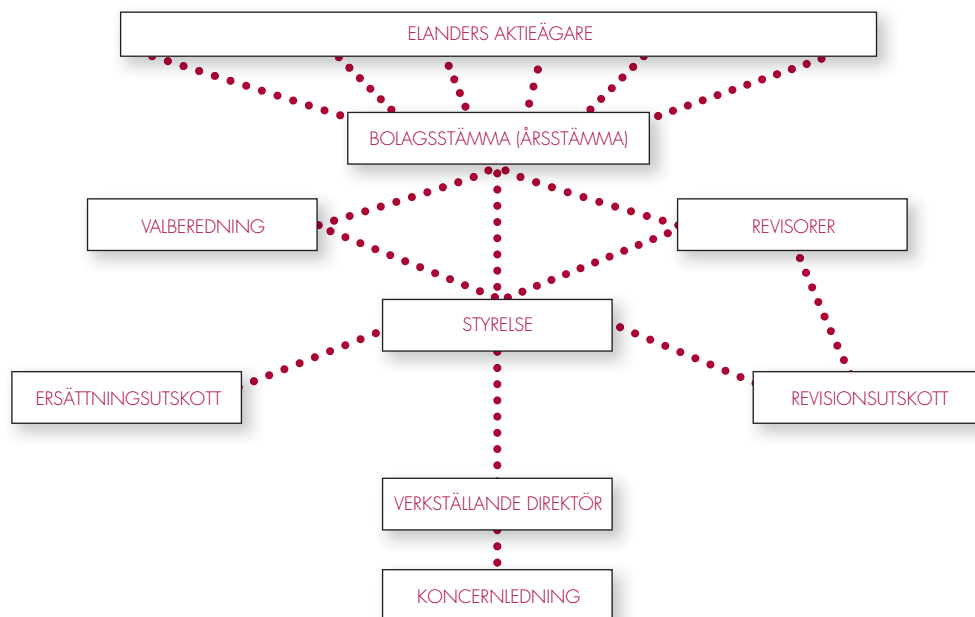
Hans Hedström (HQ Fonder), Nils Petter Hollekim (Odin Fonder), Stefan Roos (SEB Fonder) samt Caroline af Ugglas (Investment AB Latour och Skandia Liv). Samtliga ledamöter, utom Stefan Roos, verkar inför årsstämman 2009. Inga arvoden har utgått till valberedningens ledamöter. Styrelsens ordförande är ordförande i valberedningen vilket inte är i enlighet med Kodex. Det ter sig dock naturligt att den röstmässigt störste ägaren är ordförande i valberedningen eftersom denne likväl torde ha ett avgörande inflytande över valberedningens sammansättning genom sin röstmajoritet på bolagsstämman. Valberedningen sammanträder vid behov, dock minst en gång årligen. Valberedningen väljs av årsstämman på förslag från valberedningen med hänsyn till den aktuella ägarbilden och med målet om bredast möjliga ägarrepresentation. Ledamöternas kontaktinformation finns i årsredovisningen samt på bolagets webbplats, www.elanders.com under Investor relations, Bolagsstyrning.

STYRELSEN OCH DESS ARBETE UNDER 2008

Styrelsen utses av årsstämman på förslag från valberedningen. Styrelsen är ytterst ansvarig för bolagets förvaltning, övervakar verkställande direktörens arbete och följer löpande verksamhetens utveckling samt tillförlitligheten i bolagets interna kontroll. Vidare beslutar styrelsen om större organisatoriska förändringar, investeringar och avyttringar samt fastställer budget och årsbokslut. Styrelsen har det yttersta ansvaret för att bolaget har tillfredsställande system för intern kontroll samt att redovisningshandlingar upprättas och är tillförlitliga när de publiceras. Kontrollsystem kan emellertid inte helt undanröja risken för större avvikelser. Bolaget och dess ledning har flera andra metoder för att kontrollera de risker som sammanhänger med verksamheten. Styrelsen bistår ledningen med att löpande på ett strukturerat sätt övervaka och identifiera affärsrisker samt inrikta arbetet i bolaget mot att hantera de mest betydande riskerna. I sammanfattning utgör detta styrelsens ansvar för bolagets förvaltning.

Styrelsen i Elanders har under året bestått av Carl Bennet, ordförande, Tore Åberg, vice ordförande, Ingegerd Gréen, Patrick Holm, Göran Johnsson, Hans-Olov Olsson, Kerstin Paulsson och Johan Stern. Vidare har de anställda representerats i styrelsen av Carianne Röjerås, sedermera ersatt av Per Hansson, och Marie Trollius, sedermera ersatt av Tomas Svensson. De anställdas suppleanter under året har varit Per Hansson, sedermera ordinarie, Tomas Svensson, sedermera ordinarie, samt Lena Hassini. Av styrelsens stämموvalda ledamöter är samtliga utom Patrick Holm oberoende i förhållande till bolaget. Ingegerd Gréen, Patrick Holm, Göran Johnsson, Hans-Olov Olsson och Kerstin Paulsson är oberoende i förhållande till bolagets större ägare (>10 procent av röster eller aktier).

Styrelsen har utarbetat och fastställt en arbetsordning som reglerar arbetsfördelningen mellan styrelsen, dess ordförande och verkställande direktören. Den innehåller

vidare en övergripande plan för styrelsens sammanträden och instruktioner om ekonomisk rapportering samt de ärenden som ska åläggas styrelsen. Arbetsordningen ses över en gång årligen samt därutöver vid behov.

Styrelsen sammanträder vid sju ordinarie tillfällen under året; fyra gånger i samband med bokslutsrapport och kvartalsrapporterna, ett möte som är särskilt inriktat på strategifrågor, ett möte rörande fastställandet av det kommande årets budget samt ett konstituerande sammanträde direkt efter årsstämman. Dessutom kallas styrelsen till ytterligare sammanträden vid behov. Vid sammanträdena som behandlar rapporten för årets första nio månader samt det möte som behandlar bokslutsrapporten deltar revisorerna för att meddela styrelsen i sin helhet resultatet av revisionen.

Under året följde styrelsen sammanträdesplanen. Därutöver träffades styrelsen vid sex tillfällen i frågor avseende investeringar, företagsförvärv, strukturåtgärder och därmed sammanhängande kommunikation med aktiemarknaden. I övrigt har styrelsen under året främst varit engagerad i frågor som rör bedömningar av marknad, omvärld och affärs läge samt koncernens strategier för expansion, främst förvärven i Tyskland och USA. Vidare har styrelsen särskilt nära följt utvecklingen i de svenska och ungerska verksamheterna. På det konstituerande sammanträdet ses arbetsordningen och instruktionen för VD över samt fattas beslut avseende firmatecknare. Vidare fastställs arbetsordningar för ersättningsutskottet och revisionsutskottet samt utses ledamöter i dessa utskott.

Vid det konstituerande sammanträde som följde efter årsstämman 2008 utsågs Tore Åberg till styrelsens vice ordförande. Bolagets firma beslöts tecknas av styrelsen i sin helhet samt två i förening av styrelsens ordförande, verkställande direktören och ekonomidirektören. Vid det

möte som behandlade bokslutsrapporten träffade styrelsen revisorerna utan att VD eller någon annan medlem av koncernledningen var närvarande. Styrelsen reser så ofta det är möjligt för att besöka och hålla sina sammanträden på något av koncernens dotterbolag i Sverige eller utomlands. Under 2008 besökte styrelsen verksamheten i Peking. Ledamöternas ersättningar och närvaro under året framgår i närmare detalj i tabellen på sid 129.

STYRELSENS ORDFÖRANDE

Styrelsens arbete leds och organiseras av dess ordförande, som håller en löpande dialog med verkställande direktören samt ansvarar för att styrelsen fullgör sina uppgifter och att ledamöterna löpande får den information som behövs för att styrelsearbetet ska hålla hög kvalitet och utövas enligt bestämmelserna i lagen och i avtalet med börsen. Styrelsens ordförande har under året också sett till att styrelsens arbete utvärderats och att styrelsen och valberedningen har informerats om resultatet av utvärderingen. Utvärderingen sker årligen i enkätform och behandlar sammansättning, ersättning, styrelsematerial, administration, arbetssätt, mötenas innehåll, avrapportering från utskott och utbildning. Utvärderingen sker enligt en skala 1–5 där 5 är högsta betyg. För 2008 blev det genomsnittliga betyget 4,46 (4,46). Vidare företräder styrelsens ordförande bolaget i ägarfrågor och förmedlar synpunkter från ägarna inom styrelsen. Styrelsens ordförande utses av årsstämman.

ERSÄTTNINGSKOTTET

Ersättningsutskottet utses inom styrelsen med beaktande av mest lämpade kompetens i ersättningsfrågor. Utskottet behandlar och beslutar i frågor avseende ersättningar till verkställande direktören och chefer som rapporterar direkt till honom. Beslut om ersättningar till övriga ►►►

- ► medarbetare i ledande ställningar i koncernen fattas på så sätt att medarbetarens ersättning bestäms av närmaste chef i samråd med dennes närmaste chef, även benämnd "farfarsprincipen". Under året sammanträdde utskottet två gånger varvid arbetsordning fastställdes och förslag till ersättningar samt riktlinjer för dessa utarbetades. Utskottet har under året bestått av Carl Bennet, ordförande, Ingegerd Gréen, Hans-Olov Olsson och Tore Åberg. Koncernens riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare finns i not 5 till den formella årsredovisningen samt på bolagets webbplats, www.elanders.com under Investor relations, Bolagsstyrning. Bolagen har inte ställt ut och ämnar inte ställa ut några optionsprogram.

REVISIONSUTSKOTTET

Revisionsutskottet utses inom styrelsen utifrån erfarenhet av och kompetens inom rapportering, redovisning och intern kontroll. Utskottet följer en arbetsordning som fastställts av styrelsen. Dess huvudsakliga uppgifter är att övervaka den interna kontrollen, rutinerna för finansiell rapportering, efterlevnad av därmed sammanhängande lagar och bestämmelser samt revisionen i koncernen.

Vidare utvärderar utskottet revisorernas kvalifikationer och deras oberoendeställning. Revisionsutskottet rapporterar löpande sina iakttagelser till styrelsen och lämnar, när så är aktuellt, förslag till val av revisorer till valberedningen. Utskottet sammanträder minst två gånger per år samt därutöver vid behov. Vid sammanträdena medverkar normalt revisorerna. Under året sammanträdde utskottet 4 gånger. Vid dessa tillfällen behandlades förslag till val av revisorer, revisorernas rapportering beträffande granskningen av niomånadersrapporten och årsboks slutet, bolagets förhållande till Svensk Kod för Bolagsstyrning samt internkontrollfrågor i dotterbolagen. Bolagets revisionsutskott har under året bestått av Tore Åberg, ordförande, Göran Johnsson, Kerstin Paulsson och Johan Stern.

VERKSTÄLLANDE DIREKTÖREN

Verkställande direktören är koncernchef samt ledamot av styrelsen och leder koncernens verksamhet inom de ramar som styrelsen har fastställt. Dessa ramar är formaliserade i en VD-instruktion som är fastställd och utgiven av styrelsen. Verkställande direktören tecknar firmen för löpande förvaltningsåtgärder enligt aktiebolagslagen samt tecknar firmen i koncernens samtliga dotterbolag. Han ansvarar för att styrelsen förses med löpande rapportering av koncernens resultat och ställning samt underlag för de beslut som styrelsen har att fatta. Verkställande direktören håller därutöver styrelsens ordförande löpande informerad om verksamheten samt förser styrelsen med månatliga

ekonomiska rapporter. VD-instruktioner finns utgivna för samtliga verkställande direktörer i koncernens dotterbolag. Dessa instruktioner innehåller ansvarsfördelning mellan styrelsen och verkställande direktören och de ramar inom vilka verkställande direktören har att bedriva verksamheten.

KONCERNLEDNINGEN

Koncernchefen leder det arbete som utförs av koncernledningen och fattar beslut efter samråd med koncernledningens medlemmar. I koncernledningen utövas den löpande koncernmässiga ekonomiska, såväl som affärsmässiga styrningen och uppföljningen. Den arbetar också med att fortlöpande åstadkomma synergier, identifiera förvärvs- och strukturmöjligheter samt anpassa koncernens verksamhet efter marknadens behov och utveckling på lång och kort sikt. Koncernledningen bevakar fortlöpande att affärsområdenas kompetens och kapacitet samordnas samt anpassas för optimering av kundnytta och lönsamhet på lång och kort sikt. Koncernledningen i Eländers består av Patrick Holm, VD och koncernchef samt chef för affärsområde Infologistics, Mats Almgren, ekonomidirektör, Jimmy Lundbeck, chef för verksamheterna i Polen, Storbritannien och Italien, Magnus Nilsson, chef för affärsområde User Manuals, Lars-Gunnar Skötte, chef för de svenska och norska verksamheterna samt Peter Sommer, chef för de tyska och nordamerikanska verksamheterna. Koncernledningen möts varje månad, ofta i anslutning till besök på någon av koncernens enheter och mötena protokollförs.

INTERN KONTROLL, KONTROLLMILJÖ, KONTROLLAKTIVITETER OCH UPPFÖLJNING

Syftet med intern kontroll beträffande den finansiella rapporteringen är att säkerställa att denna är tillförlitlig och att de finansiella rapporterna är framtagna i enlighet med god redovisningssed och i övrigt följer tillämpliga lagar och särskilda regler som gäller noterade bolag. Styrelsen har det övergripande ansvaret för att koncernen har en effektivt fungerande intern kontroll och verkställande direktören ansvarar för att det finns organisation och processer för att säkerställa kvaliteten i den finansiella rapporteringen till styrelsen och marknaden.

Kontrollmiljön i Eländers präglas av korta avstånd mellan koncernledning och de operativa enheterna. De senare besöks regelbundet av koncernledningen eller representanter från koncernens ekonomistab varvid den interna kontrollen och den finansiella rapporteringen utvärderas. Alla dotterbolag använder ett enhetligt system för inrapportering av all finansiell information. Koncernledningen för tät dialog med de operativa enheterna och

har utfärdat ett antal styrande dokument och policys avseende intern kontroll som har delgivits all berörd personal. Uppföljning av att dessa efterlevs och att den interna kontrollen fungerar effektivt görs regelbundet genom att dotterbolagen gör en egen utvärdering av den interna kontrollen i förhållande till koncernens fastställda mål. Resultaten av utvärderingen följs sedan upp av koncernens ekonomistab i samarbete med de externa revisorerna. Under året gjorde alla dotterbolag utvärdering av den interna kontrollen vilket ledde till några förbättringsaktiviteter som är under uppföljning och som mestadels har att göra med dokumentation av existerande kontrollrutiner.

Resultatet av arbetet med den interna kontrollen delges löpande styrelsens revisionsutskott som också bistår koncernledningen med vägledning avseende förbättringar av den interna kontrollen. Samtliga medlemmar i koncernledningen, utom koncernchefen och ekonomidirektören, är också chefer i någon av koncerns större operativa enheter. Dessa enheter svarar för sammanlagt 70 % av koncernens omsättning.

SÄRSKILD GRANSKNINGSFUNKTION, INTERN REVISION

Någon särskild granskningsfunktion, intern revision, finns inte i Elanders. Funktionen utövas av koncernledningen, och koncernens ekonomistab med stöd av revisionsutskottet och de externa revisorerna. Med hänsyn till

koncernens storlek och koncernledningens operativa karaktär bedöms inte en särskild intern granskningsfunktion innebära någon väsentlig fördel. En löpande dialog mellan bolaget och dess externa revisorer samt de kontroller som utförs av koncernledningen bedöms för närvarande vara tillräckliga för att säkerställa att den interna kontrollen håller en godtagbar nivå. Denna bedömning är föremål för löpande utvärdering och frågan kommer på nytt att prövas under 2009.

EXTERN REVISION

Revisionen regleras i Aktiebolagslagen vilken föreskriver att revisorerna ska granska bolagets årsredovisning samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning.

Årsstämman 2008 utsåg för en period av fyra år till revisor auktoriserade revisionsfirman PricewaterhouseCoopers AB med auktoriserade revisorn Mikael Eriksson som huvudansvarig, biträdd av auktoriserade revisorn Johan Rippe. Mikael Eriksson har revisionsuppdrag i bland andra G&L Beijer, Midway, Sveaskog, Readsoft, Beijer Electronics och Seco Tools. Johan Rippe har revisionsuppdrag i bland andra Academedia, Getinge, West Siberian och AB Volvo.

En gång om året, vanligen vid det sammanträde som behandlar bokslutsrapporten, träffar revisorerna styrelsen i sin helhet utan att VD eller någon annan medlem av bolagets ledning närvarar.

LEDAMÖTERNAS ERSÄTTNINGAR OCH NÄRVARO M M

Ledamot	Styrelsen, närvarande (antal möten)	Ersättningsutskottet, närvarande (antal möten)	Revisionsutskottet, närvarande (antal möten)	Ersättning (tkr), styrelsen + utskottsarbete	Summa närvaro, %	Aktieinnehav inkl. närstående	Oberoende
Stämvalda ledamöter							
Carl Bennet	13 (13)	2 (2)	Ingår ej	500+50	100	583 333 A 1 691 048 B	Nej, ägare
Tore Åberg	13 (13)	2 (2)	4 (4)	250+125	100	6 000 B	Nej, ägare
Ingegerd Gréen	12 (13)	2 (2)	Ingår ej	250+25	93	466 B	Ja
Patrick Holm	13 (13)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100	18 700 B	Nej, bolag
Göran Johnsson	12 (13)	Ingår ej	4 (4)	250+50	94	1 033 B	Ja
Hans-Olov Olsson	12 (13)	2 (2)	Ingår ej	250+25	93	850 B	Ja
Kerstin Paulsson	13 (13)	Ingår ej	4 (4)	250+50	100	500 B	Ja
Johan Stern	13 (13)	Ingår ej	4 (4)	250+50	100	30 000 B	Nej, ägare
Arbetsstagarrepresentanter							
Per Hansson	12 (12)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100		Nej, bolag
Lena Hassini	9 (9)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100		Nej, bolag
Carianne Röjerås	13 (13)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100		Nej, bolag
Tomas Svensson	12 (12)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100		Nej, bolag
Marie Trollius	4 (4)	Ingår ej	Ingår ej	Anställd	100		Nej, bolag

Elanders ordinarie styrelseledamöter

CARL BENNET f. 1951

STYRELSENS ORDFÖRANDE

- **Invald år:** 1997.
- **Utbildning:** Civilekonom, tekn. dr hc.
- **Uppdrag i Elanders styrelse:**
Ordförande i valberedningen.
Ordförande i ersättningsutskottet.
- **Övriga uppdrag:**
Styrelseordförande i Getinge AB, Göteborgs Universitet och Lifco AB. Vice ordförande i Boliden AB. Styrelseledamot i SSAB och ledamot av regeringens forskningsberedning.
- **Aktieinnehav:** 583 333 A-aktier, 1 671 456 B-aktier.

TORE ÅBERG f. 1942

STYRELSENS VICE ORDFÖRANDE

- **Invald år:** 2001.
- **Utbildning:** Civilekonom.
- **Uppdrag i Elanders styrelse:**
Ordförande i revisionsutskottet.
Ledamot i ersättningsutskottet.
- **Övriga uppdrag:**
Styrelseledamot i Tellbe AB och Tellbe Vietnam Ltd Co.
- **Aktieinnehav:** 6 000 B-aktier.

GÖRAN JOHNSSON f. 1945

STYRELSELEDAMOT

- **Invald år:** 2006.
- **Utbildning:** Folkskola samt utbildning inom arbetarrörelsen.
- **Uppdrag i Elanders styrelse:**
Ledamot i revisionsutskottet.
- **Övriga uppdrag:**
Förste vice ordförande i EKN. Styrelseledamot i IQ Initiativet AB, Stiftelsen för strategisk forskning, SVT AB, Swedbank AB och Umeå Universitet samt rådgivare i Vinnova.
- **Aktieinnehav:** 1 033 B-aktier.

INGEGERD GRÉEN f. 1960

STYRELSELEDAMOT

- VD och delägare i Askengren & Co*
- **Invald år:** 2003.
- **Utbildning:** Fil. mag litteraturvetenskap och språk inkl. lärarexamen.
- **Uppdrag i Elanders styrelse:**
Ledamot i ersättningsutskottet.
- **Övriga uppdrag:**
Styrelseledamot i Team Lexö AB, Askengren & Co och Stiftelsen Forum för småföretagsforskning.
- **Aktieinnehav:** 466 B-aktier.

HANS-OLOV OLSSON f. 1941

STYRELSELEDAMOT

- **Invald år:** 2007.
- **Utbildning:** Pol. mag. från Göteborgs Universitet. Utnämnd till Ekonomie Hedersdoktor 2006 vid Handelshögskolan, Göteborg.
- **Uppdrag i Elanders styrelse:**
Ledamot i ersättningsutskottet.
- **Övriga uppdrag:**
Ordförande för intresseorganisationen Teknikföretagen. Vice ordförande i Svenskt Näringsliv. Ledamot i Vattenfall AB, Lindab International AB, SKF AB och Anna Lindhs Minnesfond.
- **Aktieinnehav:** 850 B-aktier.

PATRICK HOLM f. 1962

STYRELSELEDAMOT

- VD och koncernchef i Elanders AB.*
- **Invald år:** 2003.
- **Utbildning:** Diplomerad vid Grafiska Institutet (DGI).
- **Övriga uppdrag:**
Styrelseledamot i Bong Ljungdahl AB.
- **Aktieinnehav:** 18 700 B-aktier.

JOHAN STERN f. 1951

STYRELSELEDAMOT

- ▀ **Invald år:** 1998.
- ▀ **Uppdrag i Elanders styrelse:** Ledamot i revisionsutskottet.
- ▀ **Utbildning:** Civilekonom.
- ▀ **Övriga uppdrag:** Ordförande i Healthinvest Partners AB. Styrelseledamot i Carl Bennet AB, Getinge AB, Lifco AB, Rolling Optics AB och RP Ventures AB.
- ▀ **Aktieinnehav:** 30 000 B-aktier.

KERSTIN PAULSSON f. 1963

STYRELSELEDAMOT

- VD och delägare i Netsoft Lund AB*
- ▀ **Invald år:** 2007.
 - ▀ **Utbildning:** Civilingenjör från Lunds Universitet.
 - ▀ **Uppdrag i Elanders styrelse:** Ledamot i revisionsutskottet.
 - ▀ **Övriga uppdrag:** Styrelseledamot i Försvarets Materielverk, NUTEK. Ledamot av utbildningsnämnd 1 vid Lunds Tekniska Högskola.
 - ▀ **Aktieinnehav:** 500 B-aktier.

PER HANSSON f. 1951

**ARBETSTAGARREPRESENTANT,
ORDINARIE**

- Säljstöd systemlösningar
i Elanders Sverige AB*
- ▀ **Invald år:** 2005.
 - ▀ **Utbildning:** Typograf. Grafisk högskoleutbildning.
 - ▀ **Aktieinnehav:** 0.

TOMAS SVENSSON f. 1957

**ARBETSTAGARREPRESENTANT,
ORDINARIE**

- Printeroperatör i Elanders
Sverige AB*
- ▀ **Invald år:** 2007.
 - ▀ **Utbildning:** Typograf.
 - ▀ **Aktieinnehav:** 0.

Suppleanter

LENA HASSINI f. 1961

**ARBETSTAGARREPRESENTANT,
SUPPLEANT**

- Arbetar på Premedia/ Prepare i
Elanders Sverige*
- ▀ **Invald år:** 2008.
 - ▀ **Övriga uppdrag:** GF suppleant.
 - ▀ **Aktieinnehav:** 0.

Elanders koncernledning

PATRICK HOLM f. 1962

VD OCH KONCERNCHEF AFFÄRSOMRÅDESCHEF INFOLOGISTICS

Utbildning och bakgrund:

Diplomerad vid Grafiska Institutet (DGI). I grafiska branschen sedan 1982 och företagsledande befattningar sedan 1989. Kom till Elanders via förvärvet av Graphic Systemkoncernen 1997.

Övriga uppdrag: Styrelseledamot i Bong Ljungdahl AB

Aktieinnehav: 18 700 B-aktier

MATS ALMGREN f. 1956

EKONOMIDIREKTÖR

Utbildning och bakgrund:

Civilekonom. Revisor 1980-1997. Auktoriserad revisor 1986 och delägare i revisionsbyrå 1990. Anställd sedan 1997.

Aktieinnehav: 5 850 B-aktier

PETER SOMMER f. 1957

VD, SOMMER CORPORATE MEDIA GMBH & CO. KG.

Utbildning och bakgrund: Grafisk ingenjör. Ensam grundare av Sommer Corporate Media. Kom till Elanders via förvärvet av Sommer Corporate Media 2007.

Aktieinnehav: 0

LARS-GUNNAR SKÖTTE f. 1960

VD, ELANDERS SVERIGE AB

Utbildning och bakgrund: Civilingenjör från Chalmers Tekniska Högskola, Göteborg. VD för de svenska och tyska enheterna i Autoliv. Anställd sedan 2007.

Aktieinnehav: 1 400 B-aktier

JIMMY LUNDBECK f. 1959

VD, ELANDERS POLSKA SP.Z O.O

Utbildning och bakgrund: Gymnasieekonom. I grafiska branschen sedan 1981 med särskild inriktning på digital dokumenthantering. Kom till Elanderskoncernen 1998 via förvärvet av Pennon.

Övriga uppdrag: Styrelseledamot i Grafiska Företagens Förbund

Aktieinnehav: 3 166 B-aktier

MAGNUS NILSSON f. 1966

VD, ELANDERS BEIJING PRINTING CO LTD, AFFÄRSOMRÅDESCHEF USER MANUALS

Utbildning och bakgrund: Aktiv i den Grafiska Industrin sedan 1987, började som affärsutvecklare på Elanders 1999. Utbildningar i Grafisk teknik, design, företagsekonomi och marknadsföring.

Aktieinnehav: 1 900 B-aktier

Revisorer

PricewaterhouseCoopers AB med auktoriserade revisorerna

- ▶ **Mikael Eriksson:** f. 1955. Huvudansvarig revisor i bolaget sedan 2008. **Övriga uppdrag:** G&L Beijer, Midway, Sveaskog, Readsoft, Beijer Electronics och Seco Tools.
- ▶ **Johan Rippe:** f. 1968. Revisor i bolaget sedan 2008. **Övriga uppdrag:** Academedia, Getinge, West Siberian och AB Volvo.

Valberedning

- ▶ **Carl Bennet:** ordförande och kontaktperson, representant för Carl Bennet AB, telefon: 0300-503 00.
- ▶ **Göran Erlandsson:** ledamot i Aktiespararna i Kungsbacka och representant för de mindre aktieägarna, telefon: 0300-130 64.
- ▶ **Hans Hedström:** VD och ansvarig för ägarfrågor i HQ Fonder, telefon: 08-696 17 00.
- ▶ **Nils Petter Hollekim:** portföljförvaltare i och representant för Odin fonder AS, telefon: +47 22-01 02 03.
- ▶ **Caroline af Ugglas:** representant för Investment AB Latour samt representant för och ansvarig för ägarfrågor i Skandia Liv, telefon: 08-788 33 50.

Huvudkontor

VD och koncernchef: Patrick Holm
patrick.holm@elanders.com

Ekonomidirektör: Mats Almgren
mats.almgren@elanders.com

Elanders AB (publ)

Designvägen 2
Box 137, 435 23 Mölnlycke
Telefon: 031-750 00 00, Fax: 031-750 07 25
www.elanders.com
info@elanders.com

Infologistics

Affärsområdeschef: Patrick Holm
patrick.holm@elanders.com

Elanders Sverige AB

Designvägen 2
Box 137, 435 23 Mölnlycke
Telefon: 031-750 00 00, Fax: 031-750 00 10
VD: Lars-Gunnar Skötte
lars-gunnar.skotte@elanders.com

REGION SYD

Källvattengatan 9, 212 23 Malmö (fr.o.m. 20 april)
Telefon: 040-38 57 00, Fax: 040-93 18 68
Platschef: Stefan Ljung
stefan.ljung@elanders.com

Ruben Rausings Gata, 221 86 Lund
Telefon: 046-36 28 80, Fax: 046-36 28 66
Produktionsansvarig: Christian Sokolski
christian.sokolski@elanders.com

REGION VÄST

Designvägen 2
Box 137, 435 23 Mölnlycke
Telefon: 031-750 00 00, Fax: 031-750 00 10
Platschef: Lars Bååth
lars.baath@elanders.com

Arendal Skans 6, 418 79 Göteborg
Telefon: 031-750 00 00, Fax: 031-54 14 32
Platschef: Joakim Sund
joakim.sund@elanders.com

Box 807, Lovenegatan 4, 521 23 Falköping
Telefon: 0515-72 32 00, Fax: 0515-164 64
Platschef: Ambjörn Wermelin
ambjorn.wermelin@elanders.com

REGION ÖST

Box 518, Krossgatan 18, 162 15 Vällingby
Telefon: 08-454 68 00, Fax: 08-454 68 16
Platschef: Kristina Forsman
kristina.forsman@elanders.com

Vallhallavägen 2, 771 31 Ludvika
Telefon: 031-750 00 00, Fax: 0240-172 87
Produktionschef: Yvonne Asp-Sjöholm
yvonne.asp-sjoholm@elanders.com

Råsundavägen 20, 169 67 Solna
Telefon: 08-506 420 00
Platschef: Kristina Forsman
kristina.forsman@elanders.com

Knivstagatan 12,
Box 1043, 751 40 Uppsala
Telefon: 018-480 10 00, Fax: 018-480 10 39
Platschef: Kristina Forsman
kristina.forsman@elanders.com

Mäster Ahls gata 8, port T10, 722 12 Västerås
Telefon: 031-750 09 91, Fax: 021-13 05 70
Produktionschef: Yvonne Asp-Sjöholm
yvonne.asp-sjoholm@elanders.com

Infologistics - forts.

- **Elanders Artcopy Ltda**
Rua Cipriano Barata, 1645
04205-001 São Paulo, Brasilien
Telefon: +55 11 2128-2999, Fax: +55 11 3434-0400
VD: Todor Pedrasolli de Mello
todor.mello@elanders.com.br
- **Elanders Ltd**
Merlin Way, New York Business Park, North Tyneside
NE27 0YT, England
Telefon: +44 1912-80 04 00, Fax: +44 1912-80 04 01
VD: Roy Hamilton
roy.hamilton@elanders.com
- 32 Kings Road, Harrogate, North Yorkshire
HG1 5JW, England
Telefon: +44 1423-53 03 62, Fax: +44 1423-53 06 10
Platschef: Kevin Rogers
kevin.rogers@elanders.com
- **Elanders Novum AS**
Brobekkveien 80, 0582 Oslo, Norge
Telefon: +47 23-37 13 00, Fax: +47 23-37 13 01
VD: Knut Johannessen
knut@novum.no
- **Sommer Corporate Media GmbH & Co KG**
Anton-Schmidt-Str. 15, D-71332 Waiblingen, Tyskland
Telefon: +49 71 51 95 63-0, Fax: +49 71 51 95 63-109
info@sommer-corporate-media.de
www.sommer-corporate-media.de
VD: Peter Sommer
sommer@sommer-corporate-media.de
- **Mairs Graphische Betriebe GmbH & Co. KG**
Marco-Polo-strasse 1
73760 Ostfildern/Kemnat, Germany
Telefon: +49 711 450 20. Fax: +49 711 4502 355
Platschef: Philipp Kühnel
kuehnel@sommer-corporate-media.de
- **Elanders Seiz Inc.**
4525 Acworth Industrial Drive
Acworth, Georgia 30101, USA
Telefon: +1 770 917 70 00, Fax: +1 770 917 70 20
www.seiz.com
VD: Phil Warren
phil.warren@seiz.com

User Manuals

Affärsområdeschef: Magnus Nilsson
magnus.nilsson@elanders.com

- **Elanders Beijing Printing Co Ltd**
No. 2, Anxiang Street, District B.
Beijing Tianzhu Airport Industrial Zone,
Shunyi District, Peking 101318, P.R. Kina
Telefon: +86 10 80 48 33 00, Fax: +86 10 80 48 31 18
VD: Magnus Nilsson
magnus.nilsson@elanders.com
- **Elanders Italy S.r.l.**
Via Delle Industrie 8
310 50 Ponzano Veneto (TV), Italien
Telefon: +39 0422 44 22 53, Fax: +39 0422 44 12 03
VD: Nicola Scabbia
nicola.scabbia@elanders.com
- **Elanders Polska Sp.z o.o.**
Ul. Mazowiecka 2, 09-100 Plonsk, Polen
Telefon: +48 23-662 23 16, Fax: +48 23-662 31 46
VD Jimmy Lundbeck
jimmy.lundbeck@elanders.com
- **Elanders Hungary Kft**
Újmajor u. 2, 8999 Zalaölöv, Ungern
Telefon: +36 92-57 25 00, Fax: +36 92-57 10 78
- 2045 Törökbálint, Tó Park utca, Ungern
Telefon: +36 23-88 79 00, Fax: +36 23-88 79 01
VD Per Brodin
per.brodin@elanders.com
- **Hansaprint Elanders Kft**
Puskás Tidavar u. 6, Ipari Park, 2900 Komárom, Ungern
Telefon: +36 34-88 91 00, Fax: +36 34-88 91 01
VD Seppo Mero
seppo.mero@hansaprint.fi

STORBRITANNIEN
NEWCASTLE, HARROGATE

NORGE
OSLO

USA
ATLANTA

TYSKLAND
STUTTGART

BRASILIEN
SÃO PAULO

SVERIGE

FALKÖPING, GÖTEBORG, LUND, MALMÖ, MÖLNLYCKE,
STOCKHOLM, UPPSALA, VÄSTERÅS

POLEN PLONSK

KINA PEKING

UNGERN

KOMÁROM, ZALALÖVŐ

ITALIEN TREVISO

CIVILTRYCK Benämning på trycksaksproduktion tillhandahållen av tryckerier som enbart producerar för externa kunders räkning till skillnad från exempelvis förlags- och tidningstryckerier som producerar för egen räkning.

DIGITALT TRYCK, DIGITAL PRINTTEKNIK, DIGITAL PRINTNING

Överföring av information till papper sker via en digital fil som skrivs ut i hög hastighet med hjälp av en skrivare (printer). Denna teknik är en förutsättning för Print-on-Demand och möjliggör snabba leveranser i små upplagor. För större upplagor och fyrfärgstryck är fortfarande offsettekniken mer effektiv.

DIREKTMARKNADSFÖRING, DM, är en målgruppsanpassad marknadsföringsmetod som ger förutsättningar för god svarsfrekvens och mätbar uppföljning.

DOCUMENTS AND DISTRIBUTION CENTRE, DDC Enhet som lagerhåller, distribuerar just-in-time och tillhandahåller digital printning (se Print-on-Demand) för kunders räkning.

FULFILMENT Direkt översatt från engelskan: fullbordan. Allt oftare, särskilt inom fordonsindustrin, använd term för ett antal moment mellan tryckprocess och distribution. De kan innefatta förpackning för slutanvändarändamål, streckodsmärkning, biläggande av andra objekt som plastkort med mera.

INFOMEDIA Begrepp som sammanfattar alla erbjudanden och aktiviteter som återfinns i kundens informationsflöde. Dessa visas översiktligt på sidan 6. Infomedia är informationslösningar för alla behov oavsett publiceringsform. Själva grundinformationen genereras av kunderna medan infomediaföretaget utformar, strukturerar, förädlar, underhåller, mångfaldigar, fullbordar och distribuerar.

JUST-IN-TIME Fritt översatt "exakt i tid". Leveransprecision – att leverera exakt när behovet uppstår. Begreppet innebär även att kunden inte behöver lagerhålla sina publikationer. Inbegriper ofta digital printning, se Print-on-Demand.

MASTER VENDOR® Elanders koncept för en kombination av tjänster som täcker hela publiceringsprocessens värdekedja från idé/innehåll till distribution. Kunden kan välja sin kombination av tjänster bestående av alla, flera eller enstaka delar av värdekedjan.

PARALLELPUBLICERING/MEDIEOBEROENDE Att producera information för flera medier samtidigt utan omarbetning.

Man kan till exempel publicera ett uppslagsverk både som en CD, via Internet och som trycksak. Ibland även kallat parallell-publicering.

OFFSETTEKNIK Tryckmetod som innebär att färg och fukt-vatten fördelas på tryckplåtar som sedan går emot en gummiduk. Denna tar upp färgen och överför den till papperet. Uttrycket offset kommer av att tryckplåten aldrig är i kontakt med papperet. För mindre upplagor (1 000–30 000 ex) används arkoffset där papperet matas in med ett ark i taget i pressen. För större upplagor (över 30 000 ex) är rulloffset ofta mer effektivt. Här matas papperet in i tryckpressen från en rulle. Det tryckta papperet falsas sedan till färdiga ark.

ONE-TO-ONE MARKETING är en marknadsföringsmetod där varje kund bearbetas individuellt genom att säljerbjudandet anpassas speciellt till kunden.

OUTSOURCING Företag eller organisationer väljer att lägga ut en aktivitet eller en process på extern part. Denna aktivitet eller process sägs då vara föremål för outsourcing.

PREMEDIA, PREPRESS Arbetsmoment som föregår tryckning eller annan publiceringsform. Innefattar registrering, fotosättning (rippning), filmframkallning, montering och tryckplåtsframställning (se även CTP). Premedia innefattar även produktion av bilder, illustrationer och texter samt layout och formgivning.

PRINT-ON-DEMAND, POD Fritt översatt "tryck vid behov". Med hjälp av höghastighetsskrivare (printrar) kan trycksaker produceras efter behov och i mycket små upplagor.

SUPPLY CHAIN MANAGEMENT Term använd för hantering och samordning av aktiviteter i en hel försörjningskedja av tjänster och produkter innefattande bland annat upphandlingar, inköp och logistik.

TIME-TO-MARKET Vanligen den tid det tar mellan det att en produkt eller tjänst tänks ut till dess att den når sin mottagare på marknaden. Kan uttryckas i ren tid, i ett exakt tidsschema, i minimering av resurser som krävs eller i flexibilitet att göra anpassningar föranledda av plötsliga förändringar på marknaden.

WEB-TO-PRINT omfattar ett webbaserat beställningsgränssnitt samt produktion och distribution av bl a informations- och marknadsmaterial, baserade på fördefinierade mallar, tillgängliga för redigering via internet.

ANDEL RISKBÄRANDE KAPITAL Riskbärande kapital i förhållande till balansomslutningen.

AVKASTNING PÅ EGET KAPITAL Årets resultat i förhållande till genomsnittligt eget kapital.

AVKASTNING PÅ SYSSELSATT KAPITAL Rörelseresultat i förhållande till genomsnittligt sysselsatt kapital.

AVKASTNING PÅ TOTALT KAPITAL Rörelseresultat plus finansiella intäkter i förhållande till totala tillgångar.

DIREKTAVKASTNING Utdelning i förhållande till genomsnittlig börskurs.

EBIT Earnings before interest and taxes; rörelseresultat.

EBITDA Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization; rörelseresultat ökat med avskrivningar och nedskrivningar av immateriella tillgångar och materiella anläggningstillgångar.

EBIT-MULTIPEL Rörelsens värde dividerat med rörelseresultatet.

FÖRÄDLINGSGRAD Förädlingsvärdet i förhållande till nettoomsättningen.

FÖRÄDLINGSVÄRDE Nettoomsättningen minus vidare-fakturerade utlägg för köpta tjänster och material.

GENOMSNISSLIGT ANTAL AKTIER Antal aktier vid varje månads utgång dividerat med tolv.

KAPITALOMSÄTTNINGSHASTIGHET Nettoomsättningen i förhållande till genomsnittlig balansomslutning.

MEDELANTAL ANSTÄLLDA Antalet anställda vid varje månads utgång dividerat med tolv.

NETTOSKULD Räntebärande skulder minus likvida medel.

OPERATIVT KASSAFLÖDE Kassaflöde från den löpande verksamheten samt investeringsverksamheten, justerat för betald skatt och finansiella poster.

P/CE-TAL Börskursen vid årets utgång i förhållande till EBITDA per aktie.

P/E-TAL Börskursen vid årets utgång i förhållande till vinst per aktie.

P/S-TAL Börskursen vid årets utgång i förhållande till nettoomsättning per aktie.

RESULTAT PER AKTIE Årets resultat dividerat med genomsnittligt antal aktier.

RISKBÄRANDE KAPITAL Eget kapital plus uppskjuten skatteskuld.

RÄNTETÄCKNINGSGRAD Rörelseresultat plus ränteutgifter dividerat med räntekostnader.

RÖRELSEMARGINAL Rörelseresultat i förhållande till nettoomsättning.

RÖRELSERESULTAT Resultat före finansiella poster; EBIT.

RÖRELSENS VÄRDE (ENTERPRISE VALUE) Börsvärdet vid årets slut ökat med nettoskuld och minoritetsandel.

SKULDSÄTTNINGSGRAD Räntebärande skulder minus likvida medel i förhållande till redovisat eget kapital inklusive minoritetens andel.

SOLIDITET Eget kapital (inklusive minoritetens andel) i förhållande till balansomslutningen.

SYSSELSATT KAPITAL Totala tillgångar minskade med likvida medel och icke räntebärande skulder.

VINSTMARGINAL Resultat efter finansiella poster i förhållande till nettoomsättningen.

ELANDERS AB (PUBL), BOX 137, 435 23 MÖLNLYCKE, SVERIGE **TELEFON:** 031-750 00 00
E-POST: INFO@ELANDERS.COM **HEMSIDA:** WWW.ELANDERS.COM